

Onsdagen den 1 mars

Kl. 09.00–19.19

§ 1 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in:
prot. 2016/17:19 för torsdagen den 16 februari från näringsutskottet,
prot. 2016/17:21 för torsdagen den 23 februari från näringsutskottet samt
prot. 2016/17:23 för torsdagen den 23 februari från skatteutskottet.

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2016/17:78 och 105 till finansutskottet

2016/17:116 till kulturutskottet

2016/17:124 till näringsutskottet

2016/17:125 till civilutskottet

§ 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Utrikesutskottets betänkande

2016/17:UU5 Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030

Socialutskottets betänkanden

2016/17:SoU6 Apoteks- och läkemedelsfrågor

2016/17:SoU12 Riksrevisionens rapport om säkra och effektiva läkemedel

Finansutskottets betänkanden

2016/17:FiU25 Statlig förvaltning och statistikfrågor

2016/17:FiU28 Medgivande för Riksbanken att ge kredit till Internationella valutafonden

2016/17:FiU29 Förlängning av Sveriges deltagande i IMF:s nya lånearrangemang (NAB)

2016/17:FiU37 Riksrevisionens rapport om Statens servicecenter

Integration

§ 4 Integration

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2016/17:AU6

Integration

föredrogs.

Anf. 1 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Det går på många sätt bra för Sverige i dag. Vi befinner oss mitt i en högkonjunktur, företagen i vårt land går generellt sett bra och den som har gått ut skolan och klarat sig väl har stor sannolikhet att få ett jobb.

Sverige har under många år hamnat högt upp i olika mätningar eftersom vår ekonomi utvecklas och vi har genomfört nödvändiga reformer. Det gällde inte minst under finanskrisåren och konsekvenserna av dem efter år 2008.

Att skapa förutsättningar för fler jobb och växande företag men också starka incitament att arbeta är viktigt för oss moderater. Vi vill skapa möjligheter att gå från att inte ha ett jobb till att ha ett jobb. Det ska alltid löna sig mer att jobba än att inte jobba. Det låter nog som en självklarhet för de flesta, men så har inte alltid varit fallet och så är inte alltid fallet.

Vi försökte konsekvent under de år vi satt i regering att arbeta utifrån detta. De tankarna ligger också till grund för de förslag som vi nu lägger fram – självklart anpassade till dagens Sverige och hur det ser ut i dag, för i dag går det som sagt mycket bra för Sverige i stort. De allra flesta har det bra.

Dock är det också många, och dessvärre allt fler, som det inte går bra för. Det är de som inte finns på arbetsmarknaden, de som aldrig har varit där, de som har en väldigt lång väg att gå för att komma dit. Det handlar om dem som misslyckats i skolan. Det handlar om dem som halkat snett och hamnat i en situation som lett till utanförskap. Det handlar om många av dem som är nya i vårt land och vars trösklar in på vår arbetsmarknad är extra höga.

Vi ser det nya utanförskapet bland dem som bara mycket kort tid eller aldrig har befunnit sig på arbetsmarknaden. De närmar sig 1 miljon individer. För varje dag som går hamnar de dessutom allt längre från arbetsmarknaden.

Det nya utanförskapet påverkar inte bara dem som lever i det. Det påverkar oss alla. Det kräver en tydlig, konkret politik: en bra näringspolitik där företagen tillåts växa och utvecklas och därmed kan anställa fler men också en arbetsmarknadspolitik där trösklarna sänks för dem som står utanför arbetsmarknaden.

Sverige behöver fler högkvalificerade jobb, och vi ska konkurrera med hjälp av spetsteknik och hög kompetens.

Samtidigt behöver vi fler så kallade enkla jobb, det vill säga jobb som inte nödvändigtvis är enkla att utföra men som har lägre utbildningskrav och kräver små förkunskaper. Sverige har generellt sett väldigt få enkla jobb. I kombination med att vi har ett stort utanförskap skapar detta problem.

Herr talman! Det behövs utbildningssatsningar och kompetenshöjningar. Men för dem som har låg utbildning, som kanske misslyckats i skolan, och för dem som kommit hit och har mycket låg utbildning eller till och med helt saknar utbildning och därtill saknar vårt språk är trösklarna till arbetsmarknaden mycket höga. Då behövs en politik anpassad för det.

Regeringen pratar mycket och säger sig vilja lösa problemen. Det är bra. Problemet är att det förefaller vara långt mellan ord och handling. Det är så att säga mycket snack och lite verkstad från regeringens sida.

Integrationen fungerar inte i Sverige. Det dröjer alldeles för länge innan nyanlända kommer i jobb. Många gör det dessvärre aldrig. Efter åtta år i Sverige har bara hälften av dem som kommer till vårt land fått ett arbete. Det duger inte.

Arbetsmarknads- och etableringsministern har varit tydlig med att alla ska ha jobb eller utbildning inom två år och att det är hon som ska fixa det. Det kan låta kaxigt, och det kommer från en ofta stolt och nöjd minister med hög svansföring i de här frågorna. Men det hjälper inte när resultaten uteblir.

Därför behövs kraftfulla reformer för att fler ska kunna göra rätt för sig. Framför allt behöver kraven på att komma i egen försörjning öka, och arbete ska alltid löna sig mer än att leva på bidrag. Det är bärande delar i Moderaternas plan för ett starkare Sverige, och det skiljer sig tydligt från vad regeringen och Ylva Johansson gör. Regeringen bygger ut bidragssystemen och gör det mindre lönsamt att arbeta.

Den förda arbetsmarknadspolitiken är ett misslyckande. Stefan Löfven lovade 85 000 jobb och utbildningsplatser före valet 2014. Hittills har endast färre än 5 000 av dessa skapats. Det kan inte förefalla vara något annat än ett rent fiasko.

Nystartsjobben som infördes av Alliansen gav redan första året bättre effekt och fler jobb än vad den nuvarande regeringens samlade arbetsmarknadsinsatser lett till sedan den tillträdde för nästan två och ett halvt år sedan. Alliansregeringens främsta ekonomiska reform för fler jobb var jobbskatteavdragen. De lade grunden för många nya jobb.

Sverige står nu inför en ny situation där det som sagt finns allt fler som befinner sig långt från arbetsmarknaden. Därtill har många personer sökt sig till Sverige med såväl låg utbildningsnivå som små eller inga kunskaper i vårt språk. Det är en ny form av utanförskap jämfört med det vi tidigare såg som har växt fram, och de grupper som drabbas av det nya utanförskapet möts ofta av höga tröskeleffekter när de ska ta sitt första jobb.

Därför vill vi moderater införa förstajobbetavdraget, som är en tydlig skattelättnad riktad till dem som har låga arbetsinkomster.

Vi vill tredubbla det framgångsrika RUT-avdraget, som skapat många nya jobb – i stor omfattning för personer som får sitt första jobb i Sverige eller sitt första jobb över huvud taget och för personer som ofta har låg

eller bristfällig utbildning. Här har regeringen gjort motsatsen och minskat.

Det behövs ett bidragstak så att det alltid lönar sig att arbeta, och det ska finnas krav att den som lever på bidrag måste söka jobb även utanför området där man bor.

Drivkrafter att gå från bidrag till jobb ska vara tydliga. Vi vill ha en jobbstimulans i etableringsersättningen avsedd att mildra marginaleffekterna vid till exempel korta uppdrag och deltidsjobb, som ofta är den första vägen in på arbetsmarknaden.

Vi vill på samma gång öka kraven i integrationen. Utbildningsplikt för nyanlända vuxna som inte har grundskoleutbildning är viktig för såväl integration som jämställdhet. Vi vill att krav på att lära sig svenska ska vara en central del för att få permanent uppehållstillstånd, och vi vill att samhällsorienteringen ska vara obligatorisk på riktigt.

Vi vill också effektivisera dagens många anställningsstöd till ett för att förenkla och förbättra.

Herr talman! Sammanfattningsvis kan vi se att vi har en regering som pratar mycket och lovar mycket. Samtidigt ser vi att det nya utanförskapet växer, att allt fler kommer långt från arbetsmarknaden och att regeringens politiska förslag i många lägen dessvärre leder till att situationen försämras och att trösklarna till arbetsmarknaden höjs.

Vi moderater och Alliansens partier har en lång rad förslag om hur vi vill förbättra integrationen, stärka jobbpolitiken och sänka trösklar för att fler av dem som står långt från arbetsmarknaden ska komma in på den. Inte minst vill vi föra en politik som leder till att företag växer och att nya företag skapas så att fler jobb växer fram. Vi har en plan för ett starkare Sverige, och det är dags för en ny regering som kan se till att Sverige går åt rätt håll.

(Applåder)

Jag vill givetvis också yrka bifall till våra reservationer 4 och 12.

Anf. 2 PAULA BIELER (SD):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till våra reservationer 1 och 5, så är det gjort.

Herr talman! När vi behandlade motsvarande betänkande förra året har jag för mig att jag inledde med att tacka regeringen för att man äntligen bytt namn på utskottets utgiftsområde till Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering.

För dem som lyssnar på denna debatt och låter sig luras av etiketten på betänkandet, ”Integration”, kan jag berätta att detta handlar just om nyanlända invandrades etablering huvudsakligen på arbetsmarknaden, inte om integration i bemärkelsen att vi ska få ett land som håller ihop och bryta den segregation som har spridit sig på allt fler håll i vårt land och även drabbar dem som funnits i landet under längre tid. Det är något som är viktigt att ha med sig från start.

Anledningen till att jag lyfter detta är att hela betänkandet och mycket av debatten om integration och vårt splittrade samhälle enbart fokuserar på de ekonomiska frågorna: hur personer som har kommit från ett annat land och befinner sig i vårt land ska få ett arbete, eller åtminstone hamna på arbetsmarknaden i någon form av sysselsättning.

Men en välfungerande integration, ett land som håller samman, bygger på så oerhört mycket mer. Det bygger på mänskliga relationer, på att var och en som bor i vårt land, som är medborgare i vårt land, känner att detta är mitt hemland och övriga medborgare är just mina medborgare; vi är delar av samma samhälle.

Det bygger också på att de som vistas här tillfälligt, av arbetsskäl, skyddsskäl eller anhörigskäl, till dess att de känner att de vill ansöka om medborgarskap och både för sig själva och för vårt samhälle i stort erkänna att detta är deras nya hemland, följer de lagar och regler vi har och får respekt för detta – precis som de respekterar vårt land.

Jag tar upp detta med anledning av vad som skrivs om oss i första delen av betänkandet, punkt 1. Där talar man bland annat om att Sverigedemokraterna är ”det parti som skiljer ut sig när de ifrågasätter värdet av invandring och motsätter sig etableringsinsatser värda namnet”.

”Etableringsinsatser värda namnet” – vad syftar man på då? Man syftar på en politik som inte har fungerat hittills, på pengar som öses in på subventionerade arbeten, på splittrande åtgärder som delar in oss efter om vi är födda i landet eller kommer från ett annat land. Man hävdar att detta har en effekt, men det har det ju inte. Vi har sett att de insatser som görs har väldigt liten effekt.

Man säger vidare att ”för partiet räcker det inte ens med en starkt begränsad invandring utan man förespråkar också återvandring, dvs. att personer på olika sätt ska förmås återvända till sina gamla hemländer”.

Vi talar om personer som har uppehållstillstånd av tillfälliga anledningar. Då är det kanske inte helt orimligt att man, om det blir fred i det land man en gång flydde från och situationen stabiliserar sig, eller om man inte har kvar det arbete man en gång kom hit för, känner ett starkare band till sitt tidigare hemland och då får möjlighet att återvända dit.

Det är för mig fullkomligt självklart att en sund migrationspolitik, när man talar om den långsiktiga närvaron, bör ge så många människor som möjligt chansen att bo, verka och leva där de känner sig hemma. Det är åtminstone vad jag vill. Större delen av mitt liv vill jag få bo och verka i det som är mitt hemland.

Att vi sedan också ger dem som faktiskt har knutit an till Sverige och visat att de tagit till sig vårt land och vill bli svenska medborgare möjlighet att bli det är en helt annan fråga. Men från vårt parti anser vi att det också bör vara knutet till medborgarskapet. Vi ser en stor skillnad mellan uppehållstillstånd och medborgarskap: Medborgarskapet är ett mer långsiktigt kontrakt mellan den enskilda individen och den stat där man ansöker om och beviljas medborgarskap.

När det gäller de punkter som handlar om samhällsorientering kan jag passa på att nämna att vi har motsvarande som kommer att behandlas i socialförsäkringsutskottet. Vi knyter det till medborgarskapet, med prov i samhällskunskap och språkkunskaper.

I betänkandet har vi en reservation som handlar om att den lag som infördes om att samtliga kommuner ska ta emot nyanlända invandrare enligt en fördelning uppifrån ska rivas upp och att vi ska återgå till det tidigare frivilliga mottagandet.

Från utskottets sida hävdar man att våra argument endast är en förövändning för att ta emot så få som möjligt i Sverige. Jag kan konstatera att man under lång tid har sagt detta om våra argument i nästan alla frågor

som rör migration, och i dag hör vi de flesta av våra tidigare argument om vad som inte fungerat hittills från såväl den blå som den röda sidan. Jag väntar med spänning på den dag när man kommer att inse att det även när det gäller mottagande i kommunerna är självklart att ett frivilligt mottagande, där kommuner själva meddelar att de faktiskt har möjlighet att ta emot ett visst antal, att de har medborgare som är villiga till det, platser och en välförberedd arbetsmarknad, är vad som krävs för att integrationen ska fungera på riktigt.

Man kan inte tvinga fram ett välkomnande, och man kan inte tvinga fram mänskliga relationer. Den nuvarande lagstiftningen tar förvisso till viss del hänsyn till tidigare mottagande och arbetsmarknadssituation men sätter egentligen inte något tak baserat på möjligheten. Kommunerna förväntas ha byggt bostäder för flera år sedan eftersom de borde ha insett att det en vacker dag kanske kommer väldigt många människor som tvingas att flytta just dit. Den lagen kommer inte att vara hållbar; den kommer aldrig att leda till en fungerande integration.

Vidare har andra partier i utskottet många på ett sätt behjärtansvärda förslag, i likhet med det som regeringen just nu håller på med, om olika insatser för att stärka kunskaper i svenska och i hur samhället fungerar. Man vill dock att detta ska påbörjas tidigt, redan under asyltiden och helst i princip samma dag som man kommer till landet. Det kan tyckas rimligt med tanke på hur långa handläggningstider vi har på Migrationsverket i dag.

Men är det verkligen rimligt att satsa oerhörda resurser på sådana insatser när vi har en minister som redan förra året talade om att omkring 80 000 av de asylansökningar som lämnats in kommer att avslås och att de berörda personerna kommer att behöva lämna landet? Är det rimligt för den svenska staten, vår budget och våra skattebetalare – och för de personer som befinner sig här under asyltiden – att de ska genomgå insatser för att lära sig ett språk som de sedan kanske inte alls kommer att ha nytta av?

Vårt fokus borde rimligtvis vara på att allokera så stora resurser som möjligt till Migrationsverket för att säkerställa rättssäkra och snabba beslut tidigt och därefter initiera insatser för att lära ut svenska och ge tillgång till samhällsorientering och så vidare, något som vi för övrigt anser ska vara obligatoriskt, men det har vi som sagt i ett annat betänkande.

Vår andra reservation i detta betänkande handlar om instegsjobben. Vi är det parti som har föreslagit att de ska slopas, och det är väl det som åsyftas med att vi motsätter oss ”etableringsinsatser värda namnet”. Utskottet hävdar att detta är insatser som kan bidra till nyanländas arbetsmarknadsetablering. Men det finns inget som tyder på det. Hittills har de inte haft någon särskild effekt.

Herr talman! Man talar från utskottets sida om att man gör vissa förändringar. Man ska se över helheten för alla subventionerade arbeten, och man ska få in mer utbildning tidigare. Men som jag sa inledningsvis är det mer av samma politik som hittills inte har fungerat – en politik som aldrig kommer att fungera så länge man inte inser att integration bygger på mänskliga relationer. Det bygger på att man får möta majoritetssamhället, vilket inte sker så länge vi delar upp oss i olika grupper beroende på om vi är födda här, har bott här länge eller nyligen har kommit hit.

Insatser som dessutom ger möjlighet för nyanlända att få subventionerade arbeten medan de som levtt här länge eller är födda här inte har samma möjlighet kommer att leda till ökade motsättningar mellan grupper. Vi får ofta höra att vi är det parti som ställer grupp mot grupp, men i själva verket är det ju de andra partierna som tycker att det är helt rimligt att dela in vår befolkning i grupper baserat på härkomst och tid i landet och att baserat på detta göra skillnad när det gäller vad som subventioneras och inte. Det är det som bygger motsättningar, skapar frustration och tyvärr leder till ett mer splittrat samhälle med aggressioner från bägge håll.

Herr talman! Det finns mycket att säga. Jag har sagt mycket hittills, och jag är övertygad om att vi kommer att ha en lång debatt om detta. För tillfället nöjer jag mig med kommentaren att en grund för en välfungerande integration och för att bryta upp skillnader måste vara att vi faktiskt behandlar alla lika.

Anf. 3 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik:

Herr talman! Nu har vi hört ett inlägg. Det här är en debatt om just integration. Det är ju viktigt att de som kommer till Sverige så snart som möjligt kommer i arbete. Det finns de som kommer för att söka skydd, och de som behöver skydd ska vi naturligtvis erbjuda detta. Då är det viktigt att vi har en politik som ser till att den som kommer hit har möjlighet att få jobb.

Samtidigt kan man läsa i uttalanden från Sverigedemokraterna och Paula Bieler att Sverigedemokraterna fortsatt i grunden är emot integration. Det är ju inte någon särskilt bra hållning om man vill att den som kommer till Sverige ska komma in och bli en del av vårt samhälle.

Vad är egentligen Sverigedemokraternas och Paula Bielers politik för att den som kommer hit ska kunna bygga sig en framtid i vårt land, bli en del av vårt land och vara med och bidra och utveckla?

Anf. 4 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Tack, Christian Holm Barenfeld, för frågan! Man kan ha en rent akademisk ingång till frågan, där integration handlar om att bägge samhällena ska anpassas för att skapa något nytt. Där är vi tydliga med att vi anser att en politik som bygger på att man ska välkomna in i det befintliga samhället är mer rimlig.

Det vi också har sagt är att integrationen sådan den har utformats i riksdagen och i det här betänkandet, där etiketten må vara integration men det i själva verket handlar om så kallade etableringsinsatser som gör skillnad mellan grupp och grupp, inte är något vi kan stödja. Denna så kallade integrationspolitik står vi inte bakom.

Däremot gjorde vi förra året en betydligt bredare satsning med tydligt fokus på just insatser för att stärka medborgarskapet och samhörigheten i vårt land och för att knyta samman inte bara dem som kommer till vårt land och dem som är födda här utan också stad och landsbygd och äldre och yngre. Det handlar om att skapa en integration i den bemärkelsen att hela landet ska växa samman. Problemet med att fokusera på ord och etiketter blir ofta att man talar om olika saker fastän man har ett och samma ord på det.

Jag vill passa på att ställa en fråga tillbaka. Bland annat från Moderaternas sida lyfter man – det kunde vi höra i anförandet nyss – behovet av

enkla jobb för att möta det faktum att det numera är många i vårt land som har en helt annan bakgrund och kanske inte har någon som helst utbildning som passar på den svenska arbetsmarknaden. Det kan ju låta fint att man vill få in alla och engagera alla, men det som har oroat mig under lång tid är att vi riskerar att få en helt ny underklass på etnisk basis. Jag undrar hur Moderaterna tror att man ska komma ifrån detta om man bygger upp enkla jobb som lösningen på att personer som kommer från andra länder inte kan ta sig in på den reguljära arbetsmarknaden.

Anf. 5 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik:

Herr talman! Jag noterar att jag inte fick många konkreta svar på vad Paula Bieler och Sverigedemokraterna vill göra för att integrationen ska bli bättre. Det var en hel del kringprat.

Som jag tog upp i mitt anförande har vi en rad förslag för hur integrationen ska bli bättre. Enkla jobb är inte avsedda bara för den som har kommit ny till Sverige. Det finns även personer som är födda och uppväxta i Sverige, med föräldrar som också var det, som av olika skäl står långt från arbetsmarknaden.

Tanken är ofta att ett enkelt jobb är ett bra insteg på arbetsmarknaden. Sedan är inte ambitionen att alla ska vara kvar i de enkla jobben resten av livet. Vi kunde se det med RUT-reformen, som är en del av detta med enkla jobb. De är inte alltid enkla att utföra, och det är inte alltid som alla är lämpade för alla tjänster, men vi kunde se att reformen ledde till många nya jobb för unga som inte varit på arbetsmarknaden tidigare, för dem som stått långt från arbetsmarknaden och även för dem som har kommit nya till vårt land. Jag tror att en kombination av att vi ser till att jobben som helhet blir fler – både högspecialiserade och så kallade enkla jobb – är viktigt både för att förbättra integrationen och för att minska det allmänna utanförskapet.

Jag vill återigen ställa frågan till Paula Bieler: Vilka konkreta insatser vill Paula Bieler genomföra för att de som kommer till Sverige faktiskt ska komma in i samhället, få ett jobb och kunna bli en del av vårt samhälle? Ni säger ju samtidigt att ni är emot satsningar på integration, men det är helt uppenbart att vi behöver stärka integrationen i vårt land.

Anf. 6 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Jag kan inledningsvis säga att jag emotser förslag från Moderaterna om hur man kan vidareutbilda sig under tiden i de enkla jobben och hur man kan stärka möjligheterna att komma in till utbildning. I min värld är Sverige känt bland annat för att vi vill satsa på bland annat utbildning och hög kompetens snarare än på att ha så kallade enkla jobb som huvudsakligt försörjningsmedel, med stora klyftor i samhället. Det är inget som jag vill att vi ska bygga in.

När det gäller integration är vi emot – detta sa jag inledningsvis – den politik som särskiljer grupper från varandra. Vi har också kommit med många förslag om att skapa fler jobb. Bland annat har vi velat se över skattesystemet i dess helhet för att höja nivån för skattefri inkomst, så att man ska kunna ta första steget in på arbetsmarknaden. Det är något liknande. Man kommer sedan per automatik i kapp genom lönrevisjoner och liknande. Det är alltså inte knutet till att någon helt ny bransch ska inrättas.

Vi talar också mycket om stärkt medborgarskap, insatser genom kulturen för att knyta samman, visa upp vad Sverige står för och hur vi kan välkomna människor in i det. Vi gör satsningar på projekt som är öppna för alla invånare i landet och alla medborgare. Vi talar om samhällsplikt för alla medborgare, så att man får ett tydligt band medborgare emellan och mellan stat och enskild individ.

Om du, Christian Holm Barenfeld, vill ha ett förslag på quickfix, i likhet med dem som ni i samtliga andra partier brukar vara snabba med att lägga fram med stor stolthet – inte sällan säger ni att ni kommer att lösa integrationen inom ett par år – måste jag tala om för dig att det inte kommer att gå. Den segregation som har byggts upp i vårt land har byggts upp under tiotals år – kanske 20, 30 eller 40 år. Det kommer att ta lång tid att hela det här landet och överbygga de klyftor som har byggts upp.

Som jag har sagt hela tiden handlar det om mänskliga relationer om man vill ha ett samhälle som håller samman. Och mänskliga relationer trollas inte fram i ett slag genom en enskild insats.

Anf. 7 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Det är viktigt att se hur starkt positiv migration kan bidra till mottagarlandet. Väl hanterad migration innebär kompetensförsörjning, stärker handel och bidrar med en mångfald av perspektiv och bakgrunder på arbetsplatser, i utbildningar och i nyföretagande. Det finns mängder av exempel på hur invandrare, både i Sverige och i andra länder, har burit på avgörande kompetens för att med sitt bagage och med förutsättningarna i ett nytt land föra samhället framåt. Det handlar om studenter som hittat banbrytande resultat, om företagare som lagt grunden till svenska framgångssagor, om folkbildare, om verksamhetsutvecklare och om kulturpersonligheter. Men det handlar också om tandläkare, pizzabagare och plattsättare. Det är människors potential vi måste sträva efter att ta vara på, hos varje människa som lever och verkar i Sverige.

Men vi är inte där vi borde vara. Den senaste tiden har visat att Sveriges mottagandekapacitet har tydliga brister. Etableringen fungerar inte. För många utrikes födda går utan arbete, utbildning och bostad. Det tar för lång tid att bli en del av samhället, och system har tillåtits svälla så att migrationen medför stora offentliga kostnader.

Centerpartiet står bakom migrationsuppbyggnaden som vi slöt i oktober. Vi var sex partier som ingick den överenskommelsen. Vi är alltid beredda att samarbeta brett för att nå ytterligare överenskommelser. Sverige behöver breda uppbyggnader om migrationspolitiken och andra områden för att stärka mottagandekapaciteten, men det skulle också behövas för att förbättra integrationen, för att korta handläggningstiderna och få ned kostnaderna och för att behålla öppenheten på ett långsiktigt hållbart sätt. I dag är det *Integration*, AU6, vi debatterar.

Herr talman! Eftersom vi ser att det inte fungerar som det borde eller kan göra är vi i Centerpartiet beredda att vidta en mängd åtgärder. I vår motion *Bättre mottagande och snabbare etablering* och i vår budgetmotion finns många förslag, i stort som i smått. Regeringen är välkommen att hämta inspiration där. Jag kan bara ta några punkter i korthet.

Det handlar om reformer av arbetsmarknad, bostadsmarknad och mottagandesystem – större och långsiktiga. Det handlar om ingångsavgifter, ingångsjobb och ingångsföretag. Det är oerhört viktigt att se till att vi får

ett gott företagsklimat. Det är förutsättningen för att vi ska ha en arbetsmarknad som söker mer arbetskraft. Centerpartiet skulle också gärna se att etableringsansvaret förs över till kommunerna, så att man redan i ett tidigt skede har möjligheten att påbörja resan mot att faktiskt integreras i det svenska samhället.

Vi tycker att huvudregeln ska vara att man får börja arbeta från dag ett. Det handlar både om praktikplatser och om möjligheten att ha arbete. Vi behöver se till att vi underlättar löneutbetalningar till asylsökande. Vi ser också möjligheten till spårbyte till arbetskraftsinvandring. De som får fäste på arbetsmarknaden vad gäller anställning eller som har fått avslag på asylansökan ska ha möjligheten att göra ett spårbyte. Det gäller också om man påbörjar högre studier. Vi tror också att vi måste öppna marknaden för fler enkla jobb. Jag återkommer till det lite senare.

Vad gäller svenskundervisningen ser vi att det behövs en reform som öppnar för fler aktörer att vara med och skapa sfi-utbildningar. Det ska vara mer yrkesanpassat och vara närmare arbetsmarknaden. Du som asylsökande ska kunna välja vilken aktör du ska läsa sfi hos. Vi har sett att folkhögskolor har en väldigt bra verksamhet. Vi tror att det är viktigt att ha dem väldigt nära i detta arbete. Vi ser gärna att man får påbörja språkstudier på allvar redan under asylprocessen.

Validering är ytterligare en del. En del av arbetet pågår. Det handlar om att validera utbildningar som människor har med sig. Men det handlar kanske i ännu högre grad om att utveckla arbetet. Hur validerar vi den kunskap som människor har med sig? Det handlar kanske inte alltid om utbildning utan om den faktiska kunskapen.

På utbildningsområdet behöver vi se till att vi skapar yrkesutbildningar även för den som inte har en gymnasieexamen. Vi behöver se över hur vi ska se till att det finns lärare. Socialtjänsten behöver också bemanning. Vi behöver kanske fundera på hur vi gör detta i ett övergångsskede när vi har en hög och stor belastning.

Vi har sett att det civila samhället är oerhört viktigt. Studieförbunden bedriver en fantastisk verksamhet. Ge dem ytterligare bättre förutsättningar att göra det! Föreningar och frivilliga gör ett hästarbete runt om i landet. Se till att de får ytterligare ansvar och ytterligare möjligheter att göra just det arbetet! Förbättra möjligheterna för civilsamhället att bidra till integration och ökad delaktighet i samhället!

Det är några av de punkter som vi har i vår motion. Mer finns för den som önskar läsa.

Då kan man fundera på något. Vi ser att det är mycket som behöver göras, och vi föreslår en mängd saker. Vad gör då regeringen? Jo, man tar bort möjligheten att få praktik under asyltiden. Hur har man tänkt där? Jag väntar med spänning på att höra det från regeringsföreträdarna. Man trycker undan möjligheten att få in en fot i ett tidigt skede, att få någonting att göra och att börja knyta kontakter i arbetslivet. Med den här insatsen och åtgärden fördröjer man och försvårar etablering.

Från Centerpartiets sida säger vi att vi vill ha möjlighet att tillåta arbete från dag ett. Möjligheten till praktik ska återinföras. Vi behöver också sänka kostnaden för att anställa. Hur ser regeringen på detta?

Herr talman! Av Centerpartiets alla förslag är det inte många som regeringspartierna väljer att besvara över huvud taget. Det är ett förslag som de i stället är väldigt mångordiga om. Som alla förstår står jag inte bakom

utskottets resonemang om så kallade enkla jobb. Centerpartiet anser att det krävs ett betydande reformarbete för att undvika ett växande utanförskap. Det krävs en ny arbetslinje i migrations- och integrationspolitiken som undanröjer byråkratiska hinder och trösklarna in på arbetsmarknaden, eftersom den svenska arbetsmarknaden är tudelad.

Resultatet av Sveriges höga ingångslöner och höga skatter för att anställa är att enbart relativt högproduktiva arbeten blir kvar, eftersom det medför höga lönekostnader att anställa någon. De enkla jobben försvinner från arbetsplatserna och har gjort så under lång tid. Resultatet är att Sverige har EU:s lägsta andel av så kallade enkla jobb, det vill säga jobb utan utbildningskrav. Skillnaden är särskilt markant jämfört med länder med liknande utbildnings- och välfärdsnivåer: Danmark, Tyskland och Nederländerna. Vi kan jämföra Sverige med de länderna. Det finns betydligt fler enkla jobb i de länderna än här i Sverige. Nyanlända och personer med kort utbildning blir arbetslösa i högre grad än andra, och Sverige har den lägsta andelen av enkla jobb. Det är två fenomen som hänger ihop.

En rimlig reaktion på den observationen, att vissa personer verkar ha för låg eller osäker produktivitet för att vara anställbara, är att försöka förändra det genom utbildningsinsatser. Sådana insatser kommer att behövas i stor mängd, på många ställen och på olika sätt. Men det kommer inte att räcka. Vi kommer inte att kunna erbjuda utbildningsinsatser i tillräcklig omfattning för att klara den utmaning som svensk arbetsmarknad står inför. Av deltagarna i etableringsuppdraget i juni 2016 hade knappt hälften högst för gymnasial utbildning. Att via utbyggda utbildningsinsatser höja alla dessa personers utbildningsnivå till motsvarande gymnasie- eller högskolekompetens är inte realistiskt.

Regeringspartierna har mångordigt i utskottets ställningstagande berättat att man inte kan tänka sig enkla jobb. Vad är då er lösning i stället? Det får ni gärna ägna några ord åt i era anföranden.

Herr talman! Just nu pågår stora omflyttningar inom landet. Migrationsverket tömmer vissa boenden och fyller andra. De personer som har hunnit lära känna människor i omgivningen och startat resan mot att bli en del av samhället rycks nu upp från fotbollslaget, från sin praktik eller från familjerna som har gått in som faddrar. Man skulle teoretiskt kunna fundera på hur man försvårar integrationsprocessen mest – på rent jävelskap. Då undrar jag om inte just detta är en av de mer effektiva metoderna.

Förutom utsattheten och det omänskliga som de asylsökande utsätts för slår detta också undan förtroendet för statens agerande hos alla de människor som lagt ned många frivilliga timmar. Boendet på Kroppefjäll i Mellerud är ett exempel. Människorna i civilsamhället har engagerat sig i flyktningarna genom språkkaféer, klädinsamlingar – you name it! Man har rustat upp hus för att familjerna ska ha någonstans att flytta. Man har ordnat med praktik. Man har tagit med personerna till sina arbetsplatser och börjat bygga livslånga band. Nu rycks dessa personer upp och flyttas någon annanstans.

I andra ändan finns boenden som just nu fylls på, som i Hultsfred, som jag besökte i måndags. Hultsfred har under det gångna året fått 688 nya medborgare – det är en kommun med 14 000 invånare. Det är den kommun som vuxit mest. Där fortsätter Migrationsverket att fylla på sina boenden trots att kommunledningen bönar och ber om att få ta del av lägenhetsbeståndet för alla dem som nu bosätter sig där.

Migrationsverkets agerande främjar inte integration i någon ända just nu. Är regeringspartierna nöjda med hur man agerar, eller är man beredd att vidta åtgärder?

Herr talman! Jag står självklart bakom Centerpartiets alla reservationer men yrkar för tids vinnande bifall endast till reservation 2.
(Applåder)

Anf. 8 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Det är förkylningstider. Jag ber redan nu om ursäkt för min röst. Jag hoppas att den ska hålla i några minuter.

Herr talman! Integration eller inkludering handlar för Vänsterpartiet om att vi alla, svenskfödda eller inflyttade svenskar, ges förutsättningar och rättigheter att ha samma levnadsstandard och livschanser. Det handlar om att frigöra människors framtid från den bakgrund människorna har och att de därmed ska få ett liv på lika villkor med lika möjligheter.

Att ha ett jobb och en inkomst är ofta avgörande för att en inflyttad ska få en standard i nivå med den som en infödd person i samma ålder har. Men integration är samtidigt mycket mer än jobb. Integration handlar också om boendestandard, om hälsa, om livslängd och om jämlika möjligheter för människor att erbjuda sina barn bra uppväxtvillkor, bra chanser i livet och frihet.

När man diskuterar integration behöver man skilja på det som brukar kallas den stora integrationspolitiken och det som brukar kallas den lilla integrationspolitiken. Även om Sverige både kan och bör bli ännu bättre på att skapa lika levnadsstandard och livschanser för nyinflyttade som för dem som har levt länge här är Sverige ett land som med många mått mätt har varit framgångsrikt i fråga om att integrera inflyttade.

Som flera migrationsforskare har visat kan bara en del av den framgången förklaras av insatser som har riktats specifikt mot nyanlända och andra utrikes födda. Riktade insatser som språkundervisning eller validering är den "lilla" integrationspolitiken, och många av de förslag vi debatterar här i dag ingår i just den "lilla" politiken.

Men Sveriges verkliga framgångsrecept är den "stora" integrationspolitiken. Det är den som verkar inkluderande för de allra flesta i befolkningen under olika delar av livet. Det handlar alltså om det välfärds- och trygghetssystem som ska skapa bra förutsättningar under livets alla delar – ända från barnomsorg och utbildningssystem till hälso- och sjukvård, arbetslöshets- och sjukförsäkring och tillgång till bostad och välfärdstjänster som bibliotek och kultur. Det är det stora arbetet vi har.

Herr talman! Det går alltså inte att tala om integration utan att också tala om den generella välfärden – den stora integrationspolitiken.

Vänsterpartiet vill se ett rättighetsbaserat flyktmottagande som tar sin utgångspunkt just i den generella välfärden. Mottagandet av människor på flykt ska, från asylprocessen till boendet och etableringen i samhället, präglas av ett perspektiv där den enskilda människans möjligheter till ett jämlikt och jämställt liv, fritt från diskriminering, står i centrum.

Det innebär att vi tillsammans skapar ett samhälle som ger alla förutsättningar till lika goda livsvillkor och möjligheter – ett samhälle som står upp för att människor som lever och verkar här ska ha bra rättigheter och möjligheter. Den generella välfärden är central för att upprätthålla de rättigheter som det är vår skyldighet att värna. Det är också genom dessa två

byggstenar vi skapar den snabbaste och mest effektiva möjligheten för nyanlända människor att komma in i det svenska samhället.

Herr talman! Alliansen lämnade efter sina åtta år vid makten en välfärd som var urholkad av skattesänkningar. Som en följd av det var Sverige ganska dåligt rustat för att hantera att många människor sökte sig hit under hösten 2015. I efterhand kan vi konstatera att vi klarade av det, mycket tack vare stora insatser från ideella krafter.

Den utmaning vi nu står inför handlar om att ge de människor som sökt sig till Sverige på flykt undan krig och förtryck goda möjligheter att starta sina nya liv här. Vi kommer att klara den utmaningen också, men hur framgångsrika vi blir beror helt på de beslut som vi nu tar.

Nyckeln till framgång för Sverige har aldrig varit lägre löner eller sämre villkor än i andra länder. Vår styrka har varit att investera i samhället och i varandra: i utbildning, bostäder, hälsa och jämlikhet. Det är så Sverige utvecklas och växer. Det visar hela vår moderna historia. Tidigare generationer fick bättre utbildning och bättre jobb samtidigt som vi blev fler. Det var möjligt tack vare långsiktigt lönsamma satsningar. Detta behöver vi dra lärdom av även i dag.

Regeringen har i samarbete med Vänsterpartiet genomfört en rad reformer som underlättar etableringen av nyanlända, men vi hade velat se fler och större satsningar både på den stora integrationspolitiken i form av en utbyggd och stärkt generell välfärd och bostadsbyggande och på den lilla integrationspolitiken i form av utökade satsningar på svenska från dag ett. För att kunna göra det krävs en omfördelade politik där samhällets rikaste bidrar mer. Så enkelt är det.

Herr talman! Dagens debatt handlar alltså om integration, men det går inte att tala om integration utan att också tala om migrationspolitik. När vi stiftar lagar som gör det svårare att få stanna i Sverige, som gör uppehållstillstånd tillfälliga och splittrar familjer, kommer det att påverka möjligheterna att etablera och integrera sig i samhället. Trygghet, herr talman, är det bästa fundamentet att bygga en ny framtid på. Lagar som splittrar familjer och sätter människors liv på paus måste rivas upp för att skapa förutsättningar för en bättre inkludering.

Herr talman! Det går inte att tala om integration utan att tala om rasism och diskriminering. Vänsterpartiet vill ha ett samhälle där vårt kön, var vi är födda och våra föräldrars klassbakgrund inte styr våra möjligheter i livet – frihet, återigen!

Regeringens migrationspolitik har dessvärre kommit att inspireras av en annan politisk vision. En politik som säger att vissa grupper inte är välkomna här får också konsekvenser för hur man behandlas i samhället, i första hand för dem som inte längre får rätt till skydd undan krig och förtryck men också för dem som redan har fått skydd. Det är så skillnader i samhället skapas, klassamhället upprätthålls och rasismen förstärks.

När regeringsföreträdare och stora delar av borgerligheten säger att landet är fullt, att vi inte klarar av mer och att vi står inför en stundande systemkollaps utmålas de människor som söker sig hit som ett hot i stället för att vi diskuterar en lösning och en politisk väg framåt. En sådan splittring drabbar alla som i någon mening ses som "nya" i Sverige, även om man levat här i generationer. Vi vet det, för det är tyvärr så vi ser på varandra.

Konsekvenserna syns i brinnande asylboenden, i hatbrott och i en alltmer rå och rasistisk ton i samhällsdebatten. Asylsökande misstänkliggörs, och mest tydligt blir det i debatten om ensamkommande barn. När det gäller detta, herr talman, har vi alla ett stort ansvar som jag önskar att vi tar.

En person med ett svenskklingande namn har över 50 procents större chans att bli kallad på arbetsintervju än en person med ett Mellanöstern- eller nordafrikanskt klingande namn. Diskriminering utgör ett stort hinder för utlandsföddas möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden och att få ett rättvist bemötande i samhället i stort.

Att bekämpa diskriminering handlar om att förändra fördomar och förtuffade meningar. Det är ingen lätt uppgift men en uppgift som måste tas på stort allvar. Vänsterpartiet menar att det måste kosta att diskriminera. Offentliga arbetsgivare bör ta ledartröjan i arbetet mot diskriminering genom att använda kravprofiler och se flerspråkighet och tvärkulturell kompetens som meriter vid anställning.

Herr talman! Det går inte att tala om integration utan att tala om jämställdhet. Sverige är ett av världens mest jämställda länder, men vi har mycket kvar att göra. Löneskillnader, mäns våld mot kvinnor, diskriminering och obetalt arbete i hemmet är fortfarande stora utmaningar för det svenska samhället.

Jämställdheten kan aldrig tas för given. Feministiska kamper måste tas varje dag och överallt. Det är så vi har nått dit där vi är i dag, och det är så vi bygger ett rättvisare och mer jämlikt Sverige. Barnomsorg, särbeskattning, föräldraförsäkring och tillgång till bostad är några av de viktigaste byggstenarna i den svenska jämställdhetspolitiken. Att peka finger åt andra som vi anser vara mindre jämställda gör inte Sverige mer jämställt. Vi måste i stället se politikens roll i nedbrytandet av patriarkala mönster och strukturer.

Vänsterpartiet tar patriarkala strukturer och bristande jämställdhet på allvar. När de används som slagträ i debatten för att misstänkliggöra flyktingar skadar det både jämställdheten och spär på rasistiska strömningar. Med en feministisk migrationspolitik kan vi säkerställa ett värdigt och inkluderande mottagande, där alla människor har samma möjligheter att ta sig till Sverige och samma möjligheter att etablera sig här.

Herr talman! Migrationsverket har konstaterat att den heterosexuelle mannen är normen i deras insatser. Vi ser att akterna upprättas på männen när familjerna kommer liksom att männen får kreditkortet och är kontaktpersoner. Arbetsförmedlingens analyser visar att kvinnor tar del av myndighetens etableringsuppdrag i lägre utsträckning än män. Det är därför viktigt att dessa myndigheters verksamhet analyseras och granskas för att ge ett mer jämställt mottagande.

Herr talman! Det som skiljer Vänsterpartiet från de andra partierna i den här kammaren är att vi ser vilken betydelse det stora och det lilla har i samverkan, hur migrationspolitiken, rasismen, jämställdheten, välfärden och klyftorna i samhället samverkar när det gäller möjligheten för människor som kommer till Sverige att etablera sig i det nya hemlandet. Det är därför vi ibland når andra slutsatser och svar på frågorna än övriga partier.

I högers Sverige ska de rikaste aldrig behöva betala för att förbättra livet för de mest utsatta. Skattesänkningar är alltid viktigare än investeringar i välfärden – investeringar i oss alla. Privata företags möjligheter att

göra vinst på våra gemensamma egendomar får aldrig stoppas av ambitionerna att skapa ett jämlikare och mer rättvist Sverige.

Det är i grunden därför högern inte kan driva en human och välkomnande flyktingpolitik. Vill man inte satsa på en stark välfärd i den stora integrationspolitiken kommer mottagandet inte att bli lika starkt och omfattande eller samhället rättvist, jämlikt och inkluderande. Så länge den rödgröna regeringen vägrar att göra någonting åt det skattesystem som högern har riggat för att gynna de rikaste kommer de stora förbättringarna av mottagningssystemet att utebli och klyftorna i samhället att bestå.

Trots att Socialdemokraterna pekat ut klyftorna i Sverige som det största problemet vi har i dag saknas de stora ekonomiska förslagen om att göra någonting åt det. Därför kommer Vänsterpartiet att fortsätta att driva på för en ekonomi som gynnar oss alla och kan ge oss den friheten vi önskar oss och att inte bara de rikaste får den.

Herr talman! Med detta ställer jag mig, med visst krax på rösten, bakom samtliga Vänsterpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag endast bifall till reservation nr 3.

Anf. 9 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik:

Herr talman! Det är alltid intressant att höra samarbetsregeringens samarbetsparti Vänsterpartiet vara så kritisk mot den regering man samarbetar med. Det är faktiskt ni som lägger grunden till att den här regeringen kan vara regering.

Jag har en del synpunkter på det som framfördes. Det talades mycket om välfärd. Både Moderaterna och Alliansen tror mycket på välfärd. Men välfärden byggs av någonting. Den byggs normalt sett av företag och deras anställda, det man producerar samt överskottet av detta. En del av det betalas in som skatter både från våra löner och från våra företag. Det är grunden för att vi har en välfärd. Man kan inte börja bygga välfärd utan att det finns något att bygga den av. Därför väcker det en viss del förvåning när man ser vad det är för politik som Christina Höj Larsen och Vänsterpartiet vill driva. Det är inte direkt den jobbskapande politiken.

Den här diskussionen handlar också om integrationen och dem som har kommit nya till vårt land. Från Moderaternas sida säger vi att vi vill ha en förstajobbetjänst. Det innebär att vi sänker trösklarna till arbetsmarknaden. De får både arbeta och utbilda sig, för det innehåller utbildning. Dessutom ser vi till att de som jobbar får behålla väldigt mycket pengar innan de betalar den första skattekronan just för att den disponibla inkomsten ska ligga kvar.

Därtill talar Christina Höj Larsen om jämställdhet. Samtidigt kan vi se att en av de viktiga reformer som har sett till att många kvinnor kommit ut på arbetsmarknaden, många kvinnor har startat nya företag, och väldigt många av dem har kommit från andra länder, RUT-reformen, säger Christina Höj Larsen nej till. Vi vill också införa det vi kallar för utbildningsplikt. Det är också en viktig del i jämställdhetspolitiken. Då kommer både kvinnor och män att behöva delta. Det säger väl Christina Höj Larsen också nej till.

Anf. 10 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! Det var en helt korrekt analys av vad jag säger nej till. Det är fint och bra att budskapet går fram.

Det som är intressant när det gäller Moderaterna när man talar om företag och det som produceras är just frågan om vinster i välfärden. Där har vi en fråga där staten och skattebetalarna tillsammans har några stora summor där vi tillsammans har tänkt oss: Det här ska gå till förskolorna. Det här ska gå till skolorna. Det här ska gå till hälso- och sjukvården.

Då har Moderaterna tillsammans med alliansregeringen riggat ett system där företag kan sänka ned sina snablar i vår skatteskista och ta det de vill ha. Är det den typ av företag vi ska ha, och vad är det som produceras där? För Vänsterpartiet är det helt avgörande att när vi använder pengar tillsammans ska de gå precis till det som vi sagt att de ska gå till. Det är det inte för Moderaterna. Vi ser nu att även Sverigedemokraterna välvilligt ställer upp på företagens idé om detta. Det är helt sant att jag inte tycker att det ska vara på det sättet. Det är viktigt att vi gör saker tillsammans.

När det gäller RUT-avdraget – eller RUT-bidraget, som jag ärligt talat kan kalla det – som går till många av samhällets mest välbeställda vill vi gärna prioritera våra pengar på ett annat sätt. Vi vet att det finns många samhällsuppgifter som behöver utföras. De kan inte utföras, just för att pengarna går till fel sak. Hellre än att människor ska få städa i välbeställdas privata hem vill vi ha fler händer i omsorgen. Vi vill att det ska städas på sjukhusen. Det finns gott om arbetsuppgifter, och det är de som ska utföras. Att Moderaterna och vi skiljer oss där är ingen överraskning.

Anf. 11 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik:

Herr talman! Det är intressant att det väldigt mycket handlar om vad Moderaterna vill göra. Det är bra, för vi vill göra väldigt mycket och göra väldigt mycket bra.

Det är en intressant syn på alla de människor som befinner sig i och jobbar i den hushållsnära sektorn med RUT-tjänsterna. Det var en sektor som gick från att vara svart till att bli vit. Det innebär att de som jobbar där har försäkringar och bättre arbetsvillkor. De har dessutom fått många fler kollegor därför att det har blivit bättre. Personligen har jag jättesvårt att se att det skulle vara ett mindre fint jobb att städa någons vardagsrum eller kök än att städa på en smutsig verkstad, för det är ju inga problem. Jag tycker att alla jobb behövs och att alla är viktiga.

När det sedan gäller välfärden är det självklart så att det viktigaste är att vi har en bra kvalitet. Om någon för samma pengar lyckas göra saker bra och får någonting över ser jag det inte som ett problem. Däremot ser jag det som ett stort problem och en utmaning när vi har sektorer som i många lägen är skattefinansierade och drivs offentligt och som blöder pengar. De levererar givetvis inte vinster. Det kostar pengar, och de levererar kanske inte heller kvalitet.

Min slutsats blir att oavsett vem som driver och styr en verksamhet – om det är privat, offentligt, kooperativt eller vad det nu kan vara – borde det viktiga vara att politikens fokus är att de pengar som sätts in ska gå till kvalitet och att vi ska ha krav för vad som levereras.

När det gäller integrationen behöver vi en stark välfärd. Men vi behöver arbeten så att människor kommer i arbete oavsett om de är födda i Sverige eller någon annanstans. För den sakens skull behöver vi sänka trösklarna in på arbetsmarknaden. RUT-avdragen är en del.

Anf. 12 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! Det är intressant att Moderaterna genast börjar tala om vilka människor som är fina eller inte. Det skulle aldrig falla mig in att tänka på vem som är fin eller inte. Det som intresserar mig är: Hur prioriterar vi användandet av våra skattepengar?

Det finns gott om saker att utföra i den svenska välfärden. Vi vet att städning på sjukhus och i offentliga miljöer är undermålig. Vi vet att det saknas personal i äldreomsorgen och också i hälso- och sjukvården. Det finns gott om arbetsuppgifter, och vi vill välja att prioritera dem. Moderaterna väljer konsekvent – historiskt, då som nu – att prioritera dem som redan har. Den konflikten kommer alltid att finnas kvar.

När det sedan gäller frågan om huruvida sektorn blev mer vit än svart är det inte så. Vi ser fortsatt ett stort svartarbete i den. Det handlar om att man inte vill betala för det arbete som utförs. Det tycker vi är viktigt och rimligt. Det är just för att vi tycker att arbetsuppgifter är viktiga och att ingen är sämre än någon annan som vi också tycker att man ska betala för det som utförs.

Anf. 13 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Inledningsvis måste jag knyta an till den debatt vi precis hade om vinster i välfärden, inte minst för att vi också fick oss en liten känga i något replikskifte. Jag kan bara konstatera att Vänsterpartiet kommer att anse att inga av de verksamheter som bekostas med skattemedel ska få ta ut vinster oavsett om det handlar om att bygga vägar, leverera materiel eller någonting sådant. Det är alltid skattemedel som används.

Det är lite uppfriskande att höra någon annan stå i talarstolen och diskutera integration och bekräfta att det inte bara handlar om arbete och ekonomi utan att det är hur man knyter samman och får hela samhället att fungera som är den viktiga delen i integrationen. Att vi har väldigt olika syn på hur vi ska åstadkomma detta är en annan sak, men det skönt att vi är fler som kan enas om att det handlar om betydligt mer än bara de ekonomiska aspekterna.

I sitt anförande konstaterade Christina Höj Larsen att man inte kan tala om integration utan att också tala om migration. Det har vi också påpekat under lång tid, men det är en typisk fråga där vi har helt olika syn på vad som behöver åtgärdas.

Min fråga grundar sig på vad som hände 2015. Då insåg de flesta andra partierna i denna kammare att det finns gränser för vad vårt samhälle kan prestera för att få ett välfungerande mottagande – även om vi också där har skilda åsikter om vad ett välfungerande mottagande är.

Ser Vänsterpartiet över huvud taget att det finns en sådan konflikt, och inser man att det behövs någon form av regleringar? Det största problemet enligt Christina Höj Larsen tycks nämligen vara att det finns regleringar och att man försöker se till att dessa efterlevs.

Anf. 14 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! Eftersom Sverigedemokraterna tydligt har visat att de är till salu för lite middagar och aktieinnehav kan det vara på sin plats att förklara varför välfärdstjänster inte är jämförbara med vägar, lakan eller något sådant. Medborgare är nämligen inte varor.

Om vi för gemensamma skattemedel upphandlar en väg och den inte blir bra, vad gör vi då? Jo, vi bryter upp den och skapar en ny. Men om vi sätter våra ungar i en skola och den skolan prioriterar ned andelen lärare och är så sugen på att få många högpresterande elever att den höjer deras betyg utan grund kommer våra ungar att stå utan en bra utbildning. De nio åren går inte att bryta upp och ta om. Det är allvarligt.

Människor i vårt samhälle är inga varor som vem som helst kan handla med och göra vinst på. Människor i vårt samhälle är medborgare som ska tas på allvar.

Det är skillnaden mellan höger och vänster, och här har SD tydligt ställt sig på elitens sida eftersom ni, illa dolt, är ett parti för eliten.

Anf. 15 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Jag fick inget svar på mina frågor, så de kvarstår. Anser Vänsterpartiet att det över huvud taget finns några begränsningar till följd av ett stort mottagande i vårt land? Anser Vänsterpartiet att det bör finnas regler och att dessa regler ska efterlevas? Enligt Christina Høj Larsen tycks nämligen huvudproblemet vara att vi har regleringar. Jag hoppas få svar på detta.

Jag hör på Christina Høj Larsens svar om välfärden att det inte alls handlar om att skattemedel går till vinster utan om kvaliteten på det som levereras. Ett otal undersökningar visar att kvaliteten inte avgörs av om utföraren är offentlig eller privat. Det finns såväl offentliga som privata utförare som levererar dåligt, och det finns såväl offentliga som privata som levererar bra.

Innan valet ställde vi oss bakom att ha betydligt tydligare kvalitetskrav eftersom kvaliteten och att våra skattemedel används så effektivt som möjligt är det viktiga.

Att hela tiden riva upp och bygga nytt vore inte bra och skulle kosta betydligt mer pengar än att bygga en bra väg från början – för att knyta an till första exemplet. Måste man riva upp har det gått åt väldigt mycket skattemedel i onödan.

Det är som sagt en separat debatt. Det jag vill ha svar på är: Finns det begränsningar? Påverkas integrationsmöjligheten av hur många som kommer till vårt land? Vad vill Vänsterpartiet i så fall göra för att hålla det på en rimlig nivå så att vi kan garantera ett mottagande värt namnet?

Anf. 16 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! Det jag försökte förklara är hur det stora hänger ihop med det lilla och att människor inte är detsamma som varor. Jag förstår att det är en besvärlig debatt för ett parti som är till salu till högstbjudande.

När jag lyssnar på Alliansen, och framför allt när jag lyssnar på SD, tänker jag på en riktigt kass trollkarl som med ena handen viftar med näsduken och alltid pekar på dem som nyss kom medan han med andra handen smyger ned mynten i fickan. Det är precis det ni gör, för ni är till salu.

Som alla vet är Vänsterpartiet för reglerad invandring. Vi har lagar och regler. Sverigedemokraterna har länge fått det att låta som att det har varit öppna dörrar. Så är inte fallet. Människor har tvingats återvända i många år. Många har fått nej. Det står Vänsterpartiet också bakom.

Frågan är hur vi ska göra det. Ska vi göra det genom att jaga människor? Ska vi göra det genom att ta bort deras ersättning? Vi vet ju att det

inte funkar. Det skapar varken ett tryggt samhälle eller en trygghet för dem som ska återvända.

För mig är det viktigt att vi har ett rättssäkert och bra system. I de fall jag ser att regeringen antar lagar som gör integrationen sämre, genom till exempel familjesplittring och tillfälliga uppehållstillstånd, kommer jag och Vänsterpartiet att protestera, för dessa lagar försämrar hela situationen.

Att vi sedan behöver ett helt annat ansvarstagande internationellt och inom EU är en annan fråga. Men det är ni inte intresserade av att diskutera, för ni vill låta folk stanna i Libanon och så vidare.

Anf. 17 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! Jag noterade att Vänsterpartiet i ett tidigare replikskifte med emfas beskyllde andra partier för att vara till salu. Det kommer verkligen från rätt parti. Vänsterpartiet var ju under årtionden till salu och sålde sig till Kommunistiska internationalen och var till och med en sektion av kommunistpartiet i Moskva. Nog om det.

Herr talman! Vårt land står inför enorma utmaningar. Vi kan i riksdagens talarstol ha en hård polemik, men vi måste vara ödmjuka inför att vårt land står inför ett antal stora svårigheter.

Liberalerna välkomnar invandring. Vi tycker att det är viktigt att Sverige tar ansvar och ställer upp för människor i nöd. Vi tycker också att det är viktigt att människor kan komma hit och arbeta – precis som vi förväntar oss att kunna åka till andra länder och jobba där.

Samtidigt är Sverige ett litet land, och för att vi ska ha kapacitet att få ett fungerande samhälle måste vi också ha en arbetsmarknad, en bostadsförsörjning, en socialtjänst, ett rättsväsen och så vidare som hänger med och klarar stora flyktingströmmar när det brinner runt om i världen.

Hösten 2015 visade med önskad tydlighet att man på många håll i Sverige klarade det men att det på ett antal håll blev en väldigt stor påfrestning.

Detta innebär att vi har ett antal stora utmaningar på arbetsmarknaden, i utbildningsväsendet och på andra håll som vi måste hantera under kommande år.

En utmaning är den alltmer tudelade arbetsmarknaden. Vi får en mer tudelad arbetsmarknad mellan infödda och utrikes födda. Vi får en mer tudelad arbetsmarknad mellan kvinnor och män. Vi får också en mer tudelad arbetslöshet mellan dem som är arbetslösa en kort tid och dem som är arbetslösa under lång tid.

En orsak till detta är att vi har byggt vår arbetsmarknad på idén att vi inte ska ha så många så kallade enkla jobb med låga kvalifikationskrav. Sådana jobb tycker vi att vi inte behöver i Sverige. I stället vill vi slussa arbetskraften in i mer produktiva och effektiva sektorer i ekonomin. Detta har varit vägledande för svensk arbetsmarknadspolitik under årtionden.

I grunden har det varit bra. Det är bara det att vi nu har en situation där vi har fler och fler människor i landet som är arbetslösa och som inte har grundläggande utbildningskvalifikationer som gör att de blir anställbara i Sverige. Vi har helt enkelt en stor grupp människor som inte har utbildning. Samtidigt har vi en arbetsmarknad som fokuserar i huvudsak på dem som har utbildning.

En lösning på detta är att människor pluggar mer. Det är bra – det ska vi göra. Vi ska förbättra vår vuxenutbildning, våra kompletterande utbildningar och vår svenskundervisning, och vi ska införa yrkesskola och mycket annat. Men det kommer inte att räcka därför att många personer inte kommer att kunna sätta sig i skolbänken i tio femton år när de har kommit till Sverige eller kanske har flera barn och är i 30–35-årsåldern.

Vi måste öppna upp vår arbetsmarknad för jobb även för de personer som inte har så mycket utbildning med sig, som inte kan språket så bra och som inte har så många nätverk i Sverige eller meriter att visa upp.

Detta är människor som är mycket sköra och som har mycket svårare att få en plats. Därför, herr talman, har vi i Liberalerna föreslagit en ny anställningsform som vi kallar för startjobb. Det finns andra varianter på den typen av förslag hos andra allianspartier.

Vi märker mycket tydligt att alla de expertorgan – Konjunkturinstitutet, EU-kommissionen, OECD, IMF, Finanspolitiska rådet, SNS Konjunkturråd, Arbetsmarknadsekonomiska rådet och så vidare – som granskar Sverige och tittar på vår arbetsmarknad konstaterar samma sak, nämligen att de höga ingångslöner som vi har i Sverige försvårar integrationen. Därför måste vi öppna upp vår arbetsmarknad mer så att den stora gruppen människor som inte har utbildning ska få en chans att komma in på vår arbetsmarknad.

För exempelvis kvinnor som har kommit till Sverige tar det mellan nio och elva år innan hälften har kommit in på arbetsmarknaden – hälften! För männen är motsvarande siffra mellan tre och fem år. Det är enorma skillnader i integrationsprocessen mellan utrikes födda kvinnor och män i Sverige, vilket inte är rimligt för ett land som har tydliga ambitioner på jämställdhetsområdet.

Herr talman! Jag vill ta upp ännu en fråga som är viktig för integrationen, nämligen hur våra skolor fungerar. Vi har i Sverige en växande segregation – det vet vi. Denna segregation är i hög grad en följd av vår bodesegregation. Det betyder att i de områden där många nyanlända och utrikes födda bor blir utmaningarna i skolorna väldigt stora.

Det betyder att en större del av de barn som kommer till Sverige – de som har tvingats fly hit eller som invandrar hit av egen fri vilja – hamnar i skolor som redan har väldigt tunga utmaningar.

I en klass på låt oss säga mellanstadiet går det i genomsnitt 25–30 elever. Om det kommer in en eller två personer från Syrien i en sådan klass är det inte något stort problem. Dessa ungdomar kommer ganska snabbt att lära sig svenska och komma in i det hela. Det är jobbigt till en början, men det kommer att gå rätt bra.

Men om det kommer in fem, sju eller tio elever som inte kan ett ord svenska och som nästan luftlandsätts ned i en svensk skolklass blir det väldigt svårt att klara av att ge dessa ungdomar rimliga förutsättningar att kunna gå vidare i sina studier. Detta betyder att många andra ungdomar i dessa skolor byter till en annan skola och väljer bort dessa skolor.

Herr talman! Jag och mitt parti menar att vi, om vi vill att skolan ska fungera i Sverige också för de nyanlända eleverna, måste ha en mycket jämnare fördelning av var de nyanlända barnen och ungdomarna ska gå i skolan. Det måste bli en mycket jämnare fördelning. Det är orimligt att bara några skolor tar ett stort ansvar. Vi vet vilka kommuner det är – det är de som redan har stora sociala utmaningar framför sig.

En annan sak är att om vi har så stora ordningsproblem som vi har i många av våra skolor drabbar det de nyanlända pojkarna och flickorna särskilt hårt. De är i mer behov av extra stöd, lärarledd undervisning, lugn och ro, och de är i mer behov av att skolan präglas av en trygg miljö. De har råkat ut för saker tidigare, och de har större behov av att lära sig saker för att de inte kan språket och så vidare.

Om vi inte kan tackla ordningsproblemen i den svenska skolan, där det är fullständigt kaos på en del håll i dag och där många elever känner sig otrygga, kommer vi inte att klara integrationsutmaningarna. Det hänger ihop. Allt handlar inte om pengar, sa någon tidigare. Det är mycket riktigt – allt handlar inte om pengar. Det handlar också om vilka värderingar och attityder som präglar vår utbildning och om att ge alla dessa barn och ungdomar goda förutsättningar att få ett gott liv i Sverige.

Jag ber om ursäkt, herr talman, för att jag har dragit över min talartid.
(Applåder)

Anf. 18 ANNELIE KARLSSON (S):

Herr talman! Vi debatterar integration. Det är en fråga som berör de människor som längtar efter att bli en del av vårt samhälle, inte enbart politiker i riksdagens kammare. Det är en fråga som diskuteras flitigt hemma vid köksborden, på de kalas jag går på, i idrottsföreningen och i kön på Konsum eller Ica, om man handlar där. Det diskuteras på de föräldramöten eller andra möten man deltar i. Överallt diskuteras integration.

Här i riksdagen är alla – nej, herr talman, nästan alla – partier ivriga att hitta förslag och lösningar som man tror ska leda till en bättre integration. Det är en politik som ger människor förutsättningar att få bostad, jobb och utbildning.

Lösningarna skiljer sig åt beroende på ideologi, men de flesta av oss har lösningar som vi känner oss övertygade om ska ge människor förutsättningar att starta sina liv och bli en del av vårt samhälle. Dessa lösningar ska också bidra till att minska motsättningarna i vårt land och ge människor möjlighet att utveckla samhället och ta ansvar för vår gemensamma välfärd.

Det finns som sagt inte en gemensam lösning för en lyckad integration. Detta märker vi inte minst när vi läser motioner och reservationer i dag. Det är många förslag och olika idéer, tankar och lösningar.

Herr talman! Det finns inte *ett* svar. Några menar att sänkta skatter och sänkta löner är nyckeln till en lyckad integration, medan vi socialdemokrater är helt övertygade om att kunskap bygger Sverige starkt.

Svenska och samhällskunskap under asylprövningstiden är självfallet en bra början. Nyckeln är det svenska språket, och kunskaper om samhället är viktiga och avgörande. Det finns bara goda erfarenheter av det arbete som numera görs när etableringen startas från dag ett.

Vi satsar på utbildning, utbildning, utbildning. Kunskap kommer alltid att vara den bästa förutsättningen för att få ett jobb. Det är tydligt i statistiken. Oavsett var man är född är det den som har kunskap som har den bästa förutsättningen att ta steget ut på arbetsmarknaden och få ett jobb.

Fler ställer redan nu klockan. Man tar bussen till jobbet, skolan eller praktiken. Allt fler sitter på bussen på väg till en sysselsättning. Men fler – många fler – måste och ska få chansen. Man ska få chansen att starta sitt liv. Alla som kan bidra på arbetsmarknaden ska självfallet göra detta. Det

är när dörren till arbetsmarknaden öppnas som möjligheten att starta sitt liv öppnas. Det är jobb och inkomst som ger möjlighet att köpa det där huset eller skriva på det där hyreskontraktet till lägenheten som familjen så väl behöver.

Dörrar måste öppnas, och kunskaper måste tas till vara. En del erfarenheter måste kompletteras med utbildning. Förutsättningarna skiljer sig åt, och därför behöver vi ett batteri av åtgärder som är anpassade till personen. Individuella lösningar och individuella planer är avgörande för att vi ska få en lyckad integration.

En jämställd arbetsmarknad diskuterades här i förra veckan. Kvinnors och mäns arbetsmarknad är inte jämställd, vare sig när det gäller lön, arbetstidsmätt eller karriärvägar.

Den ojämnställda arbetsmarknaden drabbar kvinnor hårt, och då inte minst kvinnor i etableringen. Vi har en ojämn fördelning av arbetsmarknadsinsatser i etableringen, och kvinnors möjligheter måste verkligen förbättras.

Regeringen har fokus på problemet. Precis som många andra viktiga aktörer ute i samhället har regeringen fokus på ojämnställdheten, där kvinnors situation på arbetsmarknaden måste stärkas. Vi har ett jobb att göra, herr talman.

Det finns också goda exempel. Det finns snabbspår för lärare och snabbspår för vårdpersonal, som pågår runt om i vårt land. Det är en fantastisk bra metod som tar vara på människors kompetens, rustar dem med tillräckliga kunskaper, tar vara på deras erfarenheter och tar vara på den lust som vi har i samhället. Samtidigt skaffar man arbetskraft till de bristyrken som vi har i samhället. Snabbspår är en lyckad modell.

Jag är säker på att alla ni, precis som jag, träffar många människor med ett enormt driv, som gör ett bra jobb för en lyckad integration.

I måndags var det exempelvis fantastiska arbetsförmedlare i Landskrona som berättade om sitt arbete. Jag träffade i Landskrona även entreprenörer som på olika sätt bidrog med att ge sin bild både av lösningar och av utmaningar när det gäller integration.

I förra veckan var jag i Härnösand. Där fanns det ett imponerande stort lag med volontärer som på olika sätt bidrog för att skapa en bättre integration och för att hjälpa människor att bli etablerade i samhället.

Så ser det ut runt om i vårt samhälle. Som sagt, ni alla ser det säkert. Det är fantastiskt att se den kärlek, den kunskap och den erfarenhet som människor så gärna vill dela med sig av, både i sina yrkesroller och som volontärer i civilsamhället.

Det är synd att detta goda arbete inte ges samma utrymme i medierna som en hel del annat. Det är verkligen synd. Men en sak är säker: Detta är inte några alternativa fakta.

Eftersom många nyanlända är i yrkesverksam ålder och har både utbildning och erfarenhet är det viktigt att vi kartlägger vad människor bär med sig.

Att använda asyltiden är givetvis viktigt. Som jag sa tidigare är det inte bara viktigt att människor lär sig språket och får kunskaper om hur samhället fungerar. Det är också viktigt att man kartlägger människors erfarenhet och kunskap och att man kartlägger vad människor har med sig.

Vi har många bristyrken i vårt land, och om vi tar till vara människor som kommer till oss kan vi faktiskt komma till rätta med en del av arbetskraftsbristen med hjälp av dessa människor.

Utbildning och bättre matchning är avgörande för en lyckad integration. Fler måste gå vidare till reguljär utbildning; det är nödvändigt. Några behöver komplettera sin utbildning, medan andra behöver längre utbildning. En del har längre väg till arbetsmarknaden än andra; det vet vi alla. En del behöver lönesubventioner, andra behöver det inte. Men en sak är gemensam för oss alla, nämligen att det ska gå att leva på en lön och att klyftorna i samhället måste minska.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 19 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Jag ställde några frågor i mitt anförande, och jag upprepar dem.

Att komma ut och få fäste i arbetslivet så fort som möjligt och börja knyta kontakter och få ett nätverk är oerhört viktigt. Annelie Karlsson sa i sitt anförande att fler ska få chansen och att det krävs ett batteri av åtgärder.

Något som har varit en viktig del är möjligheten till praktik inledningsvis. Nu har regeringen valt att ta bort möjligheten till praktik under asyltiden, vilket jag tycker är märkligt. Det känns som att det går i fel riktning. Vi skulle gärna se att man återinför möjligheten att få praktik men också möjligheten att få jobba från dag ett. Om annat gäller ska undantag göras åt ett annat håll än vad som görs i dag. Vi tycker att man ska se till att människor kan använda sig av antingen det kort som Migrationsverket sätter in ersättning på eller hitta ett sätt som gör att det går att betala lön. Det är sådana praktiska saker som behövs.

Från Centerpartiets sida skulle vi hellre se att man gjorde någonting åt de praktiska problemen än att ytterligare försvåra. Hur har man resonerat när man väljer att försvåra möjligheterna för de nyanlända att under asyltiden komma ut i praktik?

Anf. 20 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Annika Qarlsson frågade varför vi har tagit bort möjligheten till praktik under asylprövningstiden. Jag tror egentligen inte att det är så svårt att förstå. Regeringen satsar på dem som har fått uppehållstillstånd och säger att asylprövningstiderna måste kortas. När man väl har fått uppehållstillstånd och är kommunplacerad ska man så snabbt som möjligt rustas för att komma ut på arbetsmarknaden. Där har vi en utmaning. Vi har många människor som har kommit till oss, och vi har många människor som står och väntar på att bli en del av samhället. De väntar på att få nyckeln till sin lägenhet och få möjlighet att starta sitt liv och komma ut i jobb.

Vi har begränsat med resurser för att se till att korta denna process. Då tycker jag att det är rimligt att de som har fått ett uppehållstillstånd också är de som får nyckeln till arbetsmarknaden i första hand. Det är de som har fått uppehållstillstånd och som ska starta sitt liv i Sverige som också har nyckeln till arbetsplatserna. Det är dessa människor som ska skaffa sig sin försörjning.

Däremot har denna regering, till skillnad från den regering som Annika Carlssons parti var en del av, börjat ge människor möjlighet till undervisning i svenska och samhällskunskap från dag ett. Det tycker jag är en riktigt bra början. Det är en början som sedan skapar förutsättningar för människor att ganska snabbt, när de väl har fått sitt uppehållstillstånd, gå ut på arbetsmarknaden och få sin första praktik och starta sin väg för att få en försörjning genom ett arbete.

Jag tycker ändå att denna regering – till skillnad från den förra, som satsar på att rusta människor och förbereda dem på det liv som kommer när de har fått sitt besked, samtidigt som man trots den stora belastningen också gör allt för att korta handläggningstiderna – visar att man tar detta på allvar. Det är bättre att vi rustar människor med kunskaper om samhället och med kunskaper i svenska språket än att vi låter dem vara sysselsatta.

Anf. 21 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Jag uppskattar mycket att människor får möjlighet till undervisning i både svenska och samhällskunskap. Det motsätter jag mig inte, utan jag tycker att det är mycket bra och välkomnar det.

Men jag måste ändå säga att jag tycker att det är konstigt att man tar bort möjligheten till praktik. Utifrån att var och en av dem som kommer hit och söker asyl har sin historia, sin bakgrund, sina behov och olika saker med sig tycker jag att det är fel att stänga denna möjlighet. När man har öppnat upp för andra delar undrar jag varför man var tvungen att stänga denna. Men där har vi olika uppfattningar.

Min andra fråga handlar om Migrationsverkets agerande. Man tömmer en mängd olika flyktingboenden och samlar ihop människor på andra ställen. Det skapar en mycket stor turbulens. Vi ser ungar som får lämna sitt fotbollslag, sin klass och sin skola och flytta till andra änden av Sverige. Vi ser även de ideella krafter som med hull och hår har gått in och lagt ned många timmar på att knyta band. Det kan handla om att renovera ett hus eller göra andra insatser för att skapa möjligheter och förutsättningar för att börja skapa livslånga band. Hela detta agerande sätter både de orter där man rycker bort människor och de orter där man tvingar in människor – kommuner som har en mycket stor belastning, har en mycket prekär situation och har en jättestor utmaning – på pottkanten.

Jag var i Hultsfred i måndags. Där har man den största andelen nyanlända, i relation till sin befolkning, med de 688 som kom förra året. Där bryter man nu mot lagen och säger att man inte kan hjälpa fler. Men Migrationsverket fortsätter att flytta människor dit, trots att kommunen skulle behöva boendena.

Hela detta agerande blir kontraproduktivt i båda ändar. Min fråga till regeringsföreträdare blir därför: Är detta bra, och vad gör ni?

Anf. 22 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag delar den problembild som Annika Carlsson ger. Jag tycker inte heller att det känns bra när vi river upp människor som har påbörjat en etablering i samhället och flyttar dem till ett annat ställe.

Däremot står jag till hundra procent bakom att alla kommuner måste ta sitt ansvar, eftersom det är en helt annan sak. Det är en fråga som vi måste fortsätta diskutera. Jag välkomnar att Centerpartiet är berett att fortsätta den diskussionen. Att man ser till att alla kommuner tar sin del av ansvaret

och att man ser till att skapa förutsättningar för människor att komma till en kommun och starta sitt liv är en sak. Men det är inte bra när man har startat en etablering och sedan tvingas bryta upp den. Precis som Annika Qarlssoon möter jag denna problembeskrivning när jag är ute i olika kommuner. Det är en fråga som vi kan fortsätta diskutera. Jag har ingen annan uppfattning än att jag ser problemet. Men jag välkomnar också att vi kan fortsätta att diskutera det.

Anf. 23 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik:

Herr talman! Annelie Karlsson talade mycket om utbildning i sitt anförande. Hon sa till och med att man satsar på ”utbildning, utbildning, utbildning”.

Vi har från Moderaternas sida ingenting emot att man satsar på utbildning, utan vi tror att det är bra. Samtidigt vet vi att många kommer till Sverige utan utbildning. Det är till och med så att vissa varken kan läsa eller skriva och dessutom inte talar vårt språk. Det kan vara personer i vuxen ålder, kanske inte sällan i samma ålder som jag och Annelie Karlsson. Då är frågan: Om man saknar detta, är det utbildning genom ett helt skolsystem som är den bästa lösningen?

Utbildning ska vi ha, men vi föreslår också en förstajobbetjänst. Det är en ny anställningsform där man både arbetar och har inslag av utbildning under tiden. Kommer man till Sverige som vuxen har man nämligen sannolikt gjort en massa saker i sitt liv som gör att man har kunskaper, även om de inte kommer från utbildning, som man borde kunna använda i sitt yrkesliv.

I den situation vi har i dag har hälften av dem som kommer hit inte ett jobb efter åtta år, samtidigt som Annelie Karlsson och regeringen säger att de ska ha jobb inom två år. Nu har man sagt detta i två och ett halvt år, och vi ser att det inte riktigt är fallet. Regeringen har lagt fram förslag och sagt saker, men det blir inte mycket verkstad. Hur ska Socialdemokraterna och Annelie Karlsson se till att folk faktiskt kommer i arbete snabbare än vad de gör i dag? Jag hör många ord, men jag ser väldigt få förslag – och ännu färre lagförslag som vi faktiskt röstar om i kommande – som gör verklig skillnad för dem som berörs.

Anf. 24 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Man kan säga att man hör många ord från de nuvarande regeringspartierna, men jag hör ännu fler ord från dem som hade regeringsmakten i åtta år och som nu säger till oss – som haft regeringsmakten i drygt två år – att det tar alldeles för lång tid. Det har ju inte börjat ta längre tid sedan vi tog över regeringsmakten, trots att vi har ett mottagande som är oändligt mycket större än under de åtta borgerliga åren, men *nu* går det tydligen att snacka om att det tar lång tid. Det tar inte ett dugg längre tid nu än det gjorde när Christian Holm Barenfelds parti hade regeringsmakten.

De lösningar vi kommer med nu – med utbildning, utbildning, utbildning – är rätt, men det är inte så att vi bara tänker utbilda akademiker. Ibland hör jag borgerliga företrädare säga att alla inte kan ha förutsättningar och att man kan lära sig jobbet på jobbet. Vi har ett batteri av olika utbildningar. Att människor ska ha kunskap och få göra ett jobb betyder inte att alla ska bli akademiker; det finns arbeten som kräver betydligt

mindre utbildningsinsatser, men det krävs kunskap för att man ska stå stark på arbetsmarknaden.

Jag tror att det är detta som skiljer våra partier åt allra mest. Jag tycker att man ska ha tillräcklig kunskap för att stå stark på arbetsmarknaden när man går in på den. Man ska kunna få en anställning som är trygg, man ska få en lön att leva av och man ska kunna starta sitt liv. Man ska kunna skriva sitt hyreskontrakt. Christian Holm Barenfeld är dock mer intresserad av hur vi ska kunna vara med och finansiera så att arbetsgivare ska få billigare arbetskraft med hjälp av utbildade människor som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Vi har två helt olika sätt att lösa problemet på, och det tror jag att vi ska ha respekt för. Du och jag tycker väldigt olika om hur arbetsmarknaden ska fungera, Christian Holm Barenfeld. Så är det!

(Applåder)

Anf. 25 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik:

Herr talman! Vi kan nog vara överens om att vi tycker ganska olika, och det ska man respektera. Samtidigt tycker jag att det är viktigt att vi fokuserar på det vi faktiskt talar om, nämligen integration, hur jobben ska bli fler och hur fler ska komma i arbete.

Jag har svårt att se att det inte skulle vara att satsa på dem som kommer hit om man fick dem i arbete med utbildning – exempelvis förstajobbetanställningen, där du får både arbete och utbildning. Att vara i arbete är en del av integrationen och något som rustar personen. Jag har inget emot att Annelie Karlsson säger ”utbildning, utbildning, utbildning”, men jag tycker att det är ett problem när regeringen glömmet bort jobb, jobb och jobb. När det gäller många av de förslag som läggs fram ser man nämligen i undersökningar att de beräknas leda till färre jobb.

Nu ser vi att jobben växer till, för vi är i en högkonjunktur. Under en period för sex sju år sedan befann vi oss i en internationell finanskris, och det påverkar ju också. Vi vet att när det går bra för ett land är det lättare för dem som står långt ifrån arbetsmarknaden att komma in – och vi vet att så fort konjunkturen vänder är det just de personerna som drabbas. Vi är nu i en högkonjunktur, och vi har haft ett jättestort inflöde till Sverige. Vi vet också att en högkonjunktur inte varar för alltid. Det gör att vi behöver rusta med utbildning, men vi måste också se till att vidta andra åtgärder som gör att folk kan komma i arbete.

Den nuvarande regeringen återkommer jättegärna till den tidigare regeringen. Vi moderater har varit tydliga med att vi gjorde mycket som var väldigt bra men att vi hade behövt göra mer när det gäller integrationen. Det är därför vi moderater har gått igenom och sett över vår politik. Nu levererar vi många förslag – nya och skarpa förslag – som är anpassade till dagens Sverige.

Anf. 26 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! ”Nya och skarpa förslag” – jag hör rätt mycket av de gamla förslagen, nämligen: Gör det billigare, sänk skatten, se till att man får 60 procent av lönen när man jobbar. Det ska alltså göras billigare för den enskilde.

Sedan har vi det vanliga mantrat att det ska löna sig att jobba. Det har alltid lönat sig att jobba! Med våra förslag lönar det sig varenda dag. Sju

dagarna i veckan lönar det sig att jobba, Christian Holm Barenfeld. Det lönar sig alltid att arbeta framför att ha ersättningar; det är aldrig full täckning på de ersättningar vi föreslår. Däremot skapar de förutsättningar för att du ska slippa gå från hus och hem om du drabbas av arbetslöshet eller inte får in en fot på arbetsmarknaden. Det är också en skillnad när det gäller hur vi ser på svensk arbetsmarknad och hur den ska fungera, herr talman.

Man talar om att det ska löna sig att arbeta och att man har förslag om detta. Våra förslag är att se till att rusta människor för att komma in på arbetsmarknaden och sedan ha statliga subventioner för dem som inte står tillräckligt starka för att komma in av egen kraft. Det kommer alltid att behövas statliga subventioner på arbetsmarknaden för människor i samhället, skulle jag tro – oavsett om det gäller människor i etableringsinsatser eller människor som är födda här. Människor har olika förutsättningar.

Däremot ska man kunna leva på sin lön. Där skiljer vi oss också åt. Hur ska det se ut på arbetsmarknaden? Vi säger att människor ska stå starka på arbetsmarknaden, och sedan är vi med och delar på risken om de inte kan komma in av egen kraft. Det är också att rusta människor för arbetsmarknaden. Vi har två helt olika sätt att se på detta och hur det ska se ut, men kom aldrig och smeta på Socialdemokraterna åsikten att människor inte ska gå till jobbet! Det är därför vi rustar människor i en högkonjunktur, för att de ska stå starka när lågkonjunkturen kommer.

Utbildning, utbildning, utbildning! Det står vi fast vid.
(Applåder)

Anf. 27 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Jag tror ändå att vi är ganska överens om problembilden. Vi har en större grupp människor som står långt bort från arbetsmarknaden. Vi har en stor grupp människor som har kommit till vårt land de senaste åren och som har låg utbildning, bristande språkkunskaper – vilket är fullt naturligt – och så vidare. Frågan är hur vi ska kunna öppna arbetsmarknaden för den gruppen.

Ungefär varannan person som nu befinner sig i etableringsinsatser, alltså ca 30 000 av 60 000, saknar utbildningsnivå motsvarande svensk gymnasiekompetens. Många av dessa personer vill jobba. De kanske inte har möjlighet, kan eller orkar sätta sig i skolbänken i Sverige i ytterligare tio år. Vi har också redan ganska många invandrare i Sverige som har utbildning men inte jobb som motsvarar deras utbildningsnivå. Det ska vi inte glömma; vi har ganska många högutbildade chaufförer och annat i Sverige som kanske skulle vilja jobba som ingenjörer i stället.

Min fråga till Socialdemokraterna, herr talman, blir som följer. Konjunkturinstitutet, EU-kommissionen, OECD, IMF, Finanspolitiska rådet, SNS Konjunkturråd och Arbetsmarknadsekonomiska rådet – alla dessa olika organ har tittat på svensk ekonomi och svensk arbetsmarknad, och de konstaterar i grund och botten samma sak. De går lite olika långt och har varierande förslag, men i grund och botten konstaterar de samma sak: De höga ingångslönerna i Sverige är problematiska för integrationen.

Frågan till Socialdemokraterna är om alla dessa organ har fel. Är det er bedömning att alla andra har fel? Det är bara Socialdemokraterna som har rätt; alla andra har alltid fel – eller?

Anf. 28 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Man skulle kunna spela upp replikskiften från tidigare debatter, för jag tror inte att de som sitter hemma och lyssnar på oss skulle höra om det var i dag, i höstas, i våras eller hösten dessförinnan. Det är nämligen samma mantra som upprepas – Fredrik Malm låter ungefär likadant. Det talas om de höga ingångslönerna. Det finns problem med att lönerna är för höga, och vi måste sänka lönerna på den svenska arbetsmarknaden. Detta är nyckeln!

Jag är glad för att Fredrik Malm säger att vi är överens om problembilden – det är ju ett steg på vägen. Dock har jag snart ingen tro kvar på att vi skulle kunna bli överens om resten, för jag kommer med en dåres envishet att hävda att det är parterna som ska sätta ingångslönerna. Detta ska vi inte diskutera i riksdagens kammare.

Det är inte en fråga för politiken att diskutera hur lönebildningen i samhället ska se ut – det har vi överlåtit åt parterna. Jag har sagt det förut, och jag säger det igen: Detta är en modell som har tjänat oss väl. Jag är inte beredd att, som Fredrik Malm, säga att det vore bättre om vi tog över och satte minimilöner i Sverige. Det måste nämligen vara det som är Fredrik Malms modell.

Hur mycket för höga är ingångslönerna, och vilka är det som har för höga ingångslöner? Det finns ju inte bara en ingångslön i Sverige. Det förbundet som jag kommer ifrån, Handelsanställda, har ingångslöner som jag tycker är ganska låga. Kommunal har en annan ingångslön. I byggbranschen har man en procentuell lön när man är lärling, tills man har fått sitt yrkesbevis. Enligt industriavtalet har man ytterligare en annan ingångslön.

Vilka av dessa ingångslöner är det som är för höga? Vilka är det som ska sänkas? Vilka parter är det som har tecknat avtal med för höga ingångslöner, enligt Fredrik Malm, om han nu skulle ta över lönebildningen från parterna? Jag är inte beredd att ta den diskussionen, men tydligen är Fredrik Malm beredd att göra det.

(Applåder)

Anf. 29 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Jag tror att mitt namn nämndes 10–15 gånger i föregående inlägg – Fredrik Malm upprepar samma mantra och så vidare.

Men, herr talman, det är inte jag som upprepar något mantra här. Det jag frågade Annelie Karlsson och Socialdemokraterna rör vad ett antal olika organ konstaterar om Sveriges ekonomi och arbetsmarknad. Det handlar om Konjunkturinstitutet, EU-kommissionen, OECD, IMF, Finanspolitiska rådet, SNS Konjunkturråd och Arbetsmarknadsekonomiska rådet.

Alla dessa säger inte samma sak, och alla dessa har inte samma förslag, men den problembild som de alla konstaterar finns är i grund och botten densamma. Vi har i dag i Sverige en arbetsmarknad som inte släpper in en stor grupp av de nyanlända. Ett problem med detta är att de höga ingångslönerna försvårar integrationen.

Är det bättre att människor lever på bidrag i stället? Socialdemokraterna talar sig varma för att människor ska kunna leva på sin lön, men en lön är ju högre än ett bidrag. Är det då bättre att människor lever på bidrag? Jag tycker inte det.

Herr talman! Jag ser med ganska stor ödmjukhet på den här frågan. Precis som Moderaterna tidigare konstaterade gjorde vi mycket som var bra under alliansåren, men vi hade kunnat gå ännu längre. Vi hade också en finanskris 2011 som slog ut lika många jobb i Sverige som det kom asylsökande 2015, det vill säga ungefär 160 000.

Vi har ett omvandlingstryck på ekonomin, med ökad outsourcing. Vi har en digitalisering. Vi har fått personer som har varit sjukskrivna att komma in i arbetskraften och bli aktivt arbetssökande igen. Vi har i Sverige ett behov av att skapa en boom med nya jobb.

Då blir frågan till Socialdemokraterna: Har alla de här expertorganen fel? Är det bara Socialdemokraterna som har rätt, och alla andra har alltid fel? Om det är Socialdemokraternas inställning visar detta inte på särskilt stor ödmjukhet inför de utmaningar som vi står inför.

(Applåder)

Anf. 30 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag ska inte nämna Fredrik Malm vid namn så många gånger. Det jag däremot tänker nämna är att den ideologi som vi socialdemokrater står för – som innefattar den svenska modellen, som har tjänat oss väl – kommer att finnas kvar oavsett vad som händer. Vi kommer inte att fråga vad någon annan tycker om vår ideologiska övertygelse.

Parterna får ta diskussionen om ingångslöner. Vi behöver inte diskutera detta mer, för det här är min bestämda uppfattning. Jag kommer heller inte att ha någon annan uppfattning när vi går härifrån – detta är parternas uppdrag.

Det är intressant att diskutera lönernas betydelse. Jag tror också att lönerna har betydelse. Det går inte att begära att någon ska betala full lön när den anställer en person som inte har prövats på arbetsmarknaden – en person som av ett eller annat skäl har ett arbetshinder.

Det är ju därför vi har subventioner. Det är därför vi säger: Följ kollektivavtalet, men få subventioner från staten! Det är därför vi betalar en del av lönen. Vi delar den risken gemensamt i stället för att låta den enskilde betala. Jag tycker att det är en mycket smartare modell.

Allianspartierna tycker inte att det är ett dugg märkligt att vi diskuterar subventioner när vi pratar om till exempel ROT och RUT. Det tycker de däremot när vi pratar om att vi ska subventionera för den enskilde, och detta tycker jag är fult.

Att subventionera i samband med ROT och RUT är tydligen en lyckad arbetsmarknadsmodell. Det är tydligen en lyckad modell för att få människor i sysselsättning. Men när vi subventionerar för den enskilde anser de att människor ska ha en drivkraft – om man bara får en lön ska man lära sig att leva på den! En lägre lön är bättre än ingen lön alls!

När vi pratar om andra grupper i samhället ska man i stället stimulera och subventionera så att det inte blir så mycket svartarbete, och man ska – beträffande RUT och ROT – se till att man får en sjyst arbetsmarknad.

Det här är märkligt. Huruvida man ska stimulera eller använda sig av morot och piska beror på vilka människor vi pratar om.

(Applåder)

Anf. 31 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Miljöpartiet vill att Sverige ska vara ett medmänskligt och välkomnande land där alla kan delta på sina egna villkor.

Under 2015 kom historiskt många asylsökande till Sverige på kort tid. Varenda en av de 162 877 personer som sökte asyl är en människa av kött och blod – en människa som bär på minnen och drömmar, som har en historia och en längtan efter en framtid. Varenda en är en människa vars rätt till liv och frihet är absolut.

Sverige gjorde under 2015 mer än något annat EU-land för att hjälpa människor som söker skydd. Vi gjorde det som resten av EU borde ha gjort – vi tog ansvar.

Insatserna från kommuner, landsting och civilsamhället har varit både avgörande och ovärderliga. Förra höstens erfarenheter visar dock att vi behöver arbeta mer för att förstärka kapaciteten i mottagningssystemet, så att det fungerar väl både i tider när det kommer många och i tider när det kommer få. Vi behöver också fortsätta att driva på för en ordning i EU där alla medlemsländer tar gemensamt ansvar för att ta emot asylsökande.

Miljöpartiet och regeringen arbetar hårt för att effektivisera mottagandet, förbättra etableringen och se till att korta vägen till jobb och studier för nyanlända. Tidiga insatser är en nyckel i detta arbete. Många insatser genomförs redan nu för att se till att de personer som har kommit till Sverige ska kunna lära sig svenska, utbilda sig eller få sin tidigare utbildning validerad och komma in på arbetsmarknaden.

Det är inte en gemensam historia, hudfärg, religion eller etnicitet som förenar oss i Sverige, utan det är vår gemensamma framtid. Miljöpartiet står fast vid vår tro på ett öppet Sverige som välkomnar människor hit. Därför är det vår skyldighet att bygga ett samhälle där systemen klarar av våra visioner.

Sverige står nu bättre rustat för att klara av etableringen av dem som kommit till Sverige de senaste åren och dem som kommer att komma framöver. Regeringen har genomfört många åtgärder som förbättrat etableringen och höjt mottagandekapaciteten, och vi har också den starkaste arbetsmarknaden i hela EU.

Fler människor som kommer hit på flykt ska kunna lära sig svenska från dag ett och kunna arbeta från dag ett. Ju tidigare vi underlättar för människor att lära sig svenska och att få sina kvalifikationer och betyg validerade, desto tidigare ger vi möjligheter till att skapa branschkontakter inom personens yrke och till att etablera privata kontakter och nätverk. Därmed kommer människor också tidigare i arbete eller startar företag.

Historiskt har Sverige klarat av att växa på ett bra sätt. Två årtionden efter Balkankriget ser vi att de som sökte en fristad i Sverige och gjorde det till sitt nya hemland har etablerat sig i en sådan utsträckning att det är fler av dem som läser vidare på högskolan än infödda svenskar. Sverige växte och skapade möjligheter av en stor utmaning. I dag ser vi också hur ensamkommande barn lyckas väldigt väl och faktiskt ännu bättre än flyktingbarn som kommit hit med sina familjer.

Långa handläggningstider i asylprocessen är och har de senaste åren varit ett stort problem, i synnerhet för den enskilde individen som tvingas leva i osäkerhet om sin framtid under lång tid, vilket i sin tur kan påverka personens hälsa och etablering negativt. Att väntan på asylbeslut görs så kort som möjligt är det enskilt viktigaste för en bra start i Sverige.

Att få ned handläggningstiderna har varit en viktig prioritet för regeringen. Under 2016 ökade regeringen kraftigt anslagen till Migrationsverket för att hantera det stora antalet asylsökande. Det handlade om ökade kostnader för boenden men också om att myndigheten skulle kunna öka sin kapacitet att registrera och pröva asylansökningar och anställa mer personal för att kunna korta handläggningstiderna.

En av de största reformer som vi har gjort under denna mandatperiod, också budgetmässigt, är att alla Sveriges kommuner nu ska ta ansvar och hjälpa till med flyktmottagandet. Vi har tillfört 10 miljarder till kommuner och landsting årligen i generella statsbidrag.

Syftet med den bosättningslag som har införts nu är just att få till stånd en jämnare fördelning av mottagandet av nyanlända mellan landets kommuner och att kommuner som har goda förutsättningar för etablering ska ta emot nyanlända i en något större utsträckning än tidigare. Alla ska hjälpa till.

Regeringen har också ökat ersättningen till kommuner för nyanlända som har särskilda behov, till exempel behov av en tillgänglighetsanpassad bostad eller närhet till specifik sjukvård.

Ett sätt att snabbt få fram fler bostäder, som Miljöpartiet drivit, är att göra det enklare för privatpersoner att hyra ut redan befintliga rum eller bostäder. I vårändringsbudgeten för 2016 tillförde regeringen 10 miljoner kronor till länsstyrelserna för att just skapa förutsättningar att förmedla eller på andra sätt underlätta uthyrning av privatpersoners bostäder. Framöver kommer denna satsning att fördubblas.

Vi har även gjort satsningar på traumavård. Förekomsten av sjukdomar som kräver vård när personer kommer till Sverige har i stor utsträckning påverkats av upplevelser, trauman och risker som den asylsökande har exponerats för under flykten. Detta tillsammans med separation från familjemedlemmar innebär en ökad risk för psykisk ohälsa. Det är något som påverkar individen väldigt starkt och som också försämrar etableringen. På Miljöpartiets initiativ har regeringen därför beslutat att satsa på vård och behandling för traumatiserade asylsökande och nyanlända med 40 miljoner årligen 2017–2020.

År 2015 kom 35 000 ensamkommande barn till Sverige. Sverige gjorde en enorm insats när så många asylsökande kom under kort tid. Människor ställde upp och blev gode män åt ensamkommande och engagerade sig i idrottsföreningar som anordnade aktiviteter på asylboenden, och boendepersonal och lärare har gjort sitt yttersta för att välkomna de unga ensamma killarna, som det ofta är, i samhället.

Nu ser vi dock hur oron sprids bland dem som kommit till Sverige som ensamkommande och bland dem som arbetar med ensamkommande på olika sätt. Ålderssuppskrivningar verkar ske godtyckligt enligt många. Avslagen kommer löpande, eftersom många som kom under 2015 och väntat på beslut nu börjar få besluten. Återtagandeavtalet med Afghanistan oroar, även runtflyttandet mellan skolor och kommuner, och gör att situationen känns mycket svår. Därför har vi de senaste veckorna och månaderna fått rapporter om ökat antal självmordsförsök bland ensamkommande barn och en ökad psykisk ohälsa.

Därför är det positivt att flera viktiga förändringar för den här gruppen nu håller på att genomföras. Åldersbedömningarna ska bli mer rättssäkra, ske tidigare i asylprocessen och kunna överklagas.

En ny lagstiftning, som snart läggs fram för riksdagen, kommer att göra att ensamkommande barn ska kunna gå klart gymnasiet i Sverige, därefter få en tid på sig att söka arbete och då få möjlighet till permanent uppehållstillstånd eller sedan söka uppehållstillstånd på någon annan grund. Detta är något som har varit viktigt för Miljöpartiet och som vi har varit starkt pådrivande för att kunna genomföra.

Regeringen har också beslutat att inrätta ett nationellt kunskapscentrum för ensamkommande barn. Syftet är att sprida aktuell kunskap, framgångsrika metoder och effektiva processer till de kommuner, landsting och ansvariga myndigheter som genomför insatser för dessa barn.

Vi arbetar ständigt för åtgärder som kan förbättra situationen för svårt utsatta grupper, som ensamkommande. Under denna mandatperiod har regeringen stärkt kommuners mottagande genom att skolschablonen för asylsökande har höjts med 50 procent, genom att boendeformen stödboende inrättats och genom att tillföra mycket resurser till civilsamhällets organisationer, som gör ett oerhört viktigt arbete under asyltiden. Vi kommer att fortsätta arbeta för att förbättra situationen, inte minst för ensamkommande barn, vad gäller den psykiska ohälsan och stressen av att hela tiden bli runtflyttad mellan boenden, skolor och kommuner.

Att hitta ett arbete är nyckeln till en god och snabb etablering i samhället. Därför är det positivt att frågan om hur fler asylsökande kan få arbete från dag ett bereds på Regeringskansliet. Skatteverket har också fått i uppdrag av regeringen att komma med förslag som innebär att Migrationsverket ges möjlighet att rekvirera så kallade samordningsnummer för samtliga asylsökande. De förändrade reglerna, som ska träda i kraft den 1 juli 2017, kommer antagligen att väsentligt underlätta Arbetsförmedlingens arbete med asylsökande.

Det är viktigt att fler asylsökande har rätt och möjlighet att arbeta och att hinder för detta undanröjs. Därför är det bra att frågan om asylsökandes möjligheter att ta del av tjänster hos Arbetsförmedlingen ses över och att en översyn av reglerna för att få AT-UND görs.

Sveriges arbetsmarknad går mycket bra nu. Sveriges ekonomi går också mycket bra. Att så många människor har kommit hit på kort tid är en utmaning, men det är också en historisk möjlighet att göra Sverige till ett ännu bättre land för fler.

(Applåder)

Anf. 32 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik:

Herr talman! Mycket behöver göras gällande integrationen. Vissa saker har gjorts och vissa saker är vi överens om. I mitt tidigare replikskifte med Annelie Karlsson pratades det om snabbspåren. De tror vi egentligen alla är bra. Framgångsrika och lyckade har de hittills däremot inte varit, för det är en mycket liten andel av dem som är inskrivna som över huvud taget har fått ta del av dem. Där tror jag att vi behöver jobba allihop för att det som inte har lyckats ska bli lyckat.

När det sedan gäller att få den som kommit hit i arbete har jag tidigare i debatten vid flera tillfällen lyft fram RUT-avdraget, som jag vet att Miljöpartiet har uttryckt positiva åsikter om förr. Men samtidigt är man med i regeringen och ser till att strama åt det. Regeringen halverar det medan vi vill tredubbla det.

Vi vill också ha förstajobbetanställningen, som handlar om att folk ska jobba och utbildas samtidigt. Samtidigt säger vi att man inte ska betala skatt på inkomster förrän man har tjänat 12 000 kronor. Detta gör att det blir en bra ersättning. Vi vet att Miljöpartiet i den här frågan måste samarbeta med Vänsterpartiet, så vad är Miljöpartiets konkreta förslag för att den med låg utbildning som har kommit till Sverige ska komma i arbete?

Vad gäller arbetskraftsinvandringen har LO-facken och övriga socialdemokrater varit ute och sagt att man inte ska se på samma sätt på en städare som på en it-tekniker, utan it-teknikern är mer välkommen. Hur ser Maria Ferm på detta samt på integrationsaspekten av att man nu skickar ut personer som har jobbat här i flera år på grund av att någon tidigare arbetsgivare har gjort något misstag? Vad är Maria Fermes synpunkter på arbetskraftsinvandringen, både s-förslaget och vad gäller dem som måste återvända?

Anf. 33 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Tack, Christian, för väldigt många olika frågor, som alla är intressanta!

När det gäller vår syn på vad som behövs både arbetsmarknadsmässigt och utbildningsmässigt för att människor ska komma i arbete är svaret att det behövs väldigt många olika åtgärder, eftersom människor som kommer till Sverige har väldigt många olika bakgrunder. Vissa kommer hit med en hög utbildning, och andra kommer hit med viss utbildning. Ytterligare andra som kommer hit har inte studerat över huvud taget tidigare och är kanske i medelåldern. Då kan man kanske inte förvänta sig att de kan utbilda sig igenom detta.

Vi behöver därför se till att det även finns snabba vägar in på arbetsmarknaden. Redan i dag har vi olika sätt, till exempel traineetjänster, extratjänster i välfärden och moderna beredskapsjobb. Det handlar helt enkelt om åtgärder av olika slag.

Christian Holm Barenfeld nämnde själv snabbspåren. Det finns ett tjugotal snabbspår till bristyrken. Vi har även sett till att inrätta ett snabbspår till företagande. Många som kommer hit har företagarbakgrund och har drivit ett eget företag i hemlandet. Vi kan inte förvänta oss att alla ska bli anställda, utan det måste finnas olika sätt att starta upp här i Sverige.

Vi har vidare gjort en historisk satsning på utbildning. Detta är väldigt viktigt för många av dem som kommer hit. De behöver dessutom kunna validera sin utbildning och sina faktiska kunskaper.

Det handlar om lite av varje. Jag tycker att det vore bra om vi kunde genomföra den förändring som gör att fler asylsökande kan arbeta från dag ett. Detta tror jag att Moderaterna tidigare har ställt sig positiva till.

Frågan om arbetskraftsinvandring får jag återkomma till i min nästa replik.

Anf. 34 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik:

Herr talman! Som Maria Ferm säger kommer vissa till Sverige med hög utbildning, andra kommer med en något lägre utbildning och en stor mängd kommer också i stort sett helt utan utbildning. Jag delar Maria Fermes analys om att vi behöver göra olika insatser här.

Problemet är att det största regeringspartiet säger att vi ska satsa på utbildning, utbildning och utbildning. Om man inte har någon utbildning

när man kommer hit och är medelålders eller äldre ungdom måste vi se på vad människor har gjort tidigare och vilka kunskaper vi kan dra nytta av. Trainee-tjänster, extratjänster och statliga beredskapsjobb tas upp. Som jag sa i mitt anförande har Stefan Löfven och regeringen totalt utlovat 85 000 sådana, men inte ens 5 000 har kommit på plats.

För dem med högre utbildning är snabbspåren en bra och viktig del för att vi ska kunna ta vara på kompetens och kunna validera deras kunskaper. Problemet är att ungefär 4 procent av de berörda – redovisningen av siffror är dålig – befinner sig i snabbspåren. Vi har alltså 96 procent kvar. Därtill vet vi att många som ännu inte har fått uppehållstillstånd kommer att få det. Situationen kan alltså bli än värre.

Vad kan vi då göra för att de som har väldigt låg utbildning ändå ska komma i arbete utan att behöva vänta i massor av år och gå igenom hela det svenska utbildningssystemet i vuxen ålder? Jag ser även fram emot att få svar på hur Maria Ferm ser på arbetskraftsinvandring. Det gäller dels Socialdemokraternas förslag om att man inte är välkommen till Sverige som arbetskraftsinvandrare om man inte är välutbildad, för LO:s medlemmar ska först få jobb, dels att de som har varit här under många år skickas ut trots att de har haft jobb.

Anf. 35 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Låt mig börja med arbetskraftsinvandringen. Miljöpartiet har under lång tid tyckt att det regelverk som vi har är bra och värdefullt. Människor som får erbjudande om arbete här ska kunna komma hit och arbeta, under förutsättning att de får lika goda villkor som andra människor som arbetar i Sverige har. Det är företagen som bäst kan bedöma behovet av arbetskraft, men de måste såklart först annonsera ut det i Sverige och i EU innan de söker arbetskraft utifrån. Denna hållning har vi fortfarande, och vi tycker att regelverket är viktigt.

Att många människor som under lång tid har arbetat här skickas ut eller blir av med sina uppehållstillstånd på grund av att arbetsgivaren exempelvis har begått mindre fel, missat att betala in någon försäkring ett antal år tidigare eller liknande är ett jätteproblem. Detta vill vi rätta till, för även det här är en viktig fråga. Det blir väldigt märkligt om enskilda individer ska drabbas för ett mindre misstag från arbetsgivarens sida som kanske har skett för länge sedan.

Jag delar inte bedömningen att regeringens politik för utbildning och arbetsmarknad endast består av utbildning, utbildning och utbildning. Tvärtom utgörs den av en hel palett av olika åtgärder. Det handlar om att försöka underlätta för människor att snabbt komma in på arbetsmarknaden. Detta gäller även de som inte har någon utbildning och som kanske snarare behöver snabbkvalificerande tjänster än utbildning.

Men vi ska även satsa på utbildning. Det handlar om en kombination av dessa båda saker. Det centrala är att se att alla är individer och att olika insatser behövs eftersom det handlar om olika människor.

Anf. 36 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Tack, Maria Ferm, för ett bra anförande! Det kändes som om du försökte ge svar på en del frågor redan från början, men jag skulle vilja fördjupa mig lite för att höra om jag uppfattade dig rätt.

Det som många gånger förenar Miljöpartiet och Centerpartiet är synen på invandring, och det gäller både möjligheter och utmaningar som självklart följer med. Vi ser ett stort reformbehov på arbetsmarknads- och bostadsområdet och när det gäller ansvaret för mottagandet.

Låt oss tala om praktiska frågor, för det är sådant som händer här och nu som vi måste göra något åt direkt. Vi är ju eniga om att det är bra att människor tidigt kommer in och kan etablera sig på arbetsmarknaden och börjar få kontakter och nätverk som gör att de får det där jobbet. Men varför väljer regeringen att ta bort möjligheten att få praktik redan från början? Det har kommit fram synpunkter och jag har även själv ställt frågor från talarstolen om detta.

Något som är kopplat till att kunna arbeta är att man måste begära undantag. Vi tycker tvärtom att man redan från dag ett ska ha möjlighet att arbeta. I detta finns en del praktiska problem, till exempel att man måste ha de fyra sista siffrorna för att kunna få löneutbetalningar och liknande. Men om jag förstod Maria Ferm rätt är detta på gång och kommer under 2017.

Jag vill även höra något om den sista delen som också hör ihop med detta paket. Vi ser gärna att det finns en möjlighet till spårbyte. Om man har kommit hit och söker asyl men krockar i någonstans och får möjlighet att stanna på andra villkor borde man i större omfattning kunna byta spår till att bli arbetskraftsinvandrare. Pågår något arbete med en förändring i rätt riktning vad gäller detta?

Anf. 37 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Tack, Annika Qarlsso, för frågorna!

Vad gäller praktik för asylsökande är vi inne i ganska stora förändringar. När det för bara några år sedan kom väldigt många under kort tid blev handläggningstiderna långa, och det blev än mer centralt att människor hade en sysselsättning under asyltiden och inte gick sysslolösa och hamnade i passivitet. Annars hade vägen till arbetsmarknaden blivit ännu längre. Det fanns även andra insatser såsom svenskundervisning på asylboendet.

Nu ser vi att handläggningstiderna kommer att kortas rejält. Möjligheten till praktik eller att Migrationsverket har hand om detta kommer att ändras under det kommande halvåret. Det blev visserligen även en förändring vid årsskiftet. I sommar kommer dock denna möjlighet att löpa ut.

Vi beräknar att handläggningstiderna på Migrationsverket kommer att vara mycket kortare efter det. Då är behovet av att praktisera inte lika väsentligt, utan man kommer i stället snabbt in i etableringsuppdraget.

Vi har snarare satsat på hur man kan underlätta för fler asylsökande att arbeta direkt. Det handlar exempelvis om att se över avräkningarna mot dagersättningen, som gör att det inte är lönsamt att arbeta. Vi ska även se över samordningsnumren för att möjligheterna att öppna bankkonto ska bli bättre. Vi ser över rätten att få AT-UND och de krav som finns för detta. Jag vet dock inte om rätt lösning är att helt ta bort det, men vi måste se hur vi kan underlätta för så många som möjligt att kunna arbeta direkt under asyltiden. Vårt fokus har alltså varit på detta.

Vad avser spårbyte sänktes tiden från sex till fyra månader under den förra mandatperioden. Det är lättare att byta spår nu. Förslagen är intressanta, men jag känner inte till att något sådant arbete pågår.

Anf. 38 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaren på alla mina frågor. Jag vill ta upp ett område till, nämligen de omflyttningar som sker just nu. Migrationsverket tömmer boenden, och man samlar dem på andra ställen.

Jag har ett lysande exempel från Kroppefjäll i Melleruds kommun. Där finns verkligen civilsamhället med runt omkring. Man har bra verksamhet, och det har fungerat väldigt väl. Men boendet ska vara tomt till den 31 maj. Det skapar en oro bland alla de människor som nu tvingas iväg och ska flyttas någon helt annanstans. Men det skapar också en frustration bland civilsamhällets alla krafter, som har gått in och engagerat sig stort. Det är den ena delen.

Den andra delen gäller Hultsfred, där jag var i måndags. Där fortsätter man att plocka in ännu fler, fast Hultsfreds kommun just nu till och med bryter mot lagen och säger: Vi har mer än vad vi klarar av, och vi kan inte ta emot fler! Vi har inte boenden! Vi har inte någonting! Andra kommuner måste vara med och hjälpa till!

Hultsfred har satt stopp. Man bönar och ber hos Migrationsverket: Kan vi inte få del av dessa lägenheter? Då skulle vi klara att hjälpa dem som är här och inte har någonstans att bo!

Men man får inte gehör.

Detta skapar en oerhörd frustration i båda ändar. Man skulle kunna tycka att det vore bra om vi kunde lösa detta någon gång i framtiden med ett annat system. Centerpartiet skulle gärna se att vi gav kommunerna ansvaret redan från början, med en jämnare fördelning.

Men läget är akut nu, och regeringen måste göra någonting åt det akuta läget. Jag skulle gärna vilja höra vilka signalerna till Migrationsverket är när det gäller de här frågorna.

Anf. 39 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Att människor tvingas flytta till nya boenden och att man stänger ned boenden runt om i Sverige innebär en stor förändring. Det är en väldigt stor fråga. Det handlar i stor utsträckning om att det kom oerhört många människor på kort tid 2015. Då behövde man öppna många boenden, även akutboenden, och tränga in människor i boenden som inte var så himla bra, men göra det snabbt, så att människor fick tak över huvudet. Migrationsverket klarade också att ge alla människor tak över huvudet i den svåra situation som rådde.

Antalet asylsökande har nu minskat kraftigt i Sverige och Europa. Då kan vi inte från statens håll ha en massa tomma boenden runt om i Sverige. Det kostar pengar, och det finns inget sätt att försvara det. Dessutom finns lagen om offentlig upphandling, som styr vilka boenden man ska stänga beroende på vilka boenden man har upphandlat och när.

Det Migrationsverket försöker göra är att stänga boenden mellan terminerna, så att man inte rycker upp barnen mitt i terminen när de går i skolan. Man har stängt akutboenden och de boenden där människor tidigare varit tvungna att tränga ihop sig.

Men precis som Annika Qarllsson är jag orolig för vad det här gör, dels med personerna som behöver flytta – det är önskvärt att de i så stor utsträckning som möjligt ska kunna bo kvar i samma kommuner, inte behöva flytta så långt och så vidare – dels med civilsamhället. Det var så pass många som gav sitt allt under den hösten och kände att staten inte riktigt

fanns där och som kanske också nu känner att staten inte tar ansvar. Jag tror verkligen att man behöver ta det på allvar och se vad man kan göra för att inte den känslan ska finnas och för att man ska kunna ta hand om det engagemanget, så att det inte försvinner.

Prot. 2016/17:76

1 mars

Integration

Anf. 40 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! När det gäller invandring, mottagning och asyltagning har vi ett system som är ganska komplicerat redan som det är. Det Miljöpartiet har bidragit med det senaste året är att göra det till en enda stor röra. Det är fullständigt bisarrt, herr talman, hur man har lyckats röra till det här.

Först går Miljöpartiet och regeringen fram med en lagstiftning som innebär att man drar ned de tillfälliga uppehållstillstånden till bara 13 månader, vilket skapar en enda stor röra i delar av integrationsprocessen. Nu försöker Miljöpartiet parera detta, eller på något sätt lappa och laga, genom att komma fram med ett nytt lagförslag som ska innebära någon sorts speciellt gymnasie-TUT, ett tillfälligt uppehållstillstånd för gymnasiestudier, för de personer som har hamnat i kläm på grund av den lagstiftning som Miljöpartiet tidigare drivit igenom.

Det här förslaget ska, som jag har förstått det, omfatta dels personer som har tillfälliga uppehållstillstånd, dels personer som har avvisningsbeslut. Sveriges riksdag ska således fatta ett beslut som innebär att man ska överpröva Migrationsverkets beslut. Sedan ska de här personerna få fyraåriga tillfälliga uppehållstillstånd för att läsa på gymnasiet. Men möjligheten att därefter etablera sig i Sverige är kopplad till att man får ett examensbevis. Det innebär att ni flyttar över hela bördan på rektorer, socialsekreterare och skolpersonal. Ni överprövar Migrationsverkets beslut om avvisning och säger att personen ska vara kvar i ytterligare några år. Sedan får man stanna om man har slutbetyg. Det innebär att ni förflyttar bördan från Migrationsverket, som är den myndighet som ska ansvara för detta, till landets rektorer och socialsekreterare. Det är inte rimligt. Jag skulle gärna vilja ha en förklaring från Miljöpartiet till hur man ser på det här.

Anf. 41 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Stort tack, Fredrik Malm, för att jag får möjlighet att reda ut lite saker som du har missuppfattat vad gäller den här lagstiftningen!

För det första hänger det inte på slutbetyg. Det handlar bara om att man ska ha gått gymnasiet. Man behöver inte ha godkänt i alla ämnen. Man ska helt enkelt ha gått gymnasiet, enligt den här nya lagstiftningen.

För det andra är den lagstiftning som vi kommer med till riksdagen under våren någonting som vi aviserade redan när den tillfälliga lagen togs. Det står med i den propositionen att vi kommer att återkomma till riksdagen med kompletterande bestämmelser kring regler för gymnasiet.

Med den tillfälliga lagen har man möjlighet att få permanent uppehållstillstånd om man får ett arbete. Vi var oroliga för att det skulle leda till att barn och unga skulle hoppa av gymnasiet i panik för att de ville hitta ett arbete och få permanent uppehållstillstånd. Vi såg inte massavhopp från gymnasiet som något särskilt positivt, utan vi ville hellre att ungdomar skulle gå gymnasiet. Därför kommer den här kompletterande lagstiftningen, som säkerställer att en stor kull ungdomar kommer att kunna gå gymnasiet och känna en trygghet i att de får stanna i Sverige under den

tiden samt efteråt ges möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden och i så fall få permanent uppehållstillstånd.

Detta hänger också ihop med att Migrationsverket i somras kom med en ny tolkning av lagstiftningen. Den lag vi tog i våras sa att alla barn och barnfamiljer som kom före den 24 november skulle få permanent uppehållstillstånd och prövas mot den gamla lagstiftningen, det vill säga om de över huvud taget fick uppehållstillstånd. Den tolkningen gjordes om i somras av Migrationsverket, så att barn mellan 16 och 18 som saknade ordnat mottagande i stället skulle få tillfälliga uppehållstillstånd och avvisas på 18-årsdagen. De som var 17 ½ och fick avslag skulle få uppskjuten verkställighet. Det är också ändrat, så att de ensamkommande barnen kommer att kunna få stanna precis som tidigare. De kommer inte att få permanent uppehållstillstånd, men de kommer att kunna gå klart gymnasiet för att sedan etablera sig.

Anf. 42 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Nu blir det ännu rörigare. Det betyder att Miljöpartiet har bidragit med att driva igenom en lagstiftning i Sverige som innebär att en person som är 15 år och elva månader förmodligen får en annan längd på sitt tillstånd än en person som är 17 år och kommer hit. En person som är 17 ½ får så kallad uppskjuten verkställighet för att sedan avvisas när vederbörande fyller 18 år. Men oavsett om en person har skyddsskäl eller inte ska man nu ha en särskild lagstiftning som innebär att man ska gå gymnasiet. Detta ska i sin tur villkoras av att man sedan får ett examensbevis eller motsvarande.

Herr talman! Jag tolkar detta som att det regeringen försöker åstadkomma är att rätta till den väldigt stora röra som den nya tillfälliga asyl lagen har skapat. Men när regeringen försöker lappa och laga i det här skapar den en ny jättemärklig röra som man ska försöka tolka. Därutöver flyttas ansvaret över från Migrationsverket, som är ansvarig myndighet, och en enorm press läggs på rektorer, skolpersonal, socialsekreterare och andra personer som är nära de här ungdomarna.

Herr talman! Det hade varit bättre om man hade hållit sig till det vi kom fram till i migrationsöverenskommelsen. Det hade varit bättre med lite längre tillfälliga uppehållstillstånd. Då hade det funnits en planeringshorisont och en möjlighet för integrationen att fungera, i stället för att man hela tiden ska titta på klockan och undra vilken dag man kanske måste lämna Sverige. Då hade man fått en fair chans att etablera sig.

För en del av ungdomarna kommer skyddsskäl att kvarstå. Det betyder att de är inne i någon sorts ekorrhjul där de får förnyade uppehållstillstånd något år i taget och så vidare. Det kommer tyvärr att skapa ännu mer oreda.

Anf. 43 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Det är inte fler som får uppehållstillstånd. Det är fortfarande så att du får uppehållstillstånd som antingen flykting eller skyddsbehövande, eller så får du stanna på grund av att det saknas ordnat mottagande i hemlandet. Det kan vara så att det inte finns någon som kan ta hand om ett barn och att det är osäkert att avvisa ett barn dit. De grunderna finns nu, och de kommer att finnas framöver. Det blir inte någon förändring där.

Skillnaden är att människor kommer att kunna gå klart gymnasiet och sedan etablera sig på arbetsmarknaden. Fredrik Malm kallar det att rätta

till problem i lagstiftningen. Så kanske man kan se på saken. I så fall hoppas jag verkligen att Liberalerna stöder tillrättningen av de problem som ni uppenbarligen ser med lagstiftningen.

Det handlar inte om att lägga mer ansvar på lärare och rektorer. Fredrik Malm försökte i sin första replik säga att ansvaret skulle flyttas från Migrationsverket till lärarna och rektorerna. Det handlar inte om att klara betygen, utan det handlar om att gå gymnasiet. Det är antagligen därför som de organisationer och personer som arbetar med ensamkommande barn också är positiva till förändringen.

Jag ser fram emot förändringen, och jag hoppas att den kan bidra till lite mer trygghet och stabilitet, särskilt i en tid när vi ser att många börjar tappa hoppet om myndigheterna och känner stor osäkerhet inför framtiden, med den psykiska ohälsa som det har lett till. Det är oerhört viktigt att få förslaget på plats under våren. Om det finns fler saker som kan redas ut med förslaget sätter jag mig gärna och gör det efteråt. Jag hoppas att ni kommer att vara positiva när förslaget snart ska behandlas i kammaren.

Anf. 44 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Det är frustrerande att representera det minsta partiet. Man kommer sist på talarlistan. Det är inte bra – det måste vi förändra. Inte nog med det får man inte heller begära replik förrän man har hållit sitt huvudanförande. Man får inte begära replik fastän man har en massa åsikter om det som har sagts innan. Det är jättejobbigt! Till råga på allt har alla mina yrkanden på integrationsområdet behandlats i andra betänkanden, så jag har inga reservationer att yrka bifall till, herr talman. Det är ingen bra dag!

Men jag har flera särskilda yttranden till betänkandet som i alla fall talar om var Kristdemokraterna står när det gäller integrationspolitiken. Det är bra. Jag ska här försöka tala lite grann om vilka förslag vi har på integrationsområdet.

För oss är utgångspunkten att integrationspolitiken ska ge människor förutsättningar att ta ansvar för sina egna liv. De som kommer som flyktingar eller arbetskraftsinvandrare ska så snabbt som möjligt ges verktygen för att kunna delta i samhällsgemenskapen. De som söker asyl hamnar i dag ofta i en lång tid av väntan och passivitet. Det är något som vi har pratat om i dag. Det är inte bra.

Vi behöver få in personer i arbetsliv, i aktivitet och i gemenskap. Vi menar att vi på så sätt ger förutsättningar för en bra etablering på svensk arbetsmarknad.

De som får uppehållstillstånd, även de som bara får tillfälliga sådana, ska ges möjlighet till en meningsfull vardag. Det ska ske från dag ett. Man ska få veta både sina rättigheter och sina skyldigheter i det svenska samhället.

Sverige har tagit emot ungefär en kvarts miljon människor under en kort tid. Det är en stor utmaning att integrera alla dessa personer. Kommunerna och civilsamhället har gjort enormt stora insatser, men vi från staten ska också göra vårt.

Herr talman! Om vi tittar på kostnaderna för migrationen kan vi säga att Migrationsverket har i runda slängar 60 miljarder i kostnader. På integrationen läggs ungefär 30 miljarder. Det är fråga om enormt stora summor,

ungefär 90 miljarder för migrations- och integrationspolitiken. Om samhället lägger så stora resurser från våra gemensamma skattepengar på integrationen måste arbetsmarknaden fungera så att människor så snabbt som möjligt kan bli en del av det svenska samhället.

Kristdemokraterna har framför allt tre frågor som vi har lyft upp i de budgetmotioner som diskuterades under hösten. Det är ett asylprogram, det vill säga att snabba på integrationen redan från dag ett, introduktionsanställningar, som jag ska återkomma till, och bostadsfrågorna. De är de tre viktiga frågorna.

Med asylprogrammet menar vi att man måste börja mycket tidigare med etableringen. Det finns möjlighet till språkundervisning, men det har varit civilsamhället som har kommit in där. Det har varit lite olika på olika boenden. Det har inte funnits någon gemensam struktur. Vi menar att asylprogrammet ska vara obligatoriskt oavsett om du bor i asylboende eller i EBO, eget boende. Det är tre saker som ska ingå i asylprogrammet, nämligen professionell sfi redan från dag ett, samhällsorientering samt jobb och sysselsättning.

Vi anser att det är viktigt att tidigarelägga svenska för invandrare. Man har mer tid när man har kommit hit än senare när man är inne i jobsökarfasen. Vi tänker oss ungefär 15 timmar i veckan sfi och vidare ungefär nio timmar i veckan samhällsorientering om rättigheter och skyldigheter, om demokratins förutsättningar, jämställdhet, hur arbetsmarknaden fungerar och så vidare.

Här finns en sak till jag vill nämna, herr talman, när det gäller integrationen. Kvinnor som kommer hit till Sverige ska så tidigt som möjligt få veta alla sina rättigheter. Vi kvinnor som lever i Sverige i dag har alla rättigheter, och vi vet vad jämställdhet är och att vi har en mängd rättigheter. Men det skapas parallella samhällen där kvinnor inte får del av dessa rättigheter. Det finns kvinnor som lever med olika förutsättningar, och kvinnor drabbas av hedersnormer. Det måste vara tydligt från dag ett vad som gäller i fråga om rättigheter för de kvinnor som kommer hit. Det gäller även för de män som inte har tänkt sig att de ska bidra till att upprätthålla de rättigheter vi efter lång tid har lyckats åstadkomma i Sverige.

När det gäller jobb och sysselsättning är det synd, och det var även Annika Qarlsson inne på, att praktiken har försvunnit. Även om det blir fråga om kortare asylprövningstider – inte ett till ett och ett halvt år – kommer vi ändå att behövs satsa mer på någon form av arbete eller sysselsättning för den första tiden. Den asylsökande kan hitta ett jobb på den reguljära arbetsmarknaden, få praktik i en förening, en organisation eller en kommun, eller bli sysselsatt med att hjälpa till på boendet.

Människor behöver göra någonting. Många av dem vi möter på asylboenden säger att de blir tokiga eftersom de inte har någonting att göra. Vi måste sätta någonting i händerna, vad det nu än är. Sysselsättning är oerhört viktigt för att stärka människors självförtroende och för att de ska komma in i en gemenskap i det svenska samhället.

Frågan om utbildningsnivån på många av dem som kommer hit har varit uppe. Vi vet genom Arbetsförmedlingen att 49 procent saknar gymnasiekompetens och att 34 procent inte ens har utbildning som når upp till grundskolenivå. Jag vet att Arbetsförmedlingen någonstans har skrivit att man inte ens tror att alla kommer att kunna ta till sig utbildning. Jag högtaktar och tycker att det är bra att Socialdemokraterna lyfter upp frågan om

utbildning, men det är faktiskt inte i alla lägen som det är lösningen. Det beror lite grann på åldern på den som kommer hit och hur mycket denne kan ta till sig av utbildning.

Sverige har i dag dåliga resultat att luta sig mot när det gäller att skapa förutsättningar för nyanlända att komma i arbete. Bland dem som har kommit till Sverige är efter åtta år i Sverige 25 procent helårsanställda eller företagare, enligt riksdagens utredningstjänst.

Andelen som efter 15 år i Sverige har helårsanställning är 34 procent. Det är väldigt lite. Därför menar jag att vi måste lägga de stora resurser vi lägger på detta på rätt saker, och vi måste ge rätt incitament till arbete. Jag tror inte att skapandet av statliga beredskapsjobb, traineejobb och extratjänster är lösningen, utan vi måste få med hela samhället. Vi kan inte bara ha de riktade åtgärderna, där vi från politiken talar om exakt var människor ska jobba någonstans. Vi måste få med oss alla företag. Alla arbetsgivare måste vara en del av mottagandet av nyanlända, särskilt nu när vi har en sådan stor grupp nyanlända utan utbildning.

Vårt andra förslag, vid sidan av asylprogrammet, är introduktionsanställningar. Det har varit mycket diskussion om att vi från politiken sätter lönerna. Men vårt förslag handlar inte om att vi politiker ska gå in i lönesättningen. Det är en ny anställningsform vi talar om. Vi tror att det är en bättre introduktion.

Vi ser i dag att Arbetsförmedlingen har fullt upp. Det läggs mycket resurser på Arbetsförmedlingen. De ska titta på hur länge en person har varit arbetslös för att man ska kvalificera sig för olika insatser, om man har rätt ålder, om man har varit sjuk eller arbetslös under tillräckligt lång tid och så vidare. Det är många krav som gör att människor antingen faller in i eller ut ur systemet hos Arbetsförmedlingen. Det kräver mycket administration. Det gör att den enskilde kan känna att man plötsligt är för gammal eller för ung för att komma in i ett visst program. Det finns inte heller någon anställningstrygghet i dessa anställningar.

Därför har vi lagt fram ett förslag om introduktionsanställning, där vi vill korta vägen till arbetslivet för dem med lite lägre utbildning. Vi tror att man ändå kan få ett bra förhållande i detta. Vi har valt ut dem som tjänar under 22 000 kronor, för enligt Medlingsinstitutets statistik handlar det när det gäller denna summa i princip om utbildningar som inte kräver gymnasiekompetens. Man får då 75 procent av kollektivavtalsenlig nivå och får lära sig jobbet under 25 procent. Under introduktionsanställningens tid kanske man inte kan svenska så bra, man kanske inte förstår arbetslivet så bra och man kanske inte har lika lätt att ta till sig utbildning och kunskap på det nya arbetet.

Vi tror att detta är ett sätt att skapa incitament för hela arbetsmarknaden att erbjuda möjligheter till en anställning med lite lägre ingångslön. För att ge incitament till arbetsgivarna att satsa på den person det gäller kommer man sedan in i vanlig LAS och får en anställningstrygghet inom en ganska kort period.

Det handlar alltså om att minska regelkrånglet och att vi inte ska behöva lägga oss i lönesättningen. Det handlar om att ge företagare möjlighet att anställa personer som man vill men kanske med en lite lägre ingångslön eftersom man vet att det tar tid att utbilda en viss person. Det handlar om att minska krånglet och att ta bort Arbetsförmedlingens arbetsbörda på området.

Detta är några av de förslag vi har vid sidan av bostadsfrågan, som jag tror att jag för tillfället får lämna över till bostadsdebattörerna i mitt parti.
(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Eclund (KD).

Anf. 45 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! Jag ska inte komma med något svavelosande angrepp på någon annan utan bara konstatera att jag glömde att yrka bifall till Liberalernas reservation 11 under punkt 3. Jag gör det i stället nu, för man vill ju inte ta ifrån kammaren möjligheten att rösta på detta förslag.

Förmågan att ändra åsikt skiljer den vise från den envise, som någon sa.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

*En försöksverksamhet
med betyg från och
med årskurs 4*

§ 5 En försöksverksamhet med betyg från och med årskurs 4

Utbildningsutskottets betänkande 2016/17:UbU10

En försöksverksamhet med betyg från och med årskurs 4 (prop. 2016/17:46)

föredrogs.

Anf. 46 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! I dag står utbildningsutskottet här för att diskutera och debattera den proposition som avser försöksverksamhet med betyg i årskurs 4 och 5. Det handlar om en betygsöverenskommelse som har slutits mellan regeringspartierna och allianspartierna och som vi i dag ska debattera. Det finns en reservation från allianspartierna utifrån att vi tyvärr ser att regeringen har gjort sitt allra bästa för att sabotera förutsättningarna för överenskommelsen och därmed resultatet.

Nåväl, under hösten och vintern har vi haft en rad olika positiva saker uppe i den svenska utbildningsdebatten. Vi fick bland annat resultaten från Timss och PISA som visar att något slags trendbrott har skett i svensk skola. De svenska resultaten går uppåt.

Vi fick också, glädjande nog, en utvärdering av betygen i årskurs 6, som alliansregeringen införde. Den visade bland annat att 80 procent av eleverna uppgav att de kände ökad motivation. Hälften av lärarna uppgav att betygen gjorde det lättare att förstå och att visa elevernas kunskapsutveckling och att peka på elever i behov av särskilt stöd och med särskilda behov.

För alliansregeringen har fokus hela tiden varit på kunskapen. Vårt fokus är på att kunna rikta åtgärder som ger eleverna stöd och som ger bra förutsättningar för att fortsätta att förbättra elevernas kunskapsresultat. Där vill vi moderater alltid bidra, och vi är beredda att ta ett stort ansvar.

Betygsöverenskommelsen är ett sådant exempel. Den slöts för snart två år sedan mellan regeringspartierna och Alliansen. Den innehöll flera delar,

varav den kanske allra viktigaste var bedömningsstödet i svenska och matematik för årskurs 1. Det kommer att ha stor betydelse för att inga barn ska ramla mellan stolarna efter att ha gått ut ettan när det gäller att lära sig att läsa, skriva och räkna.

Herr talman! När vi moderater ingår överenskommelser kan man lita på att vi gör vårt yttersta för att leva upp till det vi har lovat. I en överenskommelse tar och ger man. Man får till och med ibland slakta en och annan helig ko. Men när man sätter ned foten i en överenskommelse och har skakat hand är man överens, och då står man för detta.

Det här gäller tyvärr inte regeringen. Den regering som kallat sig för samverkansregering har visat att den är svår att lita på när det gäller överenskommelser. Det gäller friskoleöverenskommelsen, och det gäller tyvärr också denna överenskommelse. Redan från dag ett, då överenskommelsen presenterades, har regeringen förhållit och försvårat genomförandet av denna del av överenskommelsen.

Redan när presskonferensen kablades ut gick ledande företrädare för framför allt Socialdemokraterna i de stora och starka socialdemokratiska kommunerna ut och talade om att det under inga som helst omständigheter skulle genomföras någon försöksverksamhet i deras kommuner – trots att det tydligt står i överenskommelsen att detta skulle vara skolornas beslut.

Det enda rimliga politiska beslutet är att det ska vara skolornas beslut. Jag hoppas nu att det finns ett antal modiga skolor som vill trotsa de politiker som i praktiken har stoppat deras möjligheter att vara med i försöket. Därigenom har man försvårat hela försöksverksamheten, vilket naturligtvis har varit meningen.

Jag vill också lyfta fram en annan del i överenskommelsen som pekar på hur man har levt upp till detta. Det gäller de nationella proven i SO och NO i årskurs 6, som enligt överenskommelsen skulle vara frivilliga. I socialdemokratiska kongresshandlingar kan vi nu läsa att den socialdemokratiskt ledda regeringen beslutat att avskaffa de nationella proven i SO och NO i årskurs 6. Det, mina vänner, är någonting helt annat än att göra proven frivilliga och att ge en möjlighet att delta i dem frivilligt. Men det är åtminstone klarspråk.

Det har också varit en situation där en av utbildningsministerns närmaste medarbetare skrev på Twitter: ”Ni vill jaga eleverna med betyg.” Jag tycker att det är ganska allvarligt att ledande företrädare som har varit med och slutit denna överenskommelse så tydligt visar sin syn på och sin brist på respekt för sina politiska motståndare och för politiskt ingångna överenskommelser. Delar inte socialdemokrater och miljöpartister uppfattningen att om man vill få till nya överenskommelser är det något slags minimum att man lever upp till de överenskommelser man redan har slutit?

Jag vill här och nu tydligt deklarerat att vi moderater alltid har elevernas bästa för ögonen när vi lägger förslag. Vårt fokus är att alla elever, oavsett bakgrund, plånbok, geografisk placering, kön eller någon annan individuell förutsättning ska lyckas i svensk skola, och vi vill ta vårt ansvar i att bidra till att ge bättre förutsättningar för det.

När propositionen nu väl kom var den inte riktigt vad vi hade kommit överens om. Estetiska lärprocesser var aldrig del av någon överenskommelse slutet med allianspartierna. När man tittar på regeringens tidigare sätt att hantera överenskommelser ligger det nära till hands att tänka att

detta handlar om att försvåra möjligheten att dra några slutsatser av detta och till och med att faktiskt skjuta hela försöket i sank.

Glädjande nog har ett antal remissinstanser ifrågasatt detta med att jämföra äpplen och päron. Bland de remissinstanserna finns såväl Skolverket som de båda lärarfacken.

Herr talman! Min förhoppning är att det sent omsider ska visa sig att det går att lita på socialdemokrater när man sluter överenskommelser. Vi har just nu en positiv stund i svensk utbildning. Timss, PISA och utvärderingen av betyg i årskurs 6 visar inte minst detta. Nu är det viktigt att vi tar vara på alla de delarna. Vi måste fortsätta på den inslagna vägen och fortsätta fokusera på kunskap och en bra skola för våra elever och lärare. Det kräver fokus, det kräver idéer, det kräver engagemang och det kräver faktiskt också politisk hederlighet.

(Applåder)

Anf. 47 ROBERT STENKVIST (SD):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 1 i ämnet.

Jag har jobbat många år i skolan och sett hur muntliga omdömen fungerar. De fungerar erbarmligt dåligt. Föräldrar hör vad de vill höra. Alla lärare vågar inte säga obehagliga saker om elever med speciella problem eller om elever som kanske rent av jobbar för lite. Det innebär att föräldrar och elever inte får den information de ska ha. Det är inte så det ska gå till.

Vi måste ha någon form av bedömning som ger korrekt information till både föräldrar och elever. Skriftliga omdömen är naturligtvis bra mycket bättre, speciellt om det sker utifrån en mall på något sätt. Då är vi å andra sidan väldigt nära betyg i alla fall. Om vi inför betyg från årskurs 4 är vår tanke och vår bestämda tro att vi ökar möjligheterna att sätta in stödinsatser för elever med speciella behov.

I de allra flesta fall jobbar eleven kanske för lite och läser kanske för lite. Det har inte kommit upp så mycket i debatten, men jag skulle tro att det är den vanligaste orsaken. Här har vi tendensen att pojkars betyg sjunker över hela utbildningssystemet jämfört med flickors. Det kan vara så att pojkar faktiskt behöver tydligare signaler än flickor för att skärpa till sig och läsa eller arbeta mer. Finns det någon form av problem ska speciella stödinsatser naturligtvis sättas in. Det är självklart.

När jag gick i skolan hade vi betyg från årskurs 1, och jag tror att många här i kammaren också hade det. Jag hade inte bästa betyg i alla ämnen. Jag kom hem till mamma och pappa. Pappa sa väl inte mycket. Mamma muttrade och blev lite sur, och jag skärpte till mig, läste lite mer och höjde betygen. Det är väl så betyg ska fungera i de allra flesta fall. De flesta barn som har för dåliga betyg – och det gäller speciellt pojkar – arbetar och läser på för lite. De måste få en tydlig signal, helt enkelt.

Jag har läst en del artiklar i ämnet. De flesta av dem är negativa till betyg i låga åldrar. Men de flesta av de här artiklarna – de flesta av dem som kommer upp tidigt när man googlar på ämnet – utgår från en enda källa, och det är en intervju med Christian Lundahl, professor i pedagogik. Han tycker att vi här i riksdagen ska fatta beslut på vetenskapliga, evidensbaserade, grunder. Men intervjun med honom var inte evidensbaserad alls. Går man närmare in i texten ser man att han säger vad han tycker i frågan i mångt och mycket. Jag har kollat upp källorna, och det är ytterst bristfälliga källor som det handlar om.

Det vi kan konstatera är att de länder som ligger högt i internationella undersökningar, PISA-undersökningar med mera, har betyg från tidigare år. Det måste betyda någonting, även om det inte finns ett direkt samband, vilket ofta påpekas.

Vi har gjort någonting fel under de sista 20 åren eftersom vi har rasat i de här internationella undersökningarna. Ja, i de sista undersökningarna har kurvan svängt uppåt. Det är jättebra och jättegädjande, men under 20 års tid har vi ju halkat ned. Och under de här 20 åren har vi kanske tagit evidensbaserade beslut här i riksdagen, som professor Lundahl efterfrågade.

Betyg kommer inte på egen hand att lösa problemen i svensk skola. Ingen har påstått det, ingen kommer att påstå det och vi påstår det inte heller, utan betyg ska ses som en bit i ett större pussel.

Herr talman! Till sist vill jag säga några ord om försöksverksamheten som majoriteten kommer att driva igenom. Jag har ingenting emot försöksverksamhet, och vi kanske ska ha det oftare än vad vi har i dag. Men den här försöksverksamheten är inte bra eftersom den bygger på frivillighet. Skolor ska delta frivilligt i försöksverksamheten, vilket gör att det blir en kraftig selektion och resultatet av försöksverksamheten kan ifrågasättas mycket starkt.

Ska man ha en sådan här försöksverksamhet ska regeringen eller annan instans naturligtvis välja ut ett tvärsnitt av skolor som deltar. Då får man ett mycket mer realistiskt resultat. Det är till och med möjligt att min ståndpunkt gynnas av den här typen av försöksverksamhet, ska jag säga. Rätt ska vara rätt.

Anf. 48 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! Ingen kommer att säga emot mig när jag säger att skolan är viktig. Ingen säger heller emot att det är superviktigt att elever når bra resultat. Vad är det då som leder till bra resultat? Det finns givetvis många olika orsaker till och aspekter på det. Men vi vet att tidiga uppföljningar, höga förväntningar och att man får det stöd som man behöver är oerhört centralt.

Det förslag som vi diskuterar i dag om försöksverksamhet med betyg från och med årskurs 4 bygger som tidigare talare Camilla Waltersson Grönvall sagt på en uppgörelse mellan de fyra allianspartierna och de två regeringspartierna. Förslaget handlar om att det ska vara möjligt för de skolor som vill att se om man kan förbättra resultaten alltmer med till exempel tidigare betyg.

Skolan har genomgått många reformer som har varit viktiga och som man delvis kan säga har legat till grund för de förbättringar som vi ser i både PISA och Timss. För Centerpartiets del är det inte viktigast precis i vilken årskurs man börjar ge betyg utan att man arbetar på ett sådant sätt att man når så långt som möjligt.

Jag hoppas och tror att de skolor som vill vara med i det här försöket – det finns ju en begränsning på 100 skolor i underlaget – tror att det här är ett bra sätt att kunna ge en tidig uppföljning till de elever man har för att också kunna ge ett tidigare stöd till de elever som behöver det.

Camilla Waltersson Grönvall nämnde den utvärdering av betyg i årskurs 6 där man kan se att många lärare upplever att de har fått större tydlighet och att de tidigare upptäcker elever som har behov av olika former av särskilt stöd. Tyvärr kunde man i utvärderingen också se att elever inte alltid fick det stöd som de ansågs behöva för att nå längre.

Eftersom varje år är lika viktigt under hela skoltiden är min förhoppning att man ska göra tidiga uppföljningar. Bedömningsstöd redan från årskurs 1 har nämnts. Men man ska också ha möjlighet att använda betyg från årskurs 4 för tydligare uppföljning mot de kunskapsmål som finns.

Jag tror att vi ska akta oss för att jämföra alltför mycket med den betygssättning som många av oss varit utsatta för, med betygsskalan 1–5 som ansågs vara relativ och så vidare. I dag finns det tydliga kunskapsmål som är kopplade till varje betygssteg.

Jag minns en pojke i Uganda som jag träffade för ett antal år sedan. Han hade precis slutat årskurs 4 och visade stolt upp sitt betyg för mig. Det såg inte alls ut som våra betyg, där det står en bokstav. Hans betyg liknade just det som vi har i annan text, nämligen de mål man har uppnått för till exempel betygssteg C.

Det finns möjlighet för oss att utveckla betygen på olika sätt så att de kan ge den återkoppling som eleven både önskar och behöver.

När den svenska skolan hade betyg från årskurs 8 upplevde alltför många elever att det var först efter höstterminen i årskurs 8 som de fick ett tydligt besked om att den ansträngning de gjort och de resultat de hade uppnått inte alls räckte till ett betyg som stämde med den bild de fått utifrån tidigare uppmuntrande utvecklingssamtal och så vidare.

Jag vill ifrågasätta det som har nämnts i propositionen om jämförelser med skolor som använder sig av mer fysisk aktivitet eller estetiska läroprocesser. Det ska inte vara det ena eller det andra. Det är när skolan ger en mix av god fysisk aktivitet, många olika arbetssätt och tidig uppföljning som man kan nå det allra bästa resultatet. Det ska inte vara ett antingen eller i den svenska skolan. Man ska göra de saker som är viktiga. Jag hoppas att Skolverket, i sin klokhet, inte börjar trixa alltför mycket med detta. Skolverket har själv anfört att det inte går att jämföra på det sättet.

Det här är, som jag ser det, inget experiment. Det är försöksverksamhet där man på olika sätt ska se till att följa upp ett förbättringsarbete och ett utvecklingsarbete som den svenska skolan har behov av.

Herr talman! Det finns få frågor i skolan som det är lätt att vara antingen för eller emot. Jag tycker inte att betygsfrågan gagnas av ett ”antingen eller” eller ”för eller emot” eller av att man ska slå varandra i huvudet med olika former av mer eller mindre välgrundade artiklar eller tyckande. Ge den svenska skolan möjlighet att ha detta som ett steg när det gäller att förbättra resultaten! Stå upp för de skolor som vill vara med i försöksverksamheten och som på ett seriöst sätt vill förbättra resultaten!

Centerpartiet och allianspartierna tycker att det är viktigt att vi lyfter upp lärares kompetens på området. Det är lärare och rektorer, inte olika former av politiska ideologiska ställningstaganden, som får möjlighet att genomföra detta.

Man måste kunna jämföra med sig själv. En skola har en ganska lång leveranstid, för de flesta elever åtminstone nio år i grundskolan. Det är klart att kontinuerlig uppföljning är oerhört viktig. Men vi kan också se att

en skola som arbetar med ett aktivt utvecklingsarbete jämför sig med sig själv och kan se att man är på rätt väg och utvecklar det här.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till reservation 3.
(Applåder)

Anf. 49 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman, riksdagskollegor och åhörare! År 2015 presenterade Vetenskapsrådet en forskningsrapport där idén med tidiga betyg sågades. Christian Lundahl har nämnts tidigare här i talarstolen. Han är professor i pedagogik, till skillnad från den som nämnde honom. Lundahl ledde arbetet med rapporten och kom tillsammans med sina kollegor fram till att tidiga betyg har negativ inverkan på många elever, framför allt på de elever som har det svårast i skolan. Eleverna presterar däremot bättre om de får kontinuerlig återkoppling med positiv information om hur de kan förbättra sitt arbete.

Även lärare och skolledare har uttryckt sin oro och menar att fokus bör ligga på åtgärder som stärker elevers kunskaper i stället för på att skapa betygshets. Trots det har såväl de borgerliga partierna som regeringspartierna valt att fortsätta med betygsexperimentet och blundar dessutom för betygsinflationen utan att ha något som helst stöd i forskningen.

När det gäller Skolverkets utvärdering av betyg i årskurs 6 är det intressant att Moderaterna ser på det på ett sätt medan forskarna och Vänsterpartiet ser på det på ett annat sätt.

Såväl lärare som elever och vårdnadshavare upplever att olika grupper av elever påverkas av betyg på olika sätt. Högpresterande elever motiveras i högre grad än lågpresterande elever. Flera lärare beskriver i öppna kommentarer att de elever som har svårt att nå målen riskerar att tappa motivationen eller helt ge upp.

Hela 77 procent av lärarna uppger att eleverna är mer stressade nu än innan betyg infördes i årskurs 6. Denna bild bekräftas av eleverna i årskurs 6. De uppger i högre utsträckning att de är mer stressade nu.

Det finns ingenting som tyder på att betygsstressen i de högre årskurserna dämpas genom att eleverna vänjs vid betyg vid en tidigare ålder. Det är inte mina ord. Det är taget ur dokumentet där betyg i årskurs 6 utvärderas.

Vänsterpartiet har gång på gång föreslagit olika åtgärder för att skapa en likvärdig skola med fokus på kunskap. Men svensk skola bör inte genomgå slarviga hafsverk, trots att uppenbara problem måste åtgärdas. Vi anser till exempel att det måste tas hänsyn till Skolverkets, Vetenskapsrådets och professionens varningar för tidiga betyg. Betyg från årskurs 6 bör avvecklas inom ett par år, och det planerade experimentet bör skrotas. I stället bör lärare ges större utrymme att besluta över olika stödinsatser som ska sättas in för barn som inte klarar de uppsatta kunskapsmålen.

Ett argument som har använts, främst av de borgerliga partierna, är att betyg i lägre åldrar skulle kunna vara ett enklare sätt för lärarna och skolan att sätta in stödinsatser. På vilket sätt menar Alliansen att de har tilltro till och förtroende för vår lärarkår i dag? Menar de att vår lärarkår i dag inte vet vilka insatser som bör sättas in eller inte?

Prot. 2016/17:76

1 mars

*En försöksverksamhet
med betyg från och
med årskurs 4*

Jag tror i alla fall inte att lärarna och forskarna håller med Alliansen i den frågan. Problemet i dag är inte att lärarna inte vet vilka stödinsatser som behöver sättas in. Problemet är att det under många år har varit stora nedskärningar och att skolan inte heller har makt att vidta de åtgärder som behövs. Lärarna behöver alltså större inflytande och mer makt.

Betygsinflationen är ett resultat av vinstintresset och betygshetsen och bör stoppas snarast. Elevernas kunskaper ska inte avgöras av vilka föräldrar de har, vilket bostadsområde de bor i eller konkurrensen mellan skolor. Det är en konkurrens som har uppstått på grund av marknadsexperimentet. Vinstintresset måste därför bort från den svenska skolan, och det fria skolvalet måste förändras från grunden.

Jag vill hänvisa till en artikel om betyg i årskurs 6 i Lärarnas tidning. Vi har en ledamot i utskottet, och även andra ledamöter, som ifrågasätter en av Sveriges absolut främsta skolforskare, Christian Lundahl. Men också Alli Klapp har skrivit en avhandling om detta. Hon visar tydligt på den negativa påverkan betyg har i lägre åldrar. Då är frågan: Är det en forskare som Sverigedemokraterna och allianspartierna är emot, eller är det flera?

Till sist vill jag yrka bifall till reservation 2. Barnens framtid avgörs inte bara i framtiden. Vi kan inte bara vänta på resultat utifrån experiment. Det avgörs i dag och utifrån de beslut vi fattar.

Anf. 50 CHRISTER NYLANDER (L):

Herr talman! Det var synd att Daniel Riazat inte använde lite mer tid, för vi var nog rätt många som funderade på vilka forskningsreferenser det egentligen var som han hade i sitt anförande.

Vilka forskningsreferenser är det som säger att avskaffande av betyg i årskurs 6 skulle innebära att fler elever får mer stöd tidigt? Vilka forskningsreferenser är det som säger att avskaffande av betyg i årskurs 6 skulle innebära att kunskapsfokus blir tydligare eller att motivationen blir större tidigt i skolan?

Vi är nog också många som skulle vilja höra Daniel Riazat fundera ytterligare på om det finns någon form av samband mellan frånvaron av betyg, utvärdering och kunskapsfokus i svensk skola under decennier och de sjunkande kunskapsresultat som vi har sett.

Det kan vara en slump. Det kan vara en fullständig slump att vi under en tid när man successivt har avskaffat betygen i grundskolan och tagit bort kunskapsfokus samtidigt har fått fallande kunskapsresultat i internationella jämförelser. Men det är inte säkert att det är en slump. Det kan finnas ett samband mellan betyg och kunskapsfokus och stöd tidigt.

Herr talman! Jag begär inte att betyg plötsligt ska bli fokus och centrum och till glädje för de rödgröna. Jag begär inte heller att de rödgröna helt plötsligt ska älska betyg eller kunskapsfokus i skolan.

Men jag begär två saker: dels att man håller de överenskommelser man gör med Alliansen, dels att man åtminstone är nyfiken på vad det är som kan göra att man lyfter kunskapsfokus och kunskapsresultat. Vi behöver nämligen fortsatta reformer i Sverige för att lyfta resultaten.

Under det senaste året har vi sett tydliga tecken på att någonting har hänt. Vi faller åtminstone inte, och en del tyder på att vi har börjat lyfta lite i internationella undersökningar. Både Timss och PISA pekar på detta.

Det finns naturligtvis inte några självklara samband mellan detta och de reformer som Alliansen genomförde, men man kan inte utesluta att de reformer som Alliansen genomförde hade effekter på de elever som sedan i årskurs 8 gjorde PISA-proven och visade att resultatet faktiskt lyfter.

Var lite nyfikna! Sverige behöver en politik som stabiliserar det som har hänt men också fortsätter lyfta resultatet och ser till att fler omfattas av detta lyft.

Vi har tidigare hört att betyg i årskurs 6 har gett en del effekter, i alla fall i de skattningar som nu görs och de enkätundersökningar som har genomförts.

Det har lett till tydligare fokus på kunskap. Jag tycker att det är bra. Jag vill ha mer sådant.

Det har gett att man tidigare upptäcker barn som behöver särskilt stöd. Jag tycker att det är bra. Jag tycker att vi ska fortsätta med det, men jag tycker att vi också ska se till att huvudmännen ger det stöd som verkligen behövs så att fler kan lyckas i skolan.

Det har gett ökad motivation bland eleverna. 80 procent av eleverna säger att de är mer motiverade i skolan i dag, när de får betyg i årskurs 6. En majoritet av lärarna säger att de märker att eleverna är mer motiverade. Även föräldrarna märker att eleverna är mer motiverade.

Jag vill ha mer av detta. Jag vill inte ha mindre av det utan mer av det. Jag förstår inte hur man kan komma till slutsatsen att man ska avskaffa betyg i årskurs 6 när man ser att det ökar motivationen, ökar kunskapsfokus och ökar chanserna att upptäcka elever som behöver mer stöd. Hur kan man komma till slutsatsen att man inte behöver mer av detta och i stället föreslå mindre?

Det gäller också, herr talman, att hålla de överenskommelser som görs. Annars blir det svårare för oss att fundera på ytterligare överenskommelser. Ibland behöver vi överenskommelser över blockgränserna. Men när regeringen på det här sättet ganska tydligt motarbetar den överenskommelse vi gjorde om betyg i årskurs 4, i alla fall som försöksverksamhet, blir det svårt att utvärdera den.

Det var rätt tydligt att man motarbetade överenskommelsen från ministernivå till kommunpolitikernivå och sa: Vi vill inte genomföra detta. Vi tänker inte genomföra det, och vi tycker att det är dumt om skolor i vår kommun gör det. Det minskar såklart intresset. Det minskar förutsättningarna att utvärdera ordentligt, och det minskar chansen att se de positiva effekterna i skolor som inför betyg tidigare.

Inte bara i den allmänna debatten, herr talman, utan också i propositionen frångår man överenskommelsen. Det är upprörande. Man tar in saker som är helt irrelevanta. Utvärderingarna som skulle ge oss ge oss det forskningsstöd vi behöver och besked om vi ska ha tidiga betyg eller inte förfuskas när regeringen lägger in helt andra kriterier och helt annat jämförelsematerial än den skulle i det som ska utvärderas, det vill säga om betyg tidigare kommer att innebära att fler får stöd tidigare, att fler får bättre kunskapsresultat och att fler blir motiverade. Möjligheten att utvärdera detta förfelas ju när regeringen helt plötsligt lägger in andra kriterier för hur man ska utvärdera. Det är väldigt konstigt, det är väldigt trist och det är faktiskt ganska upprörande.

Herr talman! Att vi nu trots allt får ett försök med betyg i årskurs 4 tror jag kan skapa möjligheter. Framför allt hoppas jag att vi får se några skolor som trots att de motarbetas av rödgröna kommunpolitiker och rikspolitiker genomför det här försöket. Då skulle vi kunna se om det är så att tidigare betyg, till exempel i årskurs 4, ger ytterligare motivation, ytterligare sätt att upptäcka de elever som behöver mer stöd och ytterligare fokus på kunskap. Får vi det beskedet vet vi hur vi ska göra för att se till att svenska elevers kunskapsresultat fortsätter lyfta i internationella undersökningar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 3.

(Applåder)

Anf. 51 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Frågan som jag tänker ställa till Christer Nylander rör prioriteringen av den här frågan. Christer säger att det här inte är en prioriterad fråga, att det inte är det som kommer att lösa allting. Då är det märkligt att ni driver igenom den. Hur mycket ni än framställer det som att ni inte är överens i den här frågan genomförs ju det här experimentet på grund av överenskommelsen ni gjorde med regeringen.

Forskare säger att elever som har det tufft i skolan kommer att få det ännu tuffare. Det är som sagt inte en eller två forskare utan i princip alla forskare som har uttalat sig i frågan. Lärarna säger samma sak och ger samma bild. Samtidigt vet vi att elevers resultat beror väldigt mycket på vilken socioekonomisk klass de tillhör och deras föräldrars utbildningsbakgrund. På vilket sätt kan det här över huvud taget ses som en åtgärd för att förändra den situationen? Svagpresterande elever, elever som kommer från hemförhållanden som helt enkelt inte bidrar till elevernas kunskaps- tillväxt – på vilket sätt kommer den här betygshetsen att leda till någonting annorlunda för dem?

En annan fråga som jag har är vilka forskare som Christer Nylander, Liberalerna, har pratat med. Den forskning som Jan Björklund hänvisade till senast – det var förra året – var från 1935 om jag inte har helt fel. Min fråga är: Har ni hittat någon forskning som åtminstone är från slutet av 90-talet eller 80-talet, alltså lite närmare i tiden?

Anf. 52 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att hänvisa till modern hjärnforskning. Jag tycker att Daniel Riazat ska läsa också den och inte bara pedagogisk forskning. Det finns modern hjärnforskning som visar på behovet av struktur och ordning och reda i skolan.

Jag tycker också att Daniel Riazat inte bara ska titta på forskning från 30-talet utan också på beprövad verksamhet. Vad är det i internationellt beprövad verksamhet som tyder på att man ska avskaffa betyg och få högre kunskapsresultat av det? Det är min fråga till honom.

Herr talman! Säg att det är så att betyg i årskurs 6 ökar motivationen. 80 procent av eleverna tyckte att de blev mer motiverade. Föräldrarna och lärarna höll med om att fler blev motiverade. Är då slutsatsen att man ska se till så att ingen blir motiverad genom att ta bort betygen i årskurs 6? Är det bättre? Eller ska man använda sin kraft till att ge extra stöd till dem som inte känner sig motiverade och fundera på hur de ska bli motiverade?

Säg att det är så att man med det här tidigt upptäcker elever som behöver extra stöd, att betyg i årskurs 6 innebär att man tidigare upptäcker elever som behöver särskilt stöd. Är då slutsatsen att man ska ta bort betygen i årskurs 6 för att inte upptäcka dem, eller är slutsatsen att man ska lägga kraft på att ge stöd till dem som verkligen behöver det?

Anf. 53 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Tack, Christer Nylander, även om du valde att prata om någonting helt annat!

Modern forskning och inte enbart pedagogisk forskning – absolut, men här har forskningen en samlad bild som handlar om elevers mående i skolan på grund av betygshets och betygshetsens effekt på resultaten i skolan. Där är den samlade forskningen och professionen helt överens om att betyg i årskurs 4 inte kommer att bidra till kunskapsutveckling, utom för de elever som redan i dag har det väldigt lätt för sig i skolan. De får det inte mycket bättre, men de får det något bättre.

När det gäller särskilt stöd blir det märkligt att stå här och tala om att lärarna måste ha betyg för att veta vilka behov eleverna har. Så ser det inte riktigt ut i dag. Jag tror att Christer, precis som jag, har träffat lärare som vittnar om den situation som har uppstått, bland annat på grund av den konkurrens som uppstår mellan skolorna och på grund av betygshetsen, men också för att lärarna känner att de inte har tillräckligt med utrymme, makt och resurser för att kunna sätta in de insatser som behövs.

Lärarna har i dag inte problem med att utvärdera vilka satsningar som behövs för olika elever, utan det handlar om att ge dem verktygen. Betygen kommer inte över huvud taget att påverka om en lärare blir bättre i sin profession eller inte. I stället kommer detta att skapa mer administration, mer stress för eleverna – vilket rapporten från Skolverket säger – och ännu större skillnader bland Sveriges elever.

Detta rör endast 100 skolor, men jag menar att det är 100 skolor för mycket. Vi kommer att göra allt vi kan för att sätta stopp för det.

Anf. 54 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Det är synd att Daniel Riazat inte har fler repliker. Man blir lite fundersam: Har han några alternativa fakta som visar att Skolverket har fel när de säger att betyg i årskurs 6 faktiskt har gjort att de elever som behöver särskilt stöd upptäcks tidigare? Min slutsats av det är inte att betygen i årskurs 6 ska tas bort så att dessa elever inte upptäcks, utan mitt besked är att vi ska sätta in resurser så att det finns extra stöd till dem som behöver det och fler lyckas i svensk skola.

Jag tycker att man ska vara nyfiken på och följa forskning. I den rapport som Daniel Riazat refererar till – jag tror att det är på s. 124, men jag minns inte, för det var två år sedan jag läste den – står också tydligt att det finns stora problem med den pedagogiska forskningen; man vet inte exakt. De undersökningar som ligger till grund för slutsatsen har, enligt de forskare som sammanställt detta, brister, vilket gör att det är svårt att dra klara slutsatser.

Jag tycker att man ska vara lite nyfiken på den historiska forskningen. Jag tror att man inom pedagogiken fortfarande läser 1600-talsfilosofer som John Locke och säkert också modern psykologiforskning från 1900-talet

och en del hjärnforskning från 2000-talet. Det finns många olika forskningsrapporter som visar på lite olika saker.

Låt oss ta in allt i detta, men låt oss inte blunda för den empiri som faktiskt finns. Skolverket har gjort en undersökning av effekterna av betyg i årskurs 6. Den visade att 80 procent av eleverna kände sig mer motiverade. Lärarna och föräldrarna höll med. Man upptäckte tidigare dem som behövde extra stöd. Tyvärr sattes det inte in; det tycker jag ska göras. Man ser också att det fanns ett tydligare kunskapsfokus. Min slutsats, herr talman, är: Låt oss ha mer av detta, inte mindre!

Anf. 55 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! Låt oss förflytta oss tio år tillbaka i tiden. Det är mitt i terminen på en skola i Sverige, kanske i Skövde. Det är dags för utvecklingsamtal i årskurs 7. Föräldrarna är nyfikna och angelägna om att få veta hur det går för deras telning i skolan. Klassläraren har fått lite underlag från de olika undervisande lärarna för att kunna ge en bild av elevens/barnets kunskapsutveckling.

Man får i bästa fall veta hur väl målen uppfylls och vad som krävs för att eleven ska utvecklas ytterligare. Men det skulle också kunna vara så att budskapet under samtalet är: ”Du är en trevlig pojke. Du kanske har lite svårt med matten, men det ordnar sig nog om du anstränger dig lite mer nästa termin.”

Låt oss nu flytta oss ett år fram i tiden, till höstterminen i årskurs 8. Plötsligt får både eleven och vårdnadshavaren för första gången svart på vitt att målen för godkänt, som det hette då, inte uppnåtts. Plötsligt väcks något hos eleven: Jag kanske inte kommer in på det där åtråvärda gymnasieprogrammet. Inte sällan ökar då motivationen markant för att ägna sig mer åt skolarbetet. Det jag beskriver är inte alternativa fakta utan en sann, självupplevd verklighet.

Herr talman! Mot denna bakgrund är det mycket bra att vi läsåret 2012/13 införde betyg i årskurs 6. Betyg är ett viktigt verktyg för att ge elever och föräldrar information om hur eleven förhåller sig till skolans kunskapsmål. Betygen ska vara tydliga och bidra till att elevernas kunskaper kontinuerligt följs upp och utvärderas, att resultaten kommuniceras med hemmen och att stöd sätts in tidigt.

Det är ju det främsta skälet för att ge betyg tidigare: att kunna sätta in stöd tidigare under skolgången för dem som inte klarar vissa moment. Återigen kan vi titta på Finland, som är ett bra exempel. Där är det inte stigmatiserande att behöva hjälp av en speciallärare då och då, och det sätts in under kortare eller längre perioder då behov uppträder.

Herr talman! I dag ska vi besluta om en försöksverksamhet med betyg i årskurs 4. Syftet är att få ett bättre kunskapsunderlag om vilka effekter betyg får för elevernas lärande och kunskapsresultat. Försöksverksamheten ska bygga på frivillighet.

Skolpolitiken ska ju bygga på vetenskaplig grund, och Kristdemokraternas linje har hela tiden varit att nogsamt utvärdera betygen i årskurs 6 för att se om de har effekt på kunskapsresultaten. Jag ser inga problem med att de skolor som så önskar får ingå i en försöksverksamhet med betyg från årskurs 4. Detta får ske om det finns intresse hos rektor och lärare på den aktuella skolan, och i samråd med föräldrarna. Resultatet kommer att studeras, och vi får därmed dubbla utvärderingar.

Men jag vill gärna från Kristdemokraternas håll i detta sammanhang framhålla att det finns många ännu viktigare frågor att ta tag i för att höja resultaten i svensk skola, såsom reglering av timplanen så att eleverna garanteras den undervisningstid de har rätt till, uppvärdering av läraryrket och rekrytering av rätt personer till lärarutbildningen.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation 3.
(Applåder)

Anf. 56 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkande UbU10 om en begränsad försöksverksamhet med betyg från årskurs 4 och avslag på samtliga reservationer.

Upp till 100 skolor kan komma att medverka i den föreslagna försöksverksamheten. I propositionen kan man läsa att en huvudman bara bör få delta om det finns ett intresse av detta hos berörd skolens rektor och lärare. Huvudmannen bör ha samrått med föräldrar genom att de har fått möjlighet att yttra sig, och även eleverna bör ha fått möjlighet att yttra sig. Ingen huvudman kan delta med mer än 25 procent av sina skolor.

Den som deltar i försöksverksamheten omfattas inte av kravet på att upprätta skriftliga individuella utvecklingsplaner. Men det är självklart möjligt att upprätta planer om skolans rektor bedömer att eleverna har behov av detta.

Herr talman! Flera partier har nu stått före mig i talarstolen. Två av dem tycker inte om överenskommelsen mellan regeringen och de fyra borgerliga partierna, av diametralt olika skäl. Fyra borgerliga företrädare hade kanske velat lite annorlunda, men av olika skäl har de ändå valt att göra en bred överenskommelse med regeringen i stället för att ändra i betygssystemet med den lilla marginal som majoritet med SD skulle innebära.

Jag hoppas att de ingick överenskommelsen av samma skäl som regeringen: att skolan behöver långsiktiga spelregler och fokus på reformer och förändringar som på riktigt ger elever bättre förutsättningar att förbättra sina resultat och höja kunskapsnivån.

Herr talman! Även om jag och Socialdemokraterna står bakom överenskommelsen, oavsett vad en del sagt här i talarstolen, känns det viktigt att i talarstolen få säga att vår inställning till tidiga betyg i grundskolan i grunden inte har förändrats. Bevekelsegrunderna är flera för att vi intar en restriktiv hållning och egentligen tycker att betyg i årskurs 6 är tillräckligt – en uppfattning som för övrigt delades av både Centerpartiet och Kristdemokraterna så sent som strax före årsskiftet 2013/14, mindre än ett år före valet.

Först och främst finns det ingen forskning som visar tidiga betygs positiva inverkan på annat sätt än att det möjligen gynnar redan starka elever och missgynnar de svaga på ett sätt där vinsten inte är större än förlusten. En annan avigsida är att betyg fostrar eleverna till att drivas av yttre belöningar och en yttre motivation snarare än att utveckla deras egna drivkrafter, som är nog så viktiga i ett framtida arbetsliv och samhällsengagemang.

Betygsforskaren Alli Klapp på Göteborgs universitet undersökte i sin avhandling effekterna av betyg i årskurs 6. Hon fann bland annat att lågpresterande elever som fick betyg i årskurs 6 fick sämre betyg i sjuan än lågpresterande elever som inte fick betyg i årskurs 6.

Klapp menar också i en intervju i Lärarnas tidning att små barn har svårt att skilja på person och prestation. Risken är att de upplever det som dubbel bestraffning, och när betyget visar misslyckandet svart på vitt riskerar det att påverka självbilden och lärandet. Här tycker jag att Ulrika Carlssons i Centerpartiet kloka reflektioner om att betyg kan se väldigt olika ut kommer väl till pass. Vi har en väldigt rigid syn på att betyg är en bokstav eller en siffra. Nu har vi bokstäver, men tidigare hade vi siffror.

I många av de länder som har tidiga betyg, framför allt i årskurs 1–3, ser betygen mer ut som svenska skriftliga omdömen. Detta är ett perspektiv att ha med sig när vi diskuterar betyg.

Självklart ska vi ha kunskapsuppföljning, och självklart ska den ske med regelbundenhet. Men diskussionen om hur detta bäst sker måste fortsätta, inte minst i dialog med professionen. Nu har vi i utskottet, och förhoppningsvis så småningom också i kammaren, enats om en läsa-skriv-räkna-garanti och också om individuella utvecklingsplaner och utvecklingsamtal, som beskrivs på lite olika sätt här i talarstolen men i grund och botten handlar om att ge elever och föräldrar en större förståelse för hur nära man har kommit de kunskapsmål man förväntas nå.

Herr talman! Ofta beskrivs betyg som sättet att veta hur en elev ligger till och som vägen till att få extra stöd. Det är dock ganska lite som talar för att det stämmer. I Skolverkets utvärdering av införda betyg i årskurs 6 menade en majoritet att de redan före betygsättningen visste vilka brister och behov eleverna hade. Efteråt sa man att man visste ännu mer än man visste tidigare, men jag kan ändå känna: Om det redan är tydligt för en lärare, kan det bli ännu tydligare?

Det ska också sägas att nästan hälften sa att de med betyg visste mer, men trots det kan vi inte se att fler har fått tillgång till stöd. Det är en bild som stärks av att det i andra länder är ovanligt att betygen har till syfte att identifiera elever i behov av stöd. I stället förväntas läraren i sin undervisning upptäcka vilka behov eleverna har och vilka som behöver extra stöd.

Låt mig också ta tillfället i akt och säga att det ibland låter som om alla länder utom Sverige har tidiga betyg. Men i internationell jämförelse kan det vara värt att påminna om att både Finland och Estland, som ligger bland de tio i topp i PISA, har obligatoriska betyg först från årskurs 8.

Herr talman! Jag vill avsluta med att säga att vi socialdemokrater tyckte att vi konstruktivt bjöd till när betyg infördes i årskurs 6 år 2012, i fast övertygelse om att betygsdebatten skulle tonas ned till förmån för andra incitament, verktyg, förslag och metoder. Jag känner mig i det avseendet lite lurad. Borgerligheten, nu ivrigt påhejad av Sverigedemokraterna, såg tydligen bara betyg från årskurs 6 som en delseger, utan någon vilja till vapenvila. Jag hoppas därför att denna överenskommelse och proposition kan ge skolan arbetsro i betygsfrågan, åtminstone en tid framöver. Framför allt måste vi se till att alla elever får det stöd de behöver för att nå ännu längre än de själva tror är möjligt.

(Applåder)

I detta anförande instämde Roza Güclü Hedin (S).

Anf. 57 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Till att börja med är jag osäker på om jag bara pratade om den reservation vi hade eller om jag också yrkade bifall till den. Jag gjorde inte det, nej. Då vill jag börja med att yrka bifall till reservation 3.

Tack, Lena Hallengren, för ditt tal om propositionen! Jag tror att vi är överens om ett antal saker. En sak är väldigt säker: Ska Sverige kunna fortsätta växa och konkurrera med kunskap måste våra elever lära sig mer i skolan. Därför behöver vi fler skickliga lärare som har mer tid med våra elever. Vi behöver mer undervisningstid i lågstadiet, och vi behöver mer matematik och idrott.

Samtidigt kan man inte blunda för betygens effekt på elevernas lärande. Det viktigaste vi kan se i utvärderingen av betyg i årskurs 6 är att 80 procent av eleverna uppger ökad motivation. Det innebär att den största delen av eleverna ser att det finns en effekt av ökad motivation i betyg.

Nu är både jag och Lena Hallengren utbildade lärare. Efter åtskilliga timmar i klassrummet kan jag säga att det finns en rad olika saker som vi behöver arbeta med. Det är inte så att betyg är i fokus eller ett mål i sig, som det beskrevs. Men vi behöver arbeta med väldigt många saker där betyg ska vara ett kunskapskvitto för våra elever. Därför vill jag fråga Lena Hallengren: Ser du att betyg är en del av detta, som ett kunskapskvitto och ett stöd för elevernas kunskapsutveckling över huvud taget?

Anf. 58 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Jag avstod från att nämna olika typer av insatser och reformer som regeringen har gjort för att försöka lyfta resultaten i skolan. Precis som Camilla Waltersson Grönvall säger är det helt nödvändigt att åstadkomma inte bara att eleverna når lite längre utan att alla elever når så långt som det bara är möjligt.

Jag hoppas att det i mitt anförande ändå gick fram att vi behöver ha kunskapsuppföljning på olika sätt. Jag tycker dock att vi låser oss lite väl mycket vid att det ska vara just betyg och att betyg i sin tur ska vara en siffra eller en bokstav. Jag tror att det vore klokt, när vi ändå har försöksverksamhet på plats och naturligtvis ska fortsätta med kunskapsuppföljningsdiskussioner rent politiskt och inom ramen för professionen, att vi funderar över hur vi ännu bättre följer upp kunskapen. Det ska ske inte bara på det nationella planet utifrån nationella prov, utan det handlar också om hur varje elev ska kunna förstå och ha ett sätt veta hur man ligger till och kan förbättra sina kunskapsmål. Men framför allt gav oss utvärderingen av betyg i sexan svart på vitt på att elever inte får det stöd de behöver. Om lärarna redan visste detta vet de nu ännu bättre att eleverna har behov. Ändå får eleverna inte det stöd de behöver. Vad beror detta på, och vad kan vi göra för att rätta till detta?

Jag tycker att vi skulle försöka bredda diskussionen till att handla om vad uppföljning är, vad betyg är och hur detta egentligen skulle kunna mötas. Det är viktigt att se att det ser olika ut på olika nivåer. Det är ingen socialdemokrat som har föreslagit att vi ska ta bort några betyg på vare sig gymnasiet eller högskolan. Men när man kryper ned i åldrarna och barnen är mindre får man ett annat förhållningssätt till betyg och siffror och det resultat de visar.

Anf. 59 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Jag kan dela Lena Hallengrens oro över att vi tydligt kan se att eleverna inte får det stöd de behöver, men vi drar möjligen lite olika slutsatser. Jag konstaterar att det då blir ännu viktigare att betygen tydligt visar detta. Problemet är ju inte betygen utan att vi inte har tillräckliga stödfunktioner för att möta upp de elever som inte får det stöd de behöver, vilket i sig är allvarligt och åtminstone för tillfället ytterst regeringens ansvar.

Ni talar ofta varmt om breda överenskommelser och kallar er också för samarbetsregeringen. Vi i Moderaterna och Alliansen som sitter här har varit väldigt måna om att hitta lösningar på problem och utmaningar som vi står inför. Vi har också deltagit i samtal och överläggningar för att hitta breda överenskommelser.

Tyvär måste jag konstatera att regeringen inte alltid har varit intresserad av att hålla sina löften och utfästelser. I min värld är det så här: Om man ska kunna hitta nya överenskommelser måste man kunna lita på att det finns en tillit och att man lever upp till de överenskommelser som redan finns. Det gäller oavsett om det handlar om kraven på friskolorna, att underlätta för nyanlända elever eller att bredda kunskapsunderlaget när det gäller till exempel tidigare betyg. Socialdemokraterna har faktiskt svikit de överenskommelser som vi har skakat hand på.

Därför är min slutliga fråga till Lena Hallengren – och jag skulle verkligen vilja vädja till dig att du tar den på allvar: Vad är en överenskommelse egentligen värd för Socialdemokraterna, och kan vi lita på att ni tänker leva upp till de överenskommelser som vi sluter om vi nu sätter oss vid förhandlingsbordet?

Anf. 60 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Det är bra om vi har en gemensam ambition att hitta lösningar på gemensamma utmaningar. Det gläder säkert inte minst professionsförbunden.

När det gäller nyanländas möjligheter att få plats på friskolor och kommunala skolor måste jag säga att jag inte förstår vad Camilla Waltersson Grönvall pratar om – om det är någon som har svikit någon typ av överenskommelse. Det får vi prata vidare om utanför kammaren, eftersom Camilla inte har rätt till någon mer replik.

Jag trodde däremot att frågan om estetiska lärprocesser skulle komma. Eftersom den inte gjorde det ska jag ta den. När det gäller utvärderingen av själva försöksverksamheten kom det väldigt mycket kritik i remissomgången. Om man har ett frivilligt försök är frågan: Hur ska man egentligen förstå de resultaten? Hur ser jämförelsegruppen ut? Ska det vara en grupp som man väljer utifrån att den har valt att arbeta med någonting annat eller med någon annan modell? Det står ”till exempel” – det vill jag hemskt gärna understryka. Det känns viktigt att säga.

Jag vill också säga att uppdraget till Skolverket inte kommer att utformas på något sätt som omöjliggör en utvärdering, utan detta har varit ett sätt att försöka möta den remisskritik som säger att en frivillig försöksverksamhet inte ger rätt jämförelse.

Sedan handlar det om att lita på överenskommelser. Jag har svårt att se vilka andra överenskommelser som Camilla Waltersson Grönvall pratar om. Själv nämnde jag avslutningsvis i mitt anförande att vi gjorde en överenskommelse när det gällde betyg i årskurs 6. Vi tyckte att vi gick till mötes. Vi gick längre än vad vi hade tänkt oss. Men vi hade inte ens hunnit utvärdera betyg i sexan förrän vi skulle ha betyg i fyran. Det tycker jag att Camilla Waltersson Grönvall och övriga Alliansen kan ta med sig. Vad betyder det att vi faktiskt genomför förändringar och beslutar att utvärdera dem? Ska vi titta på de utvärderingarna innan vi tar nästa steg eller inte?

Anf. 61 ELISABET KNUTSSON (MP):

Herr talman! Vad är det som driver barn att söka kunskap? Min absoluta uppfattning är att det är deras nyfikenhet på omgivningen och deras vilja att förstå sakernas tillstånd. Barn vill veta, och de vill få en förklaring på hur tingen hör ihop.

För våra pedagoger är det en stor utmaning att ge de unga tillgång till gåtornas lösning. För våra barn kan prov, bedömningar och betyg vara det som förtar nyfikenheten, i synnerhet om de bekräftar att man inte förstått fullt ut. Att det kan behövas lite mer tid och andra metoder är sällan en tröst för den som alltid kommer sist. Det kan vara svårt att hitta motivationen att jobba vidare.

Jag menar inte att det inte ska finnas en kontinuerlig utvärdering av kunskap – långt därifrån. Jag anser dock att den ska meddelas på ett sådant sätt att den gynnar den unga elevens utveckling, stimulerar nyfikenheten och ger strategier för hur hen ska komma åt den åtråvärda kunskapen och ta sig vidare. I denna process måste såklart vårdnadshavaren vara involverad. Många gånger behöver pedagogerna även stötta de vuxna i elevens kunskapsresa. Ibland kan det vara så att det är deras gemensamma resa – vårdnadshavarens och elevens.

Min övertygelse är att elever som går i skolor där klasserna inte är för stora, där det är många vuxna med skiftande kompetens runt eleverna, där det är kompetenta lärare och där relevant stöd sätts in när behovet uppkommer känner sig trygga i sin kunskapsutveckling och har lust att lära. Skolan ska ju främja elevers utveckling och lärande och ge den livslånga lusten att fortsätta söka kunskap.

Jag tror inte att betyg är det som gynnar kunskapsutvecklingen, och jag är inte ensam. Det finns ingen som helst forskning som visar att tidigare betyg påverkar elevernas lärande positivt. Däremot finns det forskning som visar att lågpresterande och yngre elever kan få en negativ utveckling och prestera sämre. Så säger Lärarförbundets ordförande Johanna Jaara Åstrand. Lärarnas Riksförbund påpekar att det finns en stor skepsis bland lärarna till tidigare betyg.

Herr talman! En kompromiss gjordes mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet och allianspartierna. Den i skollagen reglerade betygsåldern kvarstår som i dag, det vill säga att det är från och med årskurs 6. En försöksverksamhet genomförs där skolor ges möjlighet att ge betyg från årskurs 4. Hela det nya betygssystemet utvärderas och redovisas i en kontrollstation inför riksdagen 2020.

I de årskurser där betyg inte ges ska det i stället upprättas skriftliga individuella utvecklingsplaner. I en skriftlig individuell utvecklingsplan ska läraren dels ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, dels sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Skolverket samordnar försöket med betyg från årskurs 4, och ansökan om deltagande ställs av skolhuvudmannen till Skolverket. En förutsättning är att det finns intresse hos skolans ledning och lärare samt att samråd skett med föräldrarna. Grundprincipen är att de ansökningar som kommer in ska beviljas om de uppfyller kriterierna. Skolverket ska verka för att försöksverksamheten pågår i skolor med olika elevsammansättningar och att en lämplig geografisk spridning sker. Skolverket kan bevilja deltagande i försöksverksamheten för högst en fjärdedel av skolorna inom en ansökande skolhuvudman och för högst 100 deltagande skolor totalt i hela landet. I de årskurser där betyg ges upphävs skyldigheten att utfärda IUP – skriftliga omdömen. Försöket påbörjas senast under 2017.

Försöksverksamheten följs och utvärderas löpande av Skolverket eller annan myndighet. Särskilda budgetmedel anslås för försöket.

Nu återstår att se hur försöksverksamheten utvecklar sig och vilka slutsatser man kan dra av den.

Jag yrkar därmed bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 62 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Jag begärde replik av ett enda skäl. Jag skulle gärna vilja höra företrädaren för utbildningsministerns parti i denna debatt engagerat och med ledarskap uppmana miljöpartisterna runt om i landet att se till att denna försöksverksamhet blir lyckad.

Herr talman! Jag undrar om vi får höra miljöpartisten i denna debatt säga uppmanande och uppmuntrande ord till de miljöpartister som finns runt om i landet: Delta i den här undersökningen! Delta i denna försöksverksamhet! Se till att det blir en försöksverksamhet som är lyckad och som vi därmed kan dra slutsatser av!

Anf. 63 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Herr talman! Tack, Christer Nylander, för frågan eller för uppmaningen! Det jag säger till alla som finns runt om i skolorna är: Om det finns lärare och föräldrar som vill och om det finns en grund för att man vill delta i försöksverksamheten är det möjligt. Den är ju frivillig. Alla har möjlighet att delta – om man vill.

Jag har ingen anledning som företrädare och som riksdagsledamot att uppmana någon att göra så eller så, utan min uppgift är att vara bra på att förklara vad det innebär. Sedan är det frivilligt. Var och en ute i skolorna får dra den slutsatsen.

Anf. 64 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Sjung ut, Elisabet Knutsson! Berätta! Säg till dina miljöpartistiska vänner runt om i landet: Jag vill att denna undersökning ska lyckas. Jag vill att försöksverksamheten ska lyckas, för jag vill kunna dra

slutsatser av den. Därför är det viktigt att det finns 100 skolor fördelade på olika delar av landet och med olika utmaningar som deltar i detta.

Om du har gått in i en överenskommelse måste du väl vilja att den ska vara lyckad och kan genomföras så att man kan dra slutsatser av den utvärdering man sedan gör.

Sjung ut!

Anf. 65 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Herr talman! Det är ett problem, för jag tror inte att överenskommelsen är tonsatt.

(CHRISTER NYLANDER (L): Då gör vi det tillsammans.)

Ja, men jag vet inte i vilken tonart den går.

Det jag tänker är att vi har gjort en överenskommelse, och den står vi för. Det som sedan är uppgiften ute i landet är att ta den till sig, och det gäller för er och oss att vi ska ge människor den friheten. Det är ju frivilligt, och det är i samtalen som förs i lärarrummet, i rektorskollegier och bland föräldrar som det beslutet ska fattas. Det är de som ska ha rättigheten att få göra det utifrån sina egna perspektiv.

Anf. 66 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa någon ytterligare fråga till Elisabet Knutsson utifrån det här med möjligheten till tidiga uppföljningar. I överenskommelsen mellan regeringen och allianspartierna handlar det nämligen både om bedömningsstöd i årskurs 1 när det gäller svenska och matte och möjligheten att ge tidigare betyg.

När det nu blir tydligare i årskurs 6 att det finns ett större behov av särskilt stöd och också en större möjlighet för föräldrar att använda den kunskapen om sitt barn till att önska att skolan skulle uppfylla detta behov av särskilt stöd, tror inte Elisabet Knutsson att det då är viktigt för både barn och föräldrar att det ännu tidigare ges möjlighet att faktiskt efterfråga det stöd som behövs? Vi ser ju i dag att många skolor i princip kräver en diagnos för att man ska få tillgång till särskilt stöd. Här skulle det bli möjligt också utifrån en kunskapsbas.

Elisabet Knutsson tog upp många frågor i början av sitt anförande, till exempel vad som driver barn till kunskap och att man ibland kan behöva lite mer tid. Man har dock inte riktigt tid att vänta ett antal år, utan det som behövs är kanske lite mer tid varje vecka, och därför skulle försöksverksamheten med betyg från årskurs 4 faktiskt gynna tidiga uppföljningar med en större tydlighet gentemot barn och föräldrar om vilka behov som faktiskt finns så att föräldrar får större möjlighet gentemot skolan att i princip kräva ett ökat stöd för att ens barn ska uppnå till exempel betygssteget E.

Anf. 67 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Ulrika Carlsson! Jag är också lärare. Jag har också varit i skolvärlden och träffat elever som inte riktigt hängt med och föräldrar som har varit besvikna och pratar om extra stöd och så.

Prot. 2016/17:76

1 mars

*En försöksverksamhet
med betyg från och
med årskurs 4*

Jag tänker att det på något sätt är lite överskattat, för om det inte finns resurser att sätta in för särskilda behov så hjälper det ändå inte. Det finns ju skolor där man kräver diagnos, och så ställer man en diagnos, men sedan finns det ändå inte resurser att sätta in.

Jag tänker alltså att om man sätter betyg och det ändå inte finns tillräckligt med specialpedagoger eller människor runt omkring i verksamheten så har det inte så stor betydelse med betyg eller ej. Huruvida elever är i behov av mer stöd behöver vi inga betyg för att veta, för det har ju pedagoger vetat länge.

Jag tänker alltså att det inte handlar om betyg utan om resurser för att stötta eleverna.

Anf. 68 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Herr talman! Tack, Elisabet Knutsson, för det svaret!

Det här ger ju både elever och föräldrar en möjlighet att väldigt tidigt få besked om på vilket sätt man behöver stötta sitt barn. Annika Eclund nämnde en verklig situation där man faktiskt inte i realiteten fått reda på vad man uppnått. I stället har man fått höra, så att säga med glada tillrop och en klapp på axeln, att det nog ska fixa sig, lille vän, bara du skärper dig lite.

Det är inte ett bemötande som hjälper våra barn att prestera bättre och förstå vad de behöver göra. I den bästa av världar kan vi säkert känna att barn drivs till kunskap och bara behöver få ytterligare uppmuntran och så vidare, men när man tittar på verkligheten, vilket även Elisabet Knutsson nämner, ser vi att det inte finns några resurser att sätta in för särskilt stöd. Men om det blir tydligare vilken typ av stöd som behöver sättas in för att hjälpa barnen att nå målen, blir det då inte också tydligare vilken omfördelning av resurser man kan göra? På så sätt skulle den här försöksverksamheten verkligen kunna bidra till att sätta fokus på att man också behöver omfördela resurser.

Vi vet att frågan inte bara handlar om barn som inte har så goda förhållanden utan även om en del högpresterande barn vars möjligheter inte riktigt syns i skolan. Om betygsättning sker tidigare ger det också en annan möjlighet att följa upp det arbete som bedrivs i olika klassrum för att kunna sätta fokus på kvalitetsfrågorna så att man kan lägga upp verksamheten på ett sådant sätt att elever verkligen når så långt som möjligt.

På detta sätt skulle alltså betygen kunna vara en av pusselbitarna för att faktiskt stärka kvaliteten i den svenska skolan. Vad anser Elisabet Knutsson om det?

Anf. 69 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tänker att betyget också kan vara en pusselbit i att stänga av vissa elever i tidig ålder, och då är det ju inte så bra.

När det gäller betyg tänker jag på att det också finns någonting som heter betygsinflation. Betyg är ingen exakt vetenskap.

Jag vill ändå påpeka att jag är stolt över att regeringen gör en rejäl satsning på fler vuxna i skolan liksom på mer specialpedagogik. Tillsammans med det här försöket får vi om några år utvärdera det och se var vi landar.

Anf. 70 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Flera i den här debatten har nämnt utvärderingen av betyg från årskurs 6 som Skolverket gjorde 2016. Det var 2 000 lärare som svarade på den enkäten, och ett viktigt resultat av den var att hälften av lärarna faktiskt sa att det är lättare att upptäcka elever som är i behov av stöd.

I min värld är det så att om så många lärare tycker att det blir lättare att identifiera elever i behov av särskilt stöd är det tillräckligt för att man åtminstone borde vara nyfiken på om inte betyg i årskurs 4 faktiskt kan leda till att vi upptäcker fler barn tidigare.

Drygt hälften av lärarna angav också att de kan se att högpresterande elever har fått en bättre kunskapsutveckling. Jag tycker att det är lite märkligt att till exempel Daniel Riazat avfärdar det som någonting negativt. I min värld har alla elever rätt till en bra kunskapsutveckling och utmaningar, och här ser vi att högpresterande elever, enligt lärarnas bedömning, faktiskt får en bättre kunskapsutveckling.

Båda dessa två resultat tycker jag väger väldigt tungt för att vi ska göra en seriös utvärdering av betyg från årskurs 4.

Vi har som sagt en samarbetsregering, som man själv kallar sig. Om man har ett samarbete och ingår överenskommelser ska man också hålla dem, vilket är något som många har lyft, och därför tycker jag att regeringens hantering av den här försöksverksamheten är oerhört märklig.

När överenskommelsen tillkännagavs började regeringsrepresentanter dels prata själva om att man stämplade barn och allt möjligt och man uttryckte sig inte positivt om betyg över huvud taget. Dels går lokala företrädare för regeringspartierna ut och mer eller mindre säger att de kommer att förbjuda rektorerna i sina kommuner att vara med i den här försöksverksamheten.

Jag har inte hört någon företrädare för regeringspartierna svara på om man anser att det är ett seriöst sätt att hantera ingångna överenskommelser att regeringspartiets representanter direkt när överenskommelsen är tecknad och tillkännagiven gå ut i så hårda ordalag. Det gäller både statsråd men framför allt lokala företrädare.

Jag tycker att det är oerhört märkligt. Det är väldigt tråkigt att man med tanke på utvärderingen av betyg i årskurs 6 inte vill göra en ordentlig, seriös försöksverksamhet med betyg från årskurs 4. Tänk om vi kan hitta fler elever. Att eleverna inte får det stöd som de behöver är en helt annan fråga. Det är ett gemensamt problem vi har. Det handlar mer om kunskap än om resurser. Men det är klart att det också kan behövas mer resurser. Det handlar mycket om kunskap hos lärare och rektorer om hur man ger ett stöd på ett bra sätt. Men det är en helt annan fråga.

Det viktiga för att över huvud taget kunna sätta in stöd är att veta vilka elever som är i behov av det. När utvärderingen av betyg från årskurs 6 så tydligt visar att det är fler elever som blir identifierade hoppas jag att vi trots att regeringspartierna så aktivt har försökt motarbeta försöksverksamheten ändå kan få en seriös utvärdering av betyg från årskurs 4 på försök på de 100 skolor som nu är aktuella.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

*Dokumentation vid
internprissättning
och land-för-land-
rapportering på
skatteområdet*

§ 6 Ändrade bestämmelser om tullsamarbete

Skatteutskottets betänkande 2016/17:SkU13
Ändrade bestämmelser om tullsamarbete (prop. 2016/17:44)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 7 Dokumentation vid internprissättning och land-för-land-rapportering på skatteområdet

Skatteutskottets betänkande 2016/17:SkU14
Dokumentation vid internprissättning och land-för-land-rapportering på
skatteområdet (prop. 2016/17:47)
föredrogs.

Anf. 71 DANIEL SESTRAJCIC (V):

Herr talman och ärade ledamöter! I dag diskuterar vi en fråga som rör många förändringar som är viktiga vad gäller land-för-land-rapportering på skatteområdet. Jag vill börja med att säga att Vänsterpartiet i huvudsak tycker att förslaget är bra och att den utveckling som sker på området är en positiv utveckling.

Skatteflykten orsakar oerhört stor skada och leder till stora problem både för befolkningen i den fattiga delen av världen och för befolkningen i de rikare delarna av världen, där skatteundandragandet är på hundratals miljarder. En av de viktiga saker som man skulle kunna göra och som är på gång inom EU-samarbetet är att jobba med en offentlig land-för-land-rapportering på skatteområdet.

Vänsterpartiet har vid många tillfällen pläderat för den offentliga land-för-land-rapporteringen men ser tyvärr att den svenska regeringen inte agerar till förmån för en offentlig land-för-land-rapportering utan i EU agerar tvärtemot den inriktningen. Därför har det varit viktigt för oss, också med grund i en del andra frågor som vi har tagit upp i vår reservation, att reservera oss mot beslutet.

Att komma åt skatteflykten är viktigt inte bara utifrån de pengar som försvinner. Det är också viktigt för att upprätthålla legitimiteten och skattemoralen. Det har visat sig att de system som i dag finns inte är tillräckliga för att stoppa den omfattande skatteflykt som vi alla drabbas av. De största bovarna i dramat är de stora bolagen som med en aggressiv skatteplanering, som hjälps av att det inte finns en offentlig land-för-land-rapportering, kammar hem mångmiljardvinster genom att lyckas sänka sina skatter.

Den offentliga land-för-land-rapporteringen skulle göra det möjligt för många fler människor att ta del av resultaten som nu kommer att komma med det automatiska utbytet av information. Det skulle också kunna sätta press på både politiker och företag att rätta till de systemfel som finns. Därför yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation i denna fråga.

Anf. 72 ERIK EZELIUS (S):

Herr talman! Vi debatterar i dag SKU14 *Dokumentation vid internprissättning och land-för-land-rapportering på skatteområdet*. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

I propositionen lämnas förslag till genomförande av OECD:s standard för dokumentation vid internprissättning och land-för-land-rapportering. Förslaget innebär att det införs bestämmelser om land-för-land-rapporter på skatteområdet och automatiskt utbyte av sådana rapporter mellan skattemyndigheter i EU:s medlemsstater och mellan skattemyndigheter i de stater och jurisdiktioner som har undertecknat det multilaterala avtalet om informationsutbyte av land-för-land-rapporter.

Förslaget innebär att multinationella koncerner med en omsättning som överstiger 7 miljarder kronor för varje skattejurisdiktion i vilken de utövar verksamhet ska lämna land-för-land-rapporter som ska innehålla upplysningar om bland annat intäkter, vinst före inkomstskatt, betald och ackumulerad inkomstskatt och antalet anställda. Förslagen innebär också att reglerna om internprissättningsdokumentation anpassas till OECD:s nya standard. Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 april 2017.

Herr talman! Att de stora koncernerna inte betalar den skatt de moraliskt sett borde göra är ett problem. Att undvika skatt blir en orättfärdig konkurrensfördel, och mindre och nationsbaserade företag undrar varför de ska betala mer i skatt än sina större konkurrenter eller företag som de är underleverantörer till.

Som socialdemokrat är det glädjande att få vara en del av det världsomfattande arbetet mot skatteflykt och skatteundandragande som just nu äger rum. Vi behöver inte gå långt tillbaka i tiden för att komma till en tid där de giriga krafterna tycktes vara övermäktiga och skatteparadisen ohotade. Världsordningen är nu en annan. Efter Luxleaks, Swissleaks och Panamadokumenterna, tillsammans med en rad andra avslöjanden, har det uppdragats bland allmänheten hur omfattande skattesmitandet är. Gensvaret till dessa förövarer är likalydande världen över: Era dagar är över. Nu är det tid för ordning och rättvisa.

Anf. 73 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Herr talman! Jag har en i mina ögon viktig fråga till Erik. Regeringen sätter i förslaget ett gränsvärde som är väldigt högt för att man ska omfattas av rapporteringen. Det handlar om 7 miljarder kronor. Gränsvärdet i EU för små och medelstora företag, som är de som man skulle kunna vilja komma åt, är betydligt lägre än 7 miljarder kronor. Varför tycker regeringen att den nivån är rimlig? Det kommer att leda till att en väldigt stor del av företagen – upp till 80, 90 procent – inte kommer att omfattas av den automatiska rapporteringsskyldigheten.

Anf. 74 ERIK EZELIUS (S) replik:

Herr talman! Jag vill påstå att det som nu föreslås för land-för-land-rapportering och internprissättning är ett ganska banbrytande genombrott för en ny och global skatteordning präglad av ökad rättvisa.

Vänsterpartiet har en rad ytterligare krav vad gäller land-för-land-rapportering, och flera av dem är inte fel. Det ger säkert många applåder i

olika bistånds- och solidaritetsorganisationer som har engagerat sig i kampen mot det globala skattefusket. Problemet ligger dock lite i detta att det aldrig blir nog och alltid finns något mer.

Jag vill fråga Vänsterpartiet: Är ni beredda att försvara kompromisser och acceptera en lite lägre standard just därför att det är svårt att samla majoritet eller enhällighet för något annat?

Anf. 75 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Herr talman! Nu svarade du inte riktigt på frågan varför det är rimligt att ha en gräns på 7 miljarder som släpper förbi 90 procent av företagen.

Det må vara så att du uppfattar detta som ett trick för att tillfredsställa biståndsorganisationer. Jag vill då påminna Erik Ezelius om att hans eget parti Socialdemokraterna i upptakten inför valet i den enkät som Diakonia skickade ut också till Socialdemokraterna tyckte att massvis av de krav som Vänsterpartiet i dag driver var rimliga. Var det bara valflask från er sida att besvara enkäten på det sättet?

Jag tycker att man ska stå för det man har sagt i valtider. Då finns det ett antal olika krav som är avgörande. Det gäller till exempel att många företag omfattas av detta för att inte kunna använda sig av metoder för skatteflykt. 7 miljarder är en helt orimlig nivå.

Den andra frågan handlar om den offentliga land-för-land-rapporteringen. Låt mig påminna Erik om att redan inför valet tyckte man i enkäten att det var ett fantastiskt viktigt och bra krav med offentliga land-för-land-rapporteringar. Nu backar man från det. Det är till och med så att den svenska regeringen är en av de regeringar som allra mest motsätter sig offentliga land-för-land-rapporteringar i EU. Andra länder kontakter oss i dag och undrar: Vad gör den svenska regeringen egentligen? Är det verkligen så att ni vill ha stopp för den skatteflykt som finns måste ni vilja göra någonting som är mer än det som finns i förslaget.

Anf. 76 ERIK EZELIUS (S) replik:

Herr talman! Det finns ett svar som är ganska genomgående på de frågor som Daniel Sestrajcic tar upp. Det är nödvändigheten att sträva efter ett så lika regelverk som möjligt vid implementering av åtgärder mot skatteflykt och skatteundandragande. Visserligen kan det behöva göras undantag utifrån olika förutsättningar. Mest uppenbart för Sveriges och 27 andra europeiska länders del är det faktum att vi är medlemmar i Europeiska unionen. Det handlar om att å ena sidan balansera mellan att följa OECD:s BEPS-rekommendationer och å andra sidan anpassa implementering efter våra egna förutsättningar, exempelvis den inre marknaden.

Min bedömning är att regeringen i sina förhandlingar med övriga medlemsstater ändå har lyckats väl. Dock vet vi att vi har mer att vänta inom området skatteflykt, och därför gäller det att noga följa de förslag som kommer att komma även framdeles.

Den öppna land-för-land-rapporteringen har Daniel och jag debatterat tidigare. Frågan behandlas för närvarande av rådet. Låt oss inte föregripa den diskussionen utan återkomma till detta vid ett senare tillfälle.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 8 Förstärkt konkurrens på lika villkor i kontantbranschen

Skatteutskottets betänkande 2016/17:SkU15

Förstärkt konkurrens på lika villkor i kontantbranschen (prop.
2016/17:49)
föredrogs.

Prot. 2016/17:76

1 mars

*Förstärkt konkurrens
på lika villkor i
kontantbranschen*

Anf. 77 PER ÅSLING (C):

Herr talman! När den nya kassaregisterlagen infördes den 1 januari 2010 innebar det krav på ett certifierat kassaregister – detta i syfte att skydda seriösa företagare inom kontanthandeln mot illegal konkurrens.

Det är angeläget att detta arbete fortskrider, men förutsättningarna för att använda kassaregister varierar.

Redan när kassaregisterlagen antogs var det uttalat att undantag skulle göras på ett frikostigt sätt. Så har det inte blivit. De senaste uppgifterna jag har säger att bara 5 av 1 800 ansökningar har fått ett ja.

Tanken med lagstiftningen var aldrig att verksamheter som inte har någon praktisk möjlighet att uppfylla kravet på kassaregister skulle tvingas stänga. Ur ett samhällsperspektiv är det viktigt att kontrollverksamheten inte får överta och styra vilka näringsverksamheter som får finnas.

Fru talman! Låt mig lyfta fram en liten näringsgren inom både lantbrukssektorn och besöksnäringen. En färsk rapport från riksdagens utredningstjänst visar att det svenska fäbodbruket i högsta grad lever. Fäbodbruk är viktigt inom såväl djurhållning som turism och kulturarvsverksamhet.

Genom en avkunnad dom ges nu fäbodbrukare dispens från att använda kassaregister. Det är ett välkommet beslut som betyder att den beslutande makten har lyssnat på lagens intentioner.

Tin Gumun i Vikarbyn i Dalarna har fört en lång kamp mot Skatteverket och kraven på att hennes fäbodverksamhet ska ha ett digitalt kassaregister trots att hon saknar både el och 4G-täckning. Förra sommaren kom en dom i kammarrätten som gav Tin Gumuns rätt mot Skatteverket. Hon fick därmed dispens från kravet på ett digitalt kassaregister fram till den 31 december 2018.

Fru talman! Min grundinställning är att fäbodar med en levande fäbodproduktion generellt ska vara undantagna från kravet på kassaregister.

Fru talman! Regeringen föreslår i ett nytt förslag en ändring av reglerna för kassaregisterskyldighet. Ändringen innebär att näringsidkare utan fast driftställe inte längre ska vara undantagna från skyldigheten att använda kassaregister om försäljningen görs mot kontantbetalning eller betalning med kontokort. Jag tycker att det är bra, och det ska sägas.

Ett problem med förslaget är dock att det enligt expertorganet Regelrådet inte uppfyller de krav som ställs vad gäller konsekvensutredning vid regelgivning. Regeringen har dessutom underlåtit att först utvärdera ifrågasatta regler innan man föreslår att samma regler utvidgas.

Den lagstiftning som infördes 2010 har utvecklats dels via lagstiftning, dels via tolkning och praxis. Detta pekar sammantaget på behovet av en grundläggande utvärdering av just lagstiftningen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till Alliansens reservation signerad av Centerpartiet, Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna.

Anf. 78 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till vår alliansgemensamma reservation.

Genom denna proposition tas ytterligare ett steg mot mer likvärdig konkurrens i kontantbranschen. Det innebär att en näringsidkare utan fast driftställe i Sverige inte längre ska vara undantagen från skyldigheten att använda certifierat kassaregister om försäljning görs genom kontantbetalning eller betalning med kontokort. Godkänt kassaregister som köpts i annat EES-land får användas.

Företag som bedriver verksamhet i Sverige utan att ha ett fast driftställe är främst torg- och marknadshandel men även försäljning som sker i tillfälligt hyrda lokaler.

Det är ett välkommet steg för att förstärka konkurrensen på lika villkor, och vi delar intentionerna i propositionen. Men det hade varit på sin plats att först utvärdera hur den befintliga lagen fungerar i praktiken.

Fru talman! Bakgrunden är att den som säljer varor eller tjänster mot kontant betalning sedan den 1 januari 2010 måste ha ett certifierat kassaregister. Till kontant betalning räknas även betalning med kontokort. Undantag gäller bland annat för taxi, distans- och hemförsäljning, försäljning av varor eller tjänster mot betalning i automat och automatspel. Vidare är lagen inte tillämplig för den som endast i obetydlig omfattning säljer varor eller tjänster mot kontant betalning.

Av lagens förarbeten framgår att obetydlig omfattning avser två olika situationer. Den ena är om det är tveksamt om de kostnader som krav på ett certifierat kassaregister för med sig står i rimlig proportion till den samhälleliga vinsten i form av förbättrad skattekontroll i fråga om de allra minsta företagen. Den andra situationen rör företag där kontant försäljning endast förekommer i rena undantagsfall.

Fru talman! Ett förtydligande gjordes sedan i skatteförfarandelagen, som innebär att det från och med den 1 januari 2012 vid bedömningen av om det är fråga om försäljning i obetydlig omfattning särskilt ska beaktas om försäljningen normalt uppgår till, eller kan antas komma att uppgå till, sammanlagt högst fyra prisbasbelopp under ett beskattningsår.

Det generella undantaget i skatteförfarandelagen från skyldigheten att använda kassaregister för torg- och marknadshandel slopades den 1 januari 2014. Samtidigt fick Skatteverket större möjlighet att i enskilda fall bevilja undantag från olika skyldigheter som gäller kassaregister.

Undantag från skyldigheter som gäller kassaregister utvidgades till att avse även andra orsaker än tekniska då en viss skyldighet kan anses vara oskälig. Per Åsling tog på ett föredömligt sätt upp ett exempel på sådana problem.

Det har funnits och finns tekniska problem med elektroniken beroende på täckning och väderlek. Men utrustningen har blivit säkrare och mer tillförlitlig, och på Skatteverkets hemsida kan man tydligt läsa om och när undantag kan medges helt eller delvis.

Viss skyldighet gällande kassaregister kan anses oskälig. Det måste dock föreligga väldigt tydliga fall om undantag ska beviljas. Det är inte tillräckligt att försäljningen sker utomhus och under svåra väderförhållanden. Det är alltså väldigt svårt att få undantag.

Det är inte heller tillräckligt att det saknas el på försäljningsstället, precis som Per Åsling berättade om i sitt exempel.

Har företagaren både butiksförsäljning och försäljning på torg ska kassaregister användas på båda ställena även om försäljningen på torget är mindre än fyra prisbasbelopp.

Gårdsförsäljning som är obemannad omfattas inte av kassaregisterkravet, oavsett försäljningens omfattning.

I samband med utvidgningen till torg- och marknadshandel anförde regeringen att det underlag som Skatteverket presenterat tyder på att lagstiftningen om kassaregister har varit framgångsrik och att fler företag konkurrerar på lika villkor. Sedan lagstiftningen infördes har kritik emellertid riktats mot undantaget för torg- och marknadshandeln, vilket inkluderar undantag för så kallad tillfällig handel.

Synpunkterna kan sammanfattas med att undantaget snedvrider konkurrensen och missgynnar den fasta handeln, som omfattas av kravet på register. Kritiken avsåg även att de särskilda befogenheter som Skatteverket har vid kontrollbesök endast gäller företag som omfattas eller som kan antas omfattas av lagstiftningen om kassaregister. Den som säljer varor i butik måste ha kassaregister, och det bör naturligtvis även den som säljer liknande varor utomhus i närheten, kanske på trottoaren, också ha.

I dag kan inte Skatteverket genomföra adekvat granskning av den kontanta försäljningen i företag som inte använder kassaregister, eftersom det saknas uppgifter i bokföringen om enskilda försäljningar. Skatteverket har gjort den ”försiktiga” skattningen att det finns ett mörkertal av utländska företag som inte är mervärdesskatteregistrerade men som bedriver handel på torg, marknader och mässor.

Fru talman! En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga erinringar emot det, och det är bra. Till exempel skriver Blomsterbranschens Riksorganisation att om det ska finnas en seriös blomsterhandel i Sverige är det viktigt att undantaget för utländska ambulerande företagare tas bort.

Däremot har flera remissinstanser anförts att en oberoende utvärdering borde ha gjorts avseende effekterna av kassaregister som hittills införts. Det är precis vad vi anser – det är en brist i propositionen.

En utvärdering bör göras av de faktiska konsekvenserna av den tidigare införda kassaregisterskyldigheten liksom en grundlig konsekvensutredning angående effekterna av förslaget för berörda företagare. Regelrådet är tydligt med att konsekvensutredningen är bristfällig. Bland annat konstateras att regeringen inte presenterar några andra alternativ än det enda som finns i propositionen.

Det måste ligga i politikens intresse att bristfälliga konsekvensutredningar förbättras innan riksdagen fattar beslut om nya regler för företagen. Besluten riskerar att bli mer kostsamma för företagen och dessutom inte få den effekt till en lägre kostnad som vi vill se.

(Applåder)

Anf. 79 OLLE FELTEN (SD):

Fru talman! Skatteutskottets betänkande om förstärkt konkurrens på lika villkor i kontantbranschen bygger på en proposition från regeringen som syftar till att skapa samma förutsättningar för utländska handlare som

är verksamma i Sverige, utan att ha ett fast driftställe här, som för svenska handlare.

Detta åstadkommes genom att dessa aktörer också ska omfattas av kravet på att använda ett certifierat kassaregister. I huvudsak kan man säga att förslaget träffar utländska aktörer som åker runt och idkar handel på marknader och liknande tillställningar.

Det är en viktig sak att skapa konkurrensneutralitet i handeln, dels mellan handlare med fast driftställe och de utan fast driftställe, dels mellan olika kategorier av handlare som inte har ett fast driftställe i Sverige. Syftet med propositionen är därför vällovligt, och vi ställer oss bakom grundtankarna i den.

Såväl fast handel som marknads- och torghandelsbranschen, den så kallade kontantbranschen, riskerar att missgynnas av oseriösa handlare som inte betalar moms och skatt på sina intäkter. Det är den grundläggande orsaken till att kassaregisterlagen har kommit till, och det tycker vi är bra.

Men, fru talman, den så kallade kontantbranschen är lite speciell. Det har visat sig att den är så speciell att regeringen inte förstår hur den fungerar. Det är bakgrunden till detta lagförslag som, om det genomförs, riskerar att skada Sveriges anseende internationellt.

En orsak till denna brist på insikt hos regeringen är sannolikt att handeln försiggår på lite udda ställen. Det kan vara inne på en julmarknad eller ute på en julmarknad i snöoväder, kyla eller sol. Det kan vara på Kiviks marknad med fin sand som yr runt marknadsstånden eller på vårmarknaden i Vimmerby en regnig majhelg. Handeln kan försiggå på Jokkmokks marknad i halvmörker och minus 34 graders kyla. Det kan handla om en saltstänkt bryggmarknad i Lysekil eller om handel en het sensommardag med 28 graders värme och 90-procentig luftfuktighet på Skänninge marknad.

Alla dessa förhållanden och många andra varianter på temat gör att kassaregisterlagen inte går att följa i väldigt många situationer. Anledningen till att det inte går att följa lagen är att det inte finns ett tillräckligt stort utbud av kassaregister som klarar av dessa, tekniskt sett, besvärliga förhållanden.

Detta beror i sin tur på att kassaregister inte är byggda för utomhusbruk och inte är klassade enligt IP44 eller högre, som är ett krav för just den situationen. Om utrustningen inte är det får den inte användas ute om det är för kallt, för varmt, för fuktigt eller för torrt eller något annat som gör att det blir opraktiskt eller felaktigt.

Riskerna här handlar om elsäkerhet, det vill säga att det finns fara för liv och hälsa om man gör fel. Det innebär också att garantivillkor sätts ur spel och att företagsförsäkringarna inte gäller. Detta försätter handlarna i en mycket svår situation.

Problem som uppstår på grund av dessa speciella förhållanden kan till exempel vara displayer som inte går att avläsa, kvittoskrivare som inte fungerar eller inte levererar tillräckligt läsbara kvitton, finmekanik och knappsatser som kärvar och mycket annat. Det kan också, som jag sa förut, uppstå fara för liv och hälsa på grund av elfel.

Sammanfattningsvis gör dessa förhållanden att det i många fall blir olagligt att följa kassaregisterlagen, så fort handeln försiggår utomhus. Eftersom kassaregistren inte är gjorda för utomhusbruk och därmed inte kla-

rar kraven på elsäkerhet riskerar man att bryta mot föreskrifterna om elsäkerhet och ådömas höga vitesbelopp av Arbetsmiljöverket. Det har faktiskt inträffat. Detta innebär att hela syftet med lagen undermineras.

Fru talman! Vad detta har att göra med det liggande förslaget kan man undra. Vi har med dagens situation satt kontantbranschen i en närmast omöjlig sits. De kan inte agera korrekt enligt de lagar och regler de måste följa.

Och nu ska vi, visserligen helt korrekt i grunden, tvinga utländska aktörer på den svenska kontantmarknaden att sätta sig i samma båt. Det innebär att en osthandlare från Frankrike som kommer till en marknad i Skåne för att sälja sina ostar måste skaffa ett certifierat kassaregister som ska användas när han säljer sina produkter vid ett antal marknadstillfällen. Om han inte gör det riskerar han en saftig kontrollavgift från Skatteverket.

Om han köper ett kassaregister som inte är IP44-klassat och sedan använder det riskerar han, som jag sa tidigare, att dömas att betala ett högt vite till Arbetsmiljöverket därför att registret inte är tillräckligt bra. I den situationen är det naturligtvis billigare för osthandlaren från Frankrike att inte komma till Sverige och sälja sina ostar, och det var ju inte vad vi ville åstadkomma.

Fru talman! Hur ska detta kunna tolkas på något annat sätt än att svensk lagstiftning har havererat? Sverige kommer närmast att göras till åtlöje om vi inför denna lag innan de tekniska frågorna har blivit nöjaktigt lösta så att det finns en tillräckligt bred flora av certifierade kassaregister som är klassade för utomhusbruk, det vill säga minst IP44.

Jag yrkar därför bifall till vår reservation, nr 1, i betänkandet. Den innebär, i huvudsak, att införandet av betänkandets lagförslag skjuts fram till den 1 januari 2019, vilket vi bedömer är tillräckligt med tid för att kassaregisterbranschen ska kunna hinna med att ta fram kassaregisterutrustning som är klassad för utomhusbruk, så att den typen av problem som har jag relaterat inte ska behöva uppstå.

Under tiden bör Skatteverket också hinna med att kontrollera eventuella utländska kassaregister med godkännande från andra länder, så att de uppfyller samma krav.

Regeringen måste också ta ansvar för att följa utvecklingen och vidta erforderliga åtgärder för att se till att utvecklingen av rätt klassade kassaregister tar fart. Det måste vara så att vi som lagstiftare ser till att en funktion är praktiskt möjlig innan vi tvingar någon att använda den. Det framstår som en självklarhet, men regeringen har uppenbarligen inte uppmärksammat detta problem.

När man nu utvidgar kassaregisterlagen till att gälla näringsidkare som saknar fast driftställe i Sverige, det vill säga utländska handlare, blir det särskilt försvårande. Regeringen bör därför dels se till att Skatteverket utfärdar ett generellt undantag från kassaregisterlagen för den så kallade kontantbranschen, dels vidta åtgärder så att det tas fram ett tillräckligt diversifierat utbud av IP44-klassad kassaregisterutrustning, även kontrolldosor, samt därefter åter inkludera kontantbranschen bland dem som träffas av lagen. Detta gäller givetvis också utländska handlare utan fast driftställe i Sverige.

Fru talman! Innehållet i lagen har vi i sak ingenting emot, tvärtom. Vi ska ha en hög svansföring när det gäller att skapa bra och fungerande konkurrensneutralitet och motverka skatteflykt. Men innan lagen träder i kraft måste det vara rimligt möjligt att följa den.

Anf. 80 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Jag tror att de allra flesta av oss besöker någon av alla de marknader som finns runt om i landet. För min del har jag en marknad som ligger ganska nära mitt hem och som kallas för Norvalla marknad. Den är ett välkommet inslag som för med sig många positiva saker för bygden. Det är kanske en idrottsförening som får lite extra medel för att man hjälper till att ta hand om parkering och annat. Men det blir även en sammanhållning i samhället.

När vi som medborgare besöker handlare på torgmarknader förväntar vi oss att alla som finns där och som konkurrerar om våra pengar just där och just då gör det på precis likadana villkor. Men som vi i denna kammare vet är det faktiskt inte så.

Näringsidkare utan fast driftställe i Sverige har ett undantag i kassaregisterlagen som innebär att de inte behöver använda certifierade kassaregister. Denna del av lagen, som ställer till rätt mycket problem för våra svenska torghandlare, låter vi alltså i dagsläget internationella torghandlare helt sonika strunta i.

Dagens förslag innebär att man likställer alla på samma nivå. Alla måste förhålla sig till samma förutsättningar, vilket vi kristdemokrater givetvis tycker är bra.

Däremot innehåller dagens kassaregisterlag ytterligare problematik. Alla marknader hålls inte i folktäta områden, utan en del hålls långt ute på landsbygden. Där finns kanske varken el eller internet. Väder och vind är inte heller alltid med oss. Det är inte alltid solsken, och vinden och regnet håller sig inte alltid borta. Detta och mycket annat kan förgylla vår tillvaro när vi är utomhus.

I de lägen då både infrastrukturen och vädret är emot våra torghandlare är det kanske inte möjligt att upprätthålla kassaregisterlagens alla delar. Därför anser vi kristdemokrater att man bör se över kassaregisterlagen så att den blir mjukare i kanterna. Vi värnar om torghandlare och den kulturvärning och den tradition som de skapar. Vi bör inte med krångliga och stelbenta lagar tvinga en del torghandlare att sluta, vilket faktiskt är ett faktum.

Det är även viktigt för oss som besöker marknader att det finns en mångfald av utbud och att det fylls på med nya handlare som kan öka vårt intresse för marknaderna. I dagsläget tror jag att denna väg har strypts.

Det som vi kanske inte tänker på är att 70–80 procent av transaktionerna på marknaderna görs med kontanta medel. Då vill jag påminna om den allt svårare situation som uppstår i Sverige när det gäller att kunna få tag på kontanter men även att få kontanta medel insatta på sitt konto igen. Digitaliseringen av pengahanteringen är här för att stanna; det inser jag. Många av oss tycker att det är bekvämt och rationellt att bara använda digitala pengar. Men det är väldigt många som vill och bör kunna använda kontanta medel om de så önskar. Det ska vara ett val som den enskilda människan gör. Vi måste tillse att bankerna i framtiden tar emot kontanta medel, även om det är en lite dyrare hantering av dem.

Sammanfattningsvis är förslaget bra men med för lite konsekvensbeskrivningar, som brukligt är från vår regering. Vi likställer alla torghandlare. Men i framtiden måste det bli en förändring av kassaregisterlagen som innebär att man kan följa reglerna även om det inte finns el, även om det inte finns internet och även om det är dåligt väder. Vi måste finna ett system som är hanterligt för våra torghandlare.

Det är synd att man inte kan lagstifta om sunt förnuft. Men ibland skulle jag vilja ha in det i denna lag.

Samtidigt måste vi se till att alla som går på marknader även i framtiden kan använda kontanter om de så önskar. Det bör vara upp till den enskilde att besluta om man vill sköta allt digitalt eller ha pengar i handen.

Jag yrkar bifall till reservation 2 från Alliansen.

(Applåder)

Anf. 81 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Det är vackert i Jönköping, pärlan i södra Sverige. En gång var Jönköping utpost mot dansken. I Jönköping ska man gå till Västra torget och möta tyghandlarna från Västergötland och årstiders växlingar. Julgranen möter så småningom tulpanen, kantareller, lingon och isterband från Vaggeryd. Det är en stor folklig rörelse på torget. Innan man lämnar torget ska man naturligtvis också köpa lotter för att stödja Jönköpings Södras ambitioner att vinna Allsvenskan.

Det är lika vackert att besöka Kiviks marknad, inte långt från mitt sommarviste. Jag tycker faktiskt att Kiviks marknad hävdar sig mycket väl jämfört med Almedalen. Det är en marknad med klass och många knallar.

För några år sedan var det mycket diskussion om införande av kassaregister. Mina fältstudier på dessa två marknader ger vid handen att irritationen och oron bland handlarna har förbytt till de vackra orden: Det ska väl vara ett kvitto?

Nu tycker allt fler att fusk med skatt, som en del ägnade sig åt, leder till en osund konkurrens och slår ut den stationära fiskhandlaren, blomsterhandlaren och andra.

Därför var det välkommet när vi 2010 fick en bra lag om kassaregister, som innebär att de som säljer varor kontant eller med kontokort är skyldiga att ha ett register.

Det finns också ett sakligt motiverat undantag för dem som inte bedriver så omfattande handel. Min ägghandlare i den fina byn Örnahusen kan därför fortsätta sälja ägg utan att plågas av alla tekniska anordningar. Jag litar på hans hederlighet.

Det gjordes ett undantag för företag som inte hade fast driftställe i Sverige. Den proposition, som föregicks av en promemoria, som regeringen har presterat har ett brett stöd bland remissinstanserna. Det anses rimligt att också de som kommer över sjön till Västra torget i Jönköping eller till Kiviks marknad ska omfattas av kassaregisterlagen. Det är rimligt.

Jag tycker också att vi från regeringspartierna har visat en vanlig ödmjukhet gentemot oppositionen när vi flyttar fram ikraftträdandet till den 1 maj. Första maj är en särskilt fin dag med klarblå himmel och många människor på gator och torg.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 82 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! När det gäller den ödmjukhet Peter Persson nämner handlar det inte om ödmjukhet gentemot oppositionen utan mot handlarna. Det hade nämligen varit väldigt svårt att genomföra detta till den 1 april. Därom var vi dessutom överens.

Som Peter Persson vet har vi i Alliansen en följdmotion, som handlar om att vi vill se en översyn av lagstiftningen för att få se vilka svårigheter handlarna har stött på i och med att kassaregisterlagen tillkom. När jag läser om varför majoriteten anser att man inte ska bifalla följdmotionen ser jag att det är väldigt tunt. Det står att regeringen har möjlighet att vid behov återkomma med nödvändiga åtgärder vad gäller uppföljning, tillämpning och utvärdering.

Min fråga är därför varför Socialdemokraterna och Peter Persson inte anser att en översyn av en oberoende instans bör göras. Vi vet ju alla att det har funnits och fortfarande finns svårigheter för vissa handlare ute i landet, beroende på årstider och så vidare, även om tekniken har blivit mycket bättre. Varför är Peter Persson och hans parti inte intresserade av hur företagen har det i sin vardag?

Anf. 83 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Det är vi självfallet. Jag konstaterar dock att den lagstiftning som finns ju bara har verkat i några år och att det nu kommer en kompletterande lagstiftning. Du måste väl också dela min uppfattning när jag säger att den frekventa kritiken som fanns inledningsvis nu i princip har avtagit, Lotta Finstorp. Branschorganisationer tycker att det är bra med en utvidgad lagstiftning som förstärker möjligheten att motverka skattefusk. Den tekniska utvecklingen har faktiskt gått framåt på ett påtagligt sätt.

Jag tycker att det börjar bli en vana – eller en ovana – från oppositionens sida att kräva utvärderingar innan lagar kommer till stånd. Ni får väl göra det; jag tänker utvärdera den frågan själv.

Anf. 84 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Utvärderingen gäller inte den lagstiftning vi nu får på plats utan den som har verkat under några år. Med tanke på de svårigheter vi har hört om från talarstolen hade det varit på sin plats att göra en oberoende översyn, för den som finns har Skatteverket gjort för egen del – man har haft lite okulärbesiktning på marknadsplatser och så vidare. Det som behövs är ju något annat.

Ni vet att vi fick väldigt mycket mejl från knallar när detta infördes för några år sedan. De var oroliga för att inte klara årstidsväxlingar och så vidare utomhus med den teknik som fanns. Det hade väl alltså verkligen varit på sin plats att göra en översyn. Enligt remissvaret från Svenskt Näringsliv och Visita är det också precis detta de efterfrågar. Det finns nämligen svårigheter fortfarande; det kan vi inte sticka under stol med. Det är väldigt olyckligt att det från regeringens sida inte finns någon ödmjukhet gentemot handlarna i Sverige.

Jag har en annan fråga också. Regelrådet är ofta väldigt kritiskt till de svaga konsekvensutredningarna i propositionerna. Även när det gäller denna proposition säger Regelrådet att utredningen avseende förslagens ef-

fecker för företagen är bristfällig. Det saknas alternativa lösningar, och företagens storlek med mera finns inte angivet i konsekvensanalysen. Anser Peter Persson att det är ett problem att konsekvensutredningen är bristfällig?

Anf. 85 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Man måste ju välja sin ståndpunkt. I sitt anförande sa Lotta Finstorp att det är en utomordentligt bra lagstiftning, men sedan tar hon spjärn i Regelrådet som säger att detta är för komplicerat. Jag utgår från att Lotta Finstorp står fast vid den inledande ståndpunkten, nämligen att det är bra att vi får den kompletterande lagen.

Jag vet att Lotta Finstorp inte kan svara på några frågor, men jag har under 2016 och 2017 över huvud taget inte fått mejl eller telefonsamtal från knallar, vilket vi fick för några år sedan. Men det beror ju på att detta har satt sig. Jag rekommenderar dig att åka till torget i Nyköping och genomföra en fältstudie på lördag, Lotta Finstorp. Sedan kan du ringa och rapportera!

Anf. 86 DANIEL SESTRAJCIC (V):

Fru talman, ledamöter och åhörare! Detta förslag om en förändring av lagen är viktigt för att vi ska få fram de lika villkor som krävs i kontantbranschen. Det är på tiden att vi gör detta, för annars riskerar den verksamhet som lyder under andra regler att slås ut till förmån för den verksamhet som vid enstaka tillfällen kommer hit utifrån.

Samtidigt är lagstiftningen som helhet väldigt viktig. Även om den åtgärdar på ganska låg nivå jämfört med vad vi talade om tidigare, det vill säga storföretag som ägnar sig åt aggressiv skatteplanering, handlar det om fusk med skatten och på det sättet osund konkurrens. Man kan också konstatera, precis som Peter Persson gör, att fler och fler accepterar detta och tycker att det är bra eftersom det gynnar de seriösa företagen och de seriösa handlarna.

Även om lagen är såväl viktig och rätt som bra, och även om denna komplettering också är såväl viktig som rätt och bra, måste man självklart se att det finns problem. Peter kanske inte har fått några mejl de senaste åren, men det har jag. Jag har också pratat med olika handlare och organisationer som pekar på en del problem som finns. Flera av de problemen har nu lyfts fram i talarstolen – det handlar om alltifrån mer vädersäkra kassaapparater och godkända kassaregister till elbrist och så vidare.

Dessa problem finns, och jag tror att Skatteverket faktiskt uppmärksammar dem. Det är i alla fall det jag hör i de diskussioner som finns. Men från att konstatera att problemen finns till att säga att vi behöver en helt oberoende utvärdering av lagstiftningen, som bara har funnits på plats i ett par år, är steget för långt.

Jag förväntar mig givetvis att vi har en sund, frisk och bra regering som verkar utifrån det sunda förnuftet. Jag förväntar mig att regeringen har en regelbunden kontakt med Skatteverket och så småningom återkommer om de problem som finns i lagstiftningen – och rättar till dem, så att vi undanröjer dem i verkligheten. För att få till den situationen behöver regeringen få det utrymme alla regeringar behöver i sina kontakter med myndigheter utan att påläggas utvärdering efter utvärdering enbart i syfte att ifrågasätta regeringen.

Prot. 2016/17:76

1 mars

*Förstärkt konkurrens
på lika villkor i
kontantbranschen*

Det jag hör från alla partier i talarstolen är att vi är överens om att förslaget är bra. Det är gott så. Sedan får vi ta det steget vidare och hoppas att regeringen återkommer och åtgärdar de brister som finns.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 87 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Det är mycket intressant att lyssna på Vänsterpartiet i detta. Vi som opposition kan hålla med om mycket. Vi delar uppfattningen att det finns ett problem ute hos många torghandlare; vi har också fått mejl de senaste åren. Det är synd att Socialdemokraterna har missats i den mejlkonversationen, och vi får väl försöka säga till torghandlarna att de ska ta med Socialdemokraterna i utskicken.

Att man sedan, som Vänsterpartiet gör, landar i en diskussion om att man *inte* vill göra en översyn just nu är dock ganska konstigt. Lagen har trots allt funnits sedan 2010. Den har förändrats vid några tillfällen, men kravet att man ska ha ett certifierat kassaregister har funnits sedan 2010. Jag tycker inte att det är för få år för att man ska kunna göra en översyn av en kassaregisterlag som faktiskt skapar problem.

Jag skulle därför vilja veta hur Vänsterpartiet egentligen tänker när man säger nej till de motioner som ligger på riksdagens bord och som vi ska fatta beslut om i mars månad. Man håller ju faktiskt med om detta i sak.

Anf. 88 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Fru talman! Den här delen av oppositionen, alltså vi på vänsterkanten, tycker ändå att den regering vi har är en bra regering, som agerar med sunt förnuft. Den har sett till att flera delar av den här typen av lagstiftning har förbättrats och på det sättet slår mot den osunda konkurrensen, till förmån för alla seriösa företagare.

Vi tror, precis som vi har skrivit i utskottssvaret, att den kontakt som finns mellan regeringen och Skatteverket är fullt tillräcklig för att man ska kunna åtgärda de brister som har uppmärksammats av handlare. Det är en liten grupp, men den är viktig och har ett problem. Vi litar alltså helt enkelt på att regeringen följer frågan och återkommer för att åtgärda de brister jag tror att många av oss ser.

Det är ju så att den del av oppositionen som Larry tillhör vill försöka attackera regeringen i varje läge, och ibland blir det lite löjligt. Det blir nämligen lite okynnesaktigt, och det ställer inte Vänsterpartiet upp på.

Anf. 89 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja påstå att de torghandlare och de organisationer som företräder torghandlarna som har diskuterat med mig säger att det är okynnesaktigt att vi tar upp den här diskussionen.

Jag förstår fortfarande inte riktigt hur man kan säga att regeringen har det här under luppen och gör de ändringar som behövs. Den regering som sitter nu har bara gjort en förändring när det gäller detta sedan den tillträdde. Den förändringen gällde att se till att de internationella handlarna går under samma kassaregisterlag som de svenska, vilket givetvis är bra.

Man har dock inte gjort någonting som löser problemen för de torghandlare som finns långt utanför de vanliga tätortsområdena, på platser där väder och vind, el och internet kanske spelar in på ett sätt som gör att de

faktiskt inte kan följa kassaregisterlagen. Många av dessa personer vittnar om att de har fått en bot från Skatteverket i samband med detta, vilket innebär att de får extra kostnader för att inte ha följt en lag som de rent praktiskt inte kan följa i det läge där de befinner sig.

Jag kan alltså inte riktigt förstå hur Vänsterpartiet kan ha en sådan tilltro till regeringen i detta avseende. Att ni stöder regeringen i budgeten har vi alla förståelse för, men man kan faktiskt gå emot regeringen i vissa delar.

Det finns motioner som ligger på riksdagens bord och som Vänsterpartiet kan stödja. Det skulle göra många torghandlare glada om vi kunde skapa en majoritet kring dessa. Kan inte vi – Vänsterpartiet, Kristdemokraterna, Moderaterna, Liberalerna och Centerpartiet – ta i hand om att försöka göra så att regeringen skjuts framför oss i det här fallet?

Anf. 90 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Fru talman! Det är ju inte okänt för Larry Söder eller andra att Vänsterpartiet i de delar där det är nödvändigt går emot regeringen, till exempel som vi tillsammans gjorde i frågan om ideell secondhand för ett antal år sedan.

Det vi talar om – det propositionen handlar om – är alla överens om. Ni säger själva i tal efter tal att vi är överens om det som propositionen handlar om, och det är detta som debatten rimligtvis bör handla om.

Ni försöker dock styra in det hela på någonting annat, och ni försöker att få till en oberoende utvärdering. Jag skulle vilja hävda att en oberoende utvärdering inte behövs för att se de brister som finns, utan det som behövs är förändringar för att åtgärda de brister som finns.

Jag har förtroende för att denna regering kommer att se till att återkomma för att åtgärda dessa brister. Annars skulle jag inte tro att den här regeringen gör rätt, men nu tror jag att regeringen kan se dessa brister och att man därmed kommer att återkomma till riksdagen. Då behövs det inte någon oberoende utvärdering, som i huvudsak skulle göras för att den högra delen av oppositionen vill hitta sätt att kritisera regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 9 Vissa ändringar vad gäller automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton

Skatteutskottets betänkande 2016/17:SkU20

Vissa ändringar vad gäller automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton (prop. 2016/17:48)
föredrogs.

Anf. 91 JAMAL EL-HAJ (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i skatteutskottets betänkande SkU20 *Vissa ändringar vad gäller automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton*.

*Vissa ändringar vad
gäller automatiskt
utbyte av upplysningar
om finansiella konton*

Jag är glad att alla partier, oavsett färg, är överens i denna viktiga fråga, eller snarare i en del av en mycket viktig fråga. Propositionen och betänkandet handlar om ordning och reda på skatteområdet. Alla i Sverige, medborgare och företagare, borde rikta ett varmt tack till den ekonomiska samarbetsorganisationen OECD, som drivit fram denna utveckling.

OECD grep tag i det skattefuskrally som pågått alltför länge på internationell nivå under beskydd av nyliberala ekonomer, politiker och debattörer. Vi har haft hela stater och så kallade jurisdiktioner – alltså inte fullvärdiga stater utan territorier med varierande grad av självbestämmande – som helt har byggts upp kring skattefusk och som har benämnts skatteparadis.

Caymanöarna, Kanalöarna och Bahamas är exempel på paradisöar där man gömt och omvandlat pengar åt vår tids pirater och banditer. Det rör sig om allt från sparkade diktatorer, terrorister och olika globala brottsyndikat, som italiensk och rysk maffia, till vanliga svenska skattefuskare och skatteplanerande svenska företag.

En armé av skattejurister och skattekonstuler har götts och frodats av fiffleriet. Djupt korrumperade banker och bankdirektörer har tillhandahållit brottsverktygen och stått där med skammen i samband med Luxleaks, Panamaleaks etcetera.

Fru talman! Skattefusket är slasken och sörjan i en oreglerad marknadsekonomi, och om det tillåts växa blir det ett hot även mot sund, normal konkurrens och mot hederliga företag och företagande. Skattefusket skapar en sjuk finansvärld där girighet blir drivkraft, mål och medel. Välfärdssystem, bostadsmarknader och pensionssystem slås i småbitar. Utvecklingsländernas möjligheter att erbjuda ett bättre liv för sina medborgare krossas.

Vi socialdemokrater välkomnar och omfamnar därför OECD:s BEPS-projekt, projektet mot skattebaserodering och vinstomvandling. Girighet och rovlystnad ska nu sättas på plats. Alla andra partier bör också välkomna BEPS, för Sveriges och medborgarnas skull.

Vår ekonomi och våra företag mår inte bra av att leva i en värld av mutor, korruption och skattefusk, där kriminella och diktatorer i samarbete med finansfurstarna får göra vad de vill.

Fru talman! Vid Ekofinrådets möte i december 2014 antogs rådets direktiv vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning, kallat DAC 2. Direktivet om administrativt samarbete innebär att OECD:s globala standard för automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton tas in i EU-rätten.

Det multilaterala avtalet mellan behöriga myndigheter om automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton, förkortat MCAA, innebär att OECD:s standard för sådant informationsutbyte ska genomföras och tillämpas i Sverige. Avtalet hade den 2 november 2016 undertecknats av 87 länder och jurisdiktioner. Vissa av dessa, bland andra Sverige och nästan alla EU:s övriga medlemsstater, åtog sig att ha genomfört avtalet till den 1 januari 2016 och att påbörja utbytet under 2017.

Fru talman! Diskussioner har även ägt rum mellan företag och myndigheter i Sverige samt mellan myndigheter i Sverige och myndigheter i andra länder, inte minst mellan de nordiska länderna. Allt detta har resulterat i att man har kunnat identifiera vissa områden där det finns behov av

justeringar i den svenska lagstiftningen avseende den globala standarden för automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton.

Det här ärendet handlar alltså bland annat om dessa justeringar, vars mer exakta innebörd åhörarna får läsa om i betänkandet. För tids vinnande går jag inte igenom dem.

Fru talman! Ännu ett steg för mer ordning och reda inom beskattningen internationellt har tagits. Det känns bra att den rödgröna regeringen har fått förmånen att leda denna process i Sverige. Rättvisa skatter utan fusk är en del av den svenska modellen.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

Prot. 2016/17:76

1 mars

Vissa ändringar vad gäller automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton

§ 10 Värdeåterföring vid satsningar på transportinfrastruktur

Trafikutskottets betänkande 2016/17:TU9

Värdeåterföring vid satsningar på transportinfrastruktur (prop.

2016/17:45)

föredrogs.

Värdeåterföring vid satsningar på transportinfrastruktur

Anf. 92 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! *Värdeåterföring vid satsningar på transportinfrastruktur* är en rubrik som möjligen skrapar på ytan av vad detta egentligen innebär. Det innebär att kommuner får möjlighet att genom exploateringsavtal med exploatörer, som ska bygga ut på tidigare kommunal mark, lägga på en avgift som sedan genom kommunen kan kanaliseras in i olika infrastrukturprojekt.

Detta är självfallet något som kan bidra till ökad utbyggnad av nödvändig infrastruktur i områden där stora exploateringar görs. Det kan självfallet också bidra till tillväxt och utveckling av vårt lands bostadsbyggande och infrastruktur, om det görs på rätt sätt. Men det är väldigt viktigt att detta inte sker på bekostnad av utbyggnadstakten. Ökade pålagor på exploatörer som ska bygga fler bostäder i ett land med en bostadskris riskerar att göra just detta. Det belyser vi moderater tillsammans med allianspartierna i vår gemensamma reservation nr 3, som jag vill yrka bifall till.

Det är viktigt att detta sker på ett ansvarsfullt sätt och att regeringen vidtar de åtgärder som krävs för att byggnadstakten inte ska sänkas. Nu när vi äntligen, efter många år av ansträngningar av såväl alliansregeringar som nu på sluttampen den rödgröna regeringen, fått upp byggnadstakten i Sverige är det något som måste värnas.

Det är också viktigt att detta inte får konkurrenssnedvridande konsekvenser, för det är oundvikligen så att när en ytterligare ekonomisk pålaga kommer på en exploatör riskerar mindre byggherrar och mindre exploatörer att få en svårare situation och sämre förutsättningar att lägga anbud på denna form av exploateringar. Det riskerar att snedvrider konkurrensen från mindre företag till större företag, och det är inte detta som den svenska byggnadsmarknaden kräver just nu.

Den svenska byggnadsmarknaden är en skör marknad som måste stimuleras på rätt sätt och där även de mindre aktörerna har en viktig roll. Detta förtydligar vi moderater i reservation nr 6, och jag vill yrka bifall även till denna.

I detta anförande instämde Sten Bergheden, Edward Riedl och Jessica Rosencrantz (alla M).

Anf. 93 JIMMY STÅHL (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation nr 1.

Sverige behöver infrastruktur, mycket infrastruktur. Att bygga infrastruktur är dyrt, och det är svårt att beräkna kostnaderna för större infrastruktursatsningar.

I Sverigeförhandlingen om byggandet av en höghastighetsjärnväg mellan Sveriges storstäder Stockholm, Göteborg och Malmö har siffrorna runt byggandet svajat ordentligt, och det är svårt, för att inte säga omöjligt, att beräkna vad detta massiva bygges slutnota blir.

Infrastrukturministern har sagt att man ska bygga järnvägen efter den ekonomi man har, vilket kommer att resultera i ett lapptäcke som kanske aldrig blir färdigt. Det självklara borde vara att bygga mer järnväg där både gods- och persontransporter kan samsas, så att det blir ett större nyttjande av spåren.

Fru talman! Att bygga infrastruktur av denna dignitet kräver kapital, massor av kapital, samtidigt som befintlig järnväg behöver rustas upp för att klara den trafik som redan finns. Och det finns mer gods som man hade önskat kunde gå spårbundet.

Sverigeförhandlarna HG Wessberg och Catharina Håkansson Boman har i sitt uppdrag att se hur man ska kunna finansiera byggandet av höghastighetsjärnvägen. Det har talats om att sälja ut statliga ägarandelar i bolag och att införa en tillfällig infrastrukturskatt, som i själva verket är en ytterligare fastighetsskatt på redan befintlig fastighetsskatt. Den kommer då att läggas på de fastigheter som anses ha nyttan av höghastighetsbanan, även om så inte är fallet. Senast har man medverkat till en proposition om att kommunerna genom exploateringsavtal ska kunna hämta hem en del av eller hela delen av kommunens medfinansiering vid byggande av järnväg, tunnelbana, spårväg eller farleder som stat och landsting bygger.

Regeringen har konstaterat att det behöver byggas minst 700 000 bostäder, och med Sverigeförhandlingen skulle man kunna bygga runt 100 000 bostäder.

Det råder stor bostadsbrist i de flesta städer, och att det finns ett massivt behov av att bygga bostäder råder det absolut ingen tvekan om. Att bygga nya bostadsrätter och hyresrätter är kostsamt. Det är dyrt att köpa en bostadsrätt i dag, och avgiften är skyhögt på nya bostadsrätter. Hyresrätter är inget undantag. Byggherrarna är självklart måna om att tjäna pengar på de fastigheter som de uppför.

Vi har i dag en kommunal fastighetsskatt som är en statlig skatt på småhus, ägarlägenheter och bostäder i hyreshusenheter. Det är ett fast belopp på 0,75 procent av taxeringsvärdet på byggnad och mark. Om man senare säljer sitt hus till ett högre pris än det man köpt det för får man dessutom betala en vinstskatt på 22 procent av vinsten.

I propositionen står det att värdet ökar på de fastigheter som har närhet till bra infrastruktur. Ja, visst stämmer det. Det innebär att en del av fastighetens värdeökning ska användas till att betala infrastruktur innan fastigheten är byggd samt innan infrastrukturen är byggd.

Skatt betalar man redan i dag på värdeökningen på fastigheten genom att taxeringsvärdet ökar, vilket innebär att fastighetskatten höjs. Genom värdeökningen blir det troligtvis också en vinst vid försäljningen som gör att man får högre vinstskatt.

I samband med genomförandet av detaljplaner ska kommunerna dessutom genom exploateringsavtalet få möjlighet att förhandla om en medfinansieringsersättning av byggherre eller fastighetsägare för den del av kommunernas kostnad som stat eller landsting ansvarar för. Skatt på skatt gynnar inte bostadsbyggandet.

Dessutom står det i propositionen att kommunerna inte får ta ut mer ersättning i exploateringsavtal än det som kommunerna själva har medfinansierat. Kommunerna får själva avgöra om exploateringsavtalet med medfinansiering ska omfatta hela eller delar av kommunen, och det kan se väldigt olika ut runt om i landet.

Vad händer då till exempel om kommunen har en stark tillväxt och i det exploateringsavtal man har slutit fått in den kostnad som kommunen har betalat för medfinansiering av infrastruktur? Får man då inte med de kommande exploateringsavtalen ta ut en enda krona och gynna dem som har valt att bygga fastigheterna senare?

Det finns många frågetecken i remissutlåtandena från kommuner. Vi sverigedemokrater delar dessa frågetecken, som borde bli utropstecken, och anser att det behövs mer utredning och vägledning för kommunerna innan den föreslagna lagstiftningen träder i kraft.

I detta anförande instämde Per Klarberg (SD).

Anf. 94 EMMA WALLRUP (V):

Fru talman! Vänsterpartiet är inte principiellt motståndare till medfinansiering men ser stora risker för att finansieringsmetoden kan förändra prioriteringsordningen för nationella infrastrukturprojekt.

Finansiering av infrastruktur bör göras så ekonomiskt som möjligt, då infrastruktur är grunden för hela det ekonomiska systemet. Vi har inte så mycket resurser som vi skulle behöva till att bygga ut hållbar infrastruktur och måste därför tänka på att resurserna ska räcka.

Det finns en risk att förslaget om värdeåterföring medför att investeringar med begränsad samhällsnytta prioriteras före objekt som i högre grad är kostnadseffektiva. Förslaget kan komma att skapa negativa följd-effekter på bostadsmarknaden, vilket flera remissinstanser har framhållit. Det finns en risk att bostadsbyggandet avtar, särskilt när det gäller hyresrätter.

Vi behöver kloka och ekonomiska tillvägagångssätt när vi investerar i infrastruktur. Liksom vad gäller OPS-lösningar ser vi problem här.

I hela detta paket har man även tittat på OPS-lösningar för att lyckas investera i höghastighetsbanor och annan infrastruktur just nu. Därför vill jag kort lyfta fram problemet med just OPS-lösningar.

National Audit Office, Storbritanniens motsvarighet till Riksrevisionen, har påtalat att OPS-lösningar inte har visat sig samhällsnyttiga i Storbritannien utan har varit väldigt dyra. Kostnaderna har barkat iväg. Därför vill de inte rekommendera OPS-lösningar i Storbritannien. Detta tycker jag att Sverige bör lyssna till. Till och med Anders Borg pekade när han var finansminister på att kostnader för OPS-lösningar riskerar att öka kraftigt.

Låt mig återgå till värdeåterföring. Vi har problem med detta då bland annat hyrorna förväntas stiga på grund av att fastighetsägare i större utsträckning betalar medfinansieringen. Fastighetsföretagen är så pass starka i dag att det finns en stor risk att de kommer att ta ut ännu större vinster. Medborgarna blir då de som får betala i form av högre hyror.

Detta kommer att ske i centrala lägen nära infrastruktur. När vi bygger infrastruktur bygger vi i hög grad samhället. Det gäller att planera infrastrukturen så att samhället inte dras isär. Vänsterpartiet skulle därför i stället vilja se att staten kontinuerligt lägger satsningarna utifrån att man kan få de mest förmånliga investeringarna med hjälp av Riksgälden.

Det ligger ett stort ansvar på oss att inte bygga för segregation. I Frankrike finns i dag värdeåterföring. Man har en infrastrukturbeskattning, kallad *taxe locale d'équipement*, som utgår när bygglov och byggtillstånd beviljas. Den får uppgå till högst 5 procent av en värdeökning. Frankrike är ett oerhört segregerat land. Det har kommit rapporter om att extremism och terrorbrott har ökat i just hårt segregerade länder. Frankrike är här ett sådant exempel.

Antagligen är detta bara en del av det hela. Men när vi planerar samhället måste vi vara medvetna och tänka längre än näsan räcker så att vi ser vilka konsekvenserna blir av de åtgärder vi vidtar.

Precis som flera remissinstanser ser även Vänsterpartiet med oro på att värdeåterföring kan komma att leda till att öka den trend som vi har sett de senaste åren. Det har byggts exklusiva stadsområden där inte alla medborgare har känt sig välkomna. Vi måste se till helheten och bygga ett inkluderande samhälle. Det är vår uppgift. Vi måste se till att målet att inkludera alla nås. Jag har med sorg i hjärtat sett miljöer byggas upp de senaste åren där människor som inte har en hög inkomst exkluderas.

Nyköpings kommun skriver i sitt remissvar på denna proposition att kommunen ser risk att förslaget får negativa sociala konsekvenser och ökad segregation genom att ökade bostadspriser skapar svårigheter att skapa den blandade och attraktiva staden.

Förslaget kommer tyvärr att eventuellt drabba dem som efterfrågar ett kostnadsvänligt boende i hyresrätt. Det kan bidra till en ännu mer segregerad bostadsmarknad. Därför vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 2 i betänkandet.

Anf. 95 NINA LUNDSTRÖM (L):

Fru talman! Jag vill för tids vinnande börja med att yrka bifall till Liberalernas reservation nr 10, men jag står självfallet bakom alla våra reservationer i betänkandet.

Hur ska ny infrastruktur finansieras? Infrastrukturinvesteringarna är viktiga och nödvändiga i hela landet. Regeringens förslag om värdeåterföring, som vi nu diskuterar, syftar till att kommunerna ska ha möjligheter att medfinansiera statlig eller landstingskommunal transportinfrastruktur.

Detta bygger på frivillighet att förhandla med en byggherre eller fastighetsägare om medfinansieringsersättning. Vi i Liberalerna tycker att frivilligheten är bra.

Men man förutsätter att infrastruktur ger värdeökningar, och denna värdeökning ska kommunen kunna ta ut från fastighetsägare och byggherrar för att medfinansiera infrastrukturen. Vi i Liberalerna ställer oss en rad frågor när det gäller detta.

Förslaget i propositionen om värdeåterföring är bara *en* pusselbit. Varför ser man inte på helheten vad gäller finansieringsmöjligheter? På vilka andra sätt kan man också finansiera infrastruktur? Vi menar att det finns en skillnad och att det behövs olika modeller beroende på vad som byggs och var det byggs.

Vilka ska betala för infrastrukturen? Jo, ytterst är det de som bor. Vad innebär detta för dem som ska bo i nyproduktion?

Vi undrar också varför exempelvis studentbostäder inte undantas. Om detta finns det inget svar i betänkandet. Det här skulle också kunna gälla äldreboenden.

Passar dagens hyresmodeller in i systemet med värdeåterföring? Svaret i betänkandet är väldigt luddigt.

Sverige har behov av stora infrastrukturinvesteringar. Parallellt med detta måste man orka underhålla det som redan finns. Spår måste rustas, vägar måste åtgärdas, broar behöver förstärkas och cykelstråk måste fixas till. Därför är finansieringen helt avgörande för hur mycket ny infrastruktur som går att utveckla parallellt med att klara underhåll och reinvesteringar i befintlig infrastruktur.

I detta sammanhang vill jag hänvisa till Liberalernas följdmotion från i höstas med anledning av propositionen *Infrastruktur för framtiden – innovativa lösningar för stärkt konkurrenskraft och hållbar utveckling*. Vi påpekade redan då att det är viktigt att se på alla möjligheter vad gäller finansieringsalternativ, för finansieringen är en stor fråga. Kanske är den i många fall helt avgörande. Därför är det synd att regeringen inte tar ett helhetsgrepp.

Det krävs en samlad bedömning av hur finansiering genom värdeåterföring, privat kapital, brukaravgifter, offentlig-privat samverkan, anslagsfinansiering med mera kan bidra till att vi får fram den infrastruktur som behövs. Men förutsättningarna i landet ser väldigt olika ut. Det krävs en bedömning av hur värdeåterföring, jämfört med andra finansieringsformer, påverkar möjligheten att starta byggandet av ny infrastruktur.

Detta förslag bygger på att nyproduktionen ska betala för infrastrukturen. Men det gäller bara de bostäder som nu planeras genom nya detaljplaner. Om man har turen att redan ha en byggrätt kommer den att inte omfattas. Vi i Liberalerna undrar varför, eftersom dessa kanske får lika stor nytta av värdestegringen.

Låt mig ta ett exempel med två fastigheter som ligger bredvid varandra. Den ena har en gällande detaljplan med byggrätt. Den andra får en ny detaljplan. Båda gynnas, men bara en av fastigheterna kommer att bidra.

Många nya bostäder behövs, och det pågår en stor och intensiv debatt om vikten av att lösa denna stora utmaning. Alla hinder måste ses över. Nya hinder ska undvikas. Tiden från idé till att huset står färdigt måste kapas. Därför finns en risk att planprocesserna kan förlängas med detta system. Vi vill att man verkligen ska vara vaksam inför detta. Det vore en

olycklig utveckling, eftersom effektiviseringen av planprocesserna måste fortsätta.

Möjligheten att räkna hem en fastighetsinvestering är begränsad på många små och medelstora orter, vilket också borde vägas in när man lägger fram förslag. Får alla en värdestegring? Nej, det är inte säkert. Det beror på om tågen stannar där och på avståndet till en station där de stannar. Spår med tåg som man inte kan kliva på kanske inte bidrar till en värdestegring.

Vi tycker att det är viktigt att möjliggöra byggande av hyresrätter. Vi i Liberalerna känner oro för de modeller som finns för hyressättning. Kommer de att fungera i det här sammanhanget? Det känner vi en stor osäkerhet kring.

Vi vill också framhålla vikten av samplanering mellan infrastruktur och bostäder. Vi har tidigare lagt förslag om att Trafikverket ska bidra här, och vi vill återupprepa att det är viktigt att man bidrar till samplanering.

Vad gäller att bygga ny infrastruktur tycker vi i Liberalerna även att det finns viktig infrastruktur som inte omnämns, nämligen de cykelstråk som behövs i kommunerna.

Fru talman! Vi i Liberalerna har en rad frågor. Jag hoppas på att få några svar här i debatten.

Förslaget i propositionen om värdeåterföring är bara *en* pusselbit. Varför finns det inte en helhet? Det kommer att behövas olika modeller för finansiering beroende på vad som byggs och var det byggs. Varför ser vi inte en helhet?

Vilka ska betala för infrastrukturen? Jo, ytterst de boende. Reglerna slår väldigt olika. Varför ska det vara på det sättet? Varför vill ni inte se över detta?

Varför undantas inte studentbostäder? Där vet vi ju att det finns ett dilemma vad gäller möjligheten att betala.

Kommer dagens hyresmodeller att fungera i detta sammanhang?

Här saknas det svar i betänkandet, fru talman. Vi hoppas att vi får några svar i dagens debatt.

Anf. 96 ROBERT HALEF (KD):

Fru talman! Regeringens proposition syftar till att fördela kostnaden jämnare mellan stat, kommun, landsting och fastighetsägare och till att på frivillig väg återföra till samhället delar av den värdeökning för fastigheter som uppstår till följd av stora investeringar i transportinfrastrukturen. Det är en bra princip. Den som tjänar på en investering ska självklart vara med och betala för den.

Detta gäller framför allt vid stora projekt, som Sverigeförhandlingen. I sådana fall kan det uppkomma mycket tydliga värdeökningar på mark som tidigare inte ansetts värd att exploatera. Tack vare investeringar som görs med skattemedel ökar värdet av fastigheten. Därför är det rimligt att en exploatör eller fastighetsägare är med och delfinansierar projekt som är av uppenbar nytta för dem.

Fru talman! Kristdemokraterna oroar sig dock för att redan befintliga enskilda fastighetsägare kan komma i kläm med den nya lagstiftningen. Redan i dag kan vi se exempel på hur detta sker. När en byggherre ska bygga ett nytt bostadsområde och kommunen blir skyldig att exempelvis dra in avlopp och bygga vägar hamnar villaägare i kläm. Självklart borde

byggherren då vara med och delfinansiera detta. Men i många fall kan det vara så att även befintliga fastighetsägare, grannar till nybygget, åläggs avgift för en ny väg, trots att de inte får del av värdeökningen förrän de säljer sin bostad.

Exploatören säljer eller hyr ut sin fastighet och kan ta ett pris som täcker kostnaden. Det är därför rimligt att de är med och delfinansierar vissa infrastruktursatsningar. Men en privatperson som äger sitt hem tjänar bara pengar den dagen han eller hon säljer det med vinst.

Fru talman! Privatbostäder ska inte få en räkning för att någon annan exploaterar granntomten. Ett hus är inte i första hand ett investeringsobjekt. Det är ett hem. Vi kristdemokrater hade detta i åtanke när vi drev igenom ett avskaffande av fastighetsskatten. Man tjänar inte pengar på sitt boende när man bor där. Man tjänar bara pengar när man säljer med vinst.

En värdeåterföring riskerar att baseras på fiktiva värdeökningar, inte realiserade. Ingen ska tvingas från ett hem man bott i på grund av en värdeökning man inte tar del av. En enskild fastighetsägare kan få en räkning som kommer från kommunen på något man inte beställt. Det är viktigt att regeringen ser till att det inte blir så.

Fru talman! Kristdemokraterna vill att det skrivs in ett skydd för enskilda fastighetsägare i en ny lagstiftning. Det får inte bli så att regler bidrar till att kasta människor ur hus och hem för att få till stånd infrastrukturinvesteringar.

Fru talman! Kristdemokraterna vill se en bättre konsekvensanalys av de föreslagna ändringarna i plan- och bygglagen. Effekten för enskilda fastighetsägare måste klargöras, så att vi inte får en situation där människor tvingas från hus och hem. Redan i dag används liknande paragrafer i ett tiotal kommuner, med förödande kostnader för den enskilde. I vissa fall lyckas privata fastighetsägare med ekonomiska resurser processa och vinna mot kommuner i fråga om exempelvis gatukostnadsavgifter. I andra fall får man helt enkelt betala.

Det är inte en rimlig ordning att medborgare ska försättas i sådana situationer. Därför vill vi ha en bättre konsekvensanalys och ett tydligare skydd för enskilda fastighetsägare.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till reservationerna 3, 5 och 9.

Anf. 97 LARS MEJERN LARSSON (S):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Fru talman och alla ni som sitter och lyssnar på vår debatt! I trafikutskottet sysslar vi sällan eller aldrig med bostadsfrågor, även om det kan låta annorlunda nu. Det gör en gammal byggnadsarbetare extra glad att detta ändå är med. Vi talar annars mest om att det fattas vägar och räls och att tågen inte går i tid.

Men vi kan heller inte blunda för bostadsbristen. Den har fördubblats bland landets kommuner på tre år, vilket innebär att 94 procent av befolkningen bor i en kommun där det råder bostadsbrist. Boverkets bostadsmarknadsenkät talar sitt tydliga språk. Vi vet hur det drabbar såväl unga som gamla som vill ha sitt första boende eller ett nytt boende.

Satsningar på infrastruktur har alltid inriktat sig på att stärka Sverige som exportnation. När man för ca 150 år sedan startade byggandet av stambanan var det samma drivkraft som nu. Där tågen stannar är det värt att bygga bostäder och infrastruktur. Men i dag räcker det inte att bara bygga nya stationsbyggnader eller fler bostäder. Man måste också satsa på övrig infrastruktur. De boende och pendlarna måste ha en bra lokaltrafik, så att de inte väljer bilen framför kollektivtrafiken. Kollektivtrafiken måste utvecklas i alla delar av vårt avlånga land, och det kommer att krävas nya satsningar i framtiden. Med andra ord behöver vi skapa infrastruktur som möjliggör smidiga och klimatsmarta transporter, oavsett var vi lever våra liv.

Fru talman! Det är därför denna proposition har hamnat hos oss i trafikutskottet. Resande och byggande hänger samman och hör till nyckelfaktorerna för att nå målet om full sysselsättning.

Men det kostar, fru talman. Trots att vi socialdemokrater satsar mycket på vår gemensamma infrastruktur, 100 miljarder mer än tidigare, räcker det inte alltid för att bygga i den takt som kommunerna vill och önskar.

Vi socialdemokrater har alltid använt en aktiv bostadspolitik som ett vapen för att jämna ut klyftorna. Bostadsbyggande skapar tillväxt genom att olika yrkesgrupper kommer i arbete. Det handlar om skogsarbetaren i Värmlandsskogen via snickaren i Motala till gardinsömmerskan på Ludvig Svenssons gardinfabrik i Kinna. Alla dessa fick jobb och framtidstro när samhället startade bostadsbyggandet på bred front över hela landet.

Nu händer det igen. För ett par veckor sedan kunde vi läsa att 63 000 lägenheter påbörjades förra året. Men vi nöjer oss inte med det. Propositionen syftar till att ge ökad drivkraft till ännu mer infrastruktur och till att bygga ännu fler bostäder. Det är två angelägna områden. Det är helt avgörande att vi satsar på dessa områden för att vårt land ska ligga i framkant som exportnation.

Vi behöver bygga fler bostäder och mer infrastruktur som gör det möjligt med smidiga och klimatsmarta transporter. Som jag har sagt tidigare är kommunal förskottering ett sätt att tidigarelägga och komma igång med infrastruktur, som ofta är en förutsättning för nya företagsetableringar och att människor kan bo där de vill. De ska kunna ta sig till och från arbete, service och kulturarrangemang.

Fru talman! Med utbyggd infrastruktur ökar värdet på det som byggs. Det är därför rimligt att vi nu gör det möjligt att återföra till kommunerna delar av den värdeökning för fastigheter som uppstår till följd av investeringar i transportinfrastruktur.

Kom ihåg att det vi nu gör möjligt genom värdeåterföring ska ske genom frivillig förhandling mellan kommun och byggherre eller fastighetsägare. Av konsekvensanalysen till propositionen framgår att förslaget utgår från att båda parter tjänar på att ett avtal om värdeåterföring ingås. En produktionskostnad vägs nämligen upp av att den ökade tillgänglighet som infrastrukturinvesteringen innebär medför realiserbara nyttor för exploaterer. Det kan handla om att möjliggöra en exploatering som annars inte kunnat göras, exempelvis en högre exploateringsgrad.

Det är viktigt att säga att en kommunal medfinansiering inte medför omprioriteringar mellan projekt. Lagstiftningen gör det möjligt för en kommun som medfinansierar statlig eller landstingskommunal transportinfrastruktur att förhandla med en byggherre eller fastighetsägare om att

inom ramen för ett exploateringsavtal ersätta kommunen för en del av den medfinansiering som kommunen lämnar till investeringen.

Fru talman! Detta kommer att gälla för att bygga infrastruktur för trafik på såväl gummihjul som järnhjul. Avtalen om medfinansieringsersättning får alltså ingås under förutsättning att den väg eller järnväg som kommunen bidrar till medför att den fastighet eller de fastigheter som omfattas i detaljplan kan antas öka i värde. Moderaterna undrar om det är lämpligt att ålägga byggbolagen en avgift innan nyttan realiserats. Det kan bara besvaras med att det är fråga om en frivillig förhandling från båda håll. Om de inte tror att det går att få lönsamhet kommer de väl knappast att ingå avtal.

Vi har väl alla läst artikeln från Hyresgästföreningen i Stockholm. Det talas om Stockholmshyror. Det visar att det finns ett värde i att bygga bostäder och infrastruktur som anpassas till varandra och till människors behov. Jag delar civilutskottets bedömning att förslaget kan förväntas leda till ökad exploatering och påverka bostadsbyggandet positivt.

Fru talman! Jag vill avsluta med att säga att det blir nya möjligheter, men som vid all ny reglering är det angeläget att följa upp och utvärdera lagstiftningen. Självklart återkommer regeringen till riksdagen vid behov av utveckling av systemet med värdeåterföring.

I detta anförande instämde Rikard Larsson och Leif Pettersson (båda S).

Anf. 98 NINA LUNDSTRÖM (L) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med om att trafikutskottet alldeles för sällan talar om samplanering kring bostäder. Det är en viktig fråga.

Låt mig gå över till frågor jag ställde i talarstolen. Vi liberaler tycker att det är viktigt att se medfinansiering som *en* pusselbit bland flera. Vi tror inte att det kommer att lösa de utmaningar som finns därför att förutsättningarna ser så olika ut. På de orter där det blir en värdeökning finns två dilemman. De fastigheter som kommer att byggas kommer att ha olika förutsättningar. En fastighet kanske redan har en gällande detaljplan med byggrätt. Den kommer inte att beröras. Men om det görs en ny detaljplan kommer den att beröras.

Jag har ett par frågor till Lars Mejern Larsson. För det första, hur kommer man att se likställigheten mellan olika fastighetsägare? Finns det inte anledning att titta på den frågan? Det kan ge mycket oanade konsekvenser, till exempel två olika fall av nyproduktion men med helt olika förutsättningar.

Min andra fråga rör att förutsättningarna ser olika ut i landet. Om man inte uppnår en värdeökning, hur ska man i så fall finansiera infrastrukturen? Vi i Liberalerna tycker att det ska finnas en palett av åtgärder. Vi kan inte förvänta oss att värdeökningen är grunden precis överallt. Det måste också finnas andra åtgärder.

Vilka andra alternativ till finansiering ser regeringen och Socialdemokraterna? Finns det andra pusselbitar som måste till? När kommer de i så fall att presenteras?

Anf. 99 LARS MEJERN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Det här är spännande. Om jag minns rätt var det 2014 som direktiven lades fram. Om jag läste rätt var det 2015 som förhandlingspersonen kom tillbaka med förslag i frågan. Nu levererar vi svar, även om det inte är fråga om allt. Frågan är hur Alliansen har tänkt och vad tanken var när dessa delar lades fram.

Sedan var det en fråga om vilka fastigheter som berörs. Förslaget är kopplat till exploateringsavtal, vilket kommunen kan kräva och lägga in i detaljplan. För mark som får ökat värde av infrastrukturinvesteringar kommer kommuner inte att ta fram detaljplan. Då finns inte möjlighet till exploatering och de kommer därför inte att beröras.

Anf. 100 NINA LUNDSTRÖM (L) replik:

Fru talman! Det är här vi liberaler menar att frågan måste följas upp. Det blir märkliga konsekvenser. Med två fastigheter precis bredvid varandra, och på den ena finns en byggrätt sedan tidigare, den andra får en detaljplaneändring, kommer den ena fastigheten inte att bidra något alls medan den andra gör det. Det är viktigt att följa upp hur konsekvenserna blir.

Vi liberaler tycker att detta är en viktig pusselbit. Vi ska kunna använda värdeåterföring i vissa fall, men den kommer inte att lösa alla utmaningar.

Jag noterar också att Lars Mejern Larsson inte svarar på frågan om vilka andra sätt att finansiera som finns. Om man inte når en värdeökning måste ändå infrastrukturen fram. Då måste man se på en palett av lösningar.

Vi liberaler har presenterat ett antal alternativ. Där noterar vi att vi inte har fått ett svar från Socialdemokraterna och regeringen.

Jag vill också hinna ta upp den andra frågan som jag gärna vill ha ett svar på. Går det att undanta en viss form av boende? Vi vet att studenter gärna bor nära kollektivtrafik. Det är bra för möjligheterna att studera. De har svårt att klara av vilka hyreskostnader som helst. Därför föreslår vi att man ska titta på att undanta en viss typ av boenden från värdeåterföring.

Jag noterar att det inte finns något svar i betänkandet från utskottsmajoriteten i frågan. Vad gäller studentbostäder och äldreboenden finns inget svar. Det vore alldeles utomordentligt att få ett svar i dag på varför det inte är möjligt att göra vissa undantag för boenden inte minst i kollektivtrafiknära lägen.

Anf. 101 LARS MEJERN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Det är som Nina säger: Detta är en viktig pusselbit. Jag ska först kommentera det som gäller stödet till offentlig infrastruktur och hur den kan finansieras genom skatt, avgifter eller annat. Det kommer en utredning som kan ge svar på detta, och jag tror – utan att ha satt mig in i denna del – att det kommer ett delbetänkande i dag.

Vad gäller det övriga och vilka som kan undantas har vi såklart en uppgift från riksdagens sida att bevaka detta. Lagen måste naturligtvis följas upp och utvärderas framgent. Det ser jag fram emot.

Anf. 102 ERIK OTTOSON (M) replik:

Fru talman! Jag lyssnade på Lars Mejern Larssons anförande och har några följdfrågor lite grann utifrån de invändningar som vi har haft från

Moderaterna. Det gäller delvis risken för att detta kan hämma byggtakten. Även om det finns ett element av frivillighet i detta har kommunerna fortfarande planmonopol och kan i praktiken kräva detta av de exploatörer som de sedan ska skriva exploateringsavtal med. Det kan få konsekvenser framför allt när det gäller vilka som klarar av att ta på sig en sådan här ökad risk och vilka som över huvud taget kan bygga.

Jag tänkte be Lars Mejern Larsson beskriva lite grann hur man från regeringspartierna har tänkt att man ska undvika risken att detta hämmar byggtakten. Hänger man upp det helt och hållet på frivillighetsmomentet och tänker sig att det ska vara det som löser problematiken med och minskar risken för den hämmade byggtakten? Och kan han utveckla något vad gäller risken att detta får en konkurrenssnedvidande effekt som gör att det bara är de större byggbolagen som klarar av att ta på sig en sådan ökad risk och ökad kostnad som denna modell för värdeåterföring egentligen innebär?

Anf. 103 LARS MEJERN LARSSON (S) replik:

Fru talman! När vi levererar skakar det alltid om och kräver förmåga att ställa om och förstå. Låt oss gå tillbaka till era åtta år i regeringsställning med en minister som sa att man hade överinvesterat i järnvägen och jämföra med den finansminister vi har i dag, som till skillnad från den tidigare verkligen levererar. Vi talar om 100 miljarder mer; det är en ansevärd summa.

Vi har nu lagt fram en infrastrukturproposition med betydelsen att man för första gången kopplar samman bostäder och infrastruktur.

När det gäller oron för att byggtakten mattas av läste jag senast i går eller i förrgår i Byggindustrin, där man talar om att den totala ingångsättandevolymen har ökat med 42 procent från februari 2016 till januari i år. Framför allt är det just bostadsprojekt som startar, så jag delar inte oron. Snarare ser jag detta som en av pusselbitarna som gör att det kommer att fortsätta i denna riktning.

Anf. 104 ERIK OTTOSON (M) replik:

Fru talman! Om Lars Mejern Larsson vill tala om att satsa på underhåll av järnvägen kan vi bara konstatera att det var under alliansregeringen som vi dubblade detta underhåll. Vi är också alla glada över de 100 miljoner som har kommit sedan dess, men det är långt ifrån en dubblering av järnvägsunderhållet.

Lars Mejern Larsson säger att han inte är oroad över utbyggnadstakten. Det är bra att han är glad över allt det hårda arbete som alliansregeringen under åtta år lade ned för att förändra förutsättningar på bostadsmarknaden så att den ökade byggnadstakt vi nu ser är möjlig. Som kuriosum kan jag bara nämna att den senaste alliansbudgeten slutade att gälla i princip vid årsskiftet 2015/16.

Man kan återigen ställa sig den fråga jag ställde till Lars Mejern Larsson: Finns det några former av tankar på hur man ska se till att detta inte får några konkurrenssnedvidande effekter? Många gånger kommer att tacken från socialdemokratiskt håll där man säger: Det var ni som satte igång detta, och vi bara levererar.

Det är jättebra att ni levererar. Men jag tror att man behöver fundera en vända till om man lever i villfarelsen att en alliansregering, om den hade suttit kvar, bara hade släppt händerna från styret och inte gjort någonting utan bara sett lite grann var man hamnar och inte vidtagit några ytterligare åtgärder efter att direktiv hade skrivits.

Därför ställer jag återigen frågan: Kommer nu regeringen att vidta några som helst åtgärder för att se till att detta inte får en konkurrenssnedvidande effekt där mindre byggherrar och mindre exploatörer förfördelas till förmån för de större exploatörerna och byggherrarna?

Anf. 105 LARS MEJERN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Man arbetar med problem och ser vilka lösningar man har. Jag vill bara säga att det inte är 100 miljoner mer, utan det är 100 miljarder mer. Vi talar alltså om så stora summor att det handlar om 1 miljard per vecka som vi nu satsar på infrastruktur. Det är gigantiskt mycket pengar, och det är mycket mer än tidigare.

Det är nu vi ser lösningen. Bostadsbyggande och sådant tar fart tack vare att vi har gjort förenklingar. Vi satsar, och vi prioriterar detta. Det är det vi har haft som målsättning. Jag är inte alls oroad för den utveckling som kommer att ske nu.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 11 Jakt och viltvård

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2016/17: MJU11
Jakt och viltvård
föredrogs.

Anf. 106 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! I dag debatterar vi miljö- och jordbruksutskottets betänkande 11 om jakt och viltvård. Betänkandet kommer från den allmänna motionsperioden och innehåller ett trettiotal yrkanden. De flesta har behandlats i kammaren tidigare och behandlas nu därför förenklat eftersom det inte har hänt något nytt på området sedan frågorna debatterades här senast.

Fru talman! Svensk jakt och svensk viltförvaltning är någonting helt unikt i världen. Det är en historiskt lång och välfungerande demokrati som bygger på frihet under ansvar. Det är en tradition som vi inte bara ska värna utan också utveckla. Men framför allt ska vi skydda den från populistiska och ogenomtänkta kompromisser mellan rödgröna partier som inte alltid kommer överens.

Tack vare framför allt jägarnas och markägarnas frivilliga insatser i generationer har vi livskraftiga viltstammar över hela landet och en god kunskap om vårt vilt som både forskningen och samhället kan dra nytta av. Jägarna och naturvårdarna bidrar till att lära kommande generationer att förstå och respektera naturen. Det är insatser som tar både tid och energi och som görs utan krav på ekonomisk kompensation.

Vi moderater vill gärna understryka vikten av en långsiktig och trygg förvaltning där besluten inte bara här i kammaren utan även i EU är av högsta prioritet. Tyvärr känner vi en djup oro för vad som händer inom regeringen på området jakt och viltvård just nu. På så många olika plan och på helt nya nivåer driver regeringen en direkt landsbygdsfientlig politik som försämrar vardagen för alla utanför storstädernas regioner.

Livsmedelsstrategin har varit landsbygdsministrernas stora paradgren. Efter en lång, lång väntan kom den äntligen för några veckor sedan. Målen i strategin är vi överens om, och de är riktigt bra med en intention om att öka produktion i Sverige. Men sedan väljer regering att ändra inriktning, och i stället för att sätta upp produktionsmål generellt sätter man upp produktionsmål och konsumtionsmål för ekologiskt, helt på tvärs med vad Sverige behöver.

I dagarna har vi sett förslaget om kilometerskatt dras tillbaka. Det var jättebra. Men sedan kommer beskedet att frågan ska utredas vidare för att kunna presenteras senare och på ett helt nytt sätt.

Skogsförvaltningen är ytterligare en fråga som behandlats konstigt då den plötsligt dyker upp i kulturbudgeten. I smyg vill man konfiskera mer skog och göra den omöjlig att bruka eller jaga i, det vill säga att regeringen tar bakvägen till att upphäva äganderätten.

Socialdemokraterna har snart sin stämma. Till den har deras egna förtroendevalda från landsbygden i Vansbro lagt fram förslag om jordskatt. Hur skulle en sådan skatt kunna påverka viltvärden på lång sikt och göra den mer tillgänglig för allmänheten?

Fru talman! En landsbygdsvänlig regering lägger inte förslag som försvårar vardagen för företagare, boende och jägare på landsbygden.

Fru talman! I dag finns generella undantag för att rullstolsburna ska få jaga från stillastående motorfordon. Undantagen ges av berörd myndighet, och så långt är allting bra, men det återstår dock några viktiga frihetsfrågor. Undantaget gäller nämligen bara på specifikt angiven plats, och en jägare jagar inte alltid på samma jaktmarker. Tillståndsansökningar och undantagstillstånd blir därför väldigt komplicerade för en liten grupp människor som inte skulle behöva ha det på det viset. Vi vill därför att undantaget utvidgas och att dispensen ska gälla över hela Sverige. Det är en liten regelförändring som skulle likställa en grupp med alla andra i samhället – en jaktmässig jämställdhetsfråga skulle man kunna säga att det är.

Ansvarig minister har dessutom här i kammaren sagt: Kvinnor och män med funktionsnedsättning ska ha möjlighet att verka i vardagen på lika villkor vad gäller delaktighet och tillgänglighet. Ministern hänvisar sedan till att frågan utreds på Regeringskansliet. Problemet med detta är att ministrernas utredningar är många och långa, och det kommer inga beslut. Under tiden som ministern utreder och försöker komma till stånd med något och försöker komma överens med sina kollegor i regeringen står människor och djur där ute och väntar och väntar.

Fru talman! En annan sak som vi väntat länge på är att regeringen ska stärka viltförvaltningsdelegationerna och öka det lokala inflytandet över de beslut som fattas. I förra veckan kom då äntligen ett uttalande från regeringen och ett beslut i frågan, men det var inte det besked som vi hade väntat på och inte det besked som skulle gå i linje med vad riksdagen har sagt att regeringen ska göra.

Beslutet som regeringen nu har tagit innebär i praktiken att delegationerna utökas med ytterligare två personer, men de ska inte komma från den sida som driver jakt eller viltvård, utan i stället stärks den naturbevarande sidan. Möjligheten för delegationerna att påverka besluten lokalt lyser helt med sin frånvaro, och makten går i stället till myndigheter och regering.

Vi anser att en fungerande förvaltning måste bygga på förståelse och kunskap om mark och djur. Den kunskapen besitter inte organisationer som har sin medlemsbas i storstäderna. Regeringen knyter hellre makten till sig själv än till folket. Det här beslutet är inte bara dumt, utan det är ett bevis på skendemokrati.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till reservation 3 om terrängkörning och reservation 5 om vissa jaktfrågor.
(Applåder)

I detta anförande instämde Johan Hultberg, Erik Ottoson och Jesper Skalberg Karlsson (alla M).

Anf. 107 RUNAR FILPER (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna står bakom alla sina motioner, men för tids vinnande yrkar vi endast bifall till reservation 1 om vildsvinsförvaltning, punkt 1.

Långsiktighet, en rimlig rättsordning och talerätten är grundläggande ingångar i Sverigedemokraternas jakt- och viltpolitik. Staten ger varje år det allmänna uppdraget till Jägareförbundet att leda och organisera delar av jakten och viltvården. Osäkerheten är stor, och efter varje år finns en oro över vad regeringen tänker om uppdraget. Anslås tillräckligt med medel även denna gång, och får man ens behålla uppdraget? Här behövs en tydlighet och längre framförhållning för att förbundet ska kunna arbeta utan press på det vis som man gör i dag.

Att upphandla, som är ett annat alternativ som kommer från ett visst regeringsparti, skulle innebära kortsiktighet och bruten kontinuitet. Viltvård är en process som kräver långsiktigt planerande. Sveriges viltförvaltning måste bygga på kunskapsbaserat engagemang såväl för djur och natur som för en hållbar jakt. Att det nu införs en ny ordning där överklaganden av beslut om jakt på stora rovdjur prövas av en och samma domstol, Förvaltningsrätten i Luleå, är bra. Det skapar kontinuitet.

Det är också bra att beslut om licensjakt på varg får fattas senast den 1 oktober så att överklagandeprocessen hinner genomföras innan jakttiden börjar den 2 januari.

Det skyndsamhetskrav som regeringen har infört om att överklagad skydds- och licensjakt ska hanteras skyndsamt med förtur i domstolen är också bra. Frågan är bara hur det kommer att fungera i praktiken. Det har ju inte gått så lång tid sedan det infördes.

För att undvika att till exempel vargjakten ställs in år efter år bör ett tillägg skrivas in i Naturvårdsverkets föreskrifter om att jakttiden ska kunna förlängas även om den ordinarie jakttiden är förbi – detta har vi i Sverigedemokraterna motionerat om två år i rad – som ett komplement till skyndsamhetskravet om domutslag ändå dröjer.

Fru talman! Facebookgrupper har nu erkänts rätt att överklaga till exempel lodjursjakt efter ett beslut av Förvaltningsrätten i Luleå. En Facebookgrupp är inte någon juridisk person och borde därför inte få talerätt. Liknande nätverk har försökt agera i jaktfrågor tidigare när Naturvårdsverket var den instans som man överklagade till. Då har nätverken avvisats för att de inte varit en juridisk person.

Att regeringen, när man nu ändrar sammansättningen i viltförvaltningsdelegationerna, ger miljö- och naturvårdsintresset dubbelt så stort inflytande som jägarintresset i länsstyrelsernas viltförvaltningsdelegationer är ett mycket förvånande tillvägagångssätt för att, som man säger, få balans. Vissa intressen har ansetts vara underrepresenterade. En del av de politiska ledamöterna har ett jaktligt intresse, och man har ansett att det därmed blir övervikt för jaktintresset.

De politiska ledamöterna är tillsatta för att representera folket och har självfallet egna intressen och erfarenheter, vilka de än må vara. De skiftar självfallet, och om ett län representeras av en övervikt åt något håll är det ju en följd av hur länsinvánarna har röstat i valet. Det är ju det som är demokrati.

Med det resonemanget tycks regeringen se folkviljan och demokratin som ett smärre problem. På annat vis kan jag inte tolka den påstådda obalansen.

Fru talman! Vildsvinsstammen växer kraftigt på sina håll i Sverige. Det är samtidigt ett vilt som är mödosamt att förvalta då det är ett nattaktivt och skyggt djur. På sina håll ger vildsvinen upphov till kostsamma skador på areella näringar, varför det finns goda skäl att förenkla förvaltningen genom att vara mer tillåtande när det gäller hjälpmedel.

En god vildsvinsförvaltning måste ske i samförstånd med jägarkåren. Det är självklart. Fler hjälpmedel bör tillåtas utan byråkratiskt besvärliga dispenser, till exempel för åtelkameror och mörkersikten. Fler godkända vildsvinsfällor behöver också tas fram.

Huvudsyftet med att ta bort tillståndskravet för övervakningskameror vid vildsvinsåtlar och ersätta det med en anmälningsskyldighet är att underlätta vildsvinsjakten eftersom vildsvin är nattaktiva djur som därför är oerhört svårjagade. Detta motarbetas dessvärre av regeringspartierna för att det anses integritetskränkande med kameror i skogen. Kameraövervakningslagen är initialt utformad för stadsmiljöer där människor vistas hela tiden, vilket inte kan sägas vara fallet kring en lerig, uppbökad vildsvinsåtel långt ute i skogen eller markerna. Området ska också omgärdas av upplysningsskyltar om att området är kameraövervakat och i övrigt vara tydligt markerat.

Liksom en majoritet av remissinstanserna tillstyrker Sverigedemokraterna att dagens krav på tillstånd för kameraövervakning av vildsvin ska ersättas med ett krav på anmälan och att kameraövervakning därefter får användas från kväll till morgon.

Jägare med funktionsnedsättning har stort behov av motorfordon för att kunna jaga. Fordonet behöver framföras i terräng under jakten, och för det krävs dispens. Vi menar att en beviljad dispens för jakt med motordrivet fordon bör gälla i hela Sverige under fem år. Det skulle underlätta för personer med funktionsnedsättning.

Anf. 108 ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation 3.

Därefter konstaterar jag att det betänkande som debatteras just nu är ett motionsavslagsbetänkande i ordets rätta bemärkelse. I stort sett alla förslag avslås, med motiveringen att någon, företrädesvis regeringen, avser att tillätta en utredning i frågan.

Jag menar att provet på mod kommer när man är i minoritet. Den regering som vi har för närvarande har inte mod att ta tag i de, för många människor och verksamheter, viktiga frågor som avhandlas i betänkandet. Det säger jag också mot bakgrund av att det faktiskt fanns en jaktlagsutredning som hade i uppdrag att titta på många av de frågor som avhandlas just nu. Den nuvarande regeringen beslutade att avveckla, att lägga ned, att radera den utredningen. Det tyder inte på något större mod när det gäller att ta tag i de frågor som, som sagt, är av stor vikt för många människor och verksamheter. Det tyder på en påtaglig handfallenhet.

Vad kan då detta bero på? Min övertygelse är att oenigheten i den nuvarande rödgröna, röriga, regeringen är påtaglig i de här frågorna. Den nuvarande ministären kan inte och kommer inte att komma överens om hur frågorna ska hanteras – därav den handfallenhet och brist på mod som krävs för att ta tag i de frågor som, som sagt, är viktiga för många människor och verksamheter.

Anf. 109 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation 3 under punkt 3.

Jag vill samtidigt påminna om Kristdemokraternas särskilda yttrande under punkt 6 om att det behövs bättre stöd till näringsidkare som blivit lidande av vildsvinsrelaterade skador och att detta bör tillkännages för regeringen. Denna motion behandlas förenklat i betänkandet. Vi kristdemokrater har i vår budgetmotion föreslagit att 20 miljoner extra per år ska anslås till ersättningar för viltskador, bland annat för detta ändamål.

Vildsvinsstammen i Sverige beräknas uppgå till, lågt räknat, ca 250 000. Under 2016 sköts 97 000 vildsvin, vilket är fler än antalet fällda älgar i landet. Detta stora antal vildsvin orsakar skador för miljonbelopp varje år, vilket är förödande för lantbrukare och andra näringsidkare på landsbygden. Bönderna får betala det höga priset då vildsvinen bökar upp åkrar och vallodlingar med stora skador till följd. Bönderna får inget stöd för förlorad skörd, inga pengar för stängsel eller ersättning för tid som måste läggas på avskjutning.

Vildsvinen står också för ett stort antal viltolyckor i trafiken, omkring 3 000 per år. Dessutom finns nu svinpesten i vårt närområde, och risken finns att vildsvinen överför denna till tama besättningar. Det vore förödande för den svenska grisnäringen.

Därutöver håller en för stor svinstam inte tillbörligt avstånd till civilisationen. Det har många villaägare fått bevittna på sina uppbökade gräsmattor.

Riksdagen behöver nu verka för en kraftigt minskad vildsvinsstam. Kristdemokraterna föreslår därför att kravet på vilthanteringsanläggningar ska ses över. Kött från annat klövvilt kan under vissa omständigheter levereras direkt till restauranger, butiker eller konsumenter – utan mellanled. Det gäller dock inte vildsvinskött som först måste passera en vilthanteringsanläggning. Det vill vi ändra på. Vi vill följa det tyska exemplet. Där

skjuter jägaren vildsvinet, tar ett prov som skickas vidare och får svar efter några dagar. Därefter kan köttet säljas till butiker eller restauranger.

Många jägare har i dag frysarna fulla av vildsvinskött. Det behövs en morot för att de ska fortsätta skjuta vildsvin. Därför behöver befintliga hinder för att sälja köttet vidare tas bort.

Fru talman! Den föredragna metoden för jakt av vildsvin är jakt med åtel nattetid. Kameraövervakning av åteln underlättar jakten men är i dag tillståndspliktig. Ett borttagande av tillståndsplikten skulle underlätta för jakten.

Även rovdjursangrepp på tamboskap och husdjur kan orsaka stor ekonomisk skada för lantbrukare och leder till otrygghet bland många som lever i rovdjurstäta områden. Vi kristdemokrater vill att det ska gå att bedriva ändamålsenlig skyddsjakt kombinerat med att det ska finnas ersättningar till dem som får sina tamdjur rivna och dödade av rovdjur. Dagens ersättningsnivåer till dem som får sina tamdjur rivna och dödade av rovdjur behöver ses över.

Rennäringen ska värnas. Den är en betydelsefull del av samisk kultur samt viktig för sysselsättning och boende i Sveriges norra inland och fjällvärld.

De ekonomiska ersättningar som staten betalar ut för rovdjursdödade tamdjur behöver ses över så att rimlig compensation ges. Samtidigt behövs andra åtgärder för att minimera rovdjursskadorna.

Anf. 110 ISAK FROM (S):

Fru talman! Vi debatterar, som Åsa Coenraads nämnde, MJU11 *Jakt och viltvård*.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i sin helhet.

Jag kan konstatera att utskottet inte har lagt fram förslag om tillkännagivanden från riksdagen till regeringen i år. Utskottet konstaterar att regeringen jobbar med eller har levererat resultat när det gäller de flesta av motionerna som betänkandet handlar om. Det kanske var därför Åsa Coenraads valde att ta upp saker i sitt anförande som inte hör till betänkandet, till exempel kilometerskatt, livsmedelsproduktion och så vidare.

Betänkandet handlar om bland annat vildsvinsförvaltning, jakttider, terrängkörning vid jakt, fjälljakt, en del andra jaktfrågor, vapendirektivet och chronic wasting disease, som kallas CWD.

Fru talman! Antalet vildsvin har ökat kraftigt i många områden, vilket har gjort att man har fått stora problem med skador på grödor och en oacceptabel ökning av trafikolyckor där vildsvin är inblandade – det vet vi alla.

I proposition 2015/16:199 *Vildsvin och viltskador* behandlade regeringen Jaktlagsutredningens delbetänkande, SOU 2014:54 *Vildsvin och viltskador – om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt*. Propositionen hanterades i ett betänkande här i kammaren under hösten. Vi vet alla att de borgerliga partierna tillsammans med Sverigedemokraterna ställde sig på vissa av de stora jordägarnas sida när det gällde rätten att fortsätta utfodra i okontrollerad mängd.

Man tog inte hänsyn till äganderätten för de jordägare, bönder och arrendatorer som får sin jordbruksmark förstörd av vildsvin eller de skogsskador som uppstår där utfodringen har skett på ett otillbörligt sätt. Det valde man att blunda för.

Likväl föll vårt förslag om att regionalt kunna göra avgränsningar. Likväl fortsätter regeringen arbetet med att kunna kontrollera och förvalta våra stora viltstammar. Med rådande läge är det centralt att samverkan mellan jägarorganisationer och lantbruksorganisationer utvecklas så att samförståndsavtal, riktlinjer och avtal kan arbetas fram.

Svenska Jägarförbundet har nu i det som benämns det allmänna uppdraget fått i sina instruktioner för 2017 att arbeta med att begränsa vildsvinens utbredning. Det har också fått i uppdrag att begränsa och ta fram riktlinjer för utfodring, gärna tillsammans med frivilliga överenskommelser mellan jaktlagen, jordägarna och arrendatorerna.

För att klara att fälla ett stort antal vildsvin – som vi anser är väldigt viktigt, samtidigt som det ska ske på ett etiskt riktigt sätt – är åteljakten väldigt viktig. Regeringen och Justitiedepartementet arbetar därför med frågan om en översyn av kameraövervakningslagen.

Den utredning som är tillsatt ska analysera hur en anpassning av kameraövervakningslagen kan förhålla sig till bland annat vildsvinsätlar, något som lämnades i Jaktlagsutredningens delbetänkande. Uppdraget ska redovisas till regeringen den 15 juni 2017.

Vi socialdemokrater tycker att det är viktigt att det förtydligas när och var en åtel ska anläggas, hur stor en åtel kan vara och vad en åtel ska innehålla för någonting. Vi tycker också att det är rimligt att det görs förenklingar i kameraövervakningslagen som kan underlätta åteljakt.

En annan motion handlar om terrängkörning. Terrängkörning och jakt hör egentligen inte ihop. Men när älgen är skjuten är fyrhjulingen ett fantastiskt fordon att använda för att transportera fram det fällda viltet. Samtidigt är det en tillgänglighets- och rättighetsfråga för handikappade jägare och handikapporganisationerna. Vi har fått beskedet att regeringen arbetar med frågan och bereder den och att ett beslut kan komma till riksdagens bord.

Herr talman! Vi ser fram emot det beskedet. Funktionshindersrörelsen väntar, och vi i riksdagen väntar. Nu gäller det bara att lägga fram det.

Herr talman! Ett absolut vallöfte från oss socialdemokrater har varit att skapa ordning och reda i småviltsjakten på statens marker ovan odlingsgränsen. Det var en oreda som skapades av tidigare regering och landsbygdsminister Eskil Erlandsson, som nu tyvärr har valt att lämna kammaren. Den oredan har nu sittande regering fått rätsida på när regeringen i höst fattade beslutet om att rätten till småviltsjakt i 3 § första stycket rennäringsförordningen ska upplåtas till den som är fast boende i Sverige.

Det startades en viss ryktesspridning, och det spekulerades om ansvariga myndigheter, Jordbruksverket och länsstyrelser, skulle följa regeringens förordning. Självklart ska de göra det. Samtliga berörda länsstyrelser och Jordbruksverket har preciserat och kommit fram till hur man ska förhålla sig till rennäringsförordningen samtidigt som man förhåller sig till fri rörlighet och inte begränsar utländska jägares möjligheter att ta del av jakttraditioner och besöksnäringens möjligheter.

Det innebär att de tre första veckorna kommer jakten att vikas för svenska jägare och sådana EU-medborgare som har uppnått närmare anknytning till Sverige, har fastighet eller annat. Efter tre veckor kan man släppa på för andra. Det kommer att skapa mindre skador i naturen, ge bättre förutsättningar för besöksnäringen och ge en längre jaktperiod. På

det hela taget har regeringen uppfyllt allt vad riksdagen och vi socialdemokrater har sagt att vi ska göra. Vi har bockat av ett vallöfte.

Herr talman! Det har funnits en viss oro att EU:s vapendirektiv skulle skapa negativa konsekvenser för svenska jägare och sportskyttar. Regeringen har under ledning av inrikesminister Anders Ygeman gjort ett gott arbete och har i dialog med EU-kommissionen fått de allra flesta av de svenska synpunkterna tillgodosedda.

Herr talman! Staten kommer inte att plocka bössorna från laglydigt folk.

När det gäller sjukdomar som fågelinfluensan, galna ko-sjukan och nu även chronic wasting disease är det väldigt viktigt att vi är observanta. Jordbruksverket beslutade i november 2016 om särskilda föreskrifter och åtgärder när det gäller CWD. Det är också viktigt att alla de som rör sig i skog och mark, och inte minst jägarna, är observanta och rapporterar in om de ser sjukdomar eller annat som vi bör ta hand om. Vi ser att sådana sjukdomar kan skapa avsevärd skada.

Jag kan avsluta med att konstatera att den sittande regeringen har skapat ordning och reda i rovdjursförvaltningen. Vi har också nu fått en dom från Högsta förvaltningsdomstolen som ger regeringens beslut, riksdagsbesluten, länsstyrelsens beslut och Naturvårdsverkets beslut rätt hela vägen. Det har också gjort att ett nytt lugn har lagt sig ute i landet. En väl avvägd, selektiv licensjakt på våra stora rovdjur och ett antal skyddsjakter har kunnat genomföras utan bekymmer. Vi har nu en stor förhoppning att vi har hittat en förvaltningsmodell som de allra flesta kan acceptera.

Herr talman! Viltvården är inte betjänt av populism. Vi socialdemokrater tar oss an de stora utmaningar som vi ser och som kommer att läggas i vägen framför oss. Vi kommer att upprätthålla ordning och reda, och vi kommer att bidra till att upprätthålla den breda allmänhetens förtroende. (Applåder)

Anf. 111 RUNAR FILPER (SD) replik:

Herr talman! Den ändrade sammansättningen av viltförvaltningsdelegationerna var en eftergift till Miljöpartiet som en del i en större uppgörelse där också rovdjurspolitiken ingick. Detta har Isak From själv deklarerat. Var det inte en väldigt stor eftergift att ge miljö- och naturvårdsintresset dubbelt så stort inflytande som jägarintresset?

Man har upplevt en underrepresentation, och därför vill man ha en bättre balans. I viltförvaltningsdelegationerna sitter landshövdingen. Från april 2017 kommer det att se ut så här: landshövdingen, fem ledamöter som är politiska företrädare och valda på fyra år, en ledamot med kunskap om trafiksäkerhet och illegal jakt, en som representerar jakt- och viltintresset, en som representerar friluftsinintresset, en som representerar ägare och brukare av jordbruksmark, en som representerar lokalt näringsliv och turism, en som representerar natur- och ekoturismföretagen, en som representerar skogsnäringen och två ledamöter som representerar naturvårdsintresset. Det kallar man för balans.

Om det visar sig att de fem valda politikerna i delegationerna bidrar till en övervikt åt något håll, är det inte just därför de är valda av folket för att tycka saker? Det är illa att man försöker korrigera de folkvaldas röst och

förminska den genom att tillsätta en extraröst genom en förordningsförändring. Vad tycker Isak From själv om detta? Är det inte illa att gå till väga så mitt under en mandatperiod?

Anf. 112 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att när regeringen tillträdde hade vi inte ordning och reda i rovdjursförvaltningen. Vi hade en överklagandecirkus utan dess like. Den här regeringen har skapat ordning och reda. Regeringen består av två partier där ingångsvärdena är olika. Där får man göra avvägningar. Det har regeringen gjort. Vi har tagit tag i talerätsfrågan, överklagandefrågorna och frågan om när beslut ska komma. Vi har flyttat beslutskedjan till *en* domstol och så vidare.

Vi har samtidigt också fört diskussioner och haft samtal med EU-kommissionen. Vi ska komma ihåg att Sverige hade ett antal prövoärenden i EU-kommissionen emot sig när det gällde vår vargförvaltning. Det har vi sopat bort från mattan. EU-kommissionen tycker nu att detta funkar ganska bra.

Likväl kan vi konstatera att vi gjorde en överenskommelse om att se över viltförvaltningsdelegationerna. Vi kan konstatera att det i den översynen var ganska tydligt att de flesta inte tyckte att det skulle vara några politiker med i delegationerna. Vi har inte tagit bort politikerna. De är fortfarande i majoritet, och det kommer att bli viktigt att man inför val tar reda på vad de olika partierna lokalt och regionalt vill och tycker i viltförvaltningsfrågor. Det är inte bara vi nationellt som har betydelse i dessa frågor.

Vilka ledamöter som ingår beror på var man befinner sig i landet. Där jag kommer ifrån har också samerna ett mandat. Jag kan också tycka att det finns skäl att naturbrukarna kommer med, som en motvikt till den stora skogsnäringen, som är representerad. Sedan får vi utvärdera hur det fungerar att naturintresset har ett mandat till.

Anf. 113 RUNAR FILPER (SD) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Isak!

Avser regeringen att underlätta vildsvinsjakt genom att ta bort nämnda tillståndskrav för övervakningskameror vid vildsvinsätlar, eller är avsikten att fortsätta utreda hur man ska komma runt den så kallade integritetsfrågan? Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker att dagens tillståndsplikt för övervakning av vildsvin vid åtel ersätts med anmälningsplikt när en kamera sätts upp.

Ni har tidigare sagt att regeringen avser att överväga frågan vidare inom ramen för den kommande översynen av kameraövervakningslagen. Hur ser tidsplanen ut där?

Anf. 114 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Som jag sa i mitt anförande, Runar Filper, kommer en utredning att landa på regeringens bord den 15 juni i år. Sedan får regeringen bereda och se hur snart man kan återkomma hit.

Vår ambition är dock att vi ska kunna lägga fram denna fråga här. Vi vill få ordning och reda i åteljaksfrågan så att de nödvändiga avvägningarna kan göras av etiska skäl: Vilka djur ska man skjuta och vilka kan man inte skjuta? Har de kultingar eller inte? Ambitionen är absolut att detta ska åtgärdas.

Anf. 115 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr talman! Isak From nämnde i sitt anförande den proposition om vildsvin och utfodring som behandlades här i kammaren i höstas. Han sa att det var den av Alliansen tillsatta Jaktlagsutredningens delbetänkande som blev propositionen.

Det Isak From glömmet att berätta är att utredningen gjordes om till en proposition av Regeringskansliet. Den propositionen var så dålig att vi inte kunde behandla den här i kammaren. Så vi skickade tillbaka den till regeringen och bad regeringen återkomma med ett nytt förslag.

Här står vi alltså i dag och debatterar fortfarande frågan. Vi är ganska överens, Socialdemokraterna och Moderaterna, om att vi behöver hitta en politik och en förvaltning av vildsvin som fungerar. Så min fråga till Isak From är: När avser regeringen att komma tillbaka med en välskrivna proposition om utfodringen?

Anf. 116 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! I jaktlagsbetänkandet använde sig regeringen av den tidigare regeringens och tidigare landsbygdsministern Eskil Erlandssons utredning som grund. Man tog också till sig remissinstansernas synpunkter när det gäller hur detta skulle utformas. Det är ju, Åsa Coenraads, regeringarna som utformar propositionerna.

Sedan avtog de borgerliga partierna och Sverigedemokraterna i första hand hela propositionen. Vi hade ju kunnat göra ett tillkännagivande för att styra upp om det hade funnits några frågetecken. Men i stället avslår man detta helt och hållet, och det är därför de borgerliga partierna får massiv kritik ute i Landsbygdssverige och från LRF:s medlemmar. Hur i hela friden tänkte man? Här avslår man detta, som man jobbat så länge med att få ordning på, för att man ska kunna göra regionala avvägningar.

Nu får vi jobba utifrån detta. Som jag sa i mitt anförande försöker vi nu arbeta fram frivilliga överenskommelser. Men att lägga fram en sådan proposition här i riksdagen, med denna opposition, verkar inte görbart.

Anf. 117 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr talman! Jag tror att vi släpper frågan om vildsvin och utfodring helt, för regeringen avsäger sig allt ansvar. Avsäger man sig ansvar har man inte mycket att komma med här i kammaren. Vi får helt enkelt ta upp den frågan igen nästa mandatperiod och hoppas att vi då har en ny regering, som klarar av att behandla detta.

Men jag skulle vilja beröra någonting annat som Isak From tog upp i sitt anförande, nämligen ordning och reda i rovdjursförvaltningen, framför allt i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet.

Själv kommer jag från Västmanland, ett län som ingår i det området, och jag skulle vilja säga att det *inte* är ordning och reda i rovdjursförvaltningen i mellersta Sverige. Vi har illa fungerande viltförvaltningsdelegationer. Människor hoppar av delegationerna därför att de är helt meningslösa. Länsstyrelserna och Naturvårdsverket tar beslut över huvudet på delegationerna och i strid med deras intentioner.

Så jag undrar, Isak From, när man kommer tillbaka i frågan om att verkligen föra besluten närmare de människor de berör, som det var tänkt med viltförvaltningsdelegationerna.

Anf. 118 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Regeringen kommer nog att återkomma även i den frågan, för det är klart att vi också ser en dålig likvärdighet mellan länsstyrelserna. Ledamöterna i viltförvaltningsdelegationerna får olika rätt och möjlighet till utbildning i dessa viktiga frågor och olika möjlighet till stöd. Detta tror jag är helt oacceptabelt och något som man naturligtvis måste rätta till.

Sedan, Åsa Coenraads, blir det lite patetiskt när det gäller vildsvinsfrågorna. Ni har avslagit en proposition som lagts fram för Sveriges riksdag för att skapa någon form av ordning och reda, och så ställer ni oss till svars för det. Fråga era bönder ute i markerna och ute i länen och distrikten! Vem bär ansvar för att gårdarna bökas upp, åkrarna trampas ned och sommarstugeägarnas tomter förstörs? Vem bär ansvar för att grannens skogsmark förstörs? Det beror ju på att viltförvaltningen inte fungerar för att någon har missbrukat sin äganderätt.

Det vi kan göra nu är att försöka skapa förståelse och någon form av avtal, inledningsvis i alla fall, så att vi kan komma bort från de allra värsta avarterna.

Anf. 119 EMMA NOHRÉN (MP):

Herr talman! Vi är här för att debattera betänkandet om jakt och viltvård, och jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag som helhet. Som vanligt är detta ett ämne som både engagerar och till viss del polariserar; det finns starka intressen i detta. Vi ser också att jägarna ofta är en väldigt engagerad grupp.

Just nu har vi en positiv trend när det gäller antalet som tar jägarexamen: De blir fler och fler. Det är väldigt roligt att se att intresset för dessa frågor ökar. Däremot ser vi en negativ trend när det gäller antalet aktiva jägare. Antalet statliga jaktkort minskar. Det finns alltså ett stort intresse för frågorna, men kanske inte i den traditionella mening vi tänker oss: att gå ut och fälla ett djur.

Det är många som vill ta jägarexamen och kanske också ser andra intressen, som viltvård, naturvård och viltturism.

Jakt och viltvård påverkar långt fler än bara dem som jagar: friluftslivet, turismen och naturintresset och de som är ute i skog och mark och plockar bär eller är ute med skolklasser. Det är därför viktigt att jakt och förvaltning av vilt sker på ett sådant sätt att det skapar acceptans och har en förankring i samhället. Vi ser i dag att så inte alltid är fallet. Det blir intressekonflikter, och ibland blir de väldigt infekterade. Det kan bli segdraget och polariserat.

För Miljöpartiet är det viktigt att jakten moderniseras och harmoniseras med det övriga samhället och att vi har moderna, ekosystembaserade och adaptiva förvaltningsmodeller när det gäller det vilt vi har och den naturvård som bedrivs, liksom att vi kan få lokal förankring för det som sker och det vi gör.

Det har skett en del glädjande där. Isak tog upp mycket som regeringen har gjort. Jag skulle också vilja highlighta till exempel detta att vi har ändrat fjälljakten så att de svenska jägarna har företräde de första tre veckorna. Det blir företräde för oss som är lokala jägare. Mattan dras dock inte undan helt och hållet för dem som håller på med besöksnäring och jaktturism, men de får vänta tre veckor till.

Regeringen har också aviserat en ändring av viltförvaltningsdelegationerna, vilket redan har tagits upp i debatten här. Regeringen har gjort en utvärdering och kommit fram till att det faktiskt går att skruva lite här. På det stora hela fungerar det rätt bra. Det är lite olika i olika delar av landet, men något som har framförts i utvärderingen är att sammansättningen inte har varit optimal. Det finns vissa intressen som har varit underrepresenterade i förhållande till andra. Därför har man gjort så att man från och med april kommer att ha en ledamot till från miljö- och naturvårdsorganisationerna och ytterligare en ledamot från natur- och ekoturismsidan. Detta är också viktigt för den lokala förankringen. Hittills har det lokala näringslivet och turismen haft en plats. När nu ekoturism och naturturism, som faktiskt nyttjar skogen, får en röst, tror jag att det kommer att vara mycket bra. Det ger en bättre helhetssyn, och det är också en modern syn på hur vi nyttjar resursen. Man behöver inte alltid gå ut och fälla viltet för att det ska vara en bra jaktresurs. Ibland är man i stället ute och tittar på det eller har andra intressen.

Avslutningsvis vill jag, som alltid, slå ett slag för flerartsförvaltning. Det är omodernt att, som vi gör nu, förvalta ett djurslag i taget. Älgförvaltningen har moderniserats. 2012 kom nya riktlinjer. Det är bra. På vissa ställen har man också slagit ihop det med vildsvinsförvaltningen. Det är ännu bättre. På några andra ställen har man också gjort försök med klövfiltförvaltning. Det är ännu bättre.

Jag och Miljöpartiet anser att vi inte kan se detta i stuprör. Alla arter påverkar varandra. Vi måste ha en ekosystembaserad viltförvaltning. Vi måste se hur de olika arterna påverkar varandra, hur de konkurrerar om föda och plats och hur de ibland också gynnar varandra.

Vi har nu i mellersta Sverige ett smörgåsbord av olika viltarter: älg, vildsvin, kronhjort och dovhjort, förutom räv, hare och annat småvilt. Detta måste förvaltas ihop för att vi ska få en hållbar och bra viltförvaltning. Vi måste se det som ett ekosystem.

Förra året tog jag upp SLU:s forskning på området, om flerartsförvaltning och ekosystembaserad förvaltning, och det visade sig att det finns resultat som visar att detta är fullt möjligt och en bra väg att gå. Jag tror och hoppas att vi kan gå åt det hållet. I de samtal jag har haft med Jägarförbundet har jag fått intrycket att också de vill gå denna väg, med flerartsförvaltning. Jag hoppas alltså att vi kan se helheten och tala om viltskötsel, viltvård och viltförvaltningsområden snarare än om enskilda arter.

När vi har en ekosystembaserad förvaltning som tar hänsyn till hur det ser ut, en förvaltning som går i takt med dagens kunskap, som är modern och tar hänsyn till hur det ser ut i dag och vilka intressen som finns i dag, tror jag att vi har nyckeln till en modern jakt- och viltvård. Detta är något som vi i regeringspartierna redan jobbar för.

(Applåder)

Anf. 120 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! Det är roligt att få debattera något inom miljö och jordbruk som jag inte brukar debattera. Det känns spännande. Jag har växt upp med jakten som ett av de helt klart största fritidsintressen som min far hade, och sedermera blev det givetvis ett stort intresse för mig med. Nu ska jag lite kortfattat summera lite av betänkandet MJU11 *Jakt och viltvård*.

Vänsterpartiet har inga egna motioner som berör betänkandet, men jag tänker ändå kommentera lite om olika rubriker.

Vildsvinsförvaltning är den första rubriken. Här kan jag bara konstatera att arbetet med förvaltningen av vildsvin och hur detta ska göras pågår och att vikten med lokal samverkan mellan jägare och lantbrukare nog är en av nyckelfaktorerna för att lyckas med en bra och balanserad förvaltning av vildsvinen.

Jakttider är nästa rubrik. Här kan jag bara instämma i den slutsats som även regeringen närmar sig. Det gäller givetvis starttiden för älgjakten, som ligger mig varmt om hjärtat: Varför ska den alltid börja på en måndag? Jag kommer ihåg den frustration jag flera gånger kände när älgjakten skulle börja och semesterdagarna i stort sett var förbrukade. Då fick man vänta till lördagen innan man fick gå ut på premiärturen om man inte hade semesterdagar eller komtid som man kunde nyttja.

Att man inte kan flytta starten med två dagar och att hävda att det har med brunsttid eller dylikt att göra är ju nonsens, och det vet alla som jagar. Brunsten kan variera en vecka hit eller dit. Då skulle starten kunna flyttas en vecka framåt eller bakåt. Jag ser fram emot vad Naturvårdsverket kommer fram till när det gäller förordningen om jakttider.

Jag ska väl ta upp lite om terrängkörningen också. Jag har sett hur viktig jakten är för de personer som har den som sitt största fritidsintresse. Då tycker jag att de som har funktionsnedsättning också ska kunna använda de hjälpmedel som finns till hands, så att man gör jakten möjlig för dem. Dit hör terrängfordon. Givetvis ska de kunna använda sig av dessa, men med tydliga regler, såklart, som med allt annat som har med jakt att göra.

När det gäller fjälljakten konstaterar jag att jag delar regeringens ståndpunkt när man öppnar de första tre veckorna för svenska jägare. Jag skulle tro att med bra regler och kontroller för hur jakten bedrivs, också med jaktgäster kan det nog funka så att alla som jagar i fjällen kan fortsätta att göra detta utan att det blir konflikter.

Jag kan här inte låta bli att berätta om när jag fick chansen att som jaktgäst hos Stockholms skogsförvaltning – Domänskog, som det hette då – jaga rådjur här i krokarna. Jag tror att det var 1987 eller 1988. Då hade vi i Domän ett utbyte för att se skillnaderna mellan hur det var i norr och hur det var här nere i Stockholm.

Nåväl, det var pyrschjakt på rådjur, och jag blev körd ut till en skogsglänta vid en beteshage. Jag satt där och spanade mot kanten, där det skulle komma rådjur, enligt instruktionerna. Plötsligt kom det en flock hästar som passerade, och därefter några kor som betade där jag trodde det skulle dyka upp rådjur. Jag frågade då guiden som hämtade mig om det fanns någon mikroskopisk chans att det skulle finnas rådjur där. Han sa: Ja, det fanns väl några kvar, men kungen med sällskap hade jagat där en vecka innan, och de hade fått hyfsat med rådjur.

Här kan jag dra parallellen att det kanske inte vore helt fel att de som kämpar i gruvorna och ser till att allt funkar i inlandet och fjällvärlden också skulle kunna få vara först ut och jaga, som kungen i fallet med rådjursjakt i Stockholm.

Jakten är viktig på många sätt för samhället. Rekreativsvärdet är givet. Men den har också ett samhällsuppdrag när det gäller att hålla balans i betestryck, viltförvaltningen, antal rovdjur och mycket mer.

Jag tänkte inte nämna rovdjur, men jag säger bara så här: Jag förstår frustrationen hos de djurägare som drabbas av rovdjursattacker. Jag har själv haft betesdjur av rasen highland cattle. Korna födde kalvarna ute. För det mesta försökte man styra dem att föda på barmarkstider. Men det gick inte alltid. Jag kommer ihåg när en ko födde i början av maj. Kalven var kry och klarade sig fast det låg snö kvar på marken. Men så en morgon strövade en björn förbi och tog kalven. Björnen tyckte väl att kalvkött kunde smaka gott.

Känslan när man ser vad som har inträffat gör att man är balanserad i diskussionerna om rovdjur. Jag hatar inte rovdjur. Jag hatar inte ens björnen som tog den här kalven. Men jag tycker inte heller att man ska vara immun mot att ta in de här berättelserna.

Herr talman! Med det sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

§ 12 Forskning och innovation på energiområdet för ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet

Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU9

Forskning och innovation på energiområdet för ekologisk hållbarhet,

konkurrenskraft och försörjningstrygghet (prop. 2016/17:66)

föredrogs.

Forskning och innovation på energiområdet för ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet

Anf. 121 SOFIA FÖLSTER (M):

Herr talman! Låt mig börja med att konstatera att kunskap är makt!

Vi debatterar i dag regeringens forskningsproposition på energiområdet. Forskning är nyckeln till kunskap om energisystemet och dess kraftslag och utmaningar. Det ger oss som land makt över vår klimatpåverkan och trygghet i energisystemet, men inte bara det. Kunskap och ny teknik gynnar inte bara oss som bor i Sverige. Om vi kan utveckla bättre och billigare energiproduktion och leverans kan sådan teknik användas inte bara här utan faktiskt i hela världen. Därför är forskning ett av de områden där positiva externaliteter, för att använda lite ekonomitermer, gör det lönt att vara bäst i klassen.

Vi har genom både energiöverenskommelsen och ambitioner på EU-nivå högt ställda klimatmål. Ur den aspekten behövs forskning på förnybar energiproduktion, resurseffektivitet och leveranssäkerhet i systemet. Ett mål är ju bara en önskan tills verktyg finns för att uppnå just det målet. Därför är nya innovationer och ny teknik som gör det enklare men framför allt billigare att minska utsläppen på energiområdet helt avgörande.

I energiöverenskommelsen har vi enats om att fokus för insatserna inom energiforskning är områden som

1. bidrar till att uppnå uppställda klimat- och energipolitiska mål
2. har förutsättningar för tillväxt och export.

Givet detta är vi av uppfattningen att propositionen till stora delar fallit ut väl. Det är dock en fråga där vi tydligt skiljer oss från regeringens ståndpunkt, och det är frågan om forskning på kärnkraft.

I dag står kärnkraften, tillsammans med vattenkraften, för den stora merparten av Sveriges elproduktion. Även om vind- och solkraft succesivt ökar i produktionsmängd kräver människor en trygg elförsörjning även när solen inte skiner och när vinden inte blåser. Därför tyder allt på att vi fortsatt kommer att ha kärnkraft under en överskådlig framtid. Det rimmar också med de mål som finns för forskning i energiöverenskommelsen. Utan tryggheten i koldioxidfri elproduktion, som kärnkraften i dag utgör, klarar vi, givet väderläget, i dagsläget inte målet om noll eller negativa nettoutsläpp av växthusgaser – förutsatt, såklart, att leveranssäkerheten ska värnas.

Givet detta ter det sig självklart att så länge vi har kärnkraftverk i Sverige vill vi att de ska bemannas med förstklassig teknisk kompetens. Vi vill att de ska drivas så effektivt som möjligt och att avfallet ska lagras så säkert som möjligt. Allt det förutsätter kunskap, som förutsätter forskning.

Regeringen tycks tyvärr ha ideologiska skygglappar i denna fråga. Man vill satsa på förnybar energi och hänvisar till det även vad gäller forskningsanslagen. Jo, vi är alla överens om satsningar på förnybar energi, men oavsett ideologi kommer kärnkraften att finnas kvar, åtminstone under överskådlig framtid. Är det inte då i allas intresse att vi åtminstone tills vidare ser till att kärnkraftverken drivs på bästa möjliga och mest effektiva vis? Och är det inte i allas intresse att vi lagrar avfallet så säkert som möjligt?

Vi menar att kärnkraften, som ett av våra viktigaste kraftslag, borde behandlas lika som övriga för Sverige relevanta kraftslag även i Energimyndighetens tilldelning av forskningsanslag – detta för att man ska kunna hantera de befintliga svenska reaktorerna, ha kompetens att bygga nya om man så vill eller ha kompetens att avveckla de äldre reaktorerna på ett säkert och ansvarsfullt sätt om man så vill.

Låt mig avsluta där jag började! Kunskap är makt. För att ha makt att nå våra klimat- och energipolitiska mål behövs mer kunskap – och detta inom alla relevanta kraftslag.

För tids vinnande yrkar jag bifall endast till Moderaternas reservation 2.

(Applåder)

Anf. 122 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservation 9 i betänkandet. Vi står bakom även vår andra reservation, men vi nöjer oss med denna för tids vinnande.

Sverigedemokraterna ser positivt på stora delar av propositionen när det gäller övergripande frågor, även om det givetvis finns en del nyanser och skilda åsikter. Men vi menar att det är viktigt att den forskning som bedrivs i slutändan ska resultera i produkter som är gångbara på den svenska och den internationella marknaden. Varor och tjänster som växer fram ur svensk energiforskning bör bidra till en ökad export, en reell tillväxt och internationella marknadsandelar.

Forskningen ska syfta just till att Sverige ska kunna generera produkter som är konkurrenskraftiga och inte endast framtagna för att stimulera visioner som i slutändan inte kan bära sina egna kostnader utan ändlösa subventioner. Det finns därför anledning att särskilja tillväxt genom subventioner och reell tillväxt som skapas via sunda konkurrensförhållanden.

Sverigedemokraterna ser positivt på en enhetlig forskningsstrategi med riktade insatser till prioriterade forskningsområden och insatser som resulterar i en god samhällsnytta, minskade utsläpp av växthusgaser och ett minskat koldioxidläckage.

En stor del av möjligheterna med miljö- och energiteknik är inte primärt kopplad till energislag eller någon energikälla, utan det handlar mer om tillämpning och styrning. Det råder en stor politisk enighet kring det, vilket kanske bör betonas. Men den politiska, geologiska och globala ekonomiska marknaden är i ständig förändring. Därmed kan även förutsättningarna, behoven och användningsområdena förändras gällande just energislagens nytta. Sverigedemokraternas uppfattning är därför att forskning på alla fossilfria energislag är viktig för att man ska kunna nå upp till målen för den svenska energiforskningen.

Det blir just här, herr talman, som skiljelinjen främst går. På miljösidan finns det många goda tankar och idéer om fossilfritt, men på energisidan har det från fem av riksdagens åtta partier primärt lagts fram förslag om att det uteslutande ska satsas på förnybart. Fossilfritt ställs mot enbart förnybart.

Det blir problematiskt med en låsning för export där utgångspunkten endast blir att tillgodose behoven i Sverige eller att ha Sverige som mall för varor och tjänster som ska kunna exporteras.

Det är förståeligt att på en global och på en europeisk nivå prata om just en energiomställning, där en betydande andel av exempelvis kraftproduktionen är fossil och ger upphov till omfattande utsläpp av växthusgaser. Men i Sverige är situationen den direkt motsatta. Vårt kraftsystem är sedan länge i det närmaste helt fossilfritt och har väldigt små utsläpp av växthusgaser.

Ändå pratar flera partier här om en energiomställning för svensk del. Det är då viktigt att komma ihåg att det inte handlar om att minska utsläppen av växthusgaser, utan tvärtom är man beredd att öka dessa utsläpp under förutsättning att man når 100 procent förnybart av ideologiska skäl.

Samtidigt är det så att Sverigedemokraterna inte har någonting emot att vi forskar kring förnybara energikällor – tvärtom. En stor del av vår kraft- och värmeproduktion är redan i dag förnybar och strategiskt viktig för landets energiförsörjning.

Däremot finns det avgörande begränsningar för vissa förnybara energikällor. Exempelvis kommer aldrig våg- eller solkraft att spela en avgörande roll för det svenska kraftsystemet eftersom man inte har en produktionsprofil som överensstämmer med de behov vi har i landet. Framför allt är det de mörka och kalla vintermånaderna som är den stora utmaningen för svensk del. Även en tillräckligt stor etablering av solkraft skulle radera förutsättningarna för andra delar av kraftsystemet under exempelvis sommarhalvåret.

Men bara för att potentialen är mindre för dessa energikällor just här innebär det ju inte att vi inte ska forska kring dem. Möjligheterna globalt för till exempel solkraft är ju väldigt goda, och i många länder kommer det troligtvis att vara den helt dominerande kraftkällan, vilket även innebär att det kommer att finnas möjligheter för svenska innovationer kring solkraften att skapa export och tillväxt.

Herr talman! När nu även ett av de föreslagna nya energipolitiska målen för Sverige ska vara helt förnybart utestänger det forskning och innovation på andra fossilfria energislag. I praktiken har det såväl under Alliansens år vid makten som under röda regeringar av olika nyanser under lång tid inneburit att man effektivt helt undanhållit satsningar på just kärnenergiforskning, detta trots att kärnkraften under lång tid har stått för uppemot hälften av vår kraftförsörjning och att Sverige har härbärgerat tolv kärnkraftsreaktorer.

För stunden byggs det även mer kärnkraft runt om i världen än på mycket länge, och under 2015 var den tillförda installerade effekten för kärnkraften högre än på över 25 år. Under 2016 överträffades även den nivån, och nivån ser ut att kunna passeras med god marginal under 2017.

En framtida potential för export av svensk teknik kring kunnande inom slutförvar av kärnbränsle och ny kärnkraft är fullt tänkbar. Det är framför allt kring de reaktortyper som populärt kallas för fjärde generations kärnkraft som de största möjligheterna finns. Det är snabba reaktorer där det sedan tidigare använda kärnbränslet kan återanvändas. Dessa reaktortyper öppnar för helt nya perspektiv, eftersom man kan fortsätta producera kärnkraftsel med oförminskad eller höjd effekt under tusentals år framöver utan att behöva bryta något nytt uran över huvud taget.

Under 2014 var det även aktuellt med en sådan forskningsreaktor i Sverige. Det ansöktes om statliga forskningsmedel för ett sådant uppförande i Sverige, och den avancerade konstruktionen hade framtagits i samarbete med svensk stålindustri.

Detta var något som nuvarande regering valde att inte satsa på. I stället finns nu en sådan ansökan inne från samma forskare om att uppföra denna forskningsreaktor i Kanada, där man har fått hela investeringskostnaden finansierad av privata medel från ett indiskt bolag som jämte det även har köpt in sig i bolaget som delägare.

Den investering som det indiska bolaget gjort och avser att göra är större än hela Sveriges årliga anslag för energiforskning sammanlagt, något som visar på vilket intresse det finns globalt. Detta om något hade varit väl investerade skattemedel i Sverige, tillsammans med svensk stålindustri. Sorgligt nog blev så inte fallet.

Men även mot bakgrund av att våra kvarvarande reaktorer i Sverige har en teknisk livslängd framåt 2045 och att driften av vårt mellanlager ligger decennier bortom det finns ett behov av att upprätthålla kärnteknisk kompetens och att locka ungdomar att söka sig till branschen. Att då helt utestänga forskning på området och tro att inget kommer att hända på ett par decennier är otroligt naivt. Ser man bara till utvecklingen på kärnbränslesidan och vilken utbränningsgrad man haft av kärnbränslet har det hänt otroligt mycket under de senaste decennierna, och det kommer med all sannolikhet att hända mycket även under de kommande.

För att just klara kompetenssäkringen inför framtiden tror vi att det måste till mer insatser och att det nu är viktigt för att säkra en säker fortsatt drift av de befintliga reaktorerna.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att det åtminstone är glädjande att det tydligen finns olika tolkningar av Energikommissionens slutsatser kring vad man får forska på och att det i det här avseendet inte dröjde mer än två månader innan delar av förslagen uppenbarligen har fallit.

Anf. 123 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 7 och för tids vinnande lämna de övriga till protokollet.

Forskning är en grundbult för utveckling. Framsteg och idéer kan komma på väldigt många sätt, men för att ta idén från ritbord till verkligheten krävs det ofta resurser – ibland mer, ibland mindre. Oavsett vad behövs det bra strukturer och lite olika vägar att gå.

Jag är glad att regeringen lägger fram en energiforskningsproposition som i mycket bygger på den från alliansregeringen. Det skapar långsiktighet och goda förutsättningar att bygga vidare på en bra forskningstradition.

Även forskningspolitikens mål bygger vidare på traditionen från Alliansen. Det handlar om att bygga upp vetenskaplig och teknisk kunskap och kompetens samt utveckla teknik och tjänster som kan bli goda affärer inom den gröna omställning som vi faktiskt har påbörjat i Sverige. Vi ska också bidra till och delta i den internationella diskussionen på energiområdet, där vi kan vara med med vår spjutspetsteknologi och hjälpa till med affärer även internationellt.

Det är fantastiskt att se hur utvecklingen har varit de senaste åren. Kostnaderna för förnybar teknik har rasat, och effektiviteten har ökat dramatiskt. Det ger goda möjligheter att fortsätta kapa kostnaderna.

Men det finns ändå några saker som jag vill lyfta upp som är lite oroväckande. Det finns ett område där vi i politiken är betydligt bättre än energibranschen. Det handlar om jämställdhet. På dagens talarlista – nu är det visserligen två som är sjuka – är vi precis lika många män som kvinnor. Det är ovanligt i energibranschen. Här finns ett stort jobb att göra med den skeva könsfördelningen.

Det handlar om att öka intresset för den här typen av utbildningar och arbeten bland kvinnor. Ett initiativ som Kraftkvinnorna tycker jag är fantastiskt. Vi i Centerpartiet vill påpeka och verkligen understryka att jämställdhet måste genomsyra lärosätenas alla verksamheter, från rekrytering och tillsättning av styrelser och ledningar till forskningsinsatser och fördelning av resurser.

Det är också viktigt därför att vi har ett problem i Sverige: För få människor utbildar sig till ingenjörer och inom yrkesutbildningar med inriktning bland annat mot energiområdet. Då behöver vi ta till vara alla medborgares intresse för det här, inte bara hos dem som råkar vara av ett visst kön.

Men precis som det finns många olika människor i Sverige finns det också många olika kraftslag med olika egenskaper. Jag talar ofta om solenergins potential, och jag har kritiserat regeringens solskatt så mycket att de var tvungna att sänka den radikalt. Men i dag vill jag ägna tiden åt att lyfta fram ett kraftslag som vi inte talar lika mycket om och som vi kanske också borde forska på i mycket högre utsträckning än vad vi talar om i

vanliga fall. Det är vår viktigaste energiresurs i den här omställningen, grundbulten för att vi ska klara hela omställningen till förnybart – vattenkraften.

I energiöverenskommelsen var vi fem partier som var överens om att prövningssystemet för vattenkraft ska utformas på ett sätt som inte blir administrativt eller ekonomiskt betungande för den enskilde. Det kommer att vara jätteviktigt. För oss i Centerpartiet är det nämligen viktigt att värna äganderätten och inte i onödan riva ut kraftverk, speciellt inte när vi inte har så himla bra kunskap om vad som händer då.

Här finns ett stort forskningsbehov, ett forskningsbehov som handlar om hur det funkar när man river ut en kraftverksdamm. Vad får det för effekter när till exempel rinnande vatten, som inte har funnits där på flera hundra år, kommer till? Vad händer med gifter i strandbankarna? Vad händer med fiskar som inte trivs i strömmande vatten? Vad händer med annat djurliv runt omkring? Det vore också intressant att diskutera och få mer forskning kring.

Detta handlar kanske framför allt om den småskaliga vattenkraften. Men även den storskaliga vattenkraften finns det ett stort forskningsbehov kring. Den storskaliga vattenkraften kommer att få en allt viktigare roll. Reglerbehovet kommer att öka, och även den småskaliga vattenkraftens roll i energisystemet kommer att vara viktig.

Det här behöver vi få betydligt bättre kunskap om. Hur utformar vi det? Hur mycket effekt kommer vi att behöva framöver? Hur mycket kommer vattenkraftens reglerkraft att behövas? Här vill Centerpartiet sätta in extra forskningsinsatser.

Vi fastnar gärna i att tala om el när vi talar om energifrågor. Vi måste klara av att bredda den diskussionen, för den stora klimatutmaningen har vi på transportsidan när vi talar om drivmedel: omställningen från fossila drivmedel som kol och olja till förnybara drivmedel som biodiesel, biogas eller el.

Här vill vi i Centerpartiet lyfta fram biodrivmedlen lite extra. Det handlar om drivmedel som är gjorda av förnybar råvara – skog, matavfall eller annat – och som dessutom ofta funkar i dagens motorer. Även om vi får en energiomställning som gör att vi i morgon bara säljer elbilar har vi ju dagens bilar kvar, och de ska fortsätta gå i ganska många år till. Då behöver vi också bränslen som funkar i dagens motorer.

På dieselsidan finns det möjligheter. Det finns något som heter HVO som funkar i de allra flesta av dagens motorer. Men på bensinsidan har vi inte samma möjligheter. Här behövs det forskningsinsatser.

Ett annat område där det behövs betydligt bättre möjligheter till produktion är flygbränsle. I dag finns det en enda stor tillverkare i världen av förnybara drivmedel till flyget. Sedan finns det några små som kan göra enskilda insatser. Här finns ju en jättepotential. Det handlar om att hitta nya råvarubaser som man kan göra flygbränsle av och bygga upp storskalig produktion i Sverige, för vi kommer att behöva det. Vi har också råvaran och spetskompetensen att driva det. Dessutom skulle det såklart vara mycket bättre att ersätta de fossila flygbränslena än att införa en flygskatt.

Det finns många ämnen att lyfta fram – allt från elvägar till batterilager och hur man borde kunna ta betalt för elnät. Alla de här sakerna är det viktigt att fortsätta forska kring. Men det finns inte oändligt med tid i en talarstol.

Därför vill jag avsluta med att säga att det händer otroligt mycket nu. Det är jättespännande att vara i energibranschen. Det är just därför forskningen är viktig – för att det händer så mycket. Ska vi i Sverige vara med på banan och vara konkurrenskraftiga och skapa jobb, företagande och en grön omställning behöver vi också forskning i världsklass. Det tycker jag att vi i stort sett levererar med den här propositionen.

Det är min och Centerpartiets ambition att vi ska fortsätta vara världsledande på forskning inom energiområdet.

(Applåder)
(forts. § 16)

Prot. 2016/17:76
1 mars

*Forskning och
innovation på
energiområdet för
ekologisk hållbarhet,
konkurrenskraft och
försörjningstrygghet*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.52 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 22 februari

MJU7 Giftfri vardag

Punkt 2 (Miljökrav vid offentlig upphandling)

1. utskottet

2. res. 3 (KD)

Votering:

298 för utskottet

15 för res. 3

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 75 M, 40 SD, 23 MP, 20 C, 17 V, 17 L, 1 -

För res. 3: 15 KD

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 4 (Begränsning av hormonstörande ämnen)

1. utskottet

2. res. 5 (V)

Votering:

296 för utskottet

17 för res. 5

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 75 M, 40 SD, 23 MP, 20 C, 17 L, 15 KD, 1 -

För res. 5: 17 V

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Prot. 2016/17:76
1 mars

Punkt 5 (Utfasning av särskilt farliga ämnen)

1. utskottet
2. res. 6 (C, M, V, L, KD)

Votering:

168 för utskottet

143 för res. 6

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 39 SD, 23 MP, 1 -

För res. 6: 75 M, 20 C, 16 V, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 8 S, 9 M, 8 SD, 2 MP, 2 C, 5 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Emma Wallrup (V) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 10 (Information till konsumenter)

1. utskottet

2. res. 12 (C)

Votering:

278 för utskottet

20 för res. 12

15 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 75 M, 40 SD, 23 MP, 2 V, 17 L, 15 KD, 1 -

För res. 12: 20 C

Avstod: 15 V

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Emma Wallrup (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 11 (Utfasning av och förbud mot mikroplaster)

1. utskottet

2. res. 14 (C, M, L, KD)

Votering:

169 för utskottet

127 för res. 14

17 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 40 SD, 23 MP, 1 -

För res. 14: 75 M, 20 C, 17 L, 15 KD

Avstod: 17 V

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 13 (Ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken)

1. utskottet

2. res. 17 (SD)

Votering:

252 för utskottet

41 för res. 17

20 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 75 M, 23 MP, 17 V, 17 L, 15 KD

För res. 17: 40 SD, 1 -

Avstod: 20 C

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 19 (Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen m.m.)

1. utskottet

2. res. 25 (M)

3. res. 26 (SD)

Förberedande votering:

76 för res. 25

41 för res. 26

196 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 25.

Huvudvotering:

162 för utskottet

75 för res. 25

76 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 23 MP, 17 V, 17 L

För res. 25: 75 M

Avstod: 40 SD, 20 C, 15 KD, 1 -

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU10 Vattenvård*Punkt 2* (Miljöövervakning)

1. utskottet

2. res. 2 (L)

Votering:

295 för utskottet

18 för res. 2

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 74 M, 40 SD, 23 MP, 20 C, 17 V, 15 KD, 1 -

För res. 2: 1 M, 17 L

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Anders Hansson (M) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 3 (Tillståndet i Östersjön)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

271 för utskottet

41 för res. 3

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 74 M, 23 MP, 20 C, 17 V, 17 L, 15 KD

För res. 3: 40 SD, 1 -

Frånvarande: 8 S, 10 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Maria Stockhaus (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 9 (EU:s ramdirektiv för vatten)

1. utskottet

2. res. 9 (C, M, L, KD)

Votering:

186 för utskottet

127 för res. 9

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 40 SD, 23 MP, 17 V, 1 -

För res. 9: 75 M, 20 C, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 10 (Enskilda avlopp m.m.)

1. utskottet

2. motion 2016/17:1989 yrk. 4 (V)

3. res. 10 (KD)

Förberedande votering:

19 för mot.

15 för res. 10

279 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde motionen.

Huvudvotering:

278 för utskottet

18 för mot.

15 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 75 M, 39 SD, 22 MP, 19 C, 17 L, 1 -

För mot.: 1 C, 17 V

Avstod: 15 KD

Frånvarande: 8 S, 9 M, 8 SD, 3 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Elisabet Knutsson (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Ola Johansson (C) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 11 (Vattenskyddsområden)

1. utskottet

2. res. 11 (M)

3. res. 12 (C)

Förberedande votering:

76 för res. 11

21 för res. 12

215 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 11.

Jakob Forssmed (KD) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Huvudvotering:

217 för utskottet

75 för res. 11

20 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 40 SD, 22 MP, 17 V, 17 L, 15 KD, 1 -

För res. 11: 75 M

Avstod: 20 C

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 3 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 23 februari

FiU26 Kommunala frågor

Punkt 2 (Aktörer inom välfärdens verksamheter)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

171 för utskottet

142 för res. 1

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2016/17:76
1 mars

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 75 M, 40 SD, 3 MP, 20 C, 17 L, 15 KD, 1 -
För res. 1: 105 S, 20 MP, 17 V
Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -
Esabelle Dingizian och Stefan Nilsson (båda MP) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 7 (Kommunala bolag och deras konkurrenssituation)

1. utskottet
2. res. 2 (SD)
Votering:
272 för utskottet
41 för res. 2
36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 75 M, 23 MP, 20 C, 17 V, 17 L, 15 KD
För res. 2: 40 SD, 1 -
Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU38 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till ändringar i tillsynsförordningen och kapitaltäckningsdirektivet

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU11 Trygg och säker vård för barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Generell tillståndsplikt)

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP, V)
Votering:
168 för utskottet
144 för res. 1
37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 75 M, 39 SD, 20 C, 17 L, 15 KD, 1 -
För res. 1: 104 S, 23 MP, 17 V
Frånvarande: 8 S, 9 M, 8 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 3 (Tillståndsplikt för verksamhet som gäller placering av vuxna)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

272 för utskottet

41 för res. 2

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 75 M, 23 MP, 20 C, 17 V, 17 L, 15 KD

För res. 2: 40 SD, 1 -

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 4 (Tillståndsplikt för familjehem m.m.)

1. utskottet

2. res. 3 (M)

Votering:

234 för utskottet

78 för res. 3

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 39 SD, 23 MP, 20 C, 16 V, 16 L, 15 KD, 1 -

För res. 3: 1 S, 75 M, 1 SD, 1 L

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 5 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Emma Wallrup (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

KrU5 Kultur för alla

Punkt 2 (Kultursamverkan)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, L, KD)

Votering:

186 för utskottet

126 för res. 1

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 40 SD, 23 MP, 17 V, 1 -

För res. 1: 74 M, 20 C, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 8 S, 10 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Prot. 2016/17:76

1 mars

Prot. 2016/17:76
1 mars

Punkt 3 (Kulturhuvudstadsår)

1. utskottet

2. res. 2 (C)

Votering:

293 för utskottet

20 för res. 2

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 75 M, 40 SD, 23 MP, 17 V, 17 L, 15 KD, 1 -

För res. 2: 20 C

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 5 (Kulturkanon)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

271 för utskottet

42 för res. 3

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 74 M, 23 MP, 20 C, 17 V, 17 L, 15 KD

För res. 3: 1 M, 40 SD, 1 -

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 7 (Kulturutbyte med omvärlden)

1. utskottet

2. res. 5 (C, L)

Votering:

276 för utskottet

37 för res. 5

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 75 M, 40 SD, 23 MP, 17 V, 15 KD, 1 -

För res. 5: 20 C, 17 L

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 8 (Kulturens roll för hälsan)

1. utskottet

2. res. 6 (S, MP, V)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU6 Integration

Punkt 1 (Mottagande och insatser under asyltiden)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (C)

4. res. 3 (V)

Förberedande votering 1:

20 för res. 2

17 för res. 3

276 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

44 för res. 1

19 för res. 2

250 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Åsa Eriksson (S) och Elisabet Knutsson (MP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

235 för utskottet

41 för res. 1

37 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 75 M, 23 MP, 17 L, 15 KD

För res. 1: 40 SD, 1 -

Avstod: 20 C, 17 V

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 2 (Insatser inom etableringsuppdraget)

1. utskottet

2. res. 4 (M)

3. res. 5 (SD)

Förberedande votering:

75 för res. 4

41 för res. 5

197 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

144 för utskottet

75 för res. 4

94 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2016/17:76
1 mars

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 23 MP, 1 L, 15 KD
För res. 4: 75 M
Avstod: 40 SD, 20 C, 17 V, 16 L, 1 -
Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 3 (Nyanlända invandrares kompetens)

1. utskottet
2. res. 11 (L)
Votering:
258 för utskottet
17 för res. 11
38 avstod
36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 104 S, 75 M, 40 SD, 23 MP, 15 KD, 1 -
För res. 11: 17 L
Avstod: 1 S, 20 C, 17 V
Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 4 (Samhällsinformation)

1. utskottet
2. res. 12 (M)
Votering:
184 för utskottet
75 för res. 12
54 avstod
36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 40 SD, 23 MP, 15 KD, 1 -
För res. 12: 75 M
Avstod: 20 C, 17 V, 17 L
Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

UbU10 En försöksverksamhet med betyg från och med årskurs 4

Punkt 1 (En försöksverksamhet med betyg från och med årskurs 4)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)
3. res. 2 (V)
Förberedande votering:
41 för res. 1
17 för res. 2
255 avstod
36 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:
255 för utskottet
40 för res. 1
17 avstod
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 75 M, 23 MP, 20 C, 17 L, 15 KD
För res. 1: 39 SD, 1 -
Avstod: 17 V
Frånvarande: 8 S, 9 M, 8 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 2 (Utvärdering av försöksverksamheten)

1. utskottet
2. res. 3 (M, C, L, KD)

Votering:
177 för utskottet
127 för res. 3
9 avstod
36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 40 SD, 23 MP, 8 V, 1 -
För res. 3: 75 M, 20 C, 17 L, 15 KD
Avstod: 9 V
Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -
Ali Esbati, Lotta Johnsson Fornarve, Stig Henriksson, Amineh Kaka-baveh, Karin Rågsjö och Emma Wallrup (alla V) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

SkU13 Ändrade bestämmelser om tullsamarbete

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU14 Dokumentation vid internprissättning och land-för-land-rap-portering på skatteområdet

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Ändrade gränsvärden m.m.)

1. utskottet
2. res. (V)

Votering:
296 för utskottet
17 för res.
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2016/17:76
1 mars

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 75 M, 40 SD, 23 MP, 20 C, 17 L, 15 KD, 1 -

För res.: 17 V

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

SkU15 Förstärkt konkurrens på lika villkor i kontantbranschen

Punkt 1 (Skyldighet för näringsidkare utan fast driftställe i Sverige att använda kassaregister)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

271 för utskottet

41 för res. 1

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 75 M, 23 MP, 20 C, 17 V, 16 L, 15 KD

För res. 1: 40 SD, 1 -

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 3 L, 1 KD, 1 -

Punkt 2 (Uppföljning och utvärdering)

1. utskottet

2. res. 2 (C, M, L, KD)

Votering:

186 för utskottet

127 för res. 2

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 40 SD, 23 MP, 17 V, 1 -

För res. 2: 75 M, 20 C, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

SkU20 Vissa ändringar vad gäller automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU9 Värdeåterföring vid satsningar på transportinfrastruktur

Punkt 1 (Värdeåterföring vid satsningar på transportinfrastruktur)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (V)

Förberedande votering:

43 för res. 1

17 för res. 2

253 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Jakob Forssmed (KD) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:
254 för utskottet
42 för res. 1
17 avstod
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 74 M, 23 MP, 20 C, 17 L, 15 KD
För res. 1: 1 M, 40 SD, 1 -
Avstod: 17 V
Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -
Lotta Olsson (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 2 (Påverkan på byggtakten)

1. utskottet
2. res. 3 (M, C, L, KD)
Votering:
184 för utskottet
127 för res. 3
38 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 39 SD, 22 MP, 17 V, 1 -
För res. 3: 75 M, 20 C, 17 L, 15 KD
Frånvarande: 8 S, 9 M, 8 SD, 3 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -
Björn Söder (SD) och Esabelle Dingizian (MP) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 3 (Konsekvenser och uppföljning av lagstiftningen)

1. utskottet
2. res. 5 (KD)
Votering:
276 för utskottet
15 för res. 5
22 avstod
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 75 M, 40 SD, 23 MP, 15 V, 17 L, 1 -
För res. 5: 15 KD
Avstod: 20 C, 2 V
Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -
Emma Wallrup (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 4 (Lagstiftningens framtida utformning)

1. utskottet

2. res. 6 (M)

3. res. 9 (KD)

Förberedande votering:

74 för res. 6

15 för res. 9

224 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Lotta Olsson (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Huvudvotering:

186 för utskottet

76 för res. 6

51 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 40 SD, 23 MP, 17 V, 1 -

För res. 6: 75 M, 1 C

Avstod: 19 C, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 5 (Några andra frågor om finansiering av transportinfrastruktur)

1. utskottet

2. res. 10 (L)

Votering:

296 för utskottet

17 för res. 10

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 75 M, 40 SD, 23 MP, 20 C, 17 V, 15 KD, 1 -

För res. 10: 17 L

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

MJU11 Jakt och viltvård

Punkt 1 (Vildsvinsförvaltning)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

272 för utskottet

41 för res. 1

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 75 M, 23 MP, 20 C, 17 V, 17 L, 15 KD

För res. 1: 40 SD, 1 -

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 3 (Terrängkörning vid jakt)

1. utskottet
2. res. 3 (C, M, KD)

Votering:

162 för utskottet

110 för res. 3

40 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 23 MP, 17 V, 17 L

För res. 3: 75 M, 20 C, 15 KD

Avstod: 39 SD, 1 -

Frånvarande: 8 S, 9 M, 8 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 5 (Vissa jaktfrågor)

1. utskottet
2. res. 5 (M)

Votering:

238 för utskottet

75 för res. 5

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 40 SD, 23 MP, 20 C, 17 V, 17 L, 15 KD, 1 -

För res. 5: 75 M

Frånvarande: 8 S, 9 M, 7 SD, 2 MP, 2 C, 4 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 16 (forts. från § 12) **Forskning och innovation på energiområdet för ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet**
(forts. NU9)

Anf. 124 INGEMAR NILSSON (S):

Herr talman! Dagens debatt om näringsutskottets betänkande nr 9 behandlar först och främst regeringens proposition *Forskning och innovation på energiområdet för ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet* men också ett antal motioner med anledning av den. I betänkandet behandlas även ett antal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden.

Låt mig redan här och nu yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Herr talman! Det pågår något av en energirevolution, både här i Sverige och i världen i övrigt. Fler människor får tillgång till energi, och en allt större andel av den energi vi får tillgång till är såväl förnybar som hållbart producerad. Men mycket återstår att göra, både när det gäller att fler människor världen över ska få tillgång till el och energi och när det gäller

Forskning och innovation på energiområdet för ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet

att energin ska vara både hållbar och förnybar. Så är det, men utvecklingen pågår.

En av orsakerna till utvecklingen är utan tvekan klimatfrågans ökade betydelse och aktualitet. Klimatavtalet i Paris var historiskt, med en bred samsyn om nödvändigheten av att begränsa effekterna av den globala uppvärmningen. För att klara den utmaningen är satsningar inom energisektorn nära nog avgörande. Energisektorn står nämligen för ungefär två tredjedelar av koldioxidutsläppen i en global kontext.

Ett av huvudspåren måste då naturligtvis vara en ökad satsning på förnybar energi i alla dess former, men också på annan teknisk utveckling, exempelvis energieffektivisering. Det krävs en lång rad olika åtgärder. För att klara omställningen behövs det också nya idéer, nya innovationer och nya lösningar, och då krävs ordentliga satsningar på forskning och innovation.

Forskning och innovation på energiområdet är en viktig och i vissa delar avgörande del av energipolitiken. Därför är det glädjande att se den ökade ambitionen i regeringens proposition, herr talman. Det är en proposition som innebär en ungefär 20-procentig höjning av nivån fram till år 2020. Med en successiv höjning under åren 2017–2020 går vi från en nivå på ungefär 1,3 miljarder till ungefär 1,6 miljarder kronor per år. Det är en ordentlig och viktig ambitionshöjning.

Ambitionshöjningen ger naturligtvis ännu bättre förutsättningar för Sverige att fortsatt vara ett av de ledande länderna på detta område. I förlängningen av forskning och innovation på energiområdet finns det nämligen – utöver nya smarta energilösningar på produktionssidan – nya lösningar när det gäller distribution och lagring och när det gäller smarta elnät. Det finns också nya digitala lösningar för energieffektivisering, och det finns framtida jobb och sysselsättning.

Ett mycket tydligt inslag i regeringens proposition är nämligen att ett ökat fokus ska ligga på områden som ger förutsättningar för tillväxt och export. Det är både förnuftigt och glädjande att man på ett så tydligt sätt kan förena forskning och innovation med jobb och näringspolitik.

Utmaningen på det här området ligger i att kunna kombinera en utveckling som leder till minskade utsläpp, bättre energieffektivitet och säkrare tillförsel av en allt högre andel förnybar energi. Denna utveckling ska sammantaget leda till ekologisk hållbarhet, stärkt konkurrenskraft och ökad försörjningstrygghet.

Herr talman! En del av den energirevolution som jag inledningsvis nämnde inträffade, vad gäller dess svenska del, den 10 juni förra året, om än i en liten och kontrollerad skala. Den energipolitiska uppgörelse som då träffades mellan fem av riksdagens partier var i någon mån historisk, och den lägger en viktig grund för vår utveckling på det här området för lång tid framöver.

Den pragmatism och det gemensamma ansvarstagande som krävs för en sådan uppgörelse tycker jag också i allt väsentligt präglar och ska prägla energiforskningen framöver. Det känns minst sagt naturligt att fokusera och koncentrera forskningen till de områden som utvecklar förutsättningarna att nå de mål som vi är överens om, och det gör den här propositionen på ett bra sätt.

Den proposition om energiforskning som vi debatterar här och nu är ju i allt väsentligt parallell med regeringens stora forsknings- och innovationsproposition. Avvägningen mellan den fria, obundna forskningen och den tillämpade forskningen är alltid en spännande diskussion när man debatterar de olika regeringarnas forskningspropositioner.

I viss mån är det så också på detta område. Självklart är det viktigt att det finns ett ordentligt utrymme för fri och nyfikenhetsdriven forskning. Samtidigt behövs också en prioritering av resurserna för att få en rimlig utväxling på de insatser som gjorts.

Herr talman! Det är mot den bakgrunden man ska se de prioriteringar som görs i propositionen, som tar sin utgångspunkt i det som där benämns som de fem övergripande utmaningarna. Dessa fem övergripande utmaningar blir sedan vägledande för de prioriteringar som Energimyndigheten har att göra och som ska gälla under perioden 2017–2020, nämligen de nio temaområden som räknas upp i propositionen.

Dessa temaområden ska sedan så långt som möjligt kopplas till andra viktiga insatser som regeringen gör och som i propositionen uttrycks som ökade ambitioner för nyttiggörande.

Här kommer kopplingen till regeringens satsning på de strategiska samverkansprogrammen till konkret uttryck. De är fem till antalet: nästa generations resor och transporter, smarta städer, cirkulär och biobaserad ekonomi, uppkopplad industri och nya material samt life science.

Inom åtminstone fyra av dessa områden finns väldigt tydliga kopplingar som kan och ska leda till det som regeringen uttrycker som att ha förutsättningar för tillväxt och export.

Avslutningsvis, herr talman, är det glädjande att kunna konstatera att vi nu också på detta politikområde, energi och energiforskning, sätter nödvändigt fokus på jämställdhetsfrågorna och att Energimyndigheten får ett tydligt sådant uppdrag. Det var på tiden, minst sagt! Man skulle kunna travestera ett annat känt tillfälle för sådana presentationer genom att säga: Äntligen!

Till sist yrkar jag, än en gång, bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 125 SOFIA FÖLSTER (M) replik:

Herr talman! I stora delar är vi överens vad gäller denna proposition. Mycket går också i linje med den överenskommelse som vi tillsammans har träffat.

En del där vi inte är överens är forskning vad gäller kärnkraft, vilket jag berörde i mitt anförande. Jag tror dock att vi från båda sidor av blockgränsen kan skriva under på följande verklighetsbeskrivning: Så länge solen inte skiner varje dag och så länge vinden inte blåser varje dag kommer kärnkraften att ha en avgörande betydelse för energimixen i Sverige under överskådlig framtid.

Givet detta kan man fundera på hur det kommer sig att regeringen inte inkluderar detta som ett forskningsområde. Oavsett var man står ideologiskt i kärnkraftsfrågan borde vi väl alla vilja att kärnkraften drivs så effektivt och säkert som möjligt, att vi har förstklassig kompetens på våra kärnkraftverk i Sverige och att avfallet lagras så säkert och bra som möjligt.

All denna kunskap förutsätter forskning, så min fråga till Ingemar Nilsson är hur det kommer sig att ni inte vill att Energimyndigheten ska kunna lägga en enda krona på forskning om kärnkraft.

Anf. 126 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Sofia!

Jag noterade att du i ditt anförande talade en del om att kunskap är makt, och jag delar den uppfattningen. Jag delar också din uppfattning om att vi i högst väsentliga delar är överens om inriktningen på både energipolitiken och forskningspolitiken, vilket förhoppningsvis är logiskt.

Utgångspunkten för den här forskningspropositionen är i mångt och mycket den överenskommelse som vi träffade i juni förra året. Som en motfråga undrar jag vad det är som har förändrats när det gäller kunskap sedan den förra regeringen, det vill säga den alliansregering som du här i någon mån är företrädare för, även om du inte var med då. Jag ställer frågan eftersom den motsvarande forskningsproposition som lades fram då inte heller innehöll några anslag på detta område, för kärnenergiforskning.

Vad är det som har förändrats? Vad är det som är så annorlunda? Horisonten för kärnkraftsforskning och för kärnkraftens fortsatta verksamhet är inte annorlunda, och det är också därför energiuppgörelsen ser ut som den gör.

Vad är det som är annorlunda nu jämfört med 2012–2013, när den förra forskningspropositionen på energiområdet lades fram? Jag har inte hittat några avgörande skillnader. Regeringen har tydligen inte heller hittat några avgörande skillnader, och därför ser forskningspropositionen den här gången ut som den gör.

Anf. 127 SOFIA FÖLSTER (M) replik:

Herr talman! Som moderat kan jag önska att Socialdemokraterna resonerade så här på fler områden – man kan faktiskt fortsätta att göra någonting som den förra regeringen gjorde. Om det hade varit så på fler områden tror jag att vi hade kunnat komma bättre överens i många politiska frågor.

Nu är det dock ni som sitter i regeringsställning, och då är det också ni som får svara på varför forskningspropositionen ser ut som den gör.

Vi har ganska tydliga reservationer på det här området. Vi menar att man också måste forska på kärnkraft, eftersom vi måste ha bästa möjliga kompetens på våra kärnkraftverk. Vi måste se till att avfallet lagras så säkert som möjligt och att driften sker så effektivt som möjligt.

Vi kan stå här hur länge som helst och prata om regeringar, allt från den förra och förrförra regeringen till långt bak i tiden. Men jag skulle vilja ha svar från den nuvarande regeringen. Varför ska kärnkraft inte forskas på?

Anf. 128 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Herr talman! Det är inte riktigt med sanningen överensstämmande att det inte sker någon kärnkraftsforskning i Sverige – tvärtom gör det faktiskt det. Skillnaden är att det i denna proposition inte läggs några pengar för att Statens energimyndighet ska ägna sig åt kärnkraftsforskning.

Du efterlyser kompetensförsörjning och kunskap kring kärnsäkerhet och annat, vilket du också tog upp i ditt anförande. Jag vill poängtera att

såväl Statens strålsäkerhetsmyndighet, SSM, som Vetenskapsrådet, Energiforsk och Svenskt kärntekniskt centrum ägnar sig åt forskning på kärnteknikområdet.

SSM har ett tydligt regeringsuppdrag att försörja de befintliga kärnkraftverken och avfallshanteringen med kärnteknisk kompetens. Man har ett oerhört tydligt uppdrag att göra detta, både vad gäller kompetensförsörjning och kompetensutveckling.

Jag menar att det som du efterlyser är väl tillgodosett, även om det inte finns i denna proposition.

Anf. 129 LISE NORDIN (MP):

Herr talman! Forskning har varit och kommer att fortsätta att vara helt centralt för utvecklingen av vårt energisystem. Det utvecklas ständigt nya tekniska lösningar, och för en politiker är det en utmaning att hålla sig uppdaterad vad gäller den tekniska utvecklingen. Parisavtalet sätter ytterligare fokus på att utveckla nya lösningar för förnybar energi och energieffektivisering.

Den nuvarande regeringen har höjt anslaget till energiforskning jämfört med den förra regeringen. Mycket av inriktningen för energiforskningen ligger kvar över mandatperioder, och det är väldigt positivt för långsiktigheten och stabiliteten.

Ambitionen är att förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet. I juni 2016 presenterades energiöverenskommelsen mellan fem partier, där den långsiktiga energipolitiken fastslogs, med ett mål om 100 procent förnybar elproduktion 2040.

I överenskommelsen fastslås vidare att energiforskningen har en avgörande roll när det gäller att se till att nya, innovativa tekniska lösningar kan komma fram för alla förnybara kraftslag.

Forskning och innovation ska fokusera på de områden som bidrar till att nå uppställda klimat- och energipolitiska mål och som har förutsättningar för tillväxt och export för vårt land. Insatserna ska vara inriktade på teknikutveckling och demonstrations- och pilotprojekt, och jag kan konstatera att det pågår många spännande forskningsprojekt med denna inriktning.

Energimyndigheten finansierar ett projekt tillsammans med SSAB, LKAB och Vattenfall för att nå en koldioxidfri stålindustri. Denna satsning kan bli en av de avgörande nycklarna för att nå regeringens mål att Sverige ska vara ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Det här är en klimatoffensiv.

Energimyndigheten har nu i veckan beslutat att finansiera ett fyraårigt forskningsprojekt med 99 miljoner kronor.

En omställning till hundra procent förnybar energi och elektrifiering av fordonsflottan kräver att vi kan utveckla batteriteknik. Sverige har under flera år haft stor kompetens i forskning kring batteriteknik. Nu diskuteras att förlägga en storskalig fabrik för tillverkning av sådana batterier i Sverige. En sådan fabrik skulle kunna försörja en stor del av Europas växande behov av batterier. Parallellt med ett arbete kring hållbarhet och hur metallerna kan återvinnas är detta ett projekt som Miljöpartiet välkomnar mycket.

Prot. 2016/17:76

1 mars

Forskning och innovation på energiområdet för ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet

Forskning och utveckling som inte alltid är lika medialt synlig men lika viktig är de successiva framsteg som görs i teknikutvecklingen. Vindkraft och solenergi blir alltmer effektivt samtidigt som kostnaderna går ned. Solceller har sjunkit i pris med 80 procent på fem år samtidigt som effekten har ökat.

Det internationella energiorganet IEA beräknar att den havsbaserade vindkraften i framtiden kommer att vara billigare än den landbaserade vindkraften, med den snabba tekniska utveckling som sker där.

Nya alternativ för biobränslen utvecklas, till exempel från alger, och mer energieffektiva produkter kan minska energianvändningen.

Herr talman! Samtidigt som det pågår en väldigt snabb teknikutveckling av förnybar energi och miljöteknik finns det några partier som vill lägga statliga forskningsmedel på idéer om ny kärnkraft. Jag noterar att Moderaterna inte tydligt säger vilken form av kärnkraftsforskning man vill lägga pengar på. Men låt mig förtydliga att det redan i dag finns forskning som handlar om hur vi ska ta hand om det befintliga avfallet, hur kärnkraften ska drivas säkert och hur kärnkraften ska avvecklas. Sådan forskning finns och finansieras exempelvis via Kärnavfallsfonden.

Låt mig förtydliga att det aldrig har varit förbjudet i Sverige att forska kring ny kärnkraft. Det finns en seglivad myt om detta. Sverige har haft kärnkraftsforskning sedan slutet av 40-talet, och jag kan konstatera att det inte har gett särskilt mycket resultat men kostat väldigt mycket pengar.

Inte ens Vetenskapsrådet ger stöd för en forskningsinsatsning på den så kallade fjärde generationens kärnkraftteknik. Det fick Liberalernas partiledare Jan Björklund uppleva när han förra mandatperioden som ansvarig minister lämnade in en sådan ansökan och fick svaret att det var mycket tveksamt med den situation vi ser i dag.

Herr talman! I världen är det förnybar energi som växer snabbast. Under lång tid har det avvecklats fler kärnkraftsreaktorer än det byggts nya. När den globala marknaden efterfrågar förnybar energi och Sverige ligger i framkant talar allt för att vi ska satsa på förnybar energi och inte på kärnkraft.

Man kan vara sist med det gamla eller först med det nya. Jag tror att Sverige har allt att vinna globalt på att satsa på förnybar energi. Det är rimligt att nya forskningsanslag fokuseras på att nå det nationella målet om hundra procent förnybar energi.

Herr talman! Jag yrkar bifall till propositionen.
(Applåder)

Anf. 130 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! Visst låter betänkandets rubrik, *Forskning och innovation på energiområdet för ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet*, som något som måste innefatta allt?

Mycket som propositionen *Forskning och innovation inom energiområdet* behandlar tycker Vänsterpartiet är bra – ja, till och med det mesta.

Vad som framkommer minst tio gånger i texten är att insatserna inom energiforskning bör fokusera på områden som bidrar till att uppnå uppställda klimat- och energipolitiska mål samt som har förutsättningar för tillväxt och export. Det låter också som något som alla kan ställa sig bakom.

Vi i Sverige är, när det gäller dessa mål, långt framme om man bara jämför oss med några av våra grannländer, och det ska vi helt klart vara stolta över. Men för den skull ska vi inte luta oss tillbaka och tro att allt som går att förbättra har gjorts eller att någon annan ska göra det.

Jag är glad att regeringen sätter ned foten och konstaterar att forskning kring icke förnybara energislag inte har någon plats i den offentligt finansierade forskningsvärlden. Som ett industriberoende land har vi många stora industrier som är i behov av stora mängder elenergi. Vi ska givetvis se till att forskning som leder till mindre utsläpp, och på sikt till fossilt oberoende, ska få de forskningsanslag som behövs för att vi fortsatt ska vara ett välfärdsland med en industrisektor som kan titulera sig som världsbäst även i miljörelsens ögon.

Herr talman! Jag tänker inte vara långrandig denna gång i att försvara betänkande NU9, som det heter. Men låt mig säga att jag ser framför mig en framtid där samhället blir tvunget att ta lite större ansvar för forskning och innovation i satsningar som inte kan räknas hem kortsiktigt, för marknadskrafternas satsningar brukar vända när framtidens spelplan känns osäker eller pay-off-tiden känns för lång. När däremot allt är på plats och ny teknik börjar ge avkastning är alla beredda att gå in som ägare och vara de som delar på vinsterna.

Jag ser egentligen en spännande framtid framför mig med nya smarta elnät, nya tekniklösningar ihop med produktion och transmission, affärsmodeller som vi inte sett tidigare, lagring, nya lösningar för industrin, förnybara produktionslösningar som finns i små och stora anläggningar – för att inte tala om vilken förändring transportsektorn kommer att stå inför och vi kommer att få uppleva.

Herr talman! När jag hade bestämt mig för vad jag skulle säga i debatten kom nyheten om Energimyndighetens satsning på 56 miljoner i det bolag som Vattenfall, LKAB och SSAB ska bilda. Där går de själva in med 46 miljoner i projektet som ska mynna ut i fossilfri stålproduktion. Det känns verkligen som något som vi ska stödja och hålla tummarna för att de ska lyckas med.

Som Ingemar också var inne på känns det rätt hyfsat att vi med denna plan kommer att ha dryga 1,6 miljarder för forskning och innovation 2020.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget till beslut.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 mars.)

§ 17 Funktionskrav på elmätare

Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU10
Funktionskrav på elmätare (prop. 2016/17:73)
föredrogs

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 2 mars.)

Anf. 131 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Herr talman! Sverigedemokraterna ser positivt på samarbete länder emellan i energi- och klimatfrågor där det krävs ett globalt perspektiv. Vi har dock varit kritiska till den gemensamma europeiska energiunion som EU lanserat sedan en tid tillbaka och till flera av de förslag som kommissionen presenterat i det så kallade vinterpaketet. Detta beror främst på att förslagen präglas av en stor otydlighet vad gäller såväl genomförandet som finansieringen och av en brist på realistiska åtaganden.

Genom det vinterpaket som nu är aktuellt vill kommissionen införa ytterligare lagstiftning för att stärka energiunionen. Kommissionen hävdar att det ska minska den administrativa bördan för medlemsstaterna. Frågan är om det finns någon som på fullaste allvar tror på detta. Vi är åtminstone beredda att hävda motsatsen med tanke på EU:s ständigt växande och kostnadsdrivande projekt. Förslaget till förordning om styrningen av energiunionen berör över 50 insatser på energiområdet genom lagstiftande åtgärder för att medlemsstaterna ska bidra.

Vi menar att Sverige inte behöver fler tvingande lagstiftningsåtgärder då svensk elproduktion i stort sett är fri från utsläpp av koldioxid. Vi vill i stället lyfta upp betydelsen och vikten av ett globalt minskat koldioxidläckage och europeisk konkurrenskraft i framtida förhandlingar. Dessutom efterlyser vi en kostnadsanalys när det gäller investeringar i infrastruktur, förnybar energi, subventioner och fördelning av europeiska fondmedel.

Det finns stora fördelar med att handla med andra länder vad gäller energi, men det är fortsatt även viktigt att värna försörjningstryggheten då det i första hand ligger i nationernas intresse att säkra sin egen elproduktion och diversifiering. Vi inser även betydelsen av att minska importen av energi från politiskt instabila stater.

Försörjningstrygghet handlar också om att göra realistiska prioriteringar av de olika energislagen. Vi ser det som orealistiskt att vilja avstå från fossila energislagen och att avveckla kärnkraften för att ersätta dessa med förnybara intermittenta energislagen.

Vad gäller förslagen om energieffektivisering är det angeläget att medlemsländernas olikheter återspeglas på ett bättre och mer realistiskt sätt, och målen bör sättas därefter. Vi har tidigare belyst problematiken för svensk räkning med att sätta konkreta energieffektiviseringsmål i procent då exempelvis svensk byggstandard är av hög kvalitet och vårt nordiska klimat skiljer sig från klimatet i andra delar av Europa. Detta är något som sammantaget resulterar i att kostnaderna för bindande mål för energieffektivisering ökar oproportionerligt mellan länderna, till nackdel för bland annat Sverige.

Vi anser att det är angeläget att EU:s mål för energieffektivisering kan nås på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. För att detta ska kunna ske behöver det möjliggöras för medlemsstaterna att själva utforma styrmedel, detaljregler och konkreta åtgärder för att bidra till EU:s måluppfyllelse. En detaljstyrning från EU-nivå som inte tillåter lösningar som är anpassade till nationella, regionala och lokala förhållanden till gagn för en kostnads-effektiv måluppfyllelse bör därför inte accepteras.

Det gäller bland annat kommissionens föreslagna bestämmelser om individuell mätning och debitering, IMD, för termisk energi. Enligt vår uppfattning riskerar IMD för termisk energi att minska incitamenten för fastighetsägare att genomföra tekniska åtgärder för energieffektivisering av byggnader, som vanligen medför större energibesparing än vad beteendeförändringar kan ge.

Vi är även starkt kritiska till kommissionens förslag om krav på att medlemsstaterna ska öppna sina stödsystem för förnybar elproduktion i andra medlemsstater med minst en viss angiven andel av den kapacitet för förnybar elproduktion som nyligen mottagit stöd. Vi är också kritiska till kommissionens förslag om att harmonisera distributionsverksamheten, där man föreslås ges rätt att i delegerade akter få besluta om regler för distributionstariffer, anslutningsavgifter, tekniska krav, datautbyte, efterfrågefleksibilitet, aggregatorer och informationssäkerhet.

Regelverket begränsar medlemsstaternas möjlighet att införa kapacitetsmekanismer innan alla marknadsbaserade åtgärder har uttömts, och en kapacitetsmekanism måste uppfylla de krav som nu föreslås. Det finns också ett förslag om en gemensam metod som ska utvecklas för att bedöma risker för effektbrist i medlemsstaterna, och den ska ligga till grund för bedömning av behovet av kapacitetsmekanismer. Vi är kritiska till detta då det ytterligare begränsar medlemsstaternas möjligheter att utforma sin egen energipolitik på det sätt som man önskar.

Vi anser att man bör skydda sårbara kunder genom främst socialpolitiska åtgärder i stället för att föra in detta som en del av energipolitiken. Tyvärr kan vi se en viss trend i att kommissionen väver in socioekonomiska förslag i bland annat energi- och näringspolitiken. Vi ser detta som ett försök att dölja vissa kostnadsökningar i stället för att vara öppen med den förda politiken och agera därefter.

Med detta vill jag, fru talman, yrka bifall till vår motivreservation i utlåtandet.

Anf. 132 INGEMAR NILSSON (S):

Fru talman! Nu är det alltså dags för näringsutskottets andra spänstiga debatt för dagen, granskningsutlåtandet om meddelandet om ren energi för alla i EU. I detta granskningsutlåtande uttalar sig näringsutskottet om kommissionens meddelande nr 860.

Det är ett övergripande meddelande som har blivit mest känt som en del av det så kallade vinterpaketet. Det är ett meddelande utan skarpa lagstiftningsförslag och anger kommande revideringar inom en rad områden, bland annat energieffektivisering, förnybarhetsdirektivet, elmarknadens utformning, försörjningstrygghet samt styrningssystem för energiunionen.

Inte mindre än sju olika rättsakter har landat och hänvisats till näringsutskottet. Vi får anledning att återkomma till dem.

Kommissionens sammanfattande bild är att detta ska medverka till att öka takten i omställningen till ren energi, öka tillväxten och skapa nya jobb. Man uttrycker också att vinterpaketet har tre huvudsakliga mål, nämligen att

- sätta energieffektivitet främst
- bli världsledande på förnybar energi
- ge konsumenterna rättvisa villkor.

Fru talman! En mycket bred majoritet i näringsutskottet ställer sig positiv till kommissionens meddelande, vilket debatten och utlåtandet handlar om. Vi välkomnar ambitionen att prioritera Parisavtalet, och vi anser att det är viktigt att EU behåller och ökar sin ambitionsnivå i förhållande till avtalet över tid.

Med detta sagt vill jag ändå peka på några saker som vi från utskottsmajoritetens sida lyfter fram och understryker i vårt utlåtande. De är viktiga att se i en nationell kontext. Det handlar om att EU:s medlemsstater så långt möjligt ska ges förutsättningar att själva välja hur kraven ska uppnås och att det är viktigt med styrning och uppföljning för att nå målen i energiunionen. Det handlar även om att förslagen om individuell mätning och debitering, så kallad IMD, är lika problematiska nu som när jag var med och debatterade dem här i kammaren för ett antal år sedan. Vår kritik mot och varning för att förslaget är kontraproduktivt kvarstår.

Det handlar vidare om att vi gläds åt skrivningarna om fjärrvärme och dess roll och potential för att nå målen inom EU:s energiunion. Vi vill särskilt understryka de hållbara biobränslenas centrala roll för en cirkulär och biobaserad ekonomi.

När det gäller hållbarhetskriterier för fasta biobränslen vill vi poängtera att ett hållbart producerat biobränsle som ersätter fossila bränslen med nödvändighet ger stora miljövinster. I det sammanhanget är det också extra viktigt att slå vakt om och visa på betydelsen av att medlemsstaterna är och måste förbli självbestämmande när det gäller utformningen och genomförandet av den nationella skogspolitiken.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen.

(Applåder)

Anf. 133 SOFIA FÖLSTER (M):

Fru talman! Det är i grunden positivt att EU tar klimatutmaningen på allvar. Man var inte bara med och förhandlade fram Parisavtalet. Nu kommer också en rad förslag på löpande band, som inte längre bara berör frågan om *vad* målen ska vara utan också *hur* målen ska uppnås. För det är enkelt att sitta på sin kammare och sätta höga mål, men det är en helt annan sak att få till åtgärder som stakar ut vägen dit. I dag diskuterar vi några av stegen på den vägen.

En integrerad energimarknad, eller så kallad energiunion, i hela EU är viktigt för att lösa de klimatutmaningar vi står inför. Genom att energi kan fördelas, produceras och utnyttjas där det är som mest effektivt kommer våra resurser också att allokeras mer effektivt. Det blir en verklig inre

marknad för energi med handel länder emellan. För att detta ska vara möjligt krävs investeringar för en ökad sammanlänkning av Europas elnät såväl mellan länder som inom länder, som exempelvis i Tyskland.

För Sveriges del, där vi snarast går mot ett överskott av energi, öppnar energiunionen för bättre exportmöjligheter som gynnar både vår ekonomi och vår konkurrenskraft. Därutöver finns också en annan aspekt. Ju bättre länder i EU blir på att genom samarbete och ökad handel med varandra trygga den egna elförsörjningen, desto mindre blir beroendet av import från länder utanför EU. Exempelvis beroendet av rysk gas, som många länder i dag har, innebär ett större och större säkerhetspolitiskt hot i och med att Ryssland blir en mer aggressiv aktör i världspolitiken.

I den andan och med denna bakgrund står vi bakom det utlåtande som utskottet har lämnat till kommissionen. Jag ska bara kort nämna några för oss viktiga delar i utlåtandet.

Det är positivt att kommissionen lägger stor vikt vid energieffektivisering och även höjer ambitionsnivån för detta. Vi stöder som sagt en sammanlänkning av elnäten. Det är också bra att kommissionen lyfter långsiktiga spelregler på energimarknaden, där konsumenternas valfrihet står i centrum.

Vi ställer oss dock frågande till de delar där kommissionen inte fullt ut värnar den nationella kompetensen och möjligheten att själva utforma lagstiftning. Exempelvis rör detta fjärrvärme och skogspolitik, som nämnts här tidigare i talarstolen. Vi är, liksom utskottet, kritiska till bestämmelserna om individuell mätning och debitering av termisk energi, eftersom kostnaden för detta inte alltid är proportionerlig mot energibesparingen, vilket gör att förslaget riskerar att slå fel. Därutöver är det viktigt att detaljstyrning från EU generellt sett undviks där nationella lösningar finns eller där innovationskraft riskerar att hindras.

Allt detta lyfts dock fram i utlåtandet, vilket är skälet till att vi ställer oss positiva till detta och ser fram emot att kommissionen får ta del av våra synpunkter.

Med detta tackar jag för ordet och yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 134 LISE NORDIN (MP):

Fru talman! Det paket med förslag som EU-kommissionen har lagt fram är centralt för den fortsatta utvecklingen av energimarknaden i EU:s medlemsländer. Därför välkomnar jag att vi har den här debatten i Sveriges riksdag.

Det här paketet bör ses i ljuset av de så kallade 2030-målen, som fastställdes av Europeiska rådet 2014. Den svenska regeringen önskade högre ambitioner i målen än dem som sedan beslutades. Tyvärr sänkte en majoritet i riksdagen regeringens mandat att rösta för högre mål. Regeringen sökte inför toppmötet 2014 riksdagens mandat att driva på linjen om 50 procents minskade klimatutsläpp, 40 procent förnybar energi och 30 procents energieffektivisering. Den linje som segrade i EU-nämnden var den som allianspartierna stödde tillsammans med Sverigedemokraterna och som innebar att Sverige vid EU-toppmötet gick fram med en linje om 40 procents minskade klimatutsläpp, 27 procent förnybar energi och 27 procents energieffektivisering – ett förslag som är identiskt med

det som EU-kommissionen beslutade om, med undantag för att Alliansen ville tillåta 10 procents klimatutsläppsminskningar i andra länder.

Sedan de här målen för klimatutsläpp, förnybar energi och energieffektivisering sattes upp har världens ledare enats om Parisavtalet, som innebär att alla länder nu måste höja sina ambitioner för förnybar energi och energieffektivisering. EU:s utsläppshandelssystem ger inte den styrfart som är nödvändig. Just nu pågår det stora arbetet med att reformera utsläppshandelssystemet för framtiden. Jag är glad att Sveriges klimatminister Isabella Lövin i går gjorde ett stort framsteg i fråga om att ta hand om en del av det överskott som finns och som är ett problem i klimatsystemet. Europaparlamentet har dock nyligen röstat emot en skärpning, tyvärr med stöd av de svenska EU-parlamentarikerna från Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Liberalerna. Med ett EU ETS som inte styr tillräckligt behövs nu alla verktyg för att minska klimatutsläppen och sätta fart på energiomställningen.

Att skärpa målet om energieffektivisering från 27 procent till 30 procent är någonting som vi välkomnar från Sveriges sida och som också föreslås i betänkandet. Det är ett steg i rätt riktning. EU har också en möjlighet till en högre utbyggnadstakt för förnybar energi. Med tanke på den snabba teknikutvecklingen för förnybar energi, som vindkraft och solenergi, är det viktigt att analyserna som förslagen bygger på är uppdaterade. Sedan målen beslutades i Europeiska rådet 2014 har det skett stora prisförändringar. Priset på havsbaserad vindkraft 2014 beräknades i analyserna vara 1–2 kronor per kilowattimme. I dag ser vi i olika upphandlingssystem i bland annat Danmark och Holland att den verkliga kostnaden ligger på ungefär 50 öre per kilowattimme havsbaserad vindkraft. På bara två år har det alltså skett en teknikutveckling som gjort att priserna mer än halverats. Med de beräkningarna blir det förstås andra slutsatser än de som dras i dag. Därför är det väldigt viktigt att analyserna är uppdaterade och hela tiden följer teknikutvecklingen.

Sverige har nu ett mål om 100 procent förnybar energi som partierna i Energikommissionen står bakom. Även EU behöver höja sin ambitionsnivå för förnybar energi. Steg för steg går Europa mot ett helt förnybart energisystem. För att nå en högre andel förnybar energi på ett effektivt sätt är det viktigt att sammanlänkningen mellan länderna ökar genom att man bygger fler elkablar. Tillfälliga variationer i elproduktion eller elkonsumention kan jämnas ut när ett större geografiskt nät är sammanlänkat. Förenklat kan man säga att det alltid blåser någonstans.

EU har satt upp ett mål om att elmarknaden ska vara sammanlänkad till 10 procent senast 2020, med sikte på 15 procent till 2030. Det här bör ses i ljuset av att Sverige redan är sammanlänkat med omvärlden motsvarande ungefär 30 procent. Sverige ligger alltså långt framme, men för att omställningen ska fortsätta och fler länder lämna smutsig kolkraft är det viktigt att EU arbetar för en ytterligare sammanlänkning, med fler elkablar mellan våra länder.

En ökad sammanlänkning innebär också en lösning för de länder som i dag är beroende av import från enskilda länder, till exempel av gas från Ryssland. Det här bör ses utifrån Rysslands planer att bygga Nord Stream 2. En ökad andel förnybar energi, åtgärder för energieffektivisering och småskaliga lösningar i kombination med sammanlänkning av fler

länders elsystem är vägen framåt mot ökad hållbarhet och minskad sårbarhet. Sverige måste vara pådrivande i EU för en ambitiösare klimat- och energipolitik när det finns länder som sitter fast i kolkraft och gamla lösningar.

För att nå målen behövs också styrning. I och med att EU:s 2030-mål är bindande för medlemsländerna bara i delen om minskade klimatutsläpp behövs det styrning för att nå de gemensamma målen för andelen förnybar energi och energieffektivisering. Det är emellertid i dag oklart hur EU ska kunna straffa de länder som inte bidrar till målen. Nu är det väldigt viktigt att förtydliga hur EU kommer att säkerställa att målen uppnås. Jag är, fru talman, väldigt glad att näringsutskottet enigt har lyft fram vikten av governance och styrning för att nå de gemensamma målen.

Anf. 135 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Den här debatten ska handla om kommissionens meddelande om ren energi för alla. Men jag tänker börja med att hålla med Sofia Fölster från Moderaterna. Jag tycker också att det är jättebra att vi får sammankopplingar i Europa så att vi slipper bli beroende av till exempel rysk gas. Det jag tycker är tråkigt är att ni inte är konsekventa. Ni säger ingenting om en nukleär anläggning som ryssarna bygger i Pyhäjoki i Finland och som kommer att ha ryskt uran i sig. Ryssarna kommer så att säga att stå för servicen av anläggningen. Där är det tyst från Moderaterna, men det är energi det också.

När tyskarna skulle fasa bort kärnkraften tog Vänsterpartiet upp det här med kolet. Vi ville att de skulle fasa ut det också. Nej, varför ska vi lägga oss i tysk energipolitik? Det fick vi höra då. Och det finns kanske en gnutta sanning i det. Men varför ska vi då lägga oss i när de vill köpa rysk gas? Jag håller med Sofia Fölster om att vi ska försöka undvika import och slippa det här som kommer från andra länder. Men det är samma sak med den nukleära anläggning som ryssarna bygger i Pyhäjoki. Ryssarna kör dit uranen, men där är det tyst från Moderaterna. Det här var ett inlägg som jag inte hade planerat, fru talman.

När utskottet tog del av vinterpaketet i form av överläggningen med regeringen om EU och dess mål för energieffektivisering anmälde jag en avvikande mening om IMD, individuell mätning och debitering, som många har varit inne på. Vänsterpartiets syn är att kommissionen går längre än vad som är nödvändigt för att nå de övergripande målen om energieffektivisering i byggnader, som det här ärendet gällde.

Jag har nu sett att regeringen har backat lite grann och gjort en text som jag kan godkänna. Det känns helt tryggt. Men jag tycker generellt att EU lägger sig i mycket som de över huvud taget inte ska ha några synpunkter på. Eller ursäkta – de kan givetvis få ha synpunkter, men de ska absolut inte kunna bestämma över sådant som vi behärskar bättre och kan sköta bättre utan att de lägger sig i. Här kan jag givetvis lyfta fram skogspolitiken som ett tydligt exempel. Det är ett politikområde som de definitivt ska hålla sig borta från. Jag är glad över att alla är överens om turerna gällande skogen och biomassan.

Jag kan inte bortse från Ronny Erikssons exempel om att placera termostaten i Bryssel och sedan tro att temperaturen känns behaglig för alla i hela EU. Det känns som att man har missat något väsentligt.

Prot. 2016/17:76

1 mars

*Granskning av
meddelande om ren
energi för alla i EU*

Jag ska givetvis ta upp de saker som jag tycker är bra med EU:s arbete, nämligen att minska utsläppen, energieffektivisering och att bestämma andelen förnybart med hjälp av gemensamma mål och strategier. Det blir naturligt när vi ökar förbindelserna mellan länderna och förhoppningsvis kommer att ha en fungerande gemensam energimarknad i framtiden.

Jag är glad över att kommissionen prioriterar Parisavtalet, och det hänger tajt ihop med implementeringen av 2030-ramverket för klimat och energi. Här torde det vara på sin plats att nämna att Vänsterpartiet gärna hade sett mer ambitiösa krav på EU-länderna. De kunde ha spänt bågen ytterligare.

Fru talman! Som jag har sagt tidigare i mitt inlägg finns det givetvis gränser för vad Vänsterpartiet tycker. Det är sådant som EU:s medlemsstater gemensamt ska bestämma. Det går över styr ibland. Det finns tydliga exempel på åtgärder där Sverige kan göra detta på ett bättre och kostnads-effektivare sätt utan inblandning av EU:s byråkratiska termostater.

Med denna korta reflektion, fru talman, kan jag väl inte göra annat än att yrka bifall till utskottets förslag att lägga utlåtandet till handlingarna.

Anf. 136 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Jag vill också yrka bifall till utskottets förslag att lägga utlåtandet till handlingarna.

Kommissionens vinterpaket är ett stort paket med mycket innehåll. Det innehåller mycket som handlar om energifrågorna, och mycket är också välkommet. En hel del har vi i Sverige redan klarat av eftersom Sverige är föregångare på att binda samman inte bara vårt eget energisystem utan också med andra länder runt omkring. Vi har nästan inte ett svenskt energisystem, utan vi har ett nordiskt och snart till och med ett baltiskt energisystem.

Många av de förslag som kommissionen lägger fram handlar om att binda samman Europa bildligt och bokstavligt talat med fler kablar mellan olika länder. Det är bra. Det kommer att vara bra för konsumenterna och energimarknaden, och det kommer att göra att vi kan använda saker och ting effektivare. Det kommer att bli billigare. Vi kan även kompensera genom att mer väderberoende kraft gör att behovet av att förflytta kraft mellan olika geografiska platser ökar. Då är det bra att vi gör detta arbete tillsammans.

Det är bra att kommissionen också vill ställa tuffare krav på energieffektivisering. Självklart ska vi använda lösningar som gör prylarna lite smartare och lite bättre.

Även i fråga om det förnybara borde tuffare mål sättas upp. Precis som vi har hört tidigare har kostnadsutvecklingen när det gäller vindkraft, solpaneler, bioenergi och annat sjunkit dramatiskt de senaste åren. Då finns det också möjlighet att sätta tuffare krav än de som redan finns.

Jag hoppas att diskussionerna framöver också kommer att visa att vi kan höja målet för den förnybara energin och få en nationell bördefördelning med tuffare krav så att något också genomförs.

Det som är så bra med vinterpaketet är att det klarar av att lyfta upp frågan från att bara handla om el till att även handla om annat, bland annat biobränslen. Biobränslen kommer från sådant som växer, till exempel vedklampen i pannan eller rapsdieseln i lastbilen. Där ska det såklart finnas sjysta krav. Det finns med i vinterpaketet.

Det som däremot saknas är att ställa samma krav på det fossila som på det förnybara. När det förnybara måste vara spårbart ned till gårdsnivå kommer vi bara till närmaste hamn när det gäller det fossila. Det är helt orimligt att vi ställer tuffare krav på det förnybara än på det fossila. Vi vill ju gå ifrån det fossila. Då måste man åtminstone ställa samma krav – helst hårdare.

Utmaningen är att inte börja fajtas om vilka förnybara energislag vi ska använda – el, biodiesel, biogas eller något annat – utan ta fajten mot det fossila, mot kolet och mot oljan, och det vi ska konkurrera ut och faktiskt gynna, åtminstone göra likvärdigt: det förnybara. Det är den stora utmaningen. Sluta fajtas internt med det förnybara och ta fajten mot det fossila. Där behöver kommissionen och Sverige steppa upp.

Det här är det viktigaste budskapet jag har att leverera från talarstolen. Vi behöver omställningen. Den är bra i Sverige eftersom den ger jobb och företagande, och den ger också klimatvinster. Då måste vi våga ta fajten mot den fossila industrin.

Anf. 137 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Jag hör Rickard Nordin från Centerpartiet tala om att målet för förnybar energi borde vara högre än det mål om 27 procent som gäller i dag. Då väcks frågan varför Centerpartiet valde att kroka arm med de andra borgerliga partierna och Sverigedemokraterna 2014. En riksdagsmajoritet där Rickard Nordin ingick valde att sänka regeringens förslag om ett mål om 40 procent förnybar energi.

Anf. 138 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag tror att Lise Nordin hänvisar till den berömda sifferbilden i EU-nämnden. Vi vet alla hur tydlig den var.

För vår del är det tydligt att kalkylerna har förbättrats. Det sa Lise Nordin själv i sitt anförande. Då är det också rimligt att revidera målen. Svårare än så är det inte.

Anf. 139 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Regeringen med Socialdemokraterna och Miljöpartiet bedömde 2014 att det fanns en god potential att ha ett högre mål för andelen förnybar energi. Regeringen lade fram ett förslag till riksdagen om 40 procent förnybar energi. Jag kan konstatera att det är olyckligt att Sverige anslöt sig till länder som inte kämpade för en högre nivå. Centerpartiet och Alliansen tillsammans med Sverigedemokraterna sänkte regeringen, och Sveriges mandat blev en lägre nivå.

Menar Rickard Nordin att det har hänt så mycket i fråga om förnybar energi att Centerpartiet nu är berett att ställa sig bakom ett mål om 40 procent andel förnybar energi?

Anf. 140 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag menar att teknikutvecklingen har gått framåt. Det finns i dag ett politiskt mandat för att höja målet. Det finns diskussioner som förs i parlamentet. Det finns också öppningar på ministernivå att göra så. Då ska vi självklart ta chansen. Svårare än så är det inte.

Prot. 2016/17:76
1 mars

*Granskning av
meddelande om ren
energi för alla i EU*

Det är självklart att jag är för ett högre mål för förnybar energi. Lise Nordin och jag är överens i Energikommissionen om att Sverige ska gå mot 100 procent förnybart i Sverige. Jag ser inte konflikten som Lise Nordin gärna vill måla upp.

För mig är det självklart att om regeringen kan leverera ett sådant mål i förhandlingar i Europa är jag den första att applådera.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 mars.)

*Insolvens- och
utsökningsrätt*

§ 19 Insolvens- och utsökningsrätt

Civilutskottets betänkande 2016/17:CU8
Insolvens- och utsökningsrätt
föredrogs.

Anf. 141 TUVE SKÅNBERG (KD):

Fru talman! Vi övergår till att debattera CU8, det vill säga civilutskottets betänkande om insolvens- och utsökningsrätt. Vi ska ta ställning till motioner från allmänna motionstiden. Ofta avslås motionerna, och de är inte så intressanta. Men det här betänkandet innehåller om inte överraskningar så åtminstone viktiga och intressanta frågor.

En majoritet i civilutskottet föreslår två tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden som rör ändrade regler för handräckning vid otillåtna bosättningar samt fordonsrelaterade skulder och fordonsmålvakter.

Det första tillkännagivandet, förslaget av allianspartierna stödda av Sverigedemokraterna, lyder som följer: Regeringen bör skyndsamt återkomma till riksdagen med lagförslag som innebär att fastighetsägares möjligheter till handräckning vid otillåtna bosättningar förbättras.

Det andra tillkännagivandet som vi lägger fram för kammarens avgörande är följande: Regeringen bör se över möjligheten att skärpa lagstiftningen mot fordonsmålvakter.

Vi får se hur oense vi är. Jag kan tänka mig att det kommer att landa i att oppositionen vill skjuta fram detta ännu snabbare än vad regeringen vill göra, åtminstone när det gäller fordonsmålvakterna. Det återstår att se i själva debatten.

När det handlar om förslag på hur fastighetsägarnas möjligheter att få handräckning vid otillåtna bosättningar kan förbättras råder i dag bristande möjligheter för fastighetsägare att få denna hjälp. Det har med rätta kritiserats.

Det är alltför svårt att få hjälp med att avlägsna otillåtna bosättningar. Dagens regelverk är inte utformat för att hantera dessa otillåtna bosättningar. De har etablerats över hela landet på senare år. Särskilt dåligt anpassad är lagstiftningen för att hantera större otillåtna bosättningar. Fastighetsägarnas möjligheter till handräckning måste förbättras genom ett enklare och framför allt mindre kostsamt förfarande. Det blir dyrt om man ska betala för var och en i ett helt läger.

Ett förslag har lämnats i promemorian *Otillåtna bosättningar*, 2016:17, men något lagförslag har ännu inte lagts på riksdagens bord. Därför har en majoritet i civilutskottet begärt att regeringen skyndsamt återkommer till riksdagen med ett förslag till reglering.

Det andra tillkännagivandet handlar alltså om fordonsmålvakter. I juli 2014 genomfördes lagändringar som bland annat syftade till att motverka problemen med fordonsmålvakter. De nya reglerna har i viss utsträckning minskat möjligheterna till och lönsamheten i att utnyttja fordonsmålvakter. Men en majoritet i utskottet menar att de genomförda lagändringarna inte är tillräckliga för att komma till rätta med problemen med fordonsmålvakter. Utskottet anser därför att det är angeläget att ytterligare åtgärder vidtas. Regeringen bör se över möjligheten att skärpa lagstiftningen. Detta vill en majoritet tillkännage för regeringen.

Vi kommer nu till en reservation – de fyra allianspartiernas reservation nr 2. Jag yrkar bifall till den, fru talman. Den handlar om skuldsanering. En mycket angelägen fråga är att förkorta gäldenärernas totala överskuld-sättningsperiod så att de så snabbt som möjligt kan bli ekonomiskt rehabiliterade och komma tillbaka till ett mer normalt samhällsliv. Det är bättre att snabbt befrias från sin skuld än att erbjudas tidsbegränsade avbetalningsfria perioder under pågående skuldsanering. Vidare bör regelverket för skuldsanering vara rättvist och förutsebart.

Vi anser mot denna bakgrund att betalningsplanen som en huvudregel ska bestämmas till tre år i stället för, som nu, fem år. Det finns då ingen anledning att dessutom tillåta två månader per år att vara betalningsfria.

Regeringen bör därför enligt reservationen återkomma till riksdagen med lagförslag som innebär att betalningsplanen vid skuldsanering för privatpersoner som huvudregel ska bestämmas till tre år utan några betalningsfria månader. Detta är alltså en reservation från Alliansen.

Det finns också en reservation från Kristdemokraterna, reservation nr 9, som jag yrkar bifall till. Den handlar om åtgärder mot överskuld-sättning. Det är besläktat med den tidigare reservationen, men här handlar det om en preskriptionstid.

Den grupp i samhället som lider allra svårast är de som i årtionden levt under hotet om indrivning av varje krona de kan tjäna utöver existensminimum. De skuldsatta och deras anhöriga lever ett pressande och kring-skuret liv år efter år. De saknar ofta ork och förmåga att genomföra den totala skuldsanering som skulle vara dem till störst hjälp. Resultatet blir ofta att de hamnar i en alltmer omöjlig situation. De har allt mindre hopp om att någonsin ta sig ur situationen.

För att sätta en gräns på detta ”livstidsstraff” som den mest utsatta gruppen i praktiken lever under och öka möjligheten att bli skuldfri på sikt föreslog Utredningen om överskuld-sättning i betänkandet *Överskuld-sättning i kreditsamhället?*, SOU 2013:78, att slutlig preskription ska inträda efter drygt 15 år för fordringar som fastställts av Kronofogdemyndigheten eller i domstol. Kristdemokraterna anser att utredningens slutsatser om en slutlig preskriptionstid bör övervägas för lagstiftning.

Regeringen bör därför ta initiativ till en lagstiftning om slutlig preskriptionstid. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Anf. 142 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation nr 1.

När man hamnar i en kris i livet, när man blir arbetslös eller vid en skilsmässa är risken större att man hamnar i betalningssvårigheter. Risken att man skuldsätter sig och inte har förmåga att betala tillbaka är mycket större. Man riskerar att bli överskuldsatt. Överskuldsättning är ett stort problem för den enskilde men också för samhället. Nästan 100 000 personer har funnits i kronofogdens register i över 20 år. Förutom den begränsning av den personliga friheten som skulderna resulterar i riskerar den skuldsatta hälsan hos sig själv och sin familj.

Barn är en särskilt utsatt grupp, som ofta drabbas hårt när föräldrarna hamnat i betalningssvårigheter. Därför är det oerhört viktigt att vi har ett tydligt barnperspektiv i dessa frågor. Barnperspektivet är något som regeringen också har tagit fasta på i arbetet med att motverka överskuldsättning, till exempel i strategin mot överskuldsättning, i den nya skuldsaneringslagen och i direktiven till Utsökningsutredningen.

Förutsättningarna att klara sina betalningar som ensamstående förälder eller arbetslös är också beroende av att våra ersättningssystem, som arbetslöshetsförsäkringen eller underhållsstödet, är på en bra nivå. Regeringen har höjt dessa, och tillsammans med stöd till barnfamiljer genom till exempel glasögonbidrag och fria mediciner har vi skapat en större möjlighet för familjer med mindre resurser att klara sin vardag utan att behöva ta ett snabblån om det krisar.

Regeringen tar skuldsättningsproblematiken på stort allvar, och som en ledstjärna för arbetet finns en samlad strategi mot överskuldsättning. Strategin innehåller åtgärder för att motverka att enskilda hamnar i ekonomiska problem och för att hjälpa dem som har fått problem med skulder att förbättra sin ekonomiska situation.

Strategin är inte någon hyllvärmare, utan den har resulterat i en mängd olika åtgärder med siktet inställt på att färre ska hamna i långvarig skuldsättning.

Från den 1 november förra året gäller nya regler för skuldsanering som har gjort det enklare för människor att ansöka om skuldsanering. Även ett särskilt skuldsaneringsförfarande för företagare instiftades av riksdagen vid samma tillfälle. Samtidigt förtydligades kommunernas skyldighet att lämna budget- och skuldrådgivning.

Snabblånen är, och har varit under en längre tid, en ganska rak väg in i skuldsättning för många människor. Utredningen om vissa konsumentkrediter har lämnat en rad skarpa förslag för att minska skuldsättning på grund av snabblånen.

Regeringen har gett Konsumentverket i uppdrag att ta fram rekommendationer för den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Samtidigt har man utvecklat bättre verktyg och utbildning till budget- och skuldrådgivarna i kommunerna. Kronofogden arbetar också med att förbättra hanteringen av skulder till det allmänna tillsammans med berörda myndigheter.

Överskuldsättningen har allvarliga konsekvenser, och i dess spår följer stora kostnader för samhället och ett stort lidande för den enskilde. Därför behöver vi vara uppmärksamma på nya företeelser i samhället som riskerar att sätta människor i skuld, och ständigt göra nya överväganden. Vi socialdemokrater anser att denna fråga är så viktig att vi givetvis är villiga att

göra nya överväganden om det visar sig att våra nuvarande ansträngningar inte ger resultat.

Fru talman! Jag tänkte nu gå över till att tala lite om avlägsnande eller otillåtna bosättningar.

Om riksdagen följer utskottets förslag i morgondagens votering kommer riksdagen att ge regeringen till känna att den bör återkomma med lagförslag som förbättrar fastighetsägares möjligheter till särskild handräckning vid otillåtna bosättningar.

Det är ett tillkännagivande som för mig ter sig en aning märkligt, och jag tänkte nu redogöra för varför jag tycker att det är märkligt. Den 10 januari i år redovisade regeringen vilka propositioner den tänker lägga fram under våren 2017. Den 12 januari hanterade utskottet de motioner som i dag behandlas i betänkandet och det som vi i dag debatterar. Redan då visste utskottet att regeringen avser att lämna en proposition till riksdagen om avlägsnande av otillåtna bosättningar senast den 21 mars. Vad tjänar det då för syfte att säga till samma regering att den skyndsamt ska återkomma till riksdagen med förslag som samma regering redan har meddelat att man ska lämna?

Debattdagen för propositionen är satt till den 17 maj i riksdagens planering, så jag anser inte att det finns så mycket mening med att debattera detta i dag. Men i stora drag kommer förslaget, som regeringen i torsdags beslutade att skicka till Lagrådet, att förenkla för markägare att få en otillåten bosättning avlägsnad från sin mark. Kostnaderna för den enskilde ska minskas.

Dagens lagstiftning är inte anpassad efter den problematik som finns i dag. De största hindren med de här ärendena kommer att bli mindre med regeringens förslag samtidigt som man ska ta hänsyn till de personer som ska avlägsnas och deras situation.

Fru talman! Betänkandets andra tillkännagivande har jag mycket större förståelse för. Det finns problem med fordonsmålsvakter även efter de lagförändringar som gjordes i juli 2014.

Den socialdemokratiska partigruppen föreslog vid debatten inför införandet av nya regler att personer med omfattande fordonsrelaterade skulder ska kunna vägras att registreras som ägare till fordon. Det var ett förslag som också övervägdes inför lagstiftningen, men regeringen ansåg att riskerna med en sådan lagstiftning var stora och förtjänsterna små. Riksdagen följde då utskottet och avtog det förslaget. Mina partikamrater som då satt i riksdagen föreslog en mer långtgående lagstiftning, och jag är beredd att hålla med om att det borde göras mer för att försvåra användningen av fordonsmålsvakter. Vi är öppna för ytterligare regleringar och är glada för att även borgerliga partier nu är villiga att göra nya överväganden.

Samtidigt ska vi inte springa för fort fram. Vi har avvaktat effekterna av lagen, och nu uppger Kronofogdemyndigheten att fordonsskulder har bromsats. Att enbart titta på summan av de fordonsrelaterade skulderna kan vara missvisande eftersom den nya lagen bara gäller för skulder som tillkommit efter juli 2014. Det är viktigt att en uppföljning görs av vilka effekter regelförändringarna har fått, hur de används och hur man kan förbättra efterlevandet av lagen.

Regeringen uppger att den följer utvecklingen, har dialog med berörda myndigheter och är positivt inställd till att titta på frågan. Därför anser jag inte att vi behöver något tillkännagivande på det området heller.

(Applåder)

Anf. 143 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Johanna Haraldsson för det tillmötesgående som jag misstänkte skulle komma. Som representant för oppositionen, som det väl får bli här även om det är en majoritet, skulle jag vilja säga att vi säkert hade kunnat hitta varandra i ett gemensamt ställningstagande att föra fram gentemot regeringen. Det blir lite svårt att inte rösta på de här två tillkännagivandena och samtidigt gilla inriktningen, men jag förstår och respekterar att regeringen har sin roll och regeringspartierna och oppositionen driver på. Men jag tycker att det skulle ha kunnat finnas utrymme för att vi som i andra sammanhang skulle kunna hitta en samsyn också om att vi vill det här gemensamt.

Det var en annan sak som jag ville ta upp, och det var skillnaden mellan tre och fem år när det gäller betalningsplanen för skuldsanering. Jag skulle väldigt gärna vilja veta hur regeringspartierna ställer sig i frågan om varför det inte kan bli tre år som allianspartierna önskar. Vad är det som gör det så viktigt att hålla fast vid fem år i stället för att se att de här människorna skulle kunna bli fria från sin skuld på tre år? Jag undrar om Johanna Haraldsson skulle kunna hjälpa oss att förstå det.

Anf. 144 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Fru talman! När det gäller betalningstiden har vi lagstiftningen om skuldsanering. Den fattade vi beslut om förra året, och den har gällt i fyra månader. Från och med den 1 november har vi nya regler för skuldsanering som ska göra det enklare för människor att ansöka om och få skuldsanering. Det finns även en hel del möjligheter för människor att få en kortare betalningsperiod med hänsyn till exempelvis familjeförhållanden.

För oss är frågan om betalningsfria månader mycket viktig. Samtidigt som Tuve Skånberg lyfter upp frågan om slutlig preskription i sitt anförande med motiveringen att många evighetsgäldenärer varken har ork eller förmåga att genomföra en skuldsanering vill man från hans partis sida plocka bort de betalningsfria månaderna, som jag tror för många är ett nödvändigt andrum för att kunna ta sig igenom en skuldsanering. Där tycker jag att Kristdemokraterna är lite motsägelsefulla.

Kombinationen av ett enklare ansökningsförfarande och betalningsfria månader är åtgärder som ska få fler att söka och faktiskt ta sig igenom skuldsaneringen. Vi har under de här fyra månaderna inte kunnat konstatera om det har blivit bra eller dåligt efter den förändringen. Vi håller fortfarande fast vid att den lagstiftning som finns nu ska få vara. Sedan får man göra nya överväganden senare om det behövs.

Anf. 145 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Fru talman! Jag hörde ingen argumentation för att det skulle vara viktigt med just fem år, med eller utan betalningsfria månader. Det vi går fram med är tre år, vilket vi tycker skulle kunna vara rimligt för att hjälpa de här människorna ut.

Skulle Johanna Haraldsson vilja utveckla varför just fem år är så viktigt? Varför inte gå oss till mötes och säga tre år och hjälpa de här människorna ur en mycket svår situation?

Anf. 146 JOHANNA HARALDSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tror inte att någon kan tvivla på att vi tar skuldsättningsproblematiken på allvar, och vi är givetvis villiga att göra nya överväganden om vi ser att de åtgärder som vi redan har vidtagit inte ger de resultat som vi vill ha. Men det finns också i Alliansens yrkande att man vill ta bort de betalningsfria månaderna, och de är oerhört viktiga. Det är jag helt övertygad om. Därför är detta så pass viktigt.

Fem år är inte ett faktum för alla som ansöker om skuldsanering, utan du kan mycket väl få en kortare skuldsaneringsperiod om du har skäl för det.

Den här lagstiftningen har som sagt gällt i fyra månader. Jag tror inte att vi kan konstatera nu om den har slagit väl ut eller inte. Det kan vi där emot göra senare, och då är vi inte främmande för att göra nya överväganden. Men som sagt, nu är det de facto inte fem år som gäller för alla som ansöker om skuldsanering. Det tycker jag är viktigt att påpeka.

Anf. 147 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag tänkte för tids vinnande börja med att yrka bifall till reservation 2 och reservation 3 i det här betänkandet.

Jag skulle vilja uppehålla mig lite kring frågan om fordonsmålvakter, som ju är ett stort samhällsproblem. Det är fascinerande att lyssna till Socialdemokraterna i den här debatten. Man går upp här i talarstolen och proklamerar att man förespråkade någonting på en partikongress och man förespråkade någonting när man var i opposition, men när man nu sitter i regeringsställning vill man inte göra någonting åt saken.

Det man säger i den reservation man har mot utskottsmajoriteten är: Ja, vi kan följa frågan, men i huvudsak fungerar nuvarande lagstiftning bra och är fullt tillräcklig. Problemet är att nuvarande lagstiftning inte är fullt tillräcklig. Det är helt riktigt att det var alliansregeringen som gick fram med den här lagstiftningen. Ambitionerna var goda, men i praktiken har lagstiftningen inte räckt till. Då måste man våga gå längre om man på allvar vill lösa samhällsproblemet.

Vi har i dag en situation där det rullar uppemot 15 000 fordon bara i Malmö som är registrerade på fordonsmålvakter. Det är alltså fordon som det inte betalas skatt för, som många gånger inte besiktigas, där de egentliga brukarna av de här fordonen kan fuska med bidrag med mera.

Hur kan vi acceptera en sådan ordning, fru talman? Så mycket som 3 000 fordon finns registrerade på *en* fysisk person i Sverige, och 151 personer har mer än 100 fordon registrerade på sig. Antalet bilsamlare i den gruppen torde vara försvinnande litet. Vi pratar alltså om folk som agerar fordonsmålvakter och som har skulder till det allmänna på hundratals miljoner. Hur kan vi acceptera att det ser ut på det viset?

I dag säger en utskottsmajoritet att regeringen måste göra någonting åt detta. Man måste komma tillbaka med en verksam lagstiftning som adresserar problemet. För att hjälpa regeringen på traven ska jag försöka peka ut huvuddragen för vad som behöver göras.

Till att börja med måste regeringen stoppa inflödet av nya fordonsmål-vakter. Regeringen måste fråga sig: Är det verkligen rimligt att man kan registrera sig som ägare till hur många fordon som helst? Är det rimligt att man kan äga 3 000 fordon utan att en enda myndighet ställer en enda följdfråga? Vore det inte lämpligt att införa till exempel vandelsprövning, att Transportstyrelsen frågar varför man behöver en sjätte bil om man redan är registrerad ägare till fem bilar? Om man kan tala om varför man behöver det så "fine". Men det kanske ska finnas en kontrollmekanism.

Sedan måste regeringen se till att vi får en effektiv handräckning, en effektiv bekämpning av detta. Det har visat sig att varken polisen eller Kronofogdemyndigheten mäktar med det här. Vem kan egentligen klandra dem när samhällsordningen ser ut som den gör i dag?

Kommunerna borde få tydligare verktyg för att kunna börja arbeta med problemet. En stor del av problemet med dagens lagstiftning är att de här bilarna inte är värda någonting; därför blir det inte lönsamt för det offentliga att samla in dem, eftersom man helt enkelt inte får täckning för sina kostnader. Det är kärnan i dagens lagstiftning. Därför har den inte fungerat särskilt väl.

Transportstyrelsen, det vill säga den myndighet som förfogar över uppgifterna om vem som äger ett fordon, har varit allt annat än behjälplig gentemot de kommuner som försöker arbeta med det här. Regeringen kanske ska ge Transportstyrelsen ett särskilt uppdrag om att bli bättre på att förse kommunerna med de uppgifterna, så att de kan börja arbeta med problematiken.

Det här är symtomatiskt för den regering vi har. Man är inte beredd att erkänna ens grava samhällsproblem. Varför kan man inte erkänna att problemet finns och vara beredd att arbeta med saken?

Det för mig tillbaka till det Johanna Haraldsson inledde debatten med att säga: att det är konstigt att en riksdagsmajoritet går fram med förslag om ytterligare ett tillkännagivande, nämligen om möjligheten att avlägsna otillåtna bosättningar.

Kärnan i vårt förslag till tillkännagivande är att det ska öka möjligheterna för fastighetsägarna. Den proposition som regeringen nu går fram med ökar inte möjligheterna. Den innebär nämligen fortfarande krav på identifiering. Det står alltså i den föreslagna lagtexten att man ska ha vidtagit försvarliga åtgärder för att identifiera. Hur ska man kunna göra det när man blir hotad vid försök till konfrontation vid otillåtna bosättningar? Det här kommer i praktiken att utvecklas till ett krav.

Regeringen för fram en lagstiftning som kommer att vara väldigt lik den som gäller i dag och som inte förenklar i realiteten för markägare som dras med att det upprättas läger för bärplockare eller husvagnsläger på privat egendom.

Fru talman! Det är ett orimligt förfarande.

Anf. 148 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Varför värnar inte regeringen äganderätten framför utlänningars olagliga bosättningar?

Kåkstäder eller så kallade olovliga bosättningar är numera ganska vanligt förekommande i vårt land. Ofta är det människor som enligt internationella konventioner och avtal inom EU egentligen knappast har rätt att vistas i landet. Det heter att man ska ha sin försörjning tryggad på ett ärligt

sätt. Det är knappast ett ärligt sätt att bosätta sig på annans mark utan att ens ha frågat eller haft för avsikt att betala för sig.

Vi sverigedemokrater ser det som helt orimligt att någon som aldrig haft rätten att bosätta sig på annans mark får besittningsrätt på detta sätt, och sedan ska markägaren plötsligt bekosta avvisning, återställning av marken och sanering. Samtidigt släpps personerna som på ett enligt oss högst oärligt sätt har ockuperat marken fria att ockupera någon annans mark. Självklart ska de som inte har rätt att vistas i Sverige och som saknar möjlighet att försörja sig på ett ärligt sätt också förpassas utanför landets gränser.

Även om ett förslag nyligen har skickats på remiss till Lagrådet och även om ansvarig minister, Morgan Johansson, påstår att det ska bli lättare att ingripa mot kåkstäder är jag än så länge skeptisk utifrån det jag har läst. Trots nya regler är det fortfarande den drabbade markägaren som ska betala. Dessutom talas det om intresseavvägning. Vadå intresseavvägning? Menar man en intresseavvägning mellan markägarens intresse av att få bruka sin egen mark och den som olovligt och oärligt tagit sig rätten att använda marken? Det gör man då.

Det blir uppenbart att regeringen inte sätter äganderätten särskilt högt. Oavsett vem som har tagit sig rätten att stjäla marken bör den lämnas tillbaka till ägaren snarast.

Att man ska ta särskild hänsyn till om det finns barn bland dem som bosätter sig olagligt på marken kan jag förstå. Men jag och regeringen kommer fram till helt olika slutsatser. Regeringen antyder att det ska ta längre tid innan lägret rivs om det finns barn där. Jag anser att man bör påskynda ärendet och ingripa snarast om det finns barn med i bilden. Sverigedemokraterna tycker inte att det är lämpligt att barn ska växa upp i kåkstäder i Sverige.

Regeringen har fortfarande mycket kvar att lösa innan vi kommer att vara nöjda. Hur ska markägarna gå skadeslösa när de drabbas av att kåkstäder byggs på deras egendomar? När tas kostnaderna för markägarna bort? Hur löser man saneringen och återställandet av marken? Hur kompenseras markägaren för intäktsbortfall till följd av att marken inte går att bruka?

Frågorna är många och jag hittar egentligen inga svar i regeringens nya förslag. Enligt det är det fortfarande markägaren som ska betala för regeringens feighet. Det är fortfarande markägaren som måste återställa marken, och det är markägaren som drabbas av inkomstbortfallet – trots att markägaren inte alls behöver vara en särskilt stark part. Markägaren kan mycket väl vara en fattigpensionär eller en person som har stora lån på sin mark och som nu riskerar ännu mer utgifter, utan att själv kunna påverka dessa.

Jag återgår till frågan jag inledde med: Varför värnar inte regeringen äganderätten framför utlänningars olagliga bosättningar?

Man kan undra om det inte finns några svenskar i dessa kåkstäder. Det finns det säkert någonstans. I mars 2015 gjorde svenska uteliggare i Malmö ett försök att bygga en egen bosättning. Det tog dock bara ett par dagar innan de var bortkörda av polis och kommunens lastmaskiner hade rensat området. Plötsligt fungerade samhället igen.

Det är intressant att en del av de förändringar som Morgan Johansson nyligen har skickat på remiss till Lagrådet gällde i Malmö 2015. Fast det är klart, då handlade det om svenskar som bröt mot reglerna.

Man kan undra varför en privat markägare inte ska ha samma möjlighet att ingripa som Malmö stad hade. Varför räcker det inte med ett samtal till polisen? När kommer det ett lagförslag som löser problemen på riktigt?

Fru talman! I betänkandet behandlas också frågan om bilmålvakter. Vi sverigedemokrater tycker att det är viktigt att Sverige har välfungerande regler och lagar. Hela Sverige som rättsstat bygger på att människor i grunden är ärliga och vill följa lagar och regler.

Tyvärr är verkligheten ibland en annan. Det finns dessvärre individer i vårt samhälle som väljer att utnyttja den svenska godtrogna inställningen och de regelverk vi har satt upp.

Individer som inte har så mycket att förlora låter andra sätta upp bilar på sig, och därefter används bilarna utan att avgifter betalas och ofta även i kriminella sammanhang. Även om lagen har skärpts är det knappast tillräckligt, då problemen långt ifrån försvunnit.

Här behövs det fler möjligheter att ingripa. Att en bil står rätt parkerad kan knappast vara skäl att inte ingripa. Det borde också vara möjligt att förhindra att personer som man vet utnyttjar systemet fortsätter att sätta upp bilar på sig själv.

Äganderätten är central för oss, men när det gäller bilmålvakter är det knappast så att dessa personer i verkligheten äger, använder och har betalat för alla de fordon som står registrerade på dem. Då är det inte längre fråga om äganderätt utan om att utnyttja systemet för att komma undan kostnader eller för kriminell verksamhet. Sådant ska myndigheterna ha möjlighet att ingripa mot.

Lite märkligt är det att regeringspartierna oroar sig för att äganderätten är hotad om lagen skärps för fordonsmålvakter. Samma partier som tycker att den som får sin mark ockuperad av en kåkstad ska betala för att få tillbaka marken, ska betala för att sanera marken och dessutom inte ska ha rätt till ersättning för den tid som marken varit omöjlig att nyttja tycker alltså att det är ett enormt ingrepp i äganderätten om en person med mängder av bilar skrivna på sig och mängder med skulder inte får lov att äga en bil till eller riskerar att bli av med en rätt parkerad bil.

Jag yrkar bifall till vår reservation, nr 7.

Anf. 149 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Jag är stolt över den nya skuldsaneringslag som riksdagen klubbade igenom förra året. Det är en lagstiftning som syftar till att det ska bli lättare för den enskilde att klara av en skuldsanering.

Eller som Kronofogdemyndigheten själv beskriver det:

Ansökan blir enklare. Det kommer inte att krävas lika detaljerade uppgifter om skulderna. Kronofogden och fordringsägarna får ett större ansvar för detta. Det blir också möjligt att ansöka elektroniskt via en ny e-ansökan.

Skuldsaneringsperioden startar redan vid inledandet i stället för vid beslut om skuldsanering, och två betalningsfria månader införs, juni och december.

Det öppnas för kortare betalningstid än fem år om det finns beaktansvärda skäl, till exempel om det finns barn i hushållet.

Det ges större möjlighet till en andra chans. Det ska alltså gå att få skuldsanering mer än en gång.

Låt mig ta upp de två betalningsfria månaderna eftersom de kommit upp i debatten tidigare. Jag är stolt över att vi har infört dem. De ger föräldrar en möjlighet att ge sina barn en sommar och en jul som är lite mer lik klasskamraternas. Det är bra.

Inte nog med det. Jag är också stolt över att regeringen har tagit fram en strategi mot överskuldsättning.

Eftersom ett stort antal personer i dag har omfattande ekonomiska problem, eftersom många saknar en ekonomisk buffert för oförutsedda händelser och eftersom omkring 400 000 personer finns i kronofogdens register är jag stolt över att regeringen tar detta på allvar.

Strategins syfte är dels att motverka att enskilda får ekonomiska problem, dels att hjälpa dem som fått problem med skulder att ta sig ur den situationen.

Strategin tar sammanfattningsvis sikte på att öka kunskaperna om konsumentfrågor och privatekonomi, att uppnå en mer ansvarsfull kreditgivning, att förbättra hanteringen av skulder till det allmänna, att bidra till ett aktivt och effektivt stöd till skuldsatta, att uppnå ett skuldsaneringsförfarande som når fram till och används också av de svårast skuldsatta och att särskild hänsyn ska tas till barn och unga.

Jag yrkar avslag på samtliga reservationer i betänkandet, alltså också dem som rör överskuldsättning och skuldsanering.

Vad gäller de två tillkännagivanden som återfinns i betänkandet kan jag, precis som tidigare talare, konstatera att vi har en problematisk situation när det gäller fordonsmålvakter. Jag är dock inte säker på att det endast är en lagskärpning som behövs. Det finns ju indikationer på att det snarare är efterlevnaden av lagen som behöver ses över.

Det fanns säkert skäl till att den förra regeringen valde att inte gå vidare med alla förslag när den genomförde den lagändring som lades på riksdagens bord. Men precis som tidigare talare har sagt är vi kanske i en situation där vi behöver göra detta. Vi får återkomma i frågan.

När det gäller tillkännagivandet om förbättrade möjligheter för fastighetsägare till handräckning förstår jag inte vad ett tillkännagivande ska tjäna till. Produkten är redan på väg fram, vilket är väl känt. Så för att lägga arbetstid på rätt saker vid rätt tillfälle ber jag att få återkomma i denna fråga när vi ska diskutera regeringens lagförslag. Det blir troligtvis den 17 maj, enligt vår gemensamma planering.

Med det sagt yrkar jag bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 150 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Jag har en enkel fråga till Emma Hult. Om man observerar problemet med fordonsmålvakter och tycker att det är ett problem att uppskattningsvis 15 000 fordon åker runt i Malmö utan att vara besiktigade och beskattade och utan att vara ägda av den som brukar bilen som om denne vore ägaren, varför vill man då inte göra något åt den lagstiftning som uppenbarligen inte fungerar fullt ut?

Anf. 151 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Jag tycker att både jag och Johanna Haraldsson i våra anföranden inte stängde dörren för att göra något framåt. Vi har båda sagt att detta är problematiskt och att det kanske är något som behöver ses över.

Jag tycker att du drar lite för många slutsatser i det du säger, Carl-Oskar Bohlin. Det gjorde du också i ditt anförande. Om du hade lyssnat på det Johanna Haraldsson sa hade du nog inte sagt som du sa i ditt anförande.

Anf. 152 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Jag har läst er reservation i betänkandet, Emma Hult. Jag vet inte om Emma Hult själv har gjort det.

Man kan inte både ha kakan och äta upp den. Ni reserverar er de facto mot att skärpa lagstiftningen. Det är vad ni kommer att rösta för här i morgon. Man kan inte säga något i talarstolen och sedan rösta tvärtemot det dagen efter. Antingen är ni för att skärpa lagstiftningen, och då kan ni inte reservera er. Eller så är ni inte för att skärpa lagstiftningen, och då vill jag ha svar på varför.

Frågan jag ställer är alltså: Varför vill ni inte skärpa lagstiftningen?

Anf. 153 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Jag får väl upprepa mitt svar. Jag har inte sagt att jag inte vill skärpa lagstiftningen. Jag har inte heller sagt att jag ska skärpa lagstiftningen.

Carl-Oskar Bohlin borde veta att sitter man i ett regeringsparti är det inte via tillkännagivanden från riksdagen man förändrar lagstiftningen.

Anf. 154 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Fru talman! Jag är lika nyfiken på hur Emma Hult förklarar skillnaderna mellan tre år och fem år som när jag ställde frågan till Johanna Haraldsson.

Jag noterar att Emma Hult är väldigt stolt över de två betalningsfria månaderna, eftersom det innebär att regeringspartierna verkligen vill dessa människor väl och vill underlätta deras situation så att de snabbt kommer ur den.

Men om jag räknar rätt så blir fem år med två betalningsfria månader totalt 50 månader medan tre år utan två betalningsfria månader blir 36 månader. Det är en skillnad på 14 månader till allianspartiernas fördel.

Hur i all världen kan du vara stolt över att de får 14 månader mer med er, Emma Hult?

Anf. 155 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Precis som jag sa i mitt anförande ligger de betalningsfria månaderna under perioder när till exempel föräldrar med barn kanske behöver ha sin ersättning och sina pengar för att kunna fira jul likt kamraterna i skolan eller för den delen kunna fira semester. Därför är jag stolt över två betalningsfria månader. Under dessa månader ska föräldrarna kunna veta att det finns ett ekonomiskt utrymme så att barnen inte behöver känna att de inte har möjlighet att göra det som deras skolkamrater gör.

Anf. 156 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Fru talman! Det finns ett uttryck som heter tröst för tigerhjärtan. Det är precis detta som Emma Hult och Johanna Haraldsson vill räcka dessa människor och säga: Ni slipper två månader – var glada då, och tänk på se-mestern!

Men i normalfallet får de 14 månader extra. Jag har väldigt svårt att se att det är särskilt generöst eller tillmötesgående eller att det hjälper dem. Två månader är i alla fall någonting. Men varför inte pröva vad allianspartierna går fram med? Tre år utan – det är 14 månader färre.

Anf. 157 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Precis som jag också sa i mitt anförande är det inte fem år för alla. Det finns möjlighet, till exempel för dem som har barn, att få en kortare betalningstid. De får också två betalningsfria månader per år, vilket innebär en kortare betalningstid och betalningsfria månader, och det är jag stolt över.

(Applåder)

Anf. 158 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag hade inte möjlighet att ta replik på Socialdemokraterna, men detta fungerar säkert lika bra.

Jag undrar hur Miljöpartiet tillsammans med regeringen egentligen ser på äganderätten och att markägarna ska stå för alla kostnader. Även i det som nu har skickats till Lagrådet och som snart kommer upp som en proposition är det fortfarande markägarna som kommer att få ta kostnaderna för olagliga bosättningar. Det är kostnader för sanering, handräckning och inkomstbortfall.

Det tas inte ens upp att det skulle vara möjligt för dem att få ersättning, såvida de inte har en sådan väldig tur att den som bosätter sig på deras mark plötsligt har stora tillgångar. Men det är knappast troligt.

Hur ser Emma Hult på att markägarna fortfarande åläggs alla dessa kostnader?

Anf. 159 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Jag vill börja i den ände som handlar om vad Mikael Eskilandersson sa i sitt anförande. Han talade om dessa människor som om han inte anser att de är lika mycket värda som alla andra.

Jag är glad att du tog replik, Mikael Eskilandersson, för detta är något jag vill framföra: Oavsett vilket land man är född i är man, enligt mig, precis lika mycket värd. Det är inte så att människor som väljer att komma till Sverige och bosätta sig här olovligen, vilket du anförde, gör det för att de vill. De gör det därför att de inte har något val.

Vad gäller ersättningarna kommer dessa att regleras i förordningen. Det kommer regeringen att återkomma med.

Anf. 160 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att dessa människor givetvis har samma människovärde som andra. Men att alla har samma människovärde betyder inte att alla människor har rätt att komma till Sverige och bosätta sig på en viss markplätt eller ens i vårt land. Det är en viss skillnad mellan

människors värde och deras rätt att bo i Sverige. Det är kanske där våra politiska skiljaktigheter är som störst.

Jag har en följdfråga till det som jag började säga tidigare. Kostnaderna hade ni alltså inget svar på, men hur ser ni på att problemet bara flyttar runt? Det har regeringen heller inte löst i det som skickats som lagrådsremiss. Det man gör i praktiken är att skicka polisen att flytta bort människor från ett ställe, och sedan bosätter de sig på ett annat. Det är ingen lösning på problemet.

Det skulle åtminstone vara en lösning för Sverige att flytta dessa människor ut ur landet om de inte har rätt att vistas här. I det fall de har rätt att vistas i landet ska socialhjälp kopplas in. Det vore det mest rimliga sättet att agera, speciellt med tanke på att man sätter in stödåtgärder via Europeiska unionen i dessa personers hemländer. Det funkar inte att man sätter in sådana åtgärder där om de sedan vistas i Sverige på en åker någonstans ute i dyngan och bor i en bosättning.

Det är väldigt illa att bo så, och jag förstår inte hur man kan vilja försvara att de ska fortsätta att bo på det sättet.

Anf. 161 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Jag försvarar inte att människor ska bo på det sättet. Det är absolut inget jag tycker. Jag hoppas och vill såklart att vi ska kunna lösa det med en boendesituation som är bra för alla som vill bo i Sverige.

Mikael säger att alla människor inte har rätt att bo i Sverige. Om människor vill och har möjlighet att bo i Sverige och förhoppningsvis kan få ett jobb här hoppas jag att det också blir så i förlängningen, att vi kan se på dessa människor så som vi ser på alla människor och att de kan få en anställning. Jag hoppas det. Det byggs mer i dag än vad det har gjorts på väldigt länge. Jag hoppas att vi kommer att kunna skapa lägenheter till alla grupper.

Du nämnde socialtjänsten, Mikael Eskilandersson. Ja, om du har läst lagrådsremissen vet du att socialtjänsten kommer att bli inkopplad. Det är inte så att vi vill ställa människor på gatan när det händer något.

Men som jag sa i mitt anförande hoppas jag att vi kan ta denna debatt när vi har ett lagförslag att debattera.

Anf. 162 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Debatten handlar om hur medborgare på ett enklare sätt ska kunna göra sig kvitt skulder och hur dessa skulder ska kunna drivas in, vilka rättigheter man har när det gäller att få göra bruk av en annans mark eller egendom och vilka rättigheter markägare har att förhindra sådant. Det handlar om otillåtna bosättningar och om fordonsrelaterade skulder.

I två fall vill en majoritet här i riksdagen skynda på och kanske till och med gå ännu längre än vad regeringen vill. I båda fallen finns det två sidor av saken – en fordringsägare som vi tycker ska ha rätten på sin sida och någon som har en skuld och som i motsvarande grad förväntas göra rätt för sig. Enkelt eller inte så enkelt – det beror på vilken sida av saken man betraktar det ifrån.

Såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro är ord som kommer för mig. För det är skillnad mellan campande ungdomar – om det finns sådana ännu – som inför en skolavslutning firar med mat och dryck, väsnas, grisar ned

lite grann och sedan åker därifrån och människor som utan vare sig ägodelar eller fast inkomst slår sig ned någonstans i närheten av ett ställe där de kan tjäna ihop några slantar.

Vi ser dem varje dag. Vi känner till väldigt lite om deras liv och lägger sällan märke till deras boplatser, fast vi vet att de finns, såvida det inte finns en bosättning på vår egen mark – då lägger vi väldigt mycket märke till dem.

De tigger eller utför beställda svartjobb, för man plockar inte bär för att äta dem själv. Det finns alltid en orsak bakom att sådana här situationer uppstår, och det ska man ha med sig i debatten, tycker jag.

Alla partier är överens om att det måste bli enklare och billigare för den som vill få sådana boplatser avlägsnade att få stöd av lagen och dess förlängda arm – polisen – så att själva handlingen blir utförd. Det är självklart, och det borde ha varit åtgärdat för länge sedan.

Vi löser problemet på platsen för markägaren, men innerst inne vet vi att vi inte löser problemet med fattigdom, vare sig genom detta eller för den delen genom att lättare kunna utmäta fordon som ägs av de så kallade bilmålvakterna.

Vi gör det möjligt för många att sanera sin ekonomi och starta om med snabbare skuldsanering, fast orsakerna till skuldsättning kommer vi åt på andra sätt, förhoppningsvis.

Herr talman! I kväll har civilutskottet den otacksamma uppgiften att dels städa upp och hålla rent, dels få människor på fötter igen, helst utan att ytterligare förvärra för de mest utsatta. Samtidigt ska äganderätten vidmakthållas och återupprättas så att den som har tillhandahållit en vara eller en tjänst eller för den delen sin mark ska kunna få ersättning eller fritt disponera sina ägodelar och sin mark.

Då är det betydligt mer inspirerande för mig att stå och tala om hur vi med hjälp av en bättre fungerande bostadsmarknad med nya bosättningar ger människor möjligheter att ny- eller omstarta sina liv. Hellre fler bostäder än bosättningar, skulle man kunna säga. Hellre lön, även om den är låg, än löneutmätning.

Jag säger inte att detta är lätt, utan jag säger att detta är svårt. För innerst inne i mitt bröst klappar humanistens hjärta. Samtidigt är vi fostrade i föreställningen att allt som är mitt är mitt, och det som är ditt får väl du, någon annan, samhället eller polisen ta hand om.

Jag välkomnar att regeringen nu agerar i frågan och ser till att den på ett bättre sätt svarar mot de behov som vi ser av att kunna avhysa dem som olovligen vistas på mark, detta utan krav på att man ska kunna identifiera var och en av dem som vistas på denna plats, och att det kan göras till en rimlig kostnad för markägaren. Det sista vi vill är att människor tar lagen i egna händer, så att vi får andra kriminella handlingar utförda på beställning av den som anser sig ha rätten på sin sida. Att det finns ett riksdagsbeslut som understryker att detta måste gå snabbt och längre kan ju knappast ni på regeringssidan vara emot. Men ändå reserverar ni er.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag under punkt 1, där det också finns motioner från Centerpartiet.

Medan jag fortfarande rör mig här på samhällets skuggsida vill jag påpeka hur viktigt det är att så långt som det är möjligt komma åt problemet med fordonsmålvakter. Enligt kronofogden lär det 2013 ha varit ungefär 100 000 personer som tillsammans var skyldiga 1,8 miljarder kronor.

Carl-Oskar Bohlin hade färskare siffror. Med en ny lag som gör det möjligt att beslagta dessa bilar går det att få tillbaka en del av fordringarna i form av parkeringsböter, trängselavgifter och fordonsskatt. Det är sällan så att ägaren är den som brukar bilen. Ibland har den ett värde, men ganska ofta har den inte det. Såvitt jag förstår är det detta vi vill komma åt när vi från Alliansen med Centerpartiet vill skärpa lagstiftningen ytterligare om det är möjligt, om inte annat som ett sätt att komma åt dessa yrkeskriminella och se till att färre parkerade bilar sätts i brand eller tar plats och förfular grannskapen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag under punkt 8.

Fru talman! Vi har tidigare debatterat och fattat beslut om en ny skuldsaneringslag. Det finns inte någon anledning för mig att ytterligare argumentera i saken. Men jag tycker att det är bra att den som har hamnat i skuld enklare och med stöd av samhället ska kunna göra sig skuldfri och starta om. Vi beklagar att regeringspartierna tycker att det är viktigare att man får två betalningsfria månader om året än att det ska gå snabbt.

Jag yrkar därför bifall till de borgerliga partiernas reservation 2 under punkt 2.

Man ska i normalfallet kunna bli skuldfri redan efter tre år och inte behöva betala av sin skuld under fem års tid, nästan två mandatperioder – tänk så länge. Det är betydligt längre än den tid det tar att bli kvitt den sittande regeringen.

Jag har inga fler yrkanden. Jag kunde ha understrukit hur viktigt det är för Centerpartiet att också företagare ska ha en andra chans att få skuldsanering och kunna återstarta sitt företag. Det är fortfarande en viktig fråga för oss, och vi har kommittémotioner där det krävs ytterligare åtgärder.

Vi har med den tidigare regeringen varit med och lagt grunden i ett utredningsarbete med den så kallade nystartsutredningen, och sedan 2016 har vi något som kallas F-skuldsanering.

Jag tror inte att det på långa vägar räcker för företagares möjligheter att bli skuldfria och starta om. Men låt oss utvärdera detta resultat. Jag ber att få återkomma med fler förslag som förenklar för företagarna – jobbskaparna.

God kväll!

(Applåder)

Anf. 163 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Jag tänkte koncentrera mitt anförande till vår reservation 8. Överskuldssättning är en katastrof för dem som drabbas, och särskilt för dem som fastnar i skuldfällan under lång tid. Den främsta orsaken till överskuldssättning är personliga tragedier som arbetslöshet, sjukdom, skilsmässa och konkurs. Förutom stora konsekvenser för den enskilda har undersökningar visat att samhällets kostnader för överskuldssättning kan vara så stora som 30–50 miljarder kronor.

Forskning har också visat att överskuldssatta i större utsträckning än andra drabbas av ohälsa, självmordstankar, ångest, depression och missbruk. Främst är det hushåll som saknar ekonomiska marginaler som hamnar i skuldfällan. Överskuldssättning är en tydlig klassfråga. Arbetslösa, sjukskrivna, låginkomsttagare, ensamstående och lågutbildade är överrepresenterade bland de överskuldssatta.

Det kan konstateras att den förra regeringens kraftiga försämringar i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna sannolikt har bidragit till en ökning av överskuldssättningen. Sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna är just avsedda att ge möjlighet till en omställningsperiod utan att hushållets ekonomi raseras. Det är därför glädjande att den nuvarande regeringen i samarbete med Vänsterpartiet har börjat återställa dessa viktiga försäkringar.

Den strategi som regeringen antog i september 2015 för att motverka överskuldssättning innehåller flera viktiga åtgärder och förslag. Den nya skuldsaneringslagen gör det dessutom lättare för skuldsatta att ansöka om och få skuldsanering, även om vi i Vänsterpartiet hellre hade sett en kortare betalningstid på tre år i stället för fem år, och som dessutom inkluderar två betalningsfria månader.

Fru talman! De åtgärder som regeringen hittills har vidtagit är viktiga och bra steg i rätt riktning, men mer behöver göras.

Att förstärka det förebyggande arbetet är en grundsten i arbetet för att förhindra att fler människor hamnar i överskuldssättning. I detta arbete spelar de kommunala budget- och skuldrådgivningarna en central och avgörande roll. Det är därför viktigt att landets kommuner tillhandahåller en bra budget- och skuldrådgivning med god tillgänglighet och hög kvalitet.

Det är särskilt viktigt att öka informationen och utbildningsinsatserna för att nå barn och unga vuxna. Det finns redan i dag utbildningsmaterial i privatekonomi riktat till högstadie- och gymnasieskolan som har tagits fram av bland annat Konsumentverket.

Riktade insatser behöver även göras mot grupper som är särskilt utsatta på grund av att de inte har lärt sig det svenska språket tillräckligt bra eller på grund av att de har andra svårigheter att tillgodogöra sig information, till exempel nyanlända och personer med funktionsnedsättning.

Även det civila samhället och dess organisationer skulle kunna bidra med viktiga insatser inom det förebyggande området. Det ekonomiska språket är för många svårt och obegripligt. Det behövs en bred folkbildningsinsats för att bättre förebygga att människor hamnar i svår skuldsättning.

En väl fungerande konsumentvägledning i kommunerna bidrar också till att förebygga överskuldssättning. Med goda kunskaper om vad som gäller på konsumentmarknaden och vart enskilda kan vända sig för stöd och hjälp kan vi stärka konsumenternas makt och inflytande i samhället.

En oroande tendens är därför att fler och fler kommuner väljer att lägga ned sin konsumentvägledning. Elva kommuner lade ned sin konsumentvägledning under förra året. Det betyder att 780 000 svenskar nu helt saknar kommunal konsumentvägledning. Enligt Konsumentverket är detta en rekordlåg nivå. Mot denna bakgrund är det viktigt att vi tar tag i detta och lagstiftar om en obligatorisk konsumentvägledning i alla kommuner.

I dag räknas 400 000–600 000 personer som överskuldssatta i Sverige. Av dem är det ungefär 95 000 som har varit skuldsatta i över 20 år.

I utredningen *Överskuldssättning i creditsamhället?* föreslogs att det skulle införas en slutlig preskriptionstid för skulder, motsvarande det system som finns i Finland, på 15 eller 20 år. För de överskuldssatta utan hopp om att någonsin komma ur en skuldspiral, som innebär att varje extra in-tjänad krona ska mätas ut, skulle en slutlig preskriptionstid ha stor betydelse för möjligheten till rehabilitering och omstart.

En preskription skulle kunna sätta stopp för en accelererande och alltmer omöjlig situation. Skuldsanering är naturligtvis att föredra. Men i de fall där det inte är möjligt är en slutlig preskription viktig. Slutlig preskription måste därför ses som en komplettering till möjligheten att få skuldsanering. En slutlig preskriptionstid skulle säkerställa att den som under många år levt med statliga tvångsåtgärder mot sig åtminstone ska garanteras att situationen inte hela tiden förvärras, utan så småningom faktiskt kan gå åt rätt håll.

En grupp som drabbas särskilt hårt vid överskuldssättning är barn. Barnombudsmannen har i samband med tidigare utredningar framfört kritik mot att barnens rättigheter inte blivit tillräckligt belysta.

I regeringens strategi och i den nya skuldsaneringslagen tas visserligen särskild hänsyn till barnfamiljer. Men jag efterlyser fortfarande ett bättre helhetsgrepp när det gäller hur barn drabbas av överskuldssättning.

Socialstyrelsen beskriver i en utredning från 2013 att barn som växer upp i överskuldssatta familjer drabbas hårt av ett mycket utsatt ekonomiskt läge. Man menar att dessa familjers livsvillkor sannolikt hör till de sämre i samhället. Barnen upplever ofta att de väldigt tidigt måste sätta sig in i familjens ekonomiska situation, vilket kan göra att skola och fritid blir lidande. En del barn berättar också att de känner sig utanför både i skolan och på fritiden eftersom de inte kan delta i olika aktiviteter.

Många barn i överskuldssatta familjer riskerar att leva i en svår ekonomisk situation under hela sin uppväxt, och det sätter tydliga spår. Det finns i dag för lite forskning om hur barn drabbas av överskuldssättning, och det är därför viktigt att man genomför en särskild barnkonsekvensanalys för barn och unga som lever i familjer med överskuldssättning.

Med detta vill jag yrka bifall till vår reservation nr 8 samt till de gemensamma reservationerna nr 1 och nr 11 om otillåtna bosättningar och fordonsmålvakter.

Anf. 164 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Fru talman! Jag har plågat ett par av kollegorna här med frågor om dessa fem och tre år, och jag måste nog fråga Lotta Johnsson Fornarve hur detta går ihop. Det man helst önskar är tre år och två betalningsfria månader, och därför röstar man på fem år och två betalningsfria månader – hellre än att rösta med Alliansen, som vill ha tre år utan de där två återbetalningsfria månaderna.

Vänsterpartiet ger oss ju gärna bilden av att man verkligen vill hjälpa dem som har det sämst ställt och mest besvärligt. Jag kan inte följa Lotta Johnsson Fornarves tanke när hon i sitt särskilda yttrande skriver att man just därför – för att man verkligen vill hjälpa människor – går med regeringen och ser till att det blir fem år.

Anf. 165 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Fru talman! Vi i civilutskottet står varandra ganska nära i den här frågan över lag, menar jag. Vi vill ju alla hjälpa dem som är överskuldssatta och har stora problem.

Vi vill helst ha tre år, men vi vill behålla de två betalningsfria månaderna. Det berättade jag i mitt anförande. Det kanske man kan tycka är lite väl frikostigt, men vi tror ändå att det är viktigt eftersom många av dem som är överskuldssatta har levt i överskuldssättning under mycket lång tid –

i flera år innan de kommer till skuldsanering. Vi tror ändå att de två betalningsfria månaderna är väldigt viktiga för att människor ska få lite andrum. Det är särskilt viktigt för barnfamiljer.

Prot. 2016/17:76

1 mars

*Insolvens- och
utsökningsrätt*

Anf. 166 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Fru talman! Nå, det är nog ingen som tycker att Vänsterpartiet är för generöst. Vänsterpartiet kommer ju att rösta för fem år med två betalningsfria månader, så Lotta Johnsson Fornarve löper faktiskt inte risk att Vänsterpartiet kommer att hamna i något slags klass för sig där man är mer generös än alla andra. Hon stöder ju regeringen, fastän hon säger att hon hellre skulle vilja ha tre månader. Hon bryr sig inte om att yrka på det.

I fallet med fem år med två betalningsfria månader är det under 50 månader som dessa utsatta människor ska betala. Om det är tre år utan betalningsfria månader är det 36 månader. Om man dessutom drar bort de extra – det Lotta Johnsson Fornarve helst vill ha – handlar det om 30 månader. I stället för att välja 30 månader väljer Lotta Johnsson Fornarve alltså 50 månader. Det går ju inte ihop!

Anf. 167 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik:

Fru talman! Jag skulle kunna skicka tillbaka frågan: Varför vill ni då inte gå oss till mötes med tre år och två betalningsfria månader, Tuve Skånberg? Då hade vi kanske kunnat komma överens i den här frågan. Jag hoppas att vi kan fortsätta den här debatten och diskussionen och så småningom hitta en lösning.

(Applåder)

(TREDJE VICE TALMANNEN: Det får betraktas som en retorisk fråga då Tuve Skånberg inte har rätt till ytterligare replik.)

Anf. 168 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 2 gällande skuldsanering. För tids vinnande yrkar Liberalerna inte bifall till sina övriga reservationer, som gäller löneutmätning och skuldrådgivning, även om vi självklart helhjärtat står bakom dem också.

Liberalerna är stolta över att kunna rösta igenom två tillkännagivanden – en liberal motion gällande fordonsmålvakter och en alliansmotion gällande handräckning av otillåtna bosättningar. Vi liberaler för en offensiv politik för att motverka överskuldsättning och ge evighetsgäldenärer en möjlighet att komma tillbaka och göra rätt för sig. Jag kommer i dag att särskilt lyfta fram tre frågor, nämligen fordonsmålvakter, handräckning av otillåtna bosättningar samt skuldsanering.

Den första punkten jag ska ta upp är fordonsmålvakter. Vi i Liberalerna anser att Alliansens 20 utförda lagändringar för att komma till rätta med de så kallade fordonsmålvakterna har varit bra, men inte tillräckligt bra. Antalet bilmålvakter har inte minskat i Sverige. Orsakerna till detta är bland annat att många bilar är i så pass dåligt skick att de inte är utmättningsbara samt att kommuner inte har tillstånd att flytta på bilar som är korrekt parkerade, även om de ägs av bilmålvakter.

Det är uppenbart att lagstiftningen mot bilmålvakter behöver skärpas inom ramen för gendomsskyddet i Europakonventionen. Från Liberaler-

nas sida anser vi att en möjlighet som måste prövas är en ökning av kommunernas befogenheter att flytta bilmålvakternas fordon även om de är korrekt parkerade. Det kan också krävas lagändringar för att stärka samarbetet mellan kommunerna och Kronofogdemyndigheten.

Från Liberalernas sida anser vi också att det bör övervägas om en person som till exempel har 40 fordonsrelaterade skulder ens ska kunna godkännas som registrerad ägare till nya fordon innan de gamla skulderna har betalats. Precis som Moderaterna lyfte fram här är det orimligt att man kan äga hur många bilar som helst – alla skuldsatta – när man i praktiken inte äger dem på riktigt utan har tagit skulden för andras skull.

Den andra punkten gäller olagliga bosättningar. När det gäller handräckning av otillåtna bosättningar anser vi i Liberalerna att det i dag är för kostsamt för fastighetsägare att få till en handräckning, till exempel när det gäller 15 personer som utan lov har bosatt sig på deras mark. När man ansöker om handräckning i dag krävs en avgift på 300 kronor, och i samband med avhysningen måste man betala 600 kronor per person som avhyses. Man måste också identifiera varenda en av personerna.

Sökanden har självklart rätt att sedan få tillbaka sina medel och får ansöka om det, men i de absolut flesta fallen är det inte möjligt att göra så här. Vi kan konstatera att nuvarande lagstiftning och regelverk inte är utformade för att skydda människors rätt till sin egendom och att fastighetsägarnas möjlighet till handräckning måste förbättras. Regeringen har aviserat ett förslag som är på gång, och vi räknar med att man skyndsamt kommer tillbaka till riksdagen med lagstiftningen.

Jag vill dock poängtera, i alla fall för Sverigedemokraternas skull, att detta är ett steg framåt. Det är ett steg i rätt riktning, och jag tror att det kommer att ge effekt. Vad det sedan innebär i praktiken måste man kunna utvärdera.

Till de rödgröna partierna, som verkar leva i la-la-land och tro att allianspartierna ska ge upp och inte agera som opposition bara för att regeringen har aviserat någonting, vill jag säga: Jag kan tala om barnäktenskap. Regeringen aviserade i februari 2016 att man skulle komma tillbaka med en utredning för att stoppa barnäktenskap, men det tog att vi krävde ett tillkännagivande och ett initiativ i utskottet innan man faktiskt gjorde någonting. Det där kan vi alltså kanske ta lite mindre seriöst med tanke på att man från de rödgrönas sida inte har gjort sitt jobb tidigare.

Den tredje punkten gäller skuldsanering. Liberalerna anser att regeringen bör ta initiativ till att införa en treårig betalningsplan för skuldsanering, utan betalningsfria månader. Detta har Liberalerna drivit i många år; vår egen skuldsaneringsutredning föreslog detta. Det är regeringen som är konservativ i det här fallet. Vi vill att man så snabbt som möjligt ska kunna komma på fötter igen.

I dag finns det alltför många svenskar som inte förmår betala på skulden utan betalar på räntan. Det handlar om de 100 000 svenskar med i snitt 20 års skulder, som Johanna från Socialdemokraterna så varsamt talade om. Vi anser att man ska kunna betala av sina skulder så snabbt som möjligt så att man kan komma tillbaka och bli nettogivare till samhället. Det är det absolut viktigaste. Man ska inte behöva betala av på sina räntor i stället för skulden i resten av sitt liv – ju snabbare man betalar av sina skulder desto bättre.

Med Liberalernas politik pågår skuldsaneringen i 36 månader, till skillnad från med regeringens nya lag där det är 50 månader. Ändå skryter Miljöpartiet och Socialdemokraterna här i kammaren i dag om att man är så himla duktig och har ett sådant barnperspektiv. I det här fallet är ni otroligt konservativa! Det måste kännas lite jobbigt att veta att Alliansen faktiskt har ett mer förmånligt förslag gällande skuldsanering än vad de rödgröna har. Vänsterpartiet kan jag dock ge en eloge; jag talar inte om dem i det här sammanhanget.

Vi anser också från Liberalernas sida att man kan komma att kräva andra åtgärder för att förnya och göra skuldsaneringsinstitutet ännu mer tillgängligt än vad det är just nu. Till exempel måste man förbättra informationsgivningen till de 100 000 svenskar som Johanna från Socialdemokraterna pratade så varmt om.

Det måste bli lättare att få information. Jag anser att man ska skicka information om möjligheterna direkt till berörda personer.

Vi välkomnar som sagt den nya lagen, men vi är otroligt kritiska mot regeringen och mot Sverigedemokraterna för att man gör det svårare än nödvändigt för de här skuldsatta individerna att komma tillbaka.

Vi är särskilt kritiska mot Sverigedemokraterna, som i mina ögon är hycklare i den här frågan. Under den förra mandatperioden ville man ha en treårig betalningsplan, men när propositionen sedan levererades till Sveriges riksdag var man i stället för en femårig betalningsplan.

Detta är ganska talande för Sverigedemokraternas sätt att bedriva politik. Det är popcorn. Man har inga egna åsikter – det handlar bara om att straffa invandrare.

Avslutningsvis är Liberalerna otroligt stolta över att vi har fått igenom två tillkännagivanden i dag, särskilt det som kommer från vår egen kommittémotion gällande fordonsmålvakter. Andra partier har hoppat på detta, och vi har därför majoritet.

Vi förväntar oss att regeringen skyndsamt återkommer till riksdagen, tillsätter en utredning om fordonsmålvakterna och kommer tillbaka till riksdagen med lagstiftning gällande avhysningar.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 2 mars.)

§ 20 En rymdstrategi för Europa

*En rymdstrategi
för Europa*

Utbildningsutskottets utlåtande 2016/17:UbU13
En rymdstrategi för Europa (KOM(2016) 705)
föredrogs.

Anf. 169 THOMAS STRAND (S):

Fru talman! När jag var i fyraårsåldern bodde jag i Mörlunda. För er som inte vet var Mörlunda ligger är det en ort i Kalmar län, närmare bestämt i Hultsfreds kommun.

En kväll tog min far mig i handen, och vi gick ut i kvällen och blickade upp mot himlavalvet. Det var en fascinerande syn att se alla stjärnor. Medan vi stod där och tittade upp berättade min far att det var någonting som

hette Sputnik som for runt jorden. Han berättade att det var ett land som hette Sovjetunionen som hade skickat upp en Sputnik.

Inte visste jag då vad en Sputnik var, och inte hade jag någon större aning om vad Sovjetunionen var. Men det var där, när jag var i fyraårsåldern, som ett frö planterades i mitt inre. Detta frö har växt, och i dag är jag fascinerad av rymden, rymdverksamhet och rymdforskning.

I dag, många, många år senare, står jag nu i riksdagens talarstol och talar om en rymdstrategi för Europa. Jag påstår att det här är en viktig fråga. Rymdaktiviteter och rymdforskning har underlättat våra liv här på jorden. Jag behöver bara ta fram min mobiltelefon för att ni alla ska veta, och ana, vilka möjligheter rymden och satelliter har inneburit för våra liv. Det kommer också att fortsätta revolutionera våra liv.

Vårt parlament har beretts möjligheten att diskutera en rymdstrategi för Europa, och flera utskott har varit involverade i processen. Det är ett bra sätt att öka delaktigheten och att förankra gemensamma åtaganden. Det är också bra att vi gör detta när vi vet att regeringen håller på att bereda en svensk rymdstrategi inom Regeringskansliet.

Tyvärr misslyckades försöket att forma en gemensam rymdstrategi för EU och Esa. Trots det är samarbetet mellan dessa båda aktörer angeläget. Det är nödvändigt om Europa ska bevara sin ledande ställning på rymdområdet, öka sin närvaro på de internationella rymdmarknaderna och utnyttja rymdsektorns fördelar och möjligheter.

Förslaget till rymdstrategi för Europa innehåller fyra strategiska mål. Det första är största möjliga vinster för samhället och EU:s ekonomi. Det andra är en innovativ europeisk rymdsektor med internationell konkurrenskraft. Det tredje målet är ett mer oberoende EU med säker tillgång till och användning av rymden. Det fjärde målet är en starkt roll för EU i världen och ökat internationellt samarbete.

Fru talman! Ett enigt utskott välkomnar dessa strategiska huvudmål. Samtidigt betonar utskottet vikten av att strategin konkretiseras och att de prioriteringar som görs under varje strategiskt mål genomförs.

Tiden medger inte att jag detaljerat går igenom de olika åtgärderna, men låt mig kortfattat belysa några frågor som vi i utskottet har tyckt varit särskilt viktiga att lyfta fram i debatten.

För det första är det så att forskning om rymden ger ökad kunskap om människans existens och om synen på oss själva och vårt ursprung. Den ger perspektiv på tid och historia. Detta är ett bildningsperspektiv, skulle jag vilja säga, som kan vidga gränserna för våra befintliga kunskaper och väcka idéer som ger upphov till såväl naturvetenskaplig som humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning och teknisk utveckling.

Rymdforskning och rymdverksamhet är i dag av vital betydelse för samhället, till exempel för navigation, banktjänster, väderprognoser, telekommunikation och miljö- och klimatövervakning. Därför kan rymdsektorn ge oss viktiga bidrag för att möta globala och samhällseliga utmaningar. Exempelvis kan jordobservationsprogrammet Copernicus bidra till uppföljningen av FN:s mål för en hållbar utveckling liksom till EU:s klimatmål och Sveriges miljömål.

För det andra instämmer utbildningsutskottet i näringsutskottets utlåtande och i kommissionens bedömning att åtgärder behövs för att skapa en mer innovativ rymdsektor för att kunna bidra till ekonomisk tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning inom hela EU.

Sverige är i dag en ledande rymdnation, och Sverige ska fortsätta att vara en ledande rymdnation. Svenska företag har en lång tradition inom rymdsektorn och ligger i framkant. Mot bakgrund av den unika facilitet som rymdbasen Esrange utgör är det viktigt att rymdstrategin är öppen för möjligheten att etablera flera europeiska rymdhamnar för raketuppskjutning av satelliter.

I likhet med konstitutionsutskottet vill jag särskilt påtala vikten av att bevaka skyddet för den personliga integriteten i arbetet med att förverkliga rymdstrategin. Det är en viktig uppgift att bevaka integriteten för varje människa.

Slutligen vill jag hänvisa till försvarsutskottets påpekande om de nya hot som finns inom rymdområdet, såsom it-hot, mängden rymdskrot och andra säkerhetsrelaterade hot. Därför är det synnerligen viktigt att skapa synergier mellan civila och försvarsrelaterade tillämpningar för att tillgodosätta medlemsstaternas och unionens säkerhetsbehov.

Fru talman! Vi måste öka förståelsen för rymdverksamhet och rymdforskning. Jag fick som fyraåring en första känsla för detta, och den har växt sig starkare under åren. I dag säger jag med emfas att det är viktigt med rymdforskning och rymdverksamhet. Rymdfrågor är inte bara förbehållna en exklusiv skara. Rymdverksamhet och rymdforskning har relevans för hela samhället. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag. (Applåder)

Anf. 170 BETTY MALMBERG (M):

Fru talman! För en vecka sedan skrev The New York Times att amerikanska och europeiska forskare har funnit inte mindre än sju nya planeter, och man tror att de har förutsättningar att hysa liv. Det är ju inte första gången under århundradenas lopp som sådana fantasieggande hypoteser presenteras. Men i dag är det till och med så att den amerikanska rymdorganisationen NASA och deras tidigare chefsforskare Ellen Stofan uttalar att vi inom tio år kommer att ha hittat tecken på liv och att vi inom 20–30 år kommer att ha definitiva bevis på det hela – hisnande uttalanden från en sådan organisation, inte minst eftersom det rör dessa eviga och existentiella frågor.

Ju mer kunskap vi skaffar oss om rymden, desto mer nytta får vi av den. Forskning och innovationer i rymdteknik har möjliggjort användningsområden som för bara 50 år sedan måste ha tett sig som ren science fiction. Vem kunde då tro att vi i dag skulle ha traktorer som avpassar sin gödselspridning med hjälp av satelliter eller bussar som kan ”prata” med varandra? Vem kunde tro att vi nu skulle kunna navigera till de mest okända platser på jordklotet utan hjälp av en tryckt karta? Och vem kunde tro att turister från höga nord skulle kunna ta ut pengar genom ett hål i väggen när de befinner sig i Buenos Aires?

I dag har vi dessutom funnit många fler användningsområden. Till exempel har rymdtekniken gett oss möjlighet att diagnostisera grå starr i ett tidigare skede, och läkare kan i dag varna för stroke och kärlförträngningar tidigare än förut tack vare rymdtekniken. Vi kan också hålla koll på Arktis isar samtidigt som vi kan övervaka en förhatlig algbloomning eller oljeutsläpp i Östersjön.

Det är utan tvivel så, precis som min kollega Thomas Strand har gett exempel på, att rymden och rymdtekniken gör livet på jorden hållbarare, enklare och mer upplyst.

Mycket av detta har skett tack vare en etablerad öppenhet i en internationell forskning parat med innovativa ingenjörer och entreprenörer som har sett möjligheter. Men hittills har det saknats en strukturerad strategi som på ett bättre sätt kan hjälpa oss att möta framtida samhällsutmaningar och som kan vara ett stödjande verktyg för att följa utvecklingen av desamma. Min kollega nämnde exemplet jordobservationsprogrammet Copernicus, som ger en möjlighet i dag att till exempel följa upp målen för FN:s hållbarhetsarbete. Det har vi tidigare saknat.

Den europeiska rymdstrategi som kommissionen har tagit fram är därför relevant och viktig. Den är dessutom intressant eftersom den spänner över flera områden, alltifrån klimat och viss säkerhetspolitik till möjligheten att kommersialisera innovationer – att gå från rymdteknik till att hitta nya innovativa produkter. På det sistnämnda området finns det säkerligen fortsatt stor potential. Då tycker jag att det är intressant att EU ser att vi har en viktig roll att spela där, inte bara de stora aktörerna i världen.

Fru talman! Vi moderater hade gärna sett att regeringen hade varit lika framsynt och strategisk som kommissionen när det gäller att arbeta och samla Sverige för att hitta den svenska rymdstrategin. Alliansregeringen förberedde detta och tillsatte en utredning. Den presenterades i augusti 2015 och remissbehandlades därefter, men sedan tog det stopp. Någon proposition har inte presenterats och finns heller inte med i den propositionsförteckning som löper fram till september i år. Det är ju den förteckning som regeringen själv har förelagt riksdagen.

Rymdministern har svarat på en skriftlig fråga från undertecknad, och det skingrar heller inte molnen. Jag ställde frågan för knappt ett år sedan och fick svaret från ministern: ”Regeringen avser sedan återkomma i särskild ordning till frågan om en eventuell nationell rymdstrategi.” Nu hör jag att Thomas Strand har förhoppningen att frågan fortsatt bereds, och det är också vad som står i vårt betänkande. Men detta är alltså vad den så kallade rymdministern själv uttalade, och det känns inte bra.

Självklart hade det varit en styrka för Sverige att ha en egen formulerad strategi på plats när vi nu engageras i den europeiska. Samtliga allianspartier har därför i samband med forskningspropositionen yrkat på att en svensk rymdstrategi ska presenteras under året. Vi hoppas och förväntar oss att vi kommer att få regeringspartiernas stöd för detta, inte minst eftersom vi glädjande nog har kunnat samla alla partier i utbildningsutskottet och är överens om vikten av att det finns en europeisk strategi, alltså den som vi i dag diskuterar och som kommissionen har utarbetat.

Vi är överens om de strategiska mål som presenterats. Vi tycker att det är bra att man möjliggör för Esrange att kunna komma i fråga för uppskjutning av minisatelliter, att den personliga integriteten måste värnas, att EU och Esa ska samverka bättre och att budgetrestriktivitet ska råda.

För tydlighets skull vill jag också nämna att satelliten Govsatcom, som bland annat föreslås förse myndigheter med, som man uttrycker det, motståndskraftiga satellitkommunikationstjänster för säkerhetsändamål, finns nämnd i den europeiska rymdstrategin. Men den har inte specifikt behandlats i utskottet. Regeringen har heller inte presenterat någon ståndpunkt om den. Det är olyckligt eftersom det finns vissa som menar att Govsatcom

kan vara ett av de första initiativen som sedan ska implementeras i rymdstrategin. Men den frågan har som sagt vi moderater inte kunnat ta ställning till ännu.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag än en gång poängtera att vi moderater anser att rymdforskningen är viktig för Sverige, eftersom den har stark koppling till samhällsutmaningarna såväl nationellt som internationellt. Precis som kommissionen tror vi att det finns stora möjligheter att vidareutveckla och kommersialisera mer av datanedtagning och också att få fram andra former av rymdtjänster, vilket framför allt kommer att gynna små och medelstora företag.

Med hänvisning till regeringens skrivningar i forsknings- och innovationspropositionen, som vi kommer att debattera här den 5 april, anser Moderaterna att regeringen tyvärr inte ger den svenska rymdverksamheten det lyft som den förtjänar. Det är också därför Moderaternas budgetförslag för 2017 innebär en satsning på 30 miljoner medan regeringen lägger 0 kr. Gott att EU nu visar vägen, per aspera ad astra.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget till beslut.
(Applåder)

Anf. 171 THOMAS STRAND (S) replik:

Fru talman! Vi är på det hela taget överens i den här frågan. Det som Betty Malmberg har talat om här när det gäller en rymdstrategi för Europa är vi rörande eniga om. Betty Malmberg nämnde väldigt många exempel på den betydelse rymdforskning och rymdverksamhet har haft i vårt samhälle, och på den punkten är vi eniga.

Det blir ändå lite konstigt när Betty sedan inte kan underlåta att rikta nålstick mot regeringen. Det här är ju en fråga som handlar om rymdstrategin för Europa. Vi diskuterar inte en rymdstrategi för Sverige. Ändå måste Betty ta upp den frågan. Jag kan lugna Betty med att regeringen kommer att återkomma i frågan under innevarande år.

Regeringen har varit mycket engagerad i frågan om att forma en rymdstrategi för Europa. Vi har fått dokumentation på det och har haft överläggningar i utskottet med regeringens företrädare. Det har varit ett stort engagemang i den svenska regeringen just för rymdens, rymdforskningens och rymdverksamhetens betydelse.

Det är ganska märkligt att Betty Malmberg under åtta år representerade en regering som inte själv lyckades få fram någon rymdstrategi. Ni hade åtta år på er. Ni förmådde att starta en utredning som vi har fått ta över. Regeringen har sagt att man ska återkomma i frågan under detta år, så på den punkten är ju den nuvarande regeringen mer snabbfotad än den borgerliga regeringen, som inte lyckades under åtta år.

Då är min fråga: Varför tog inte dåvarande regering fram en rymdstrategi när man hade chansen?

Anf. 172 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Tack, Thomas Strand, för frågorna!

Jag vill förklara varför jag passade på att lyfta fram avsaknaden av den svenska rymdstrategin. Det handlar om att betänkandet, även om rubriken är *En europeisk rymdstrategi*, innehåller flera rubriker som talar om den svenska rymdverksamheten.

Den beskriver hur läget ser ut i Sverige i dag, hur mycket som satsas och hur många årstjänster som engagerar olika anställda. Därför är det av högsta relevans att vi också kan beröra den svenska rymdstrategin – eller snarare avsaknaden av en svensk rymdstrategi.

Precis som jag sa tidigare är jag glad över att vi kan visa på en enighet i utbildningsutskottet. Det är en styrka att vi kan visa att vi är överens i dessa frågor och att vi har en tro på rymdverksamheten och på framtiden.

Thomas Strand säger att regeringen visar ett stort engagemang på den europeiska nivån. Ja, det är mycket möjligt. Jag såg ett klipp på Twitter i går där rymdministern bakade rymdsemlor. Det är också ett engagemang som heter duga. Men jag hade varit mer betjänt av att Sverige tog sig an den strategiska planen.

Vi kan diskutera varför inte mer kom till stånd under alliansregeringen, men det viktiga var att vi tog steg mot att närma oss det hela och tillsatte en utredning. Från och med augusti 2015 har det dock varit tyst.

Anf. 173 THOMAS STRAND (S) replik:

Fru talman! Det besvärande fenomenet att vi i åtta år hade en borgerlig regering som inte själv mäktade med att få fram en rymdstrategi kvarstår.

Det finns nu en utredning, och ministern har sagt att frågan är under beredning och kommer att återkomma till riksdagens bord under året. Vi kan väl spara diskussionen tills vi kommer fram till det datum då vi ska debattera det svenska engagemanget i frågan.

I de handlingar som vi har fått när vi har berett rymdstrategin för Europa ser vi att regeringen på många punkter har varit engagerad och har lyft många viktiga perspektiv i frågan för att det ska bli en bra europeisk rymdstrategi. Det har även bekräftats när vi har träffat ministern och statssekreteraren.

Vi är överens om att frågan är viktig, och vi måste hjälpas åt så att ännu fler ser vikten av rymdverksamhet och rymdforskning. Det är inte bara en exklusiv skara som tycker att detta är intressant, och detta är inte bara något för vissa tekniknördar. Det här berör oss alla och hela vårt liv. Därför är rymdverksamheten och rymdforskningen väldigt viktig. På denna punkt är vi överens, och vi kan jobba mot samma mål.

Det kom dock inte någon rymdstrategi under den borgerliga regeringens åtta år.

Anf. 174 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Låt mig korrigera Thomas Strand. Att utredningen tillsattes och att den rymdstrategi som vi ännu inte har fått ändå har påbörjats emanerar från ett underifrånperspektiv. Flera olika rymdaktörer gick samman och framhöll vilka fördelar vi får från rymden. Utifrån detta perspektiv tillsattes sedan en utredning under alliansregeringen.

Detta var inget som låg på bordet och skulle sjösättas från den tidigare socialdemokratiska regeringen, utan det är något som har vaskats fram under årens lopp. Det låg inte ens på bordet från år 2006. Det har i stället vuxit fram.

Det viktiga är att det nu finns på pränt och att utredningen har gått hela vägen – vi i utbildningsutskottet har fått en dragning av den av Ingemar Skogö. Därför måste man fortsätta med arbetet. När jag ställde en fråga till

rymdminister Helene Hellmark Knutsson i april 2016 fick jag svaret att en *eventuell* rymdstrategi ska komma. Detta oroar.

Jag har ställt frågan ännu en gång nu, men jag kommer inte att få svar och besked förrän den 8 mars. Därför vet jag inte i dag hur landet ligger.

Det var som sagt ett underifrånperspektiv som gjorde att detta kom på plats, att utredningen kom till och att det finns ett engagemang för frågorna. Jag delar Thomas Strands uppfattning att vi absolut ska visa på fördelarna och de nya perspektiv som rymdtekniken ger. Det visar de exempel som jag tidigare talade om, som att man kan diagnostisera grå starr tidigare och se blodkärls eventuella förkalkning. Vi har även precisionsjordbruket som ger helt andra miljöfördelar. Detta ska vi tillsammans jobba för.

Anf. 175 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Fru talman! Vi debatterar just nu EU:s rymdstrategi. Jag tycker att tidigare talare på ett klokt sätt har lyft detta och de strategiska mål som pekas ut i EU:s rymdstrategi. Det går i helt rätt riktning, och vi har ett enigt utskott vad gäller EU-kommissionens förslag.

Det handlar om att optimera samhällsnyttan, stärka den europeiska rymdindustrin, stärka Europas autonomi och självständighet i rymden och stärka Europas roll som global aktör. Detta är oerhört viktigt.

Jag tänkte även lyfta upp några saker som finns i periferin.

Vad innebär egentligen en europeisk rymdstrategi för Sverige? Vad innebär rymdpolitik för vanliga människor? Jo, det innebär bland annat arbetstillfällen. I Sverige är ungefär 12 000 personer anställda i rymd- och flygindustrin. 4 000 av dem är verksamma i Västsverige. Om man ser på bara själva rymdindustrin är 1 300 personer verksamma. Det skapar alltså jobb och tillväxt.

Det skapar dessutom ny teknik som inte bara är användbar inom rymdsektorn utan även i andra branscher. Det har tidigare kommit kloka exempel på hur det kan bidra till ny teknik i våra telefoner eller till att skogsbruket kan bli mer effektivt framöver. Det är viktigt att lyfta fram den tekniska utvecklingen och vad det faktiskt ger, inte bara för rymdindustrin i sig utan för många andra närliggande branscher. Det handlar både om funktioner som vi kan använda och om att andra företag kan använda detta i sina produkter. Vi har exempelvis flygindustrin som är närliggande.

Fru talman! Under förra mandatperioden, när Alliansen regerade, kom det en riksrevisionsrapport som var extremt kritisk till den svenska rymdpolitiken. Det talades om dålig styrning och om att rymden inte utnyttjades som strategisk tillgång. Dessutom sas det att en del ekonomiska aspekter inte följdes upp.

Av detta skäl tillsatte regeringen en utredning om en nationell rymdstrategi, vilken efterfrågades mycket av branschen själv. Man ville veta vad avsikten var med den svenska rymdpolitiken – detta för att skapa förutsättningar för att kunna utveckla nya produkter och ny verksamhet men också för att skapa bättre förutsättningar för de företag som är verksamma där nu.

Utredningen presenterades under hösten 2015, och efter ett och ett halvt års tid har det fortfarande inte kommit någon proposition från regeringen, trots att den har gått ut på remiss. Samtliga i rymdbranschen är in-

Prot. 2016/17:76

1 mars

*En rymdstrategi
för Europa*

tresserade av att få till en rymdstrategi. I stället flyttas fokus till att vi debatterar om huruvida vi ska ha en svensk rymdstrategi eller inte och om vi kan förvänta oss att det kommer ett förslag från regeringen. Det underlag som utredningen utgör är ett bra diskussionsunderlag för vad en sådan strategi skulle kunna innehålla. Men då krävs det att regeringen presenterar ett förslag vad avser Sverige.

Det hade även varit väldigt bra att ha en svensk rymdstrategi på plats när vi diskuterade hur vi ska arbeta i Europa med en rymdstrategi. Det påverkar som sagt människor både vad gäller jobb och med ny teknik och nya innovationer.

Jag vill även passa på att lyfta fram det närliggande faktumet att EU och Esa inte kunde landa i en gemensam rymdstrategi. Mycket av det rymdarbete som Sverige gör som global aktör sker via samarbetet med Esa.

Strax före jul var den svenska regeringen på plats och diskuterade Esas framtid och framtida investeringar i rymdsektorn. Olyckligtvis minskade Sverige sin ambition, vilket skapade en del diskussioner om påverkan på jobb i Sverige, bland annat i Västsverige. Detta ger otidlighet. Medan de flesta länder behöll sin nivå och investerade eller ökade sin nivå valde Sverige att minska sina satsningar inom Esa, vilket är olyckligt. Det påverkar den svenska industrin om vi väljer att prioritera ned det internationella samarbetet.

Min förhoppning är att den europeiska rymdstrategi för EU som vi i dag diskuterar kan skapa bättre förutsättningar för de svenska företagen och de svenska industrierna, så att det kan skapas fler jobb och komma fram nya produkter och nya innovationer som kommer fler människor till nytta. Detta kan bidra till den svenska rymdindustrin. Men då behövs det också en svensk nationell rymdstrategi. Jag förväntar mig att regeringen snarast kommer att återkomma till det. Förhoppningsvis kan Alliansens yrkande när det gäller forskningspropositionen bifallas; vi vill att regeringen skyndsamt ska ta fram en nationell rymdstrategi.

(Applåder)

Anf. 176 THOMAS STRAND (S) replik:

Fru talman! Vi ska diskutera en rymdstrategi för Europa, inte svenska förhållanden. Ändå kan inte heller Fredrik Christensson avhålla sig från att kritisera regeringen för olika rymdställningstaganden.

Det är inte riktigt sant att Sverige drar ned på ambitionen i Esa. Det där var att slira på sanningen. Det är till och med så att Sverige i forskningspropositionen ökar anslaget till Rymdstyrelsen med 40 miljoner över två år.

Den problematik som Fredrik Christensson antyder när det gäller Esa handlar om hur Rymdstyrelsen ska hantera de pengarna. Kostnaderna ökar på många områden, så även vad gäller just den verksamhet som Fredrik Christensson nog syftar på, där det rör sig om att utrusta satelliter med komponenter och där svenska företag är inblandade. Det är dock så att Sverige satsar mer pengar på Rymdstyrelsen. Rymdstyrelsen är sedan med och tar beslut om hur pengarna ska användas. Det får inte vara så att alla pengar äts upp av en enda åtgärd, så att annan rymdforskning kommer i bakhasorna. Sverige vill satsa, men det är också viktigt att vi har en myndighet – Rymdstyrelsen i det här fallet – som försöker navigera och lägga pengarna så att de kommer fler till del och inte bara hamnar hos en aktör.

Anf. 177 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Fru talman! Det är glädjande att Thomas Strand vill att vi ska ha ett fokus i vår rymdpolitik. Då borde vi se till att vi får till en nationell rymdstrategi, så att det blir lättare för Rymdstyrelsen att navigera sig fram. Det skulle kunna underlättas med en rymdstrategi, där vi vet vad vi ska fokusera på och inte.

Det är klart att frågan om Esa har flera dimensioner. En del i anslagen handlar också om valutakursförändringar, som självklart har påverkat det svenska deltagandet. Men Sverige har också minskat sina ambitioner när det gäller både de obligatoriska och de frivilliga programmen. Detta påverkar människor, och det påverkar jobb. I Västsverige kunde man strax före jul läsa om hur ett av de stora företagen där riskerade att förlora arbetstillfällena på grund av hur det svenska deltagandet i den europeiska rymdpolitiken sköttes.

Jag är inte riktigt med på varför Thomas Strand försvarar att regeringen inte har presenterat en nationell rymdstrategi. Det har ju gått ett och ett halvt år. Har man suttit i regeringsställning under två och ett halvt års tid går det inte längre att skylla på någon annan. Man har ett eget ansvar för att ta fram en politik som man själv tror på. Vill man ha tydliga spelregler för rymdindustrin måste man också lägga fram förslag om det. Jag tror att utgångspunkten i den utredning som har presenterats när det gäller en rymdstrategi är en bra grund. Jag förväntar mig att regeringen snart presenterar ett förslag till svensk rymdstrategi. Det vore väldigt bra att ha en sådan när vi diskuterar både europeisk rymdpolitik och förutsättningarna för svensk rymdpolitik framöver.

Anf. 178 THOMAS STRAND (S) replik:

Fru talman! År 2006 vann de borgerliga makten i Sverige. De satt i åtta år. Mot slutet av de här åtta åren tog man beslut om att starta en utredning om en rymdstrategi. Men det här med en rymdstrategi var känt långt tidigare. Känslan var nästan att man tyckte ”ojoj, nu måste vi göra någonting” och tillsatte en utredning. Under åtta år lyckades inte den borgerliga regeringen få fram en rymdstrategi. Man lyckades bara starta en utredning mot slutet. Den har vi nu fått ärva. Någon gång under 2017 – det kommer då att ha gått två tre år – återkommer regeringen i frågan. Vi får då anledning att diskutera Sveriges engagemang och hur Sverige ska tänka kring rymdfrågor.

Det är ganska bra att få diskutera den här frågan i EU. Helst skulle vi vilja ha en gemensam strategi mellan EU och Esa. Det gick tyvärr inte, men vi har i alla fall diskuterat tillsammans vad vi ska göra. Det här är ju en internationell fråga. Det gäller inte bara Sverige, utan det handlar också om hur vi kan samarbeta med andra länder, för detta är en kostsam sak. Sverige har varit engagerat i att ta fram rymdstrategin för Europa, och det är ganska bra, för med det engagemanget kan man även hantera rymdfrågor och rymdforskning i Sverige. Det är en viktig prioritering.

Jag vill också säga att Rymdstyrelsen får mer pengar för att satsa på rymdforskning. Det är framför allt rymdforskning och utveckling av rymdverksamhet som är det viktiga. Man ska också ha respekt för att styrelsen gör sina prioriteringar av var man ska lägga de resurser som man får.

Anf. 179 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Fru talman! Jag vill egentligen inte återupprepa mig, men den socialdemokratiskt ledda regeringen har styrt i två och ett halvt års tid. Under ett och ett halvt års tid har man haft tillgång till en utredning när det gäller en nationell rymdstrategi. Att prata om vad som skedde i rymdpolitiken under Alliansens tid är att skjuta över problemet. Jag trodde mig veta att Thomas Strand är en person som tar ansvar för det som regeringen nu gör och har ansvar för, och det som den har ansvar för är ju att presentera sin rymdpolitik. Hittills har vi inte sett någonting kommande där.

Det är klart att det hade varit tacknämligt för den svenska rymdindustrin och de företag som är verksamma där att veta vad Sverige vill och vad svensk politik vill med rymden. Men det hade också varit en bra grund inför det arbete med en europeisk rymdpolitik som vi i dag debatterat att veta vad det är Sverige vill och på vilket sätt vi vill kroka arm för att få en bättre europeisk rymdpolitik. Då vore en nationell rymdstrategi viktig.

Under Alliansens tid kom det en riksrevisionsrapport som var väldigt kritisk mot styrningen av rymdpolitiken. Alliansen reagerade relativt snabbt och tillsatte en utredning, som nu har legat i träda sedan den rödgröna regeringen tillträdde.

Men det är också viktigt att poängtera att det även handlar om arbetstillfällen, vilket jag tycker glöms från och till. Det handlar inte bara om forskning, utan även om andra företag som är verksamma inom rymdbranschen och som också är beroende. De är särskilt beroende av den internationella rymdpolitiken. Ett svenskt deltagande där stärker dessa företag, men också deras kringliggande verksamheter; teknik som kommer fram i rymdverksamheterna är ofta användbar även inom annan industri.

Därför hoppas jag verkligen att Thomas Strand och den rödgröna regeringen ser till att presentera en svensk rymdstrategi så snart som möjligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 2 mars.)

§ 21 Statens kreditförluster på studielån

Utbildningsutskottets betänkande 2016/17:UbU8
Statens kreditförluster på studielån (skr. 2016/17:34)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 2 mars.)

§ 22 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Proposition
2016/17:120 Genomförande av sjöfolksdirektivet

Följande interpellationer hade framställts:

den 28 februari

2016/17:339 Extra medel till kulturskolorna

av *Isabella Hökmark* (M)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2016/17:340 Uppföljning av polisen

av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:341 Straff för dopningsbrott

av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:342 Ett oberoende antidopningsarbete

av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

§ 24 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 28 februari

2016/17:943 Styrningen av Sveaskog

av *Birger Lahti* (V)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2016/17:944 Datalagring

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

§ 25 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 28 februari

2016/17:839 Sänkta krav på utsläppskontroll av bilar

av *Anders Åkesson* (C)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

den 1 mars

2016/17:862 Transnationella ärenden kopplade till hedersrelaterat våld och förtryck

av *Tina Ghasemi* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

Prot. 2016/17:76
1 mars

2016/17:876 Organtransplantationer i Kina

av *Margareta Cederfelt* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:900 Det digitala utbildningsprotokollet

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:917 Återbetalning av förskottering till Trafikverket

av *Monica Haider* (S)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:924 De statliga avgifterna för sjöfarten

av *Nina Lundström* (L)

till statsrådet Anna Johansson (S)

§ 26 Kammaren åtskildes kl. 19.19.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 4 anf. 34 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 77 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 110 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 18 anf. 131 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om subsidiaritetsprövningar	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 3 Ärenden för bordläggning.....	1
§ 4 Integration.....	2
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2016/17:AU6.....	2
Anf. 1 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	2
Anf. 2 PAULA BIELER (SD).....	4
Anf. 3 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik.....	7
Anf. 4 PAULA BIELER (SD) replik.....	7
Anf. 5 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik.....	8
Anf. 6 PAULA BIELER (SD) replik.....	8
Anf. 7 ANNIKA QARLSSON (C).....	9
Anf. 8 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	12
Anf. 9 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik	15
Anf. 10 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	15
Anf. 11 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik	16
Anf. 12 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	17
Anf. 13 PAULA BIELER (SD) replik.....	17
Anf. 14 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	17
Anf. 15 PAULA BIELER (SD) replik.....	18
Anf. 16 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	18
Anf. 17 FREDRIK MALM (L)	19
Anf. 18 ANNELIE KARLSSON (S).....	21
Anf. 19 ANNIKA QARLSSON (C) replik.....	23
Anf. 20 ANNELIE KARLSSON (S) replik	23
Anf. 21 ANNIKA QARLSSON (C) replik.....	24
Anf. 22 ANNELIE KARLSSON (S) replik	24
Anf. 23 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik	25
Anf. 24 ANNELIE KARLSSON (S) replik	25
Anf. 25 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik	26
Anf. 26 ANNELIE KARLSSON (S) replik	26
Anf. 27 FREDRIK MALM (L) replik	27
Anf. 28 ANNELIE KARLSSON (S) replik	28
Anf. 29 FREDRIK MALM (L) replik	28
Anf. 30 ANNELIE KARLSSON (S) replik	29
Anf. 31 MARIA FERM (MP)	30
Anf. 32 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik	32
Anf. 33 MARIA FERM (MP) replik	33
Anf. 34 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik	33
Anf. 35 MARIA FERM (MP) replik	34
Anf. 36 ANNIKA QARLSSON (C) replik.....	34
Anf. 37 MARIA FERM (MP) replik	35
Anf. 38 ANNIKA QARLSSON (C) replik.....	36
Anf. 39 MARIA FERM (MP) replik	36
Anf. 40 FREDRIK MALM (L) replik	37
Anf. 41 MARIA FERM (MP) replik	37
Anf. 42 FREDRIK MALM (L) replik	38

Anf. 43 MARIA FERM (MP) replik.....	38
Anf. 44 DÉsirÉE PETHRUS (KD)	39
Anf. 45 FREDRIK MALM (L)	42
(Beslut fattades under § 15.)	42
§ 5 En försöksverksamhet med betyg från och med årskurs 4.....	42
Utbildningsutskottets betänkande 2016/17:UbU10.....	42
Anf. 46 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	42
Anf. 47 ROBERT STENKVIST (SD)	44
Anf. 48 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	45
Anf. 49 DANIEL RIAZAT (V).....	47
Anf. 50 CHRISTER NYLANDER (L)	48
Anf. 51 DANIEL RIAZAT (V) replik	50
Anf. 52 CHRISTER NYLANDER (L) replik	50
Anf. 53 DANIEL RIAZAT (V) replik	51
Anf. 54 CHRISTER NYLANDER (L) replik	51
Anf. 55 ANNIKA ECLUND (KD)	52
Anf. 56 LENA HALLENGREN (S)	53
Anf. 57 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	55
Anf. 58 LENA HALLENGREN (S) replik	55
Anf. 59 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	56
Anf. 60 LENA HALLENGREN (S) replik	56
Anf. 61 ELISABET KNUTSSON (MP)	57
Anf. 62 CHRISTER NYLANDER (L) replik	58
Anf. 63 ELISABET KNUTSSON (MP) replik	58
Anf. 64 CHRISTER NYLANDER (L) replik	58
Anf. 65 ELISABET KNUTSSON (MP) replik	59
Anf. 66 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	59
Anf. 67 ELISABET KNUTSSON (MP) replik	59
Anf. 68 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	60
Anf. 69 ELISABET KNUTSSON (MP) replik	60
Anf. 70 MARIA STOCKHAUS (M)	61
(Beslut fattades under § 15.)	61
§ 6 Ändrade bestämmelser om tullsamarbete.....	62
Skatteutskottets betänkande 2016/17:SkU13	62
(Beslut fattades under § 15.)	62
§ 7 Dokumentation vid internprissättning och land-för-land- rapportering på skatteområdet	62
Skatteutskottets betänkande 2016/17:SkU14	62
Anf. 71 DANIEL SESTRAJCIC (V)	62
Anf. 72 ERIK EZELIUS (S)	63
Anf. 73 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik	63
Anf. 74 ERIK EZELIUS (S) replik	63
Anf. 75 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik	64
Anf. 76 ERIK EZELIUS (S) replik	64
(Beslut fattades under § 15.)	64
§ 8 Förstärkt konkurrens på lika villkor i kontantbranschen.....	65
Skatteutskottets betänkande 2016/17:SkU15	65
Anf. 77 PER ÅSLING (C)	65

Anf. 78	LOTTA FINSTORP (M).....	66
Anf. 79	OLLE FELTEN (SD).....	67
Anf. 80	LARRY SÖDER (KD).....	70
Anf. 81	PETER PERSSON (S).....	71
Anf. 82	LOTTA FINSTORP (M) replik.....	72
Anf. 83	PETER PERSSON (S) replik.....	72
Anf. 84	LOTTA FINSTORP (M) replik.....	72
Anf. 85	PETER PERSSON (S) replik.....	73
Anf. 86	DANIEL SESTRAJCIC (V).....	73
Anf. 87	LARRY SÖDER (KD) replik.....	74
Anf. 88	DANIEL SESTRAJCIC (V) replik.....	74
Anf. 89	LARRY SÖDER (KD) replik.....	74
Anf. 90	DANIEL SESTRAJCIC (V) replik.....	75
	(Beslut fattades under § 15.).....	75
§ 9	Vissa ändringar vad gäller automatiskt utbyte av	
	upplysningar om finansiella konton	75
	Skatteutskottets betänkande 2016/17:SkU20	75
Anf. 91	JAMAL EL-HAJ (S).....	75
	(Beslut fattades under § 15.).....	77
§ 10	Värdeåterföring vid satsningar på	
	transportinfrastruktur	77
	Trafikutskottets betänkande 2016/17:TU9	77
Anf. 92	ERIK OTTOSON (M).....	77
Anf. 93	JIMMY STÅHL (SD).....	78
Anf. 94	EMMA WALLRUP (V).....	79
Anf. 95	NINA LUNDSTRÖM (L).....	80
Anf. 96	ROBERT HALEF (KD).....	82
Anf. 97	LARS MEJERN LARSSON (S).....	83
Anf. 98	NINA LUNDSTRÖM (L) replik.....	85
Anf. 99	LARS MEJERN LARSSON (S) replik.....	86
Anf. 100	NINA LUNDSTRÖM (L) replik.....	86
Anf. 101	LARS MEJERN LARSSON (S) replik.....	86
Anf. 102	ERIK OTTOSON (M) replik.....	86
Anf. 103	LARS MEJERN LARSSON (S) replik.....	87
Anf. 104	ERIK OTTOSON (M) replik.....	87
Anf. 105	LARS MEJERN LARSSON (S) replik.....	88
	(Beslut fattades under § 15.).....	88
§ 11	Jakt och viltvård	88
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2016/17:MJU11	88
Anf. 106	ÅSA COENRAADS (M).....	88
Anf. 107	RUNAR FILPER (SD).....	90
Anf. 108	ESKIL ERLANDSSON (C).....	92
Anf. 109	MAGNUS OSCARSSON (KD).....	92
Anf. 110	ISAK FROM (S).....	93
Anf. 111	RUNAR FILPER (SD) replik.....	95
Anf. 112	ISAK FROM (S) replik.....	96
Anf. 113	RUNAR FILPER (SD) replik.....	96
Anf. 114	ISAK FROM (S) replik.....	96
Anf. 115	ÅSA COENRAADS (M) replik.....	97
Anf. 116	ISAK FROM (S) replik.....	97

Anf. 117 ÅSA COENRAADS (M) replik.....	97
Anf. 118 ISAK FROM (S) replik.....	98
Anf. 119 EMMA NOHRÉN (MP)	98
Anf. 120 BIRGER LAHTI (V)	99
(Beslut fattades under § 15.)	101
§ 12 Forskning och innovation på energiområdet för ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet.....	101
Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU9	101
Anf. 121 SOFIA FÖLSTER (M).....	101
Anf. 122 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	102
Anf. 123 RICKARD NORDIN (C).....	105
(forts. § 16).....	107
Ajournering.....	107
Återupptaget sammanträde.....	107
§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 22 februari.....	107
MJU7 Giftfri vardag.....	107
MJU10 Vattenvård	109
§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 23 februari.....	111
FiU26 Kommunala frågor	111
FiU38 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till ändringar i tillsynsförordningen och kapitaltäckningsdirektivet	112
SoU11 Trygg och säker vård för barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet	112
KrU5 Kultur för alla.....	113
§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	115
AU6 Integration	115
UbU10 En försöksverksamhet med betyg från och med årskurs 4	116
SKU13 Ändrade bestämmelser om tullsamarbete.....	117
SKU14 Dokumentation vid internprissättning och land-förland-rapportering på skatteområdet.....	117
SkU15 Förstärkt konkurrens på lika villkor i kontantbranschen.....	118
SkU20 Vissa ändringar vad gäller automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton	118
TU9 Värdeåterföring vid satsningar på transportinfrastruktur.....	118
MJU11 Jakt och viltvård	120
§ 16 (forts. från § 12) Forskning och innovation på energiområdet för ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet (forts. NU9)	121
Anf. 124 INGEMAR NILSSON (S)	121
Anf. 125 SOFIA FÖLSTER (M) replik	123
Anf. 126 INGEMAR NILSSON (S) replik	124
Anf. 127 SOFIA FÖLSTER (M) replik	124
Anf. 128 INGEMAR NILSSON (S) replik	124
Anf. 129 LISE NORDIN (MP)	125

Anf. 130 BIRGER LAHTI (V).....	126
(Beslut skulle fattas den 2 mars.).....	127
§ 17 Funktionskrav på elmätare.....	127
Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU10	127
(Beslut skulle fattas den 2 mars.).....	127
§ 18 Granskning av meddelande om ren energi för alla i EU	128
Näringsutskottets utlåtande 2016/17:NU22.....	128
Anf. 131 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD).....	128
Anf. 132 INGEMAR NILSSON (S).....	129
Anf. 133 SOFIA FÖLSTER (M).....	130
Anf. 134 LISE NORDIN (MP).....	131
Anf. 135 BIRGER LAHTI (V).....	133
Anf. 136 RICKARD NORDIN (C)	134
Anf. 137 LISE NORDIN (MP) replik	135
Anf. 138 RICKARD NORDIN (C) replik	135
Anf. 139 LISE NORDIN (MP) replik	135
Anf. 140 RICKARD NORDIN (C) replik.....	135
(Beslut skulle fattas den 2 mars.).....	136
§ 19 Insolvens- och utskömningsrätt	136
Civilutskottets betänkande 2016/17:CU8	136
Anf. 141 TUVE SKÅNBERG (KD)	136
Anf. 142 JOHANNA HARALDSSON (S)	138
Anf. 143 TUVE SKÅNBERG (KD) replik	140
Anf. 144 JOHANNA HARALDSSON (S) replik	140
Anf. 145 TUVE SKÅNBERG (KD) replik	140
Anf. 146 JOHANNA HARALDSSON (S) replik	141
Anf. 147 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	141
Anf. 148 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	142
Anf. 149 EMMA HULT (MP)	144
Anf. 150 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	145
Anf. 151 EMMA HULT (MP) replik	146
Anf. 152 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	146
Anf. 153 EMMA HULT (MP) replik	146
Anf. 154 TUVE SKÅNBERG (KD) replik.....	146
Anf. 155 EMMA HULT (MP) replik	146
Anf. 156 TUVE SKÅNBERG (KD) replik	147
Anf. 157 EMMA HULT (MP) replik	147
Anf. 158 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	147
Anf. 159 EMMA HULT (MP) replik	147
Anf. 160 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	147
Anf. 161 EMMA HULT (MP) replik	148
Anf. 162 OLA JOHANSSON (C)	148
Anf. 163 LOTTA JOHANSSON FORNARVE (V).....	150
Anf. 164 TUVE SKÅNBERG (KD) replik	152
Anf. 165 LOTTA JOHANSSON FORNARVE (V) replik	152
Anf. 166 TUVE SKÅNBERG (KD) replik	153
Anf. 167 LOTTA JOHANSSON FORNARVE (V) replik	153
Anf. 168 ROBERT HANNAH (L).....	153
(Beslut skulle fattas den 2 mars.).....	155
§ 20 En rymdstrategi för Europa	155

Utbildningsutskottets utlåtande 2016/17:UbU13	155
Anf. 169 THOMAS STRAND (S).....	155
Anf. 170 BETTY MALMBERG (M).....	157
Anf. 171 THOMAS STRAND (S) replik.....	159
Anf. 172 BETTY MALMBERG (M) replik	159
Anf. 173 THOMAS STRAND (S) replik.....	160
Anf. 174 BETTY MALMBERG (M) replik	160
Anf. 175 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	161
Anf. 176 THOMAS STRAND (S) replik.....	162
Anf. 177 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik	163
Anf. 178 THOMAS STRAND (S) replik.....	163
Anf. 179 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik	164
(Beslut skulle fattas den 2 mars.)	164
§ 21 Statens kreditförluster på studielån.....	164
Utbildningsutskottets betänkande 2016/17:UbU8.....	164
(Beslut skulle fattas den 2 mars.)	164
§ 22 Bordläggning.....	164
§ 23 Anmälan om interpellationer	165
§ 24 Anmälan om frågor för skriftliga svar	165
§ 25 Anmälan om skriftliga svar på frågor	165
§ 26 Kammaren åtskildes kl. 19.19.	166